

Eduard Petiška

Soudce Knorr

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Soudce Knorr

Eduard Petiška

Znění tohoto textu vychází z díla [Soudce Knorr](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Education v Praze v roce 2013.

§

Text díla (Eduard Petiška: Soudce Knorr), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Verze 1.0 z 31. 10. 2024.

OBSAH

I. Ne	6
II. Ano	176

I. Ne

„Ne.“ Muž dával pozor, aby neprozradil, co si myslí. Bylo to opravdu tak: zbavovat se něčeho mohl jen těžko, ale ztrácet mohl lehce. Ztratíš rychle a navždy i to, co bys nechtěl ztratit. Jenom zbavit se něčeho je trápení a obtíž a starost.

„Zve tě na večeři,“ řekla.

Seděli v zahradní restauraci, bylo ještě příliš brzy, časné dopoledne, a kromě nich nepřišel zatím ještě nikdo, aby sklopil židle opěrné opěradly o desky kulatých stolků.

U vchodu do zahrady stál číšník s utěrkou v podpaží a melancholicky pozoroval rojení mravenců ve skvrně slunečního světla. Na stolech a židlích ležel zelený letní stín a v mírných závanech teplého větru se protahoval, jako by se probouzel.

Dole pod nimi bzučelo město, v té chvíli se zdálo, že je vzdálenější, než skutečně bylo. Dole byl svět, ale oni byli od něho odděleni zábradlím s litinovými růžemi, které připomínaly, když jsi přimhouřil oči, hlavičky kadeřavých andělů nebo spících lvů.

„Zve tě dnes večer na večeři,“ opakovala. Položila ruku do jeho rozevřené dlaně a podívala se přes zábradlí dolů, do světa, aby spatřila, co tam dole vidí on.

Na křižovatce před mostem stála žena v uniformě sovětské armády a řídila dopravu. Z chodníku ji fotografoval americký voják. Několikrát, z různých stran, a nakonec mačkal spoušť v dřepu.

„Co jsi povídala?“ vrátil se k ní pohledem.

„Ale ty mě vůbec neposloucháš.“

Číšník plivl do mraveniště a pomalým lenivým krokem prošel uličkou mezi stolkami a zmizel v chodbě domu. Teď byli opravdu sami.

Naklonil se přes stůl a nečekaně ji políbil na ústa. Překvapil ji, měla pootevřené rty, chystala se něco říci. Dotkl se rtem jejích zubů.

„Ale,“ řekla.

„Promiň,“ ohlédl se. Jeho opatrnost ji rozesmála.

„No tak,“ v rozpacích hledal po kapsách cigaretu a potom zápalky.

„Na co jsi myslel?“

Nemohl jí přece povědět, že je mír a všechno, co bylo předtím, dostávalo jiný význam. Myslel na možnosti, které se týkaly jeho, a měl dojem, že lze život vypočítat logicky a přesně. A protože v těch výpočtech chyběla, řekl:

„Myslel jsem na tebe.“

„Ale.“

„Vážně,“ přesvědčoval ji i sebe.

„Bubla tě zve na večeři,“ řekla. Bubla říkala svému manželovi. Bylo to směšné a hloupé, ale byl čas, kdy se mu to nezdálo ani směšné, ani hloupé, naopak, považoval takové oslovení za nesmírně vtipné. Ten čas byl a teď je zase jiný čas.

„Máš příležitost vyřídit s ním tu věc,“ řekla s pevným přesvědčením, které mu připadalo přehnané.

Mlčel a město pod nimi bzučelo.

Natáhla prsty před mužův obličej, jako by snímala neviditelnou pavučinu:

„Odžeň chmury.“ To bylo její heslo. Užívala je vždycky, když se domnívala, že na něj padá starost a smutek. Ve skutečnosti si nedělal starosti a smutek si nepřipouštěl, jen se jí v těch okamžicích vzdaloval. Cesta od ní trvala už víc než osm měsíců, od Silvestra roku čtyřicet čtyři, někdy po ní jen kráčel a někdy i prchal.

„Zve mě na večeři,“ olízl rozlepující se papírek cigarety a snažil se jej slepit.

„Proboha,“ řekla, „tak to s ním už vyříd.“

„Jenom žádný melodram.“ Byl příliš střízlivý. Patřilo to k jeho povolání. Její vztah k němu mu lichotil. Ale to bylo také asi tak všechno.

„Je mi devětatřicet let,“ řekl.

„A komu to vadí?“

Nikomu to nevadilo, to je pravda, ani jemu, ani jí, těch devětatřicet let bylo pryč. Vadila léta, která přijdou, neboť v těch letech se skrývaly možnosti. Minulost, ať už jí využil nebo ne, byla pryč. Bylo by nespravedlivé stát na prahu možností a dobrovolně si zavřít dveře. Dopustil by se na sobě nespravedlnosti. Nesrovnávalo se to s jeho citem pro křivdu. Jenomže dříve cítil silně křivdu páchanou na cizích lidech a nyní považoval stále víc a víc sebe za člověka stíhaného křivdou a vztahoval spravedlnost na sebe.

„Tak dobře,“ řekl, „ale nemusíme se snad ukvapit.“

Jako by nebylo té krátké cesty k ní a té dlouhé od ní. Víc než osm měsíců. Na okamžik se mu zdálo, že učinil významný objev – člověk žije stejně intenzivně dozpátku jako dopředu, čas je záležitost posloupnosti, ale se skutečným životem, takovým, jaký v nás probíhá, v hlavě a srdci, má jenom málo společného, vlastně nic. Je třeba zrušit čas, pomyslel si, je jenom teď a teď a teď. A náš vztah k tomu teď může být minulost nebo budoucnost. A když se ten vztah jmenuje minulost?

Ze staré školy u řeky vyběhl chlapec. Chlapci je devět let a první světové válce necelý rok. Je to mladá válka. Chlapec je drobný a hubený. Je tomu už dávno, ale chlapec běží stále a bude běžet, dokud nezemře.

Je první. Až vyběhnou ostatní, bude už na rohu Kostelní ulice. Chlapec běží svůj osamělý běh. Daleko za ním spolužáci. Osamělý jelen prchá před smečkou. Zakličkuje v uličkách kolem náměstí

a ztratí se smečce. Potom se loudá mezi ploty kvetoucích zahrad, košile promočená potom se mu lepí na záda a studí.

Za plotem stojí malý kluk jako včera a jako předevčirem. Vzrušeně šeptá:

„Zas tě hnali?“

„Hm.“ Chlapec větrá košili na zádech. „Ale to nevadí. Já jim vždycky uteču.“

Svět se skládá z těch, kteří ženou a štvou, a z těch štvaných. Ti, kteří ženou, mají výhodu, jsou v houfu, ale ten, kdo je hnán a štvaný, je vpředu.

„Zase jsem byl první,“ chrchlá chlapec.

Kluk za plotem zamrká a oněmí obdivem. Pak se pokusí zachrchlat jako chlapec.

„A - nebojíš se jich?“

„Když jsem první?“ Chlapec vyleze na podezdívku plotu a seskočí, znovu vyleze na podezdívku a znovu seskočí. Cítí na sobě obdivný pohled a zkusí seskočit z podezdívky po jedné noze. Dopadne příliš tvrdě a píchne ho v kotníku. Přenesení váhu na zdravou nohu, natáhne bolavou před sebe a zacvičí s ní.

„Udělal sis něco?“

„Já? Člověče.“

„A co kdyby tě chytili?“

„Mě nechtynou. Nikdy. Poněvadž - Tak servus, já jdu.“

„Servus.“

„Heleď, ty neříkej servus. Já můžu říkat servus, protože půjdu napřesrok do gymnázia. Servus říkají studenti.“

Dá se znovu do běhu. Teď už ze zvyku. Poběží celý život a překážky bude přeskakovat. Přeskakovat?

O dvě ulice dál sedí na obrubníku tři chlapci a dívají se upřeně na zem. Zapřáhli do vozíku z krabičky od sirek chrousta.

„Jen mu přidej.“

A jeden z nich přisypává do vozíku písek.

„Jenom přidej. To utáhne jako nic.“

Zapřažený chroust se vleče kupředu.

Chlapec se zastavil a bezděčně odtahuje studící košili, která se mu znovu lepí na záda. Pozoruje chrousta lesklýma očima a s rozpálenými tvářemi. Chroust se snaží uniknout nákladu, ale náklad se sune za ním.

„Přidej mu ještě. Otrokoví. Přidej, přidej,“ sípe vzrušeně jeden z trojice.

„Nechte ho.“ Nechtěl vlastně nic povědět, ale jsou v něm vždy dva, ten první chce a ten druhý nechce, zápolí spolu, až musí polykat, dusí se, když ti dva spolu zápasí, a ten první, který chce, vyhrává často proti jeho vůli. „Nechte ho.“

„Co je ti do toho.“

„Už ti někdo takhle před polednem...?“

Vyhrožovali, ani se po něm neohlédli, a dlouhá liduprázdná ulice plná plotů, které sotva stačily zadržet kvetoucí stromy, mlčela a souhlasila s prastarým přírodním zákonem, podle něhož si kočka hraje s myší, než ji zakousne. Ale chlapec byl slabý a drobný, snad právě proto se bouřil proti právu silnějšího, proto byl jeho oblíbeným hrdinou David a nikoliv Hérakles nebo Samson, protože jenom silní a mocní jsou schopni násilí a násilí je křivda. Skočil mezi ně s rychlostí, které se později divil, uchopil chrousta i s vozíčkem, strhl mu otěže, přehodil ho přes plot do sousední zahrady a vrhl se vpřed, prchal s bušícím srdcem, a než se ti tři překvapení a užaslí, vztek se dostavil až potom, zvedli, aby ho pronásledovali, měl náskok o několik desítek metrů.

Chlapec běžel svůj osamělý běh a smečka se řítila za ním. Dveře domku byly odemčeny, rychle je za sebou zamkl, chvíli lapal na

chodbičce po dechu a opět větral košili a rukávem si přejížděl mokré čelo.

„Prosím tě,“ řekla matka, když vstoupil do kuchyně, „ty si ještě uženeš zápal plic. Musíš tak lítat?“

Otec přikulhal z vedlejšího pokoje k prostřenému kuchyňskému stolu. Na jaře ho vždycky trápil silný revmatismus. Povzdechl, než vzal lžící do ruky:

„Áá... venku před domem okounějí nějaká tři individua, nějakí uličníci... doufejme, že to nejsou tvoji kamarádi.“

Chlapec se naklonil nad talíř a zavrtěl hlavou.

„No, Ivane,“ vybědla matka chlapce. Chlapec si nezvykl přetvářovat se před rodiči.

„Hodil jsem jim přes plot chrousta.“

Otec zastavil lžící před ústy:

„Přes plot? Proč?“

„Trápili ho.“

„Házet chrousty přes plot,“ řekl otec. „Chrousty. Chroust je škodlivý hmyz a jako takový se má hubit.“

„Trápili ho,“ řekl chlapec.

„I larvy toho hmyzu škodí. Ožírají kořínky,“ poučoval otec.

„Lidi škodí taky,“ řekl chlapec.

„Cože?“ zarazil se otec.

„Že lidi taky škodí,“ opakoval chlapec tiše, „zabíjejí kuřata a krávy a tak –“

„Prosím tě,“ řekla matka, „nemáme snad jíst? Přece něco jíst musíme.“

„Chrousti taky,“ řekl chlapec.

Matka zvedla hlavu:

„Ivane, nezdá se ti, že jsi drzý?“

„Ááá,“ vzdychl otec, neboť se mu ohlásilo revmatické koleno. „Ale nech ho. Mladý pán prostě neklade do středu světa člověka, nýbrž chrousta. Místo antroposofie chroustosofie, není-liž pravda.“

Jedli, a když otec dojedl polévku, uzavřel své mlčenlivé uvažování nahlas:

„Chlapečku, život tě naučí.“

„Knorre,“ oslovila matka otce s jemnou výčitkou. Říkala mu příjmením jenom za vážných okolností.

A školní rada Knorr se dal do krátkého smíchu, který končil bolestným zasyknutím.

Dostal jsem odklad a to je mnoho pro člověka, který stojí před svou šedesátkou a s kterým to bylo před časem tak zlé, že ho musili uměle živit. Přechod od umělé výživy k lžici, i když ji vede ruka mé sestry, je pro mne větší pokrok než cesta od kočáru k automobilu. Hlas mi ještě neslouží, ale myšlenky se mi vracejí. Němý, vyprávím sám sobě. Mám na vyprávění celý den a často i část noci. Zvykám si znovu na slova a skládám své myšlenky do vět. Jako bych se vracel z veliké dálky, popisují věci, které mne obklopují, seznamuji se s nimi a přijímám je do svého světa.

Tento pokoj. Lenoška, do které mne posadili, okno, z něhož smím pozorovat ulici z výšky třetího patra sestřina bytu, zrcadlo na zdi, rozkládací křeslo za mými zády, které se každou noc proměňuje v lůžko pro mé nepohyblivé tělo. Pokoj bez hodin a kalendáře. Tvářil jsem se zlostně, pochopili moje přání a hodiny a kalendář odnesli. Bylo to poprvé a naposled, co jsem projevil nějaké přání. Tehdy, když mne sem přinesli, tehdy mne ještě jejich čas rozčiloval, jejich vymyšlená, odměřující kyvadla, ohrádky s čísly, jejich vymyšlené ohrádky, v nichž každé sedmé číslo tisknou červeně. Ale teď, od té doby, co si vyprávím své myšlenky, jsem klidný, protože jsem si určil svoje místo.

Moje místo je mimo tento pokoj a mimo jejich čas. Nechal jsem je s jejich časem na jevišti, ať hrají, a sám jsem odešel do hlediště. Pozorovatel.

Ulice dole před mým oknem mi už dávno nepůsobí bolest jako v prvních týdnech. Znovu a znovu ji popisuji, užívám stejných slov, abych si na ni zvykl. Z ulice se stala neškodná, často opakovaná věta. Někdy ji už ani nevnímám. Dříve to bylo horší. Příliš mi připomínala čas, který donedávna rozkazoval i mně. Vedle pětipatrových činžáků je docela vlevo ohrada, za kterou roste panelový dům. Nad stavenišťem se pohybuje rameno jeřábu.

Nahoře v okně se uvolnilo větrací okénko, otevřelo se a sjelo po oblouku kování s tlumeným třesknutím a do pokoje vstupuje jeřáb a sevře lenošku pravidelným skřípáním a klepáním. Pravidelnost jeho času mne ubíjela, jeho kyvadlo mne svou pravidelností mučilo. Teď už ne. Musím si každý den opakovat: teď už ne. Osvobozuji se od jejich světa.

Před ohradou, kolem které stoupá do svahu ulice kvílení trolejbusů, stojí dvě lípy. Listí z nich opadává, to je čas přírody. Ale můj čas není čas přírody a není také časem jeřábu.

Jsem pozorovatel svého vesmíru. Moje hlava je skladiště obrazů. Doposud jsem je do sebe ukládal, ale nyní je čas prohlížet je a pojmenovat.

Pojmenovat svůj příběh. Stále se vracím ke svému příběhu a vyprávím si jej znovu a znovu. Nedovedu nic jiného než si vyprávět svůj příběh. Svě neštěstí, svou tragédii anebo jenom svůj příběh, neboť název pro to, co se přihodilo, se neustálil ani ve mně, ani v mém okolí.

Číšník vyšel z chodby a nesl v ruce hranatou plechovku.

Žena si číšníka nevšímala, ale muž ho zpozoroval a uvítal jeho přítomnost. Umožnila mu porušit napjatou a slavnostní náladu,

která se mezi ním a ženou vytvořila. To slavnostní patetické ovzduší.

„Málo hostů dneska,“ obrátil se k číšníkovi.

„Práce pořád dost,“ řekl číšník, „nejhorší je to s mravencema. Včera se rojili v kuchyni, a dneska zase tamhle. Za chvíli jsou všude. Člověk aby hlídal každý hrnek. Dřív jsem dělal v restauraci a tam zas měli myši. Myši a kocoura. Jenomže mravence kocour nechytá.“

„Měl byste si opatřit mravenečníka.“

„Prosím?“

„Mravenečníka.“

„Ale. Nejlepší polejt je benzínem a zapálit.“

Žena se zděsila:

„To snad neuděláte.“

„Jakpak by ne,“ řekl číšník a zatřepal plechovkou, „tady - mám benzín a tady -,“ udeřil plochou dlaní přes kapsu, „sirky.“

Sledovali jeho klátivý krok v zeleném stínu pod přistřiženými korunami kaštanů.

„Je to hanebnost,“ řekla žena, „surovost. Měl bys mu zabránit.“

„Myslíš?“

Dole pod nimi bzučelo město a sovětská vojačka řídila na křižovatce dopravu. Zastavila auta v protisměru, aby mohl projít zástup zajatých německých vojáků. Nějaké auto vzadu netrpělivě zahoukalo.

„Prosím tě, zabraň mu v tom,“ řekla. Postřehl v jejím hlasu hysterické zachvění.

„Podívej se,“ konejšivě se dotkl jejího předloktí, „na to nemám právo. Mně ta restaurace nepatří. Nemohu rozhodovat, co se tu smí nebo nesmí dělat.“

„Jsi soudce,“ řekla, jako by ho to k něčemu zavazovalo.

„Právě proto,“ řekl, jako by ho to k něčemu zavazovalo.

Číšník odšrouboval závěr plechovky.

„Pojď odtud,“ zvedla se prudce, až židle zaskřípěla o štěrku.

Zůstal sedět.

„A kam chceš jít?“

„Odtud,“ řekla stroze. „Někam. Někam, kde můžeš rozhodovat.“

Vytáhl peněženku, listoval v bankovkách a jednu z nich vsunul pod okraj talířku.

„Heleno.“ Cítil, že je jí dlužen nějaké vysvětlení. Ale Helena už byla u východu ze zahrady. Pospíchal za ní. Když míjel číšníka, zaujala ho jeho soustředěná tvář, semknuté rty a stažené obočí, levé oko upíral skelně na útlý pramínek benzínu vytékající z plechovky, pravé pomrkávalo utajovaným vzrušením. Tu tvář někde viděl. Nemohl si vzpomenout. Anebo se ta tvář teprve bude opakovat?

Přistoupil k Heleně. Byla bledá.

„Je mi z toho zle,“ řekla.

„S tím člověkem to není v pořádku,“ souhlasil.

„Ano, s tím člověkem,“ přikývla s důrazem, který ho rozladil. Uvědomil si tu dlouhou cestu od ní, kterou už nastoupil od Silvestra v roce čtyřicet čtyři, a po níž se stále vzdaluje až k bodu, kdy zmizí Heleně pod obzorem. Bude to pro ni těžké, nemá nervy pod kůží, ale nosí je na povrchu. Patří k lidem, kteří nemají nervy ničím přikryté a působí na ně dech, pára i zakašlání. Těžké to bude i pro mne.

„Kam půjdeme, miláčku,“ řekl.

Rozvažovala. Sestupovali k městu po travnatém svahu. Sehnul se, utrl zvlášť velikou a huňatou pampelišku a zastrčil si ji do knoflíkové dírky.

Rozhlédl se po bledé modré obloze a pak se díval na Helenu, na její záda v letních šatech, rozeznával ve výstřihu jemné prohlubě-
niny a oblíny obratlů, pod slabě opálenou pletí se zvedaly a klesaly
nepravidelné vlny lopatek, jak volně pohybovala v chůzi pažemi,
lokty už slabě naznačovaly stárnutí a na zápěstí se otrásaly dva
tenké zlaté náramky, narážely na sebe s lehkým třeskem a svítily,
když o ně škrtl paprsek.

„Dovedl bys mi vůbec ještě splnit nějaké přání?“ Hovořila před
sebe a neobracela k němu hlavu.

„Jak to?“

„Řekni: Dovedl bys, nebo nedovedl.“

Záda jí znehybněla, nic se na nich nepohnulo, ačkoliv neustá-
vala v chůzi. Nikdy by neřekl, že se mohou záda tvářit. Jako když
se v lidském obličejí zavřou oči, aby se smutek nerozptyloval a ne-
tříštil o okolní svět. Její záda se tvářila zarmouceně a zklamaně.

„Nedovedl,“ řekla.

„Ale jdi. Samozřejmě, že ano.“

„Ne, tehdy to bylo samozřejmé. Tehdy bys odpověděl hned. Teh-
dy bylo a není.“

„Ty ze všeho naděláš,“ řekl a zamyslel se.

Muž sestupuje po stráni dolů k městu, pampelišku v knoflíkové
dírcce, všechny žluté oči pampelišek se ohlížejí za ním, muž sestu-
puje k městu, vidím ho ze své lenošky, ale on mne v lenošce nevidí,
jsem pro něho vzdálená budoucnost, o které nemá ani zdání.

Knorr z roku pětáctýřicet, jeden z Knorrů, kteří žijí v minu-
losti. Moje paměť se probouzí a začíná řadit obrazy toho příběhu,
neštěstí nebo tragédie.

Všude v minulosti jsem já a každé mé já opakuje svou úlohu
jako tehdy poprvé.

Kolikrát jsem si přál, abych poprvé,
překročíš práh a je to za tebou,
bylo to poprvé a je s tím konec,
zkušenost ničí krásné zmatky,
rozlepovat kouzelné obálky, poprvé, poprvé,
dokud něco ještě zbývá,
rychleji, rychleji a nakonec ta poslední,
poprvé bílá,
nic tak bílého jsem neviděl,
tohle poprvé si ještě odložím,
nenutíte mne, abych se díval, jak se ta bílá obálka
rozlepuje sama od sebe,
ta poslední obálka jak se rozlepuje
bez mého přičinění poprvé
sama.

Vyprávím si při pohledu na své minulé já, sestupující k městu, zatímco se bez mého přičinění pomalu otevírá poslední obálka sama, ale ještě není všechno ztraceno, ještě jsou přede mnou dny cviků. Pokouším se pohnout palcem u nohy, protahuji prsty na rukou, aspoň mám dojem, že se pomalu probouzejí, pomalu jako má paměť.

Poslední obálka se otevírá sama. Dříve, dokud jsem žil s ostatními, pokoušel jsem se zasahovat a byl jsem i přesvědčen, že zasahuji, a byl jsem na to hrdý. Dnes, kdy sedím v hledišti, vidím, že jsem byl víc zasahován, nežli jsem zasahoval. Někde je chyba.

Jsem na nejlepší cestě tu chybu objevit. Dokud jsem byl uvnitř všeho, zakrývalo mi to všechno rozhled. Ale teď jsem z toho všeho vystoupil, jsem mimo jejich čas, mimo jejich starosti, mimo jejich svět. Na nejlepší cestě poznat z odstupu, v čem jsem byl. Obrisy

příběhu jsou ještě neurčité. Musím se k nim vracet a znovu si vyprávět, co se přihodilo. Vynést obrysy příběhu z mlhy.

Co tu chce sestra? Vždycky nevhod. Není ještě čas talíře a lžíce, a přece ji tuším za dveřmi pokoje. Opatrně našlapuje v předsíni. Zastaví se, pokládá ruku na kliku a tiskne ji dolů. Jsem otočen ke dveřím zády, nevidím na ně, a přesto vím, že právě v tomto okamžiku klouže dobře promazaná klika ve svém lůžku pod sestřinou dlaní. Jako by se na to místo upíralo mé třetí oko všité do opěradla lenošky.

Sestra vejde nehlučně do pokoje a tiché smykání domácích střevíců mi prozrazuje směr jejího putování. Konečně se vynoří v zorném poli, v zrcadle zavěšeném po mé pravici na zdi.

Musím popsát zrcadlo, jsou přede mnou dny cviků se slovy, musím se cvičit v pojmenovávání skutečnosti, která mne obklopuje, abych dovedl pojmenovat svou minulost. Zrcadlo je z dědictví po tetě, jeho zlacený rám nese stopy pozlacené útulnosti začátku tohoto století, kdy se teta vdávala a já nebyl ještě na světě. V okrajích zrcadla se zachytila šedá slepá mázdra jako sedlina po všech tvářích, které prošly jeho sítem. Zrcadlo je horním krajem odkloněné od zdi, a proto je v něm vidět i kus koberce, jen já se v něm nemohu spatřit, moje lenoška stojí stranou. Zrcadlem se posunují sestřiny sešlapané střevíce, zdrženlivě, ohleduplně a starostlivě.

Ohleduplná sestra. Jako bych byl slabší než ona a potřeboval její ohleduplnost. Nikdy jsem nebyl slabší než ona. Jestli se někdo nemůže pohybovat, jak by chtěl, nemusí být proto ještě slabší než ti, kdo se pohybují.

Sestra se sklání k držadlům zásuvky, povytáhne ji a přehrabuje se v nitích a bavlnkách. Pod sepranou látkou jejích šatů teskní tělo. Vdova. Po dlouhá a dlouhá léta. Jestli umřeš dřív než já. Slova. Slova. Umřel dřív. Připomíná svého muže. Jak se rozkročila a pravým

stehnem podpírá zásuvku. Něco z toho druhého, mrtvého. Ženy, které ztratily muže, nosívají něco z něho v sobě i pod tou spoustou dní, které plynou a rozpadají se v prach.

Část jejího muže. Úporné snažení od rána do večera. Ale k čemu? Zmítá se v omezeném prostoru levnějších punčoch a snížených cen zeleniny, domovnickova dcera je těhotná a nemá muže, listonošův syn opět nedostal byt – stále promítání možností do osudu svého dítěte, účast na všem malém, obrovitost malých věcí a malost obrovitých.

Tiše zavírá zásuvku. Odchází s kouskem zelené bavlnky mezi prsty. Zašívát nějakou naději.

Její naděje jsou mi cizí. Zním pro sebe jen jedinou. Pokračovat tajně ve svých cvicích a jednoho dne odejít. Cvičit své ruce a nohy a hlas. Odejít. A také je třeba pojmenovat všechno pravým jménem.

Oluna. Jedináček mé sestry. Právě se vrací domů. Bez pohnutí pozoruji, bez pohnutí ze svého křesla jenom koutkem oka pozoruji v zrcadle pruh koberce, na který za okamžik vstoupí. Zvadlý kus koberce. Oluna po něm pobíhá někde na druhém konci. Jedináček mé sestry. Její nohy pospíchají k zrcadlu. Přetahuje svetr přes hlavu a potřásá účesem. Přehrabuje se v šatníku nahýma pažema.

„Oluno, kam jdeš?“ Sestra volá z kuchyně.

„Do kina,“ říká Oluna. Má hlavu ponořenou do šatníku mezi kabáty a sukně a její hlas zní jako z dálky.

„Oluno, kam jdeš?“

„Do kina přece.“

„Co dávají?“

„Copak vím?“

„Včera dávali Vraždu v čísle třináct.“

„Hm.“ Vylovila sváteční punčochy.

„Panu Stefanovi se to líbilo,“ volá sestra, „jenže pan Stefan má svůj vkus.“

„Hm.“ Vysype střevíce s vysokým podpatkem z krabice.

„To víš, pan Stefan,“ volá sestra z kuchyně.

„Hm.“

Oluna myslí na svoje věci. Její matka myslí na Oluniny věci, ale Oluna myslí na svoje. Říká: do kina, a kdyby řekla pravdu, stejně by na tom nezáleželo. Zním odpověď na otázku, kam jde. Jde se zbavovat svých poprvé. Zdá se mi, jako by ze sebe strhávala všechna poprvé s trestuhodným chvatem. I kdybych na ni volal: pomaleji, pomaleji – nevšimla by si mne. Radí si sama.

Oluna vyběhne z pokoje, ještě bouchnutí dveří na chodbě a pak je pro zbytek odpoledne klid.

Zavřu oči. Kdykoliv spustím přes oči víčka, vždycky někoho objevím. Dříve jsem vídal za spuštěnými víčky žlutá kola nebo tečky. Teď objevuji tváře. Tahle tvář patří kupříkladu Olafovi. Nemám rád tváře, u kterých si nemohu vzpomenout na jméno. Ale to je Olaf. Bezpečně. Vrací se mi stále a stále. Tenkrát s Olafem. Poprvé.

Běžel jsem. Ze školy jsem tehdy vždycky běžel. Věděl jsem, že poběží za mnou. Smečka. Nesměli mě dostat. Zpočátku mne jednou nebo dvakrát dostali a to bylo zlé. Zpočátku mne dostali a pak už ne. Běžet, abych měl náskok. Než se objevili ve vratech školy, byl jsem už daleko. Unikál jsem jim uličkou mezi starými domky, po schodech k lávce přes potok a vzhůru. Strkali se v ústí uličky a dopřávali mi, abych za potokem zmizel ve vilové čtvrti.

Toho dne jsem vběhl do uličky a do cesty se mi postavilo lešení. Omítali dům a učedník namířil proti mně štětku. Vypadal, jako by mě chtěl chytit. Musil jsem zpátky. Smečka už dobíhala. V poslední

chvíli hledat novou cestu. Uskočil jsem za roh. Za rohem chlapec. Ukazoval do průjezdu. Strach mne zahnal do průjezdu a chlapec zabouchl vrata. Dupot smečky proletěl kolem zavřených vrat.

„Dobráci,“ řekl chlapec.

Ticho za vraty vonělo heřmánkem a ještě něčím, co jsem nerozeznával. Stál jsem v průjezdu vedle lékárny a zhluboka jsem oddechoval.

„Viděl jsem tě z dálky,“ řekl chlapec, „stál jsem na rohu. Dobráci.“

„Děkuju,“ řekl jsem mu.

„Mně taky prohánějí,“ povídal, „jenomže mě skoro vždycky lapnou. Nedovedu moc utíkat.“ Byl otlý a na nose měl malé směšné brýle. Teď jsem ho poznal. Byl o rok starší než já, chodil do vyšší třídy.

„Ty chodíš o rok vejš, vid',“ řekl jsem.

„Jasně,“ řekl, „jsem Olaf a bydlím tady. Táta je lékárník.“

„Jasně,“ řekl jsem jako on. „To bydlíte za oknem s těma barevnýma sklama?“

„Ne,“ povídal, „to je okno do chodby, to s těma barevnýma sklíčkama. Do bytu máme obyčejný sklo. Chceš se podívat nahoru?“

„Třeba,“ řekl jsem. Školní brašnu jsem položil na pytel s heřmánkem.

Šli jsme nahoru okolo barevného okna.

„Můžu se podívat skrz to okno?“ zeptal jsem se Olafa.

„Jasně,“ řekl Olaf.

Díval jsem se a viděl jsem modrou radnici a pak žlutou radnici a červenou a zelenou.

„Je to legrace,“ řekl jsem.

„Je to pořád stejný,“ povídal Olaf, „pojď k nám.“

Šli jsme k nim a nikdo nebyl doma.

„Co si dáme,“ rozhlížel se Olaf v kuchyni. „Co rád piješ?“

Nevěděl jsem, co bych měl rád pít.

Šli jsme do jídelny, kde bylo oranžové šero, protože hnědé záclony měly uprostřed veliké oranžové květy. Olaf odemkl lesklý černý příborník a vytáhl láhev. Ale skleničku přinesl pro jistotu z koupelny. Nalil do sklenky z mléčného skla a řekl:

„Kluci jsou pitomí. Ale já budu od podzima chodit do gymnázia, tak mi můžou vlízt na záda. Hod' to do sebe.“

Napil jsem se.

„Taky,“ rozkašlal jsem se, „taky budu chodit do gymnázia. Ale až napřesrok.“

„To musíš dopít,“ řekl Olaf.

„Děkuju. Já už nebudu.“

„No ne. To je koňak. Nejlepší značka. Ráno bych taky nepil, ale odpoledne? Odpoledne pije každý.“ Vypadal zkušeně. Zahanboval mě. Sáhl jsem znovu po sklence. Polkl jsem doušek koňaku jako nůž. Ještě jeden nůž. Polkl jsem dohromady tři nože a začal jsem slzet.

Olaf si nalil a zvedl sklenku nad hlavu:

„Na nás. Ať zhynou padouši.“

Dobře se to poslouchalo a oba jsme věděli, koho tím míní. Olaf si nalil ještě jednou, aby mi ukázal.

„Mohli bysme,“ řekl jsem a stále jsem musel polykat, jak mě pá-lilo v krku, „mohli bysme se spojit a ještě někoho přibrat, a spojit se proti nim a –“

„Kdepak,“ řekl Olaf, „to nemá cenu. Nikdy nás nebude tolik jako jich. Ale to nevadí. Můžou nám vlízt na záda.“

Olaf si zase nalil a teď už měl v sobě nejmíň třikrát tolik, co já. Vzácná příležitost ukázat někomu, co dovede. Nikdo se za ním

nehnal a cítil, že ho obdivuji a že mám trochu strach. Strach toho druhého podněcoval jeho odvahu. Ještě jednou si nalil.

„Neboj,“ řekl, „já snesu. Trénink, kamaráde.“

Stal se blahosklonným.

Odvedl mě do koupelny.

„V Káni Galilejské,“ řekl a Galilejské znělo jako Galilijské nebo Galelejské, pletl se mu trochu jazyk, když doplňoval láhev s koňakem vodou, aby otec nepoznal. Rozhlížel jsem se po koupelně. Brilantinové, mýdlové, gumové vlhko koupelny, narezlá žíla na bílém těle vany v místech, kde odkapává kohoutek. Župan na věšáku, černý a fialový. Zatočila se mi hlava a přidržel jsem se županu. Byl hebký, jako opeřený, a bylo příjemné nechat klouzat jeho látku mezi prsty. Jsem opilý, takové to tedy je, když se někdo opije. Zabořil jsem hlavu do županu, nasládle voněl, byl to župan Olafovy matky. Župan na její velkou oblou postavu. Nevěděl jsem, co je to být zamilovaný, ale cítil jsem něco a myslím, že se to podobalo lásce.

Olaf vymyl sklenku z mléčného skla, vzal mne za loket a řekl:

„Dej pokoj,“ a odtrhl mne od županu, „dej pokoj, něco ti uká-
žu.“

Tohle řekl a neztrácel blahosklonný tón a já mu byl vděčný, protože jsem prožíval věci, které jsem ještě neprožil, a všechno bylo jiné než o jiných odpoledních, a jenom na okamžik jsem si vzpomněl, že mě matka doma čeká. Vzpomněl jsem si na ni, ale bez výčitek svědomí.

Vrátili jsme se do oranžového přítmí jídelny a Olaf poklekl ke knihovně. Nahoře byla zasklená, dole měla dřevěná dvířka. Olaf otevřel černá dvířka a vytáhl tlustou knihu. Položil ji na parkety a zalistoval v ní.

„Takhle je člověk skrčenej, než se narodí. Skrčenej v břiše.“

Něco mě zašimralo pod nosem, chmýří z županu. Musil jsem kýchnout.

„Tak se koukej. To hned tak neuvidíš. Copak se nechceš koukat?“
Listoval v té knize.

„A takhle jsou zařízený ženský. Tady, vidíš?“

Viděl jsem jenom oranžové šero a svoje zahanbení, ale jiné než před chvílí, kdy jsme spolu pili, a také jsem viděl Olafa, jak se pomalu napřimuje a odmítavě mává rukou, abych ho nenásledoval.

Jenže já tehdy přece. Byl na klozetu, když jsem se připlížil do předsíně. Slyšel jsem, jak zvrací. Vypil toho nejmíň čtyřikrát tolik, co já. Nebo pětkrát. Nebo tak nějak.

V knihovně měli malou knížečku. Prohlížel jsem si ji, než se Olaf vrátil. A když jsem potom začal k nim chodit, když jsme se spřátelili, často jsem ji vzal z knihovny a četl jsem si v ní několik veršů. Vždycky to samé místo. Vždycky totéž a bylo mi, jako bych to místo znovu a znovu objevoval. Nakonec jsem je uměl nazpaměť. Jak to jen bylo?

*... on zavraždil tu, již měl rád,
a proto musil mřít.
A každý vraždí, co má rád,
a každý jist buď tím;
ti vraždí hořkým pohledem,
ti slovem pochlebným,
kdo sketa, vraždí polibkem...*

Až docela uvnitř, uprostřed srdce, jsem cítil krásný smutek.

„Heled,“ řekl Olaf. „ty vezmeš terče a broky. Vzduchovku ponesu já.“

Stříleli jsme na jejich zahradě a někdy až do soumraku, ale soumrak se snášel v jejich zahradě dřív než jinde, protože v ní rostly košaté stromy a z jedné strany do ní padal široký stín pivovarské zdi a z druhé stín radnice. Odcházeli jsme ze zahrady za soumraku a na ulici bylo ještě dost světla.

Někdo přišel. Rozmlouvá se sestrou na chodbě. Poznávám sebevědomý hlas, který staví na odiv přetéající mužnost. To je podezřelé. Mužností se chlubí nedozrálí mládenci a vadnoucí mužové. Jiří Bujaré, jistě je na chodbě on, starší muž s pěstěnou pleší, tuším, že si ji pudruje, aby se mu neleskla, ale pleš má své zákony a nedá si poroučet. Kdykoliv ho vidím, vzpomenu na svého dědečka, který vodil sedlákovy koně na trh jenom v noci, aby jejich vyhřebelcovaná srst neztratila na slunci lesk.

Jiří Bujaré je na samé hranici vadnoucích mužů, snaží se překonat věk vystupováním, bělostnou nylonovou košilí a úzkými kalhotami a postavením, především postavením. Píše prý filmové scénáře.

„Pojďte dál, aspoň na chvíličku,“ zve ho sestra.

„Když není slečna doma, nebudu rušit.“

„Ale jenom pojdte, pojdte.“ Sestra otevírá dveře do mého pokoje. Nemá ve zvyku vodit cizí lidi do mého pokoje, výjimku tvoří pan Bujaré. Není pro ni už cizí.

„Dobrý den,“ pozdraví pan Bujaré mužně.

Neodpovídám. Pochopitelně. Proto se obrátí za mými zády k sestře a zeptá se jí: „Jakpak se daří panu soudci?“

„Pořád stejné,“ povídá sestra, „pořád stejné.“

„Ale to je smutné,“ řekne pan Bujaré. Na mne se nejde ani podívat. Sedím v křesle s vysokým opěradlem a od dveří nemůže poznat, jsem-li vůbec v křesle, nebo ne. O mě samozřejmě nejde.

Čekám, až se pan Bujaré posadí ke kulatému stolku. Potom stačí, abych nepatrně pootočil hlavu, a spatřím ho v zrcadle. Jedna půlka světa žije pro mne za oknem a druhá žije v zrcadle. Hlava Jiřího Bujaré, ruce s dlouhými prsty povytahují kalhoty, dnes má azurové ponožky, špičky bot spočinou na koberci s promyšlenou nedbalostí.

„Do kina šla?“ Lehké opovržení. Rys imitované geniality: opovrhování vlastním řemeslem.

To, co vidím v zrcadle, je příliš dnešní, příliš chtěné a vypočítané a nudné. Předem vím, co pan Bujaré řekne, jak se zatváří a jak se pohne. Nic přirozeného, bezelstného, a to všechno vrhá odraz i na sestru. Sdělení není ve slovech, ale mimo ně. Zažil jsem to už, jako vyšetřující soudce. Ale tady? Copak celý svět je pokoj u vyšetřujícího soudce?

„Jeho se to netýká,“ říká sestra. Hovoří o mně.

Svět se týká jenom těch, co mluví, jenom těch, co křičí. Těch nejvíc. A já mlčím.

Raději upru oči do mlhy, v mlze si volím obrazy sám a nejsem nucen vnímat azurové ponožky. Básník před lety: Dnes prostý člověk chodí po azuru. Štěstí jako spotřební zboží. Volím obrazy.

Úprk po louce, zakopávám o krtiny, vzadu, hodně pozadu smečka, ženou mě, ačkoliv jsou prázdniny, je to zvyk, zábava a nezbytnost, neboť jsem opět odporoval. Nesnášejí můj odpor, nutí mě, abych se od nich nelišil. Vždycky se liším, vím něco jiného, chci něco jiného. A jsem dost neprozřetelný, že to vyslovím.

Chlapec běží, Knorr v krátkých kalhotkách, které zakrývají hranatá kolena a obnažují hubené svaly lýtek. Chocholaté červen-

cové slunce, červený prach rozpadajících se krtin, pot, povykující smečka se vzdává.

Loudám se domů.

„Neptej se a buď zticha.“

Otec stojí v kuchyni, zády ke kredenci, opírá se loktem o vysunutou zásuvku a kouří doutník. Doutník a není neděle. Opravdu tedy?

„Tady zůstaneš.“

Nesmím ani slyšet. Kdybych vyšel z kuchyně, mohl bych uslyšet z ložnice... Ale tohle mne nevzrušuje, na to myslí dospělí. Jediné vzrušení: budu se dělit, je to neodvratné, všechno napůl, hračky, knihy, ano i láska rodičů. Jediné ohrožení: smečka vyrazila odjinud.

„Nemáš radost?“

„Ne.“

„Jen tohle neříkej před matkou.“

„Proč? Opravdu nemám radost.“

„Bolelo by ji to.“

Samé ohledy k jiným. Stejně všechno vím. Nahá, líbající se těla, rytina Amora a Psyché, nejen líbající ústa, dvě pokožky líbající se po celé délce těla, lačný klukovský pohled odplaví umění, zbývá pouhá necudnost. Je mi špatně.

„Tady zůstaneš.“

„Já musím. Na velkou.“

Za porcelánovou mísou láhev s petrolejem. Všechno polít a zapálit. Jenže mísa by nehořela, kachlíky nehoří, zdi nehoří. Kdyby byl svět z papíru. Kdyby hořelo kamení. Může se člověk modlit za něco zlého? Snad k čertu. Čerte náš, jenž si v pekle. Může člověk dostat průjem ze vzteku?

Když se vrátím, sedí v kuchyni cizí žena. Pije kávu.

„Tak, Ivánku, máš sestřičku.“

Upije kávu a dolije smetanou. Káva je bělejší, bledne a bledne. Žena z bílého těsta a z bílé kávy.

„Co tomu říká? Nic? To je málo.“

„Nic není málo. Nic je nic.“

„Ivane,“ vchází otec, „co si dovoluješ?“

Dospělí nedovedou matematiku.

„Spí,“ usměje se otec na ženu, „osladila jste si?“

Jdu ven, zahrada se změnila, ulice je jiná, všechno je napůl. Jak se na mne podíval. Otec. Už jenom půlka otce. V prudkém slunci se loudám k nádraží. Loudavý den.

Před nádražím zástup lidí, něco čtou, nějakou vyhlášku. Mým národům. Císař volá do zbraně. Mobilizace. Prapodivné slovo.

Někoho právě zatkli. Ostatní zmlkli. Konečně se něco děje. A potom jako blesk náhlé poznání: vinen jsem já. Nemodlil jsem se k srstnatým andělům pekel? Čerte náš, jenž jsi v pekle. Byl jsem vyslyšen. Místo láhve petroleje. Už nikdy, už nikdy, ale co s tím, co jsem způsobil? Mám krutou potřebu někoho odprosit, ale nevím koho.

„Kdyby byl ženatý, starala by se o něho žena,“ slyším sestru, jak vysvětluje panu Bujaré opět jednou rodinné záležitosti. „Co by si počal, kdyby mne neměl,“ říká. Sdělení není v slovech, ale mimo ně. Chápe pan Bujaré, že ho má sestra varuje před lehkomyšlným staromládenectvím?

„Abych zase šel,“ oznamuje Jiří Bujaré. Podivuhodné jméno, snad z Francie, zámek na Loiře a degenerace rodu, ovšem. La vie, c'est moi. Knorr nezní také česky. Snad jsme sem přišli z Bavor nebo z Hessenska. Po celé generace jsme putovali, podávala si nás smutná i veselá těla, strážlivá i opilá, a nyní jsme tady, v pokoji, v ulici Přemysla Oráče. Jako by to byl cíl.

„Přijďte tedy později,“ posouvá sestra cíl. Svůj cíl.

Neúprosné soudy, které nepočítají s náhodami, výjimkami a mýlkami, jak bych neznal ty neúprosné soudy. Provázely mne v mém povolání a kdysi jsem i já měl o sobě nejlepší mínění a mohl jsem si neúprosné rozsudky dovolit s neúprosnou myslí, která mi dopřávala pocit báječné ušlechtilosti. Na to, aby byl člověk neoblomný a tvrdý, musí mít o sobě nejlepší mínění. Knorr před tou příhodou nebo před tím neštěstím měl o sobě neobvykle dobré mínění. Ta příhoda nebo neštěstí začala už tenkrát o Silvestru v čtyřiačtyřicátém.

Před tím, nežli se přihodilo, co se stalo, měl Knorr o sobě tak dobré mínění, že si mohl dovolit i přepych – mít zásady. I když byly některé zásady nedozrálé a neurčité, dovedl je obhajovat s vyzývavostí, která se radovala, jestliže narazila na odpor. *Ne*. Moje oblíbené slovo. Nevím, jestli si vzpomenu na všechny způsoby, jakými jsem to slovo vyslovoval při různých příležitostech. Vítězné *ne*, omluvné *ne*, zlomyslné *ne*, panovačné *ne*, jízlivé *ne*... Vkládal jsem do toho slova hrdost, cílevědomost, sebevědomí, světový názor a nevím co ještě. *Ne* – dovede říkat jen ten, kdo má zásady. *Ne* – to byly velice přesně vytyčené hranice mého života a zájmů.

Hodně jsem v té době četl a někde v mé garsoniére leží ještě sešit, kam jsem si psal svoje myšlenky. Bud', Knorre, tak hodný a otevří v mé garsoniére sešit a přečti mi, co jsi tehdy napsal o lásce. Tehdy jsi nevěděl, že prožiješ silvestra s Olafem, a nevěděl jsi o začátku svého příběhu ani o jeho konci, neměl jsi tušení, že tě odnesou v mém těle až sem, do této lenošky. Proto jsi tehdy mohl zapsat do svého sešitu, že každá láska je útok na věčnost, a jestliže neusiluje zmocnit se věčnosti, pak to není láska, ale něco jako obchod nebo čištění zubů.

Pokud si pamatuji, zbylo za touhle větou několik čistých stránek. Čekají, abych na nich pojmenoval znovu to, co jsem tehdy pokládal už za pojmenované.

Někdy se dotkne mé paměti věta. Kde jsem ji slyšel? Anebo slovo, dvě tři slova. Odpoutají v hloubce, od dna, některý kus minulosti, náhle je nahoře na hladině a musím se jím zabývat.

„Stromy,“ říká sestra. Dívá se oknem na ulici, snad čeká, až se na chodníku objeví pan Bujaré, snad vyhlíží Olunu a všimla si stromů.

„Stromy,“ říká, „už opadávají.“

Stromy. Ale ne pro něčí podzimní rozcitlivělost. Poznal jsem je od kořenů v zemi až po větve stríhané a ořezávané. Dlouhé nehty stromů.

Byla to spíše prkenná bouda než chata, kterou jsem si opatřil v padesátých letech na venkově. Knorr trávil víkendy na chatě za vsí.

Cesta autobusem natřeným jako všechny autobusy khaki barvou, která připomíná válku, ne tu minulou, ale budoucí, jak se v těch letech zdá, nevyhnutelnou a blízkou. Knorr jezdí sám, bez přátel, odpočinout si od lidí, napěchován mezi záda a břicha, autobus se potácí, tvrdě dosedá na unavená pera, pohodlí až potom, nadšený hlouček svazáků v modrých košilích, jedou někam agitovat, smích a zpěv uprostřed všeobecného zmítání, pohodlí až potom, až bude dobudováno, průvodčí sípe, a kde, ptá se podrážděný hlas, kde prodávají, pot a prach, zalykavé stoupání autobusu, úzké zelené praporky krajiny mezi zapařenými zátylky, vzhůru dolů, vzhůru dolů.

Křižovatka. Knorr vystupuje. Ze všech stran oblačný vítr. Autobus supí a vrčí dál. Vesnice na dohled, ale Knorr, jediný cestující, který vystoupil na křižovatce, přehodí olepené držadlo z levé do pravé dlaně a zkrátí si cestu k chatě pěšinou.

Slunce promítá na luka a pole stíny a světla, v půli cesty kvetou trnková křoví, už je vidět drátěný plot a hnědou hmotu dřevěné

stavby v zeleni. Chata stojí o samotě při polní cestě mezi lesem a řekou. Několik ovocných zákrsků, sám je vysazoval, nepravidelné záhony květin a domýšlivý pokus o alpínku, který stále ztroskotává, stále obnovován.

Knorr odemkne drátěná vrátka zahrady, vstoupí a zamkne za sebou. Tady za plotem končí jeho útěk. Drátěná oka pletiva, řídké keře u plotu jsou hradba, za níž by se mohl skrýt, ale snad by stačil i kruh opsaný křídou anebo míň.

Útěk ze světa hodnocení. Soudit podle určené morálky. Vykazovat v zájmu společnosti něčemu určité místo. Jemná mechanika. Víc mechaniky než jemnosti.

Knorr hledá klíč od chaty, vrací se k vrátkům, samozřejmě, opět jej zapomněl v zámku. Chata je uvnitř přepažena na předsíň, kde ve staré skříni stojí lopaty, rýče, motyky, hrábě, a na obytnou místnost. Knorr odloží do tmy obytné místnosti kufřík a jde ven sejmout z oken plechem pobité okenice. Zápolí se zrezivělými visacími zámky a jako už potolikáté slibuje, že je promaže. Dvěma okny se vrhne do chaty jarní slunce, usedne do proutěných křesel a prostře se po stole. Na stole leží ještě noviny z minulé neděle a slánka. Knorr se rychle převlékne, vytáhne před chatu houpací židli a vybere pro ni místo, které podléhá třem zákonům: budiž na slunci, budiž v závětrí, budiž pokud možná skryté před náhodnými chodci, kteří míjejí chatu polní cestou.

Pomalé labužnické pohupování, dlouhý smyk modré oblohy, větve zlatě kvetoucího čilimníku, drnitá tráva, dlouhý smyk oblohy, větve, tráva... přivřenými víčky protéká růžově žlutá krev, sny s cigaretou mezi prsty, velký prázdný prostor pro sny, ano, všechny starosti jsou z toho prázdného sálu vyneseny, nikdo mu nemůže nic diktovat, výběr snu je jeho vlastní záležitost, do které mu nikdo nesmí mluvit. Má na sebe čas. Na to, aby mohl být sám sebou, potřebuje čas.

Zamňoukání před špičkami střevíců, růžově žlutá opona se zvedne, obloha, tráva. Na drnu u jeho nohou sedí rezavá kočka. Toulavá kočka, která ho navštěvuje každou sobotu.

„No,“ osloví kočku, „co se děje? Stížnosti?“

Kočka nevrle protáhne hubené rezavé tělo, rozvlíní se a s vlajícím ocasem zamíří k chatě. Pobaveně ji sleduje. Má pro ni v kufru salámové slupky, odřezky masa a kousek tvrdého sýra.

Kočka jako vždycky všechno hltavě spolýká. Kůže na bocích se jí otřásá krátkými nervózními záchvěvy, lačné napětí se uvolňuje, ospale se odplíží od zamaštěného papíru a ulehne před chatou na složený potrhaný pytel. Na slunci, v závětří, chráněna před zraky chodců. Tiché porozumění mezi mužem a kočkou. Oba sem chodí odpočívat. Jsou v bezpečí. Sami sebou.

Sestra nepřichází, aby mi rozsvítila. Jsem sám schoulený v křesle, na nějakém moři v nějakém čase, který se spojuje a rozpojuje. Hra. Kdo se zastavil jako já, může ji pozorovat. Ale ne ten, kdo se pohybuje. Kdo se pohybuje, směřuje.

V poloslepém světle mezi dnem a nocí se vynoří dvojice. On a ona. Jdou od řeky nebo k řece, ale tuším, že směr jejich cesty je jim lhostejný, o směr se budou zajímat až jednou, na konci cesty. Muž a žena v hluboké ulici, těsně přimknuti k sobě. Jistě by je doprovázel jediný společný stín, kdyby výbojkové lampy nestávkovaly. Dvojice mizí v přístřešku na popelnice, v zaprášené tmě mezi plechovými nádobami na odpadky. Smetiště světa. Když vyjdou, Adam a Eva, do mrtvé ulice, začínají se chvět světla na stožárech luceren. Ráj zanechali za sebou. Stíny dvojice se osamostatnily, muž kouří cigaretu, volnou ruku zabořenu v kapse kalhot. Byli dva. Teď jeden druhého odečetl. Jeden a jedna. Jsou sami.

Ale já čekám na dobu, kdy postupující večer vylidní ulici. Potom vyšlu na chodník malého chlapce a zvědavě ho pozoruji. Ivánku náš, copak děláš? V temné noční ulici? Vyzvednu ho k sobě a ptám se ho, jako bych ho neznal:

„Ty kluku, co děláš v noci na ulici?“

Chlapec se poleká, vytrhne se mi a dá se na útěk. Dupe a křičí. Bojí se mne, starého muže, a já ho znám už tak dlouho.

Strýc padl u Přemyšlu a my, matka, sestra a já, jsme přijeli za tetou do města, abychom jí pomohli v jejím trápení.

„Ach děti, ach vy děti,“ pláče teta na prahu bytu, „přišlo to tak znenadání.“

Je mladá. Je hezká v pláči. Stažená do šněrovačky i ve smutku, neobyčejně štíhlý pás pod řasnatou sukni, černé korále na černé blůze. Její polibky voní teplou a vlhkou vůní květin, které prodává dole v krámě. Tu bych mohl milovat, myslí si desetiletý chlapec.

Zmatená domácnost, pohřeb bez mrtvého, který tam v dáli někde tlí. A teta nemá děti a nemá ani strýce.

Vede nás do pokoje, v rohu malý katafalk. Na stolku u okna hoří dvě svíčky a mezi nimi strýcova fotografie, kolem vázy s kytkami, mnoho bílých nakadeřených kytek z tetina krámu, a dva tři svaté obrázky, papírový pozlacený můstek do říše stínů.

„Říkal mi o dovolené, že přeběhne...“

Opakované objímání a pláč. Malá sestra tahá za vyšívanou příkrývku pod svícny.

„To nesmíš.“

Teta si vezme sestru na klín a holčička si hraje s jejím černým náhrdelníkem.

Vyklouznu ven, na večerní ulici, sám se svou představou. Tu bych mohl milovat. Potichu do předsíně, dveře zůstaly pootevřeny, po schodišti dolů před dům.

To jsem já ten chlapec na ulici velikého města. Nezřízeně pyšný. Chlapec jako dospělý. Jako dospělý v ulicích New Yorku. Město na obrázku z rodinného kalendáře, vysoké domy, nejvyšší, a na chodnících plno lidí a černochozů čistí boty. Vpředu dáma s nejvyšším kloboukem. Hezká. Takovou bych mohl milovat.

Muž s dlouhou tyčí zapaluje plynové lampy. První, druhá, třetí – jdu za ním až na roh ulice. Kdykoliv muž rozsvítí lampu, zachrchlá a použije kapesníku.

„Ty kluku, co děláš v noci na ulici?“

Veliký obličej nabobtnalý rýmou a laciným pivem se skloní k chlapci, podoba rozčepýřeného výra z obrázkové knihy. A chlapec, kterému se v noci zdají znovu obrázky z knih a časopisů, se rozběhne s křikem a dupáním zpátky, zmýlí se v domě, ještě jednou se zmýlí a mýlil by se stále, kdyby si včas nevzpomněl na tetin obchod se staženou roletou. Podle něho najde dům a vplíží se do bytu. Zatajuje dech, když zavírá za sebou dveře.

Ani nezpozorovali, že jsem odešel. Sestra stále sedí tetě na klíně. Uvnula.

„Jistěže,“ říká matka, „klidně jim můžeš ustlat vedle. Ani nápad, proč by se bály?“

Sestra se nevzbudila, když ji přenášely na pohovku obklopenou hradbou ze židlí. Mně ustlaly na rozkládacím křesle, velmi praktické pro domácnost, kde čekají hosty. Matka mě zasypala vysokou bílou peřinou. Nad obloukovým obzorem bílého povlaku vycházejí dva plameny svíček, kdykoliv vydechnu a kdykoliv nadechnu, zapadají za obzor.

„Aspoň máš světlo,“ šeptá mi matka.

„Já se nebojím.“ Nabobtnalý obličej lampáře uvízl pod víčky. Jenom nezavírat oči a je to.

„Dobrou noc.“ Obřad dávání dobré noci je krátký. Za poslední léta se zkrátil. Už neberu z matčiny dlaně sny a neříkám jí, že si ji vezmu za ženu, až budu veliký. Chtěl bych mít s tebou dvě dcery, princeznu a tebe. Žádné dlouhé řeči. Howgh. Dobrou noc.

Zavřu oči a lampář se ke mně skloní. Podepsal se mi na víčku. Urovnám oblouk peřiny, abych viděl na svíce bez ustání. Strýc na fotografii couvá před pohyblivým plamenem a opět se vrací na své místo k palmě a sloupu. Žije v jiné zemi, v cizí zemi mezi sloupem a palmou v květináči. Ve fotografické zemi malovaných pozadí. A tam pravděpodobně i zemřel. A Přemysl je jméno té země. A tam ho také pohřbili. Mezi sloup a palmu v květináči.

Pokusím se zavřít oči, lampář je tu ještě, ale vybledlý, jako špatně vygumovaný. Obrátím pozornost ke stropu, neurčité stíny květin propouštějí rozptýlená malá světla, na stropě svítí okna mrakodrapu z rodinného kalendáře, lustr má podobu dámského klobouku. Takovou bych mohl milovat.

Zavřu oči. Ještě. Otevřu oči. Zkusíme to jinak. Přimhouřím oči a škvírou stíněnou řasami pozoruji plameny svíček. Zachytily se na řasách, protáhly se jako lesky na vodní hladině. Pluji naznak, přikrytý teplou vlnou mléčné řeky. Pluji dlouho doprovázen dlouhými záblesky na hladině a všímám si břehů po obou stranách. Domorodci, lvi a žirafy, ale také sousedovi králíci a dobromyslný pes, kterého jsem potkal na nádraží, nějaká stará paní na mne mává z vrby, jak tam vylezla? Někomu se podobá, v ruce drží dlouhou tyč. Lampář. Otevřu oči dokořán a hned je zase mhouřím. Někdo je v pokoji.

Měkké plstěné kroky obcházejí široké rozložené křeslo, kde ležím, zastavují se a naslouchají. Tvářím se, že spím. Pluji po mléčné řece. Vtom vstoupí mezi dlouhé záblesky svíček hladká vysoká postava. Nahá. Poznávám tetu, její pokožka medově září, vzta-

huje ruku na skříň a v podpaží se jí proti plameni svíce rozsvítí chmýří. Polekán spustím přes obraz víčka, ale všechno pokračuje dále pod zavřenými víčky. Amor a Psyché, nejen líbající ústa, dvě těla v polibku. Sen. Tělo zastíní svíčky, nejostřejší křivka tenkého pasu, paže pozvednutá jako raněné křídlo. Teta vyměňuje ohořelé svíčky za nové.

Prudká touha dotknout se jí rukou, a když se obrátí čelem, rychle se přestanu dívat. Obraz pokračuje za spuštěnými víčky. Ženská, no ženská. Musím se ještě jednou podívat, odvážně, drze. Otevřu oči a spatřím zcela blízko její obličej, snad poslouchala, jak dýchám, snad mě chtěla pohladit, její obličej stojí nade mnou, náhle zděšený, zkříží kvapně ruce na prsou, celý pokoj zadržuje výkřik, tma protějšího kouta ji pohltí, zmizí.

Ráno se matka ptá u snídane:

„A jakpak se spalo u tety tobě, Ivane?“

„Dobře. Vůbec jsem se neprobudil.“

„To ráda slyším,“ řekne teta, „někdy se zdávají člověku na novém místě divné sny. Ani bys nevěřila,“ dolévá matce čaj, „jaké mívám zvláštní sny, když cestuji. Živé sny –“

„Mně se nic nezdálo,“ uklidňuji tetu.

Celé tajemství patří jenom mně a jí. Cítím hrdé uspokojení. Osud nás svázal. Takovou bych miloval. A co to je? Tak třeba. Hladit jí ruku nebo vlasy a líbat. Teplé a vlhké květinové polibky.

„Ne, nepůjdu do města, zůstanu doma a budu si prohlížet.“

Matka jde se sestřičkou do města, zařizovat, teta sestoupí do krámu. Listuji ve svazcích Českého světa. Ministr krajan na projíždce po Labi. Spisovatel X. Y. na prázdninách u Domažlic. Teta se vrací, něco zapomněla. Přejde pokojem v černé řasnaté sukni a prohledává zásuvky příborníku.

„Já tě v noci viděl.“

Teta se neobrací.

„Co říkáš?“

„Viděl jsem tě v noci.“

„Nerozumím ti.“

„Jak jsi šla vyměňovat svíčky.“

„Tak se ti přece něco zdálo,“ řekne teta, zabouchne zásuvku a odejde z pokoje. Nestojí o to, aby se mnou sdílela tajemství. Po oba dny, co jsme u ní, dává si na mne pozor. Vyhýbá se tomu, aby byla se mnou o samotě.

Při loučení mne zapomene políbit. Nikdo si toho nevšimne, jen já. I teta se tváří, jako by se nic nestalo. Potvrzuje tím svoje tajemství, a tohle tajemství patří jenom jí a jmenuje se zrada.

Sedím v úplné tmě. Za ohradou s osamělým jeřábem a rozestavěnými stěnami nového činžáku se táhne rozlehlé údolí města. Ale to všechno jen tuším. Údolí jsou nyní svahy stoupajících a klesajících kuliček světla. Každé světlo je uzlina lidských osudů, představují si v každém světelném kruhu tváře, přicházejí a odcházejí a je jich tolik, že se cítím dokonale opuštěný.

Když se na ně dlouho dívám, vždycky mě napadne stejná myšlenka. Možná, že to ani světla nejsou, možná, že září dálka. Jako vždycky. Člověk se vydá za zářivým cílem, a když k němu dojde, vidí, že je to docela obyčejné místo, které zblízka nesvítí. To zářila dálka. Jdeš dál a zanecháš tohle místo daleko za sebou. A jednoho dne se ohlédneš a vidíš, že zase září. Protože jsi je minul a protože mezi tebe a dávný cíl vstoupilo světlo dálky. Třeba září jenom a jenom dálka. Touha. Musíš jít a musíš za tou září, za tou touhou a třeba je tohle všechno cíl tvého života, jeho cena a jeho síla. Možná. Ale pro mne to není útěcha. Byl bych raději dosáhl něčeho pevného, jistého. Pevné cíle. To mě uklidňuje. Světla přede mnou se mi zdají být pev-

né cíle a v každém světelném kruhu tváře, přicházejí a odcházejí a je jich tolik, že se cítím dokonale opuštěný.

Dokud nepřijde pan Stefan. Nechodí sem za mnou, cítí náklonnost k mé sestře. Nikdy jsem nechápal lidi, kteří cítili k mé sestře náklonnost, už od jejího narození jsem je nechápal.

Nejdříve uslyším krok pana Stefana. Těžkopádný krok důchodce, klidný a spokojený. A pak ho spatřím. Vypadá stále jako tehdy poprvé. Zůstal jsem s ním v pokoji sám, sestra odešla do kuchyně. Seděli jsme tu, dva muži, kteří urazili od svého narození dlouhou cestu, a neznali jsme navzájem svoje tváře. V samotě zavržala židle, pan Stefan ji opustil, obešel prádelník, pomalu, pokorně, a zastavil se u okna. Venku byl jasný podzimní den, rameno jeřábu se komíhalo s nákladem nad staveništěm. Pan Stefan předstíral zájem o výhled. Zvolna, jako bezděčně, se natáčel tváří k lenošce, zatímco jeho nohy směřující k oknu se nehýbaly. Otáčel se pravým okem, nosem, ústy, levým okem. Dobromyslná tvář zběžně uhnětená. Čeká na jemné vybroušení. Nedočká se už. Udivené bledě modré oči, téměř slepý pohled na můj profil. Pokynul maličko hlavou, pozdrav nebo soustrast, kdo ví. Těžkopádný nápadník mé sestry je nadlehčován chomáčky bílých vlasů nad ušima. Hebké stříbřité padáčky pampeliškových semen.

Pan Stefan se nevznese, vrátí hlavu do směru svých nohou. Krátké nohy zavalitých zvířat, která se s dupotem řítí k napajedlu. Takové nohy nejsou nikdy nervózní, skládají se pouze ze silných kostí a tučných kusů masa.

Co viděl jeho bledě modrý pohled?

V lenošce sedí pohublý muž, dnes neholený, holič až zítra, má své dny, pohublý muž v zeleném svetru po jejím mužovi, nohy zabalené do plédu červeně a zeleně kostkovaného, pléd je děravý a obratně přehrnutý, aby nebylo díry vidět, muž zelený a červe-

ný jako papoušek, nepohnutý, s výrazem soustředěným na neúčast.

„Chudák,“ řekne pan Stefan mé sestře, opět skryt za opěradlem lenošky. Jeho tvář je při tom jistě vráscitá soustrastí.

„Nejhorší je, že je tak těžký,“ říká sestra.

A od toho dne tedy. Každý večer přichází pan Stefan, přistoupí k mé lenošce, podsune jednu paži do mého podkolení a druhou mne uchopí kolem ramen. Chvilku se vznáším mezi lenoškou a lůžkem. Trochu neobratně mne uloží na prostěradlo.

Sestra mne svléká a Stefan jí přitom vypráví. Svět, jeho proměny, jeho nejmenší příhody a události jsou mu příčinou ke stížnostem. Vyhledává příčiny společné sestře i jemu. Sbližují se stížnostmi. Nakonec Stefan povzdychne:

„Naše generace.“ Je o patnáct let starší než sestra.

„Máte docela pravdu,“ řekne sestra a přikryje mne peřinou až k bradě. Bílá hebká izolace, která mne odděluje od ostatních osudů. Sem jiskry nepřeskakují.

Sestra opustí s panem Stefanem pokoj a je zase tma a noc. Na stropě napříč achátová čára, odlesk a světlý pruh. Ležím na rozkládacím křesle po tetě, které padl muž u Přemyšlu. Sestra křeslo zdělila a přisoudila mu, aby neslo mé tělo. Kam je donese?

Tak jsme se shledali, křeslo a já. Je dnes poddajnější a měkčí než tenkrát, proleženější, svaly mu změkly. Ležím jako v příkopu, odložen, ztracen, zapomenutý. Znovu pluji po mléčné řece, ale její mléko je našedlé a záblesky na hladině chabé. Pluji ke známé stráni se zahradou.

Slunce promítá na luka a pole stíny a světla, v půli cesty kvetou trnková křoví. Už vidím drátěný plot a hnědou hmotu dřevěné stavby v zeleni. Několik ovocných zákrsků, sám jsem je vysazoval, nepravidelné záhony květin a domýšlivý pokus o alpínku, který

stále ztroskotává, stále obnovován. Procházím se mezi záhony a nakonec vytáhnu z chaty houpací židli.

Pomalé labužnické pohoupávání, dlouhý smyk modré oblohy, větve zlatě kvetoucího čilimníku, drnitá tráva, dlouhý smyk oblohy, větve, tráva... Potom se připlíží kočka, rezavá a hubená. Hltavě spolykala zbytky, které jsem jí donesl, a pomalu, ospale a lenivě se ukládá na složený potrhaný pytel. Slunce, závětrří. Dobře volený úkryt před zraky chodců. Tiché porozumění mezi mužem a kočkou. Oba sem chodí odpočívat. Jsou tu v bezpečí.

Až do rána.

Rána jsou táhlá jako troubení na lesní roh. *Ohaři na zvěř zahráli... A slyš! Lesního rohu hlas zavzněl... Slyšeti pokřiky, ohařů pobídky, troubení, zuřivé lání. Štvanice se začala. Zahořanský hon. Chlapec ukrytý ve větvích košatého javoru a smečka pádící pod ním. Olaf nemá v pažích sílu, nemůže se přitáhnout a vyhoupnout na větev. Musí prchat dál. Listnatý vzdušný pokoj.*

Listnatý vzdušný pokoj. Tentokrát jinak. Chlapec ve větvích žlutnoucí a opadávající jabloně odchází do knihy, kterou drží na kolenou. Rána táhlá. *Zatrubte! Nějakou fanfáru hezkou!*

Táhlé ráno dnes. Za opěradlem lenošky skřípe pohrabáč o rošt. Křehké hrudky popela se sypou s plachým cinkáním na plech před kamny. Pak se sestra vztyčí, poznám to podle hlubokého povzdechnutí, a odchází do kuchyně.

Za chvíli se vrací s lopatkou řeřavého uhlí. Pomalé opatrné sykání domácích střeviců. Abych nic neutrousila. Čpavý pach poletuje pokojem. Rychlé zatápění. Takhle to dělávala matka. Lopatka rudě zářila a ze žhavých uhlíků vyskakovaly ostré krátké plameny.

„Zavři za mnou dveře,“ říkávala mi, jako by už bylo zatopeno a otevřenými dveřmi unikalo teplo. Zavřel jsem dveře a uvěznil v pokoji vůni čerstvého ohně, trochu hořkého kouře a sežehlého prachu. Za slídovými okénky kamen se rozsvítilo a matka s lopatkou stála u mladého ohně tichou stráž.

Starostlivá matka zatápí a odpoledne za oknem je čiré jako pohled do broušené číše.

Procházím se v té broušené číši s otcem na okraji města, kde osamělé domy vbíhají do oranice. Řasnaté prosincové nebe s oranžovou stružkou na obzoru. Mrazivý večer vánočních prázdnin, z šera svítí obílené pně stromů a nahoře neobyčejně jasná perleťová hvězda. Perla světa, která roste z jeho utrpení a věčného hladu.

„Vašnosti.“

Mladý muž v prošoupaném zimníku nastavuje ruku s třemi prsty. Otcových pět prstů uděluje třem prstům peníz.

„Rukulíbám.“

Odbočím s otcem za roh větrné ulice.

„Copak se o něho nikdo nestará?“

„Možná, že pro někoho pracoval a práce z něho udělala invalidu a ten, pro koho pracoval, ho propustil. Možná, že byl ve válce, a zapomněli na něho. Někdo žije na jeho účet.“

Budu hledat spravedlnost pro ty, na jejichž účet někdo žije. Budu se na to připravovat a pak, až vyrostu, pak. Chlapec, který se prochází s otcem pod večerní hvězdou, vidí spravedlnost jako širokou silnici, kterou nemůže minout. Ale kdo žije na náš účet? A na čí účet žijeme my? Někdo na něčí účet umírá. Jak to zní neosobně. Kdo vlastně zemřel? Kdo to tehdy vlastně zemřel?

„Vlak jede v sedm třináct.“ Otec se předkloní. Po vestě mu šplhá červené světlo. Rudé oči sporáku. Sedává na stoličce u kamen a nahřívá si nohu. Šero. Bude padat sníh. Matka sedí u okna a zvedá

šití k očím. Přišívá černý závoj k černému klobouku. Bude padat sníh a padá šero. Sedm. Třináct. Záhadná čísla. Zlověstný význam. Padá šero.

„Už na to nevidím,“ říká matka.

„V sedm třináct. Musíme vstávat v šest hodin. Ivane, slyšel jsi? A ty,“ obrací se k matce, „přestaň už plakat. Jednou se tam všichni sejdem.“

Doufaná vlast mrtvých, všichni podle jmen a pozemků a zálib i tam. Ach. Achach. Prodloužená čára, nekonečná, za obzor čára, za obzor.

„Naposledy mi povídala...,“ matka vzlyká nad černým závojem a venku se tmí a není už téměř nic vidět. Otec se zakloní a červené oči sporáku mu sklouznou z vesty.

„Naposledy...“

Poprvé a naposledy, dvě zdi a mezi nimi tedy musím. A každé poprvé je naposled a nic nejde odvolat a nic a nic. Konečně padá sníh, vločky sněhu a vločky tmy, smutná směs stmívání.

Období pohřbů. Teta květinářka zemřela na španělskou chřipku. Otec, matka, sestra a já jdeme za černým a stříbrným kočárem, veze se mezi kyticemi a věnci z vlastního zahradnictví, obklopena stuhami a řídkým podzimním sluncem. Leží v podlouhlém dřevěném pouzdře, v těsném dřevěném pouzdře, stejně se už nepohne, nepůjde o půlnoci vyměnit dohasínající svíčky strýcovi, který padl u Přemyšlu, jsou teď prý zase spolu, navždycky spojeni, ale jak to, že je v rakvi, když je u něho. Svět duchů. Nikdy si ji nesmíš představit nahou, nikdy její medově zářící pleť, rozsvícené chloupky v podpaždí, její nahé prsy nad mým čelem, nikdy si ji nesmíš už představit nahou, ví, co si myslím, duchové vědí všechno, nahlízejí do nejtajnějších koutů duše a hravě stáhnou roušku ze sebemenší necudnosti. Stydím se za sebe, není to nic platné,

oni jdou za mrtvou, já za živou, oni viděli zašpičatělý nos v bledé tváři a černé vdoví šaty na ztuhlém těle. Já je neviděl. Poprvé smrt někoho blízkého. Smrt nablízku. Na nikdy uviděnou. Takovou bych miloval. A není. Je to nesrozumitelné, jako když vypustíš ze slova dvě nebo tři písmena, prázdné místo, nedává smysl. Smrt je nepořádek v účelném pořádku světa. Pořádku? Účelném?

Kočár se zahoupá a zaskřípe přes mělkou dlážděnou stružku, kudy odtéká listopadová voda, tenká a dlouhá jako vlasy mrtvých.

U druhého hrobu, zleva od čerstvě vykopané země, u toho druhého hrobu od otevřeného jícnu jílu stojí mladý muž a pláče. Pohřební hosté ho oddělí od rakve a kněze.

Zpátky stejnou cestou. Hřbitov, slepá ulice, vycouvali jsme ze hřbitova.

„Všimla sis ho?“ Otec hledá očima toho mladého muže. Túje, olše olšanské, lípy a buk. Křoviny, za kterými se ztratil, a ptáci, kteří poskakují v otiscích jeho střevců, jako by se narodili z jeho stop. Záhadný.

„Všimla jsem si,“ říká matka. „Že má ještě tu odvahu.“

„Nemusilo to být, kdyby si ho vzala. Všechno by bylo v pořádku.“

„Má ji na svědomí.“

„Má ty dobroto,“ říká otec, „nedá se žít na účet někoho, koho sprovodíme ze světa, abychom...“

„Nemluv tak, proboha nemluv tak.“

„Děti, běžte napřed.“

Zdržuji se u každého náhrobku, abych zaslechl tajemství.

„... ona sama... přece mi nebudeš... ale ano...“

„Nemohla... byla to jediná věc, která... správné, ne, ne...“

„Říkala ti, že ji má rád.“ Otcův tlumený hlas se blíží hřbitovním vratům. Rád. A každý vraždí, co má rád.

„Tak proč ho nezavřeli, když ji zabil.“ Vetřu se do hovoru.

„Kdo, koho.“

„Tetu. Ten pán.“

„Co to povídáš. Nikdo nikoho nezabil.“

Svět je plný záhadných vražd, které dospělí skrývají před dětmi. Nechtějí se k nim přiznat. Protože oni by mohli, ale nechtějí. A děti by chtěly, ale nemohou.

Jeli jsme lomozíci tramvají a bylo ticho.

Každé ráno získám chvilku pro sebe. Sestra odejde na nákup, Olu-na je v kanceláři. V bytě zůstanu jen a jen já. Mám na hodinku pocit naprostého soukromí.

Užívám si je, to svoje soukromí, vychutnávám je. Předevčírem dostalo nový účel. Pokusil jsem se pozvednout ruku. Zvedala se jako ruka cizího člověka, ale pozvedla se. Ne vysoko, ale pozvedla se. Znamení obratu. Od tohoto okamžiku žiji pod znamením obratu.

Oživuji po částech jako socha ze staré báje. Jenomže mne neoživuje láska jako tu sochu, nýbrž touha jednoho dne odejít. Opustit čtyři stěny pokoje. Uniknout. A k tomu potřebuji nohy. Až mi zesílí ruce, vzepřu se a pomohu nohám. Hlas potřebuji také. V duchu si předříkávám svoje jméno. A pak to zkouším.

„Óóó...“ vychází z úst, „óó...“

Jazyk se neobratně převaluje, nemůže najít správnou polohu, zapomněl svou úlohu za ty dlouhé týdny.

Hodina soukromí je vyplněna usilovným cvičením. Nevím ani, jak dlouho trvá odhodlání vykonat cvik a jak dlouho trvá cvik. Nevím kolikrát. Soustřeďuji se na provedení. Ohýbám ukazováčky, převaluji jazyk v ústech, pozvedám ruce z postranních opěradel, žehnám oběma dlaněmi lenošce, svému přístavu, odkud jednou

vypluji, věřím, že vypluji, musím tomu věřit, nutím se do víry, i když ještě nemám dost sil, abych vytrhl kotvu.

Dobré jitro, pane Óo, jak se vám dnes po ránu daří? Je to stále lepší, děkuji za optání. Dnes ráno jsem natáhl ruku do strany a spatřil jsem po dlouhé době své prsty v zrcadle. Něčí ruka v zrcadle. Dojemné setkání.

Chystám se pomalu a důkladně na odchod. Všechny přípravy tajím, nikdo na mně nesmí poznat změnu. Jednou vstanu a odejdu. Do té doby nesmí nikdo tušit, že se socha probouzí. Až se probudí, odejde.

Dokud jsou přesvědčeni, že jsem nehybný, nic na mně nepožadují. Nemusím zasahovat. Pan Óo nechce zasahovat, zřídá se dobrovolně činnosti, nevyslovuje se k ničemu, odsuzuje sám sebe k lhostejnosti, odpírá si dobrovolně a rád všechny nevýhody konání. Probírám všechny obrazy a všechny postavy a výroky, věty a slova. Ještě jednou znovu.

Klíč v zámku oznamuje, že se sestra vrací.

Ihned se proměním v němého svědka, v němého, nehybného svědka. Tělocvik mne unavil. Znovu a znovu překonávat zemskou tíži. Uchyluji se tam, kde zemská tíže nepůsobí. Pohybuji se v minulosti.

Ivan nesmí do pokoje. Musí zůstat na dlaždicích chodby. Takový je rodinný zákon. Když kárají syna, pošlou dceru na chodbu, když kárají sestru, pošlou na chodbu syna. Aby neutrpěla vzájemná úcta. Neponižovat individualitu. Ivan se dívá na lněný potah věšákové stěny s vyšitým otcovým monogramem, ach, bože, to K jsem měla přece jen udělat větší, lněnou tkaninu nasýtil oblak kolínské vody a v mosazném žlábků na deštníky se leskne několik kapek deště. Stopy po návštěvě, která právě odešla.

Je slyšet otce, jeho zvučný, bedlivě vyslovující hlas prostupuje dveřmi, naléhavě, domlouvavě. Školní rada.

„Jak tě to napadlo, jak tě to vůbec mohlo napadnout.“

„Ta hanba,“ naříká matka, „taková hanba.“

Hanba tohoto odpoledne.

Evička Štěrbová byla u nás s matkou na návštěvě.

Francouzský legionář Štěrba je stále ještě v Paříži, sláva za ním, sláva před ním, jak by ne, píše se devatenáct set devatenáct, sláva ještě nevyprchala, ještě není zapomenuta. Sláva Štěrbovi. Sláva Paříži. Paříž třináctiletého chlapce. Eiffelka a Napoleonův hrob. Eiffelka příliš vysoká a hrob příliš hluboký. Už nikdy nevstane z mrtvých, bílá sádrová hlavička s bílým třírohým kloboukem na otcově psacím stole. Pan Štěrba stojí na střeše Eiffelky a dívá se do Československa. Jeho Evička jde s matkou na návštěvu ke školnímu radovi Knorrovi. Jeho zlatovlasá Evi, jeho zlato, zlatozlato.

Hrály si v kuchyni holčičí hry, židle je sporák, sporák je krám, pod stolem bydlí panenky. Dospělí si hrají vedle dospělé hry, počty kolem drahoty, kdo kdy s koho a kam to tak půjde.

„Jak tě to napadlo, mluv.“

Vběhli do kuchyně, zděšení a užaslí, stáli nad ječící Evičkou, ležela na zemi poražena zoufalstvím a drobná hubená sestřička s hrstí vytržených zlatých vlasů u ní, mlčenlivá, uklidněná jako člověk, který se konečně zbavil něčeho, co ho dlouho tížilo.

Návštěva odešla a dlaždice chodby studí Ivana do pat tenkou válečnou podrážkou.

„Jak tě to vůbec mohlo napadnout?“

Sestra neodpovídá. Od raného dětství zarytá, brání se nehybností jako brouk povalený na krovky. Naslouchá něčemu v sobě. Starý člověk v dítěti. Staří lidé také naslouchají nějakému hlasu v sobě.

Ze své lenošky vidím do okna protějščího domu, v okně sedí stařena, nehýbá se, jako by něčemu naslouchala. Znímám ten hlas, který se nepodobá ničemu, žádnému z hlasů, které jsme už slyšeli, snad jsou to zvuky něčeho, čemu nasloucháme za dveřmi, čemu nevidíme do tváře a jenom marně hádáme. Snad stále zřetelnější hlas smrti.

Ale sestra naslouchala nějakému strachu. Naslouchala mu a vykonávala jeho rozkazy, neboť strach je vždycky panovačný. Strach velitel.

Dlaždice chodby studí tenkou podrážkou. Ta hanba, nařiká za dveřmi matka. Stále oddělen od nějakého světa dveřmi. Ale raději neotvírat, kdo ví, kdo by vešel.

Konečně vyšli. Otec a matka. Sestra zůstala v pokoji, stála uprostřed obdélníkového koberce jako na kře, která se utrhlá a žene se mezi skleníkem a kamny na širé a pusté moře. Nechtěla vidět svou opuštěnost, upírala oči na kobercovou kru.

„Co je?“ řeknu jí.

Mlčí.

„Co je? Mluv.“

Ani se nepohne. Taková zatvrzelost v pěti letech. Už v pěti. Nebo obrana?

„Člověče,“ mluvím s ní jako se sobě rovným, „člověče, tak přece řekni, co je.“

„Já se bojím,“ zašeptá.

„Koho se bojíš?“

„Evičky.“

Rodičům se nesvěřila. Těm ne.

Noc, průhledná látka, tentokrát bez otvorů hvězd a měsíce, ale přesto prodyšná a hebká, milá přítelkyně na dlouhé hodiny, noc

k ránu, prochladlá dlouhým čekáním na úsvit. Lampa na staveništi zhasla, není k ničemu v hustém sirupu mlhy. Achátová čára na stropě se rozplynula v černočerné tmě.

Za své probuzení vděčím něčemu živému v mé blízkosti. Nedovedu spát, když se něco v mé blízkosti pohybuje. Musili mi odnést z pokoje i hodiny. Bolestný pohyb míjení. Nevím, kdo se to pohybuje potmě v pokoji, snad zvíře, snad člověk, neslyším kroky, cítím jen přítomnost živého. Řekl bych kočka, ale sestra žádnou nemá. Kočku na složeném potrhaném pytlí a zahradu na výsluní a houpací židli. Nic z toho v těch čtyřech stěnách. V pokoji je někdo živý. Tlukoucí srdce ve tmě, neslyším je, teplo cizí pleti, nehmatám je, a přece je, mohu určit i jeho místo. Na půli cesty od dveří ke stolu. Stojí tam a šíří kolem sebe kruhy jako kámen, když dopadne do vody.

Jsme uvnitř dva, někdo se pohybuje v pokoji s neznámým úmyslem. Strach, plíživý strach z toho druhého. Rozkládací křeslo, na kterém ležím, je nedostatečná ochrana proti neznámému nebezpečí. Srdce se mi rozběhne a cítím, jak se v úprku kolem čtyř stěn otírá o něčí cizí tělo.

Tělo se znovu dává do pohybu. Teprve teď poznávám, že se potácí, naráží na kusy nábytku, tápe, uvězněné do tmy čtyř stěn, vklíněno mezi složité a hranaté sklížené kusy dřeva, které tu stojí pro lidské pohodlí a potmě pozbyly svůj účel a nepřátelsky nastavují své rohy a hrany. Tělo uvězněné do tmy a čtyř stěn. Je mi blízké. Oba jsme vězni. Pocit úlevy.

Prudký náraz do hrany stolu.

„Božebože.“

Oluna zasténala, ano, to je její způsob. Poznala, že není v ložnici, spletla si dveře. Vrací se okolo mého lůžka. Vrávorá. Čichám cigaretový kouř. Zula se v předsíni. Proto tak tiše.

Společné vězení. Kde končí?

Neděle. Ani bych nepoznal, že je, kdyby pan Stefan nepřišel později než jindy. Aby měl člověk neděli, musí v ten den dělat něco jiného než ve všední dny. Jenže moje dny se od sebe neliší. Až na pozdní příchod pana Stefana.

Sestra mne obléká.

„Jak se daří vašemu bratrovi?“

„Ale špatně,“ říká pan Stefan, „špatně. Chudák.“

Chudák bratr, chudák já. Jenže i mezi chudáky je rozdíl. Pan Stefan se nikdy nespole. Kdykoliv řekne: chudák bratr, je v tom slově vždycky trochu naděje a pochybností. Já jsem pro něho chudák bez naděje a není možné o mně pochybovat.

Sestra snídá s panem Stefanem v kuchyni. Sedím v lenošce a čekám. Neděle má svůj pořádek. I po tom neštěstí, které mne potkalo, objevují se nová pravidla, podle kterých se život sune dál. Znímám to, naučil jsem se chápat na zahradě mezi stromy a keři. I pahýl větve nalezne po čase nový pořádek a udržuje život podle pravidel růstu. Sedím v lenošce oblečený a nehybný a čekám.

Pak šumí v koupelně sprcha. Pak přijde do pokoje Oluna v koupacím plášti. Pak se objeví v zrcadle, odemyká skříň a přejíždí si jazykem rty promodralé studenou sprchou. Balí se do koupacího pláště a tře se jeho cípem, aby setřela poslední krůpěje. Její pohyby jsou přesné a cílevědomé. Je bílý den, její vězení se zdánlivě roze-
stoupilo. Anebo vstoupilo do ní. Prsty se jí trochu chvějí. Natáhne před sebe paži a roztahuje prsty. Chvějí se. Mělký spánek. Hluboký alkohol.

Váhá nad svým šatníkem, vždycky nerozhodná, které šaty má naplnit svým tělem. Dělá jí starosti to její tělo, největší starosti, které ji doposud potkaly. Prudce vytáhne ze skříňě ramínko s modrými šaty. Prudností přehlazuje nerozhodnost. Začne se svlékat. Obnažuje se bezostyšně, nedbá o sochu sedící v křesle,

patřím k inventáři, němý svědek, který nic neprozradí, poněvadž nemluví. Moje oči, o které občas zavadí v zrcadle, jí nevadí. Oči. Jistě by jí vadily, kdyby to bylo poprvé. Ale kolik očí ji už asi pozorovalo, když si zapínala podvazek, když si stahovala vyhrnuté prádlo. Jistě by se hrála stud svého poprvé znovu, kdybych se stal pro ni cílem. Nejsem pro ni ničím, jsem mimo její cestu a přeji si, abych už zůstal mimo všechny cesty ostatních lidí. Némý pozorovatel, který tajně cvičí a připravuje se na odchod. Doposud pan Óo, zítra snad už Óor a jednou Knorr. Doposud mohu odejít jenom do svých obrazů.

Oluna si uhlazuje šaty, laská hebkou, poddajnou látku, umělou pokožku na střídání, je spokojena se svým zjevem v zrcadle, mhouří oči, je krátkozraká, ale odmítá nosit brýle, nemá to ovšem zapotřebí, její tvary jsou tak výrazné, že je vidí i bez brýlí.

Šustí za mými zády pláštěm a klove kovovými podpatky do koberce a přes práh do před síně. Odchází.

Pak odejde pan Stefan. Pak osamím. Pak přijde sestra jako každou neděli po odchodu Oluny. Jsem pro ni němý svědek, ale zároveň svědek, kterému se lze svěřit a který nepoužije její výpovědi proti ní. Sestra u mě ještě hledá pomoc. Jediná. Ale ona ji u mě hledala vždycky, už jako dítě. Vzhlížela ke mně jako k silnému. Nechápal jsem ji. Prostě jsem ji nechápal a její city ke mně, které jsem nikdy neoplácel, jsou pro mne podnes záhadou. Dnes ji potřebuji já. Ale ona, zdá se, mne potřebovala vždycky.

„Oluně nemůžu nic říct,“ povídá a urovnává mi podušku pod zády. Poduška v jejích prstech vzdychá, v prstech smutného člověka vzdychá celý svět.

„Komu se mám tedy svěřovat? S tímhle tím. Bože, takové starosti.“

Zkoumavě si mě prohlíží, jestli v mém obličejí objeví aspoň nepatrné znamení souhlasu nebo odporu, prostě nějaké hnutí myslí. Dám si pozor, aby nic neobjevila.

Upírám oči na stařenu v protějším okně a dýchám opatrně a lehce. Stařena sedí u okna a naslouchá. Nějakému hlasu.

„Zase přišla pozdě,“ říká sestra. „Kde byla? S kým?“

Jde k prádelníku, vytáhne zásuvku a obrátí se ke mně zády, abych ani v zrcadle neviděl, co dělá. Samozřejmě, že vím, co dělá. Čich mi ještě nevyověděl službu.

Lokne si tedy kmínky a zátka skřípne v hrdle láhve. Ohlédne se po mně vylekaně, jestli jsem nezaslechl skřípnutí. Když zjistí, že jsem netečný, opře se o zásuvku a zasune ji. Ví, že láhev dobře ukryla. Do jejího prádelníku Oluna nechodí.

„Nerozumím,“ řekne. Je cítit kmín. „Oluně nerozumím. Není to smutné? Myslím, že jsem u ní na něco zapomněla.“

Ano, moje milá, uvažuji rozšafně a docela klidně, vyřazený z lidského hemžení. Ano, člověk pozdě odhaluje, nač zapomněl, nebo co se před ním skrývalo. Člověk odhaluje zkrátka pozdě. Jako dějiny. A spravedlnost. Chodí až pak, když už je po všem. Poznal jsem to na vlastní kůži. Takové poznání přiková člověka do lenošky. A někdo líh. Berlu zbabělců.

„Nikommu jsem to ještě neřekla, nikomu, jenom tobě to povím. Já. Já se. Já se Oluny bojím.“

Co by na to řekl náš starý otec, kdyby ještě žil, co by jí na to řekla naše stará matka, kdyby ještě žila?

„Vlastní dcery se bojíš? Boj se Boha,“ řekli by.

Možná, že neměli zkušenost. Jenže já až moc dobře vím, že se někteří lidé mohou stát pro jiné bohy. Bohy, k nimž se upíná jejich strach.

„Já se jí bojím,“ řekne a čeká a mlčí. Ale já neodpovídám. Mlčíme oba.

Tak žijeme vedle sebe. Oluna, sestra a já. V mlčenlivém kruhu. Sestra mlčí, protože pravé slovo je nad její síly. Oluna mlčí, protože ji nezajímáme. Já mlčím, protože jsem mimo.

Tento kruh mlčících mi připomíná spravedlnost. Ta mlčívá a v tichu vyčkávavém a hrozivém se děje něco, co není vidět. Na první pohled bys řekl, že se nic neděje, ale uvnitř je zatajený ruch.

Nějaký den v týdnu.

Pan Óo dostal návštěvu. Zbytečnou, ovšem. Všechny návštěvy u pana Óo jsou zbytečné, ale tato návštěva je nejzbytečnější.

Lékař.

Dobře živený pán v nejlepších letech, krátce zastřižené vlasy, právě ošetřená tráva, brýle s módní širokou obrubou, zvyk, zaměstnání jako jiné, jenže víc případů než v opravně, jenže hůř placené než melouch, profesionální necitlivost s pokusem o zájem. V mém případě.

„Včera v poledne odmítal polévku,“ žaluje sestra. Podezřívám ji, že ho zavolala. Nebo sami ze zdravotního střediska? Podle kartotéky?

Lékař stojí vedle mé lenošky a já cítím nemocnici. Nemocniční pach mne vždycky rozruší, nemocnice je pro ty, co zemřou, ale já odejdu. Na smrt nepomýšlím, dejte mi pokoj s nemocnicí a s doktory. Víím, že odejdu, nevím prozatím kdy, jen to, že odejdu. Cvičím každý den a dnes jsem zvedl už obě ruce. Daří se mi bezesporu lépe než před čtrnácti dny nebo před týdnem. Jsou to pokroky.

Sestra se postaví vedle mé lenošky z druhé strany. Čekám, kdy zas uplatní tu svoji polévku. Plival jsem ji. Nemám rád rýžovou. To není nemoc, když člověku nechutná rýžová polévka.

Lékař z jedné strany, sestra z druhé strany. Stráž. Nedat se znervóznit a hlavně nehýbat se. Dva andělé s plamennými meči. Hlídadí Adama. Byl jsem před chvílí uhněten z hlíny a sám po malých doušcích si vdechuji život. Socha z hlíny tají před vetřelci své oživení. Sedím bez pohnutí, ani nemrkám. Lékař se mě dotýká jako starožitnosti. Uvnitř zpráchnivělý, mohla by se odlomit hlava nebo prst. Nenahraditelná škoda pro pozůstalé.

„To víte,“ řekne lékař a významně pohlédne na sestru. Z nepochopitelné slušnosti k hliněné soše nebo k červotočivé starožitnosti nemluví přede mnou o umírání. Není pravděpodobně slušné hovořit před umírajícím o umírání. Není také slušné hovořit před nimi o životě, protože život patří těm druhým. Nejlepší mlčet. Málem bych se rozesmál. Socha je živá, živá, a oni o tom nevědí. Pocity starého zálesáka. Pokládají ho za greenhorna, ale on jim ukáže. Jak se budou stydět, že ho nepoznali. Raduji se ze svého uličnictví a mládnou. Dětská léta jsou na dosah ruky.

„Že to ale ženou,“ řekne lékař. Stavba za oknem roste rychle. Když tu byl naposled, kopali základy. Stavba ho zajímá, tam se něco děje. Se mnou se neděje nic. Jsem nezajímavý. Kdyby mi nebyl směšný, dovedl bych ho nenávidět. Lékař, a neléčí mě. Také neví všechno. Nepředpokládá, že jsem silný uvnitř, když jsem zvenku slabý. Přestal se na mne dívat, rozhlíží se kolem sebe. Fotka Oluny v kovovém rámečku. Sestra přispěchá za jeho pohledem. Byl by partie. Možná. Copak neví, že je ženatý? Platit na dvě děti, ani nápad. Fotka Oluny v plavkách na Sečské přehradě, oplocená kovovým rámečkem. Útloruká, útloboká, ňadra skrytá pruhem kvítkované látky, kvítkovaný trojúhelník pod měkce vypouklým břichem. Lákavá. Sestra i lékař se jí zabývají v myšlenkách. Mladá pacientka a už nevléčitelně ochořelá světem, v němž žije. Ko-

nečně, sestra se ještě umí stydět a zastíní svoje závadné úvahy nevinným sdělením:

„Včera v poledne odmítal polévku.“

„To nic,“ řekne lékař.

Mně už nic nemůže v jeho očích pomoci, nic mi nemůže ublížit.
To nic.

To nic jsem já.

„Dcera?“ zeptá se lékař.

„Ano.“ Je pyšná na dceru. Bojí se jí a je na ni pyšná. „To je naše Oluna. Na Seči. Znáte to tam?“ Pyšná na svůj první výlet po letech. Oluna na dovolené u vody a matka si dopřeje nedělní výlet za ní.

„Ne, na Seči jsem ještě nebyl,“ řekl lékař. „Znáte to na Lipně?“

Ti dva se baví, jako bych tu nebyl, jako by lékař nepřišel kvůli mně.

„Na fotografii je vzadu vidět hotel. Tam bydlela,“ ukazuje sestra.

Jako by šlo o hotel. Prohlídka Oluny místo prohlídky nemocného. Lékař odchází a říká:

„Mám dvě dcery. Třináct a patnáct. S dcerami je starost.“

O mně už ani slovo. Nestojím za řeč. Kdybych neměl svoje tajemství, udusil bych se zlostí. Sestra se vrací pro plášť, skříň za mými zády vrže. Tak přece. Něco mi asi předepsal a sestra jde do lékárny. Kapky, tabletky, k smíchu. Když si nepomohu sám, nikdo mi nepomůže.

Všichni odešli. Jak jsem vám vděčný, že jste všichni odešli. Cvičit, cvičit. Zvedám střídavě ruce, hýbám prsty, pohybuji nohama. Samé pokroky. Vede se mi stále lépe a lépe. Zkousím slova:

„Máma, táta, maso -“

Dětská léta jsou na dosah. Pan Ó se učí mluvit. Nakonec se pokusím vyslovit svoje jméno. Tento pokus mne vzrušuje. Jestli se mi podaří vyslovit moje jméno, mám vyhráno. Do svého jména jsem vložil všechny naděje. Moje jméno ční jako vysoký mezník mezi minulostí a budoucností. Budu je potřebovat, až odejdu. Nadechnu, zadržím dech v plicích a vyrazím s úzkostí i s nadějí:

„Kno, Knou, Knou...“

Ještě trochu přípravy a podaří se. Samé pokroky. Vede se mi lépe a lépe.

Odejít z těchto čtyř stěn, odejít od sestry a její dcery, zbavit se pana Stefana a lékaře, uniknout oknu a zrcadlu. Moje přání odejít bývá některé dny tak silné, tak dotěrné, že nejsem schopen myslit na nic jiného.

V takových dnech zapomínám na pokračování a přestávám si vyprávět a nejde mi o poznání, jenom o útěk, o útěk. Pokouším se přivolat Knorra, který dovedl postavit dotěrným myšlenkám zed' slůvkem *ne*.

Knorr přichází, nerozumí mé touze odejít, protože sám může odejít, kdy se mu zachce. A s ním

se mi vracejí některé obrazy, převracím je,
trochu bezradný, jak je zavěsit
a v jakém pořadí, kam příčinu, kam následek,
dlouho přešlapuji na upotřebené minulosti
a náhle
propadnu otvorem v paměti
do jiného poschodí snu.

V té knihovně měli malou knížečku. Prohlížel jsem ji, než se Olaf vrátil. A když jsem potom začal k nim chodit, když jsme se spřátelili, často jsem ji vzal z knihovny a četl jsem v ní. Vždycky to samé místo. Objevoval jsem to místo znovu a znovu. Nakonec jsem je uměl nazpaměť.

*A každý vraždí, co má rád,
a každý jist' bud' tím;
ti vraždí hořkým pohledem,
ti slovem pochlebným...*

V jídelně s knihovnou bývalo oranžové šero, a když jsem odhrnul záclonu, viděl jsem náměstí, kulaté, zastřižené koruny javorů, černý morový sloup, a viděl jsem také dvě okna domu, ve kterém bydlela Magda, tahle dvě okna nepatřila jejich bytu, okna bytu, kde bydlela, zakrývaly javory, ale bylo příjemné dívat se aspoň na dvě okna domu, ve kterém bydlela.

„Už jsem,“ řekl Olaf.

Taneční nám začínaly od šesti a tou dobou bývalo ještě světlo, a jak jsme šli spolu ulicemi, všichni věděli, že jdeme do tanečních. Bylo to, jako bychom nosili daleko viditelný odznak. Přicházel jsem v černém obleku a s bílým tuhým límečkem a s šedivým motýlkem, sedával jsem u knihovny nebo u okna a čekal, až se Olaf oblékne, vždycky býval pozadu. Opožďoval se. Dokonce jsme se sešli v jedné třídě jako spolužáci, ačkoliv byl starší o rok. Ale tohle zpoždění nebylo jeho vinou, pamatuji se na ten vleklý zánět středního ucha, na spálu a vleklý zánět středního ucha. Stával jsem na chodníku před lékárnou a nahore za sklem se šklebila Olafova hlava, mluvil a roztahoval rty na A a stahoval na O, jenže já mu nerozuměl. Taky jsme si tehdy psali. Olafe, ty žirafe. Ivane,

ty kajmane. Spouštěl mi psaní na provázku. Musil jsem průjezdem na dvůr a větrákem ze záchodu mi spouštěl psaní a já mu zase na provázek uvazoval svoje. Jednou zachytila psaní jejich služka. Oběsím ji na jejím podvazku, napsal mi Olaf.

Jak jsme do těch tanečních chodili? Přes náměstí, kolem Magdina domu, nebo jsme chodili starým městem. Jistě bych si na všechno vzpomenu rychleji, kdyby mezi cestou do tanečních a dneškem neležela jiná cesta. V čtyřiačtyřicátém. V posledním dnu v roce.

Knorr hledá cestu mezi domy, mezi
dvojjazyčnými tabulkami, německy, česky, všechno
je přejmenováno, ale vespod stará cesta
a na ní potká kominíka, je to nepochopitelné,
ale kominík v posledním dnu v roce čtyřicet čtyři
spěchá okolo něho, div ho neporazí, a Knorr
podle svého zvyku vidět horší i na dobrém,
neřekne: potkal jsem štěstí,
ale:
rychle mne minulo štěstí.

Sestra mi v tom čtyřiačtyřicátém řekla přibližnou adresu, v tom čtyřiačtyřicátém, to je číslo, které mi utkvělo v paměti. Nějaký Knorr v čtyřiačtyřicátém hledal adresu nějakého přítele a ptal se na ni nějaké sestry.

„Tak ty nechceš oslavit silvestra s náma,“ řekla sestra, „půjdeš za Olafem,“ a usmívala se při tom, „sotva přijedeš, už se jdeš toulat.“

Knorr je přece tenkrát tak ohromně překvapil. Vůbec ho nečekali. Ohromně je překvapil. Sestru a jejího muže. Muž držel v ruce noviny, když ho vítal, a byl nesvůj, zřejmě měli svůj silvestrovský

program, jako každý rok, a nedovedli se hned přizpůsobit. Tehdy její muž ještě žil, nosil v sobě smrt, ale nebyla vidět.

Jejich silvestr. Děkuju pěkně. Sedět se sestrou a jejím mužem u karet, klepů a rybízového vína. Rozkládat o světě po válce. Nic nového. Co jsme svlékli, oblékneme.

Přinesla mu telefonní seznam, kde byla Olafova nová adresa.

„Ne. Telefonovat nebudu. Jenom adresu.“

A pak hledal tu ulici, činžák za činžákem, kolem starých vlhkých zdí, sychravých nároží se zmrzlými hrudkami psího trusu, rozemílal podrážkami střepy kalného ledu a rozhlížel se po střechách, na kterých tála jinovatka kolem komínů.

Daleko odtud náměstí se starým domem a lékárnou. Dutý vnitřek cizí stavby, prostor nezaplňený vzpomínkami.

Štítek na dveřích byl mosazný a jméno Olaf Král bylo na něm vyryto složitě a kudrnatě.

„Bud' zdrav, králi Olafe,“ pozdravil jsem postavu, která se ukázala v pootevřených dveřích.

„No ne.“ Olaf odhodil křídlo dveří, až uhodilo o polici v předsíni.

„No ne, to je přece Knorr. Člověče, Knorre.“

Husté, teplé šero předsíně a mýdlo a brilantina a guma. V té chvíli se mi všechno vrátilo. Koupelna v domě na náměstí, kde Olaf doplňoval koňak v láhvi vodou z vodovodu a kde si pak dlouze a pečlivě čistil zuby, aby nebylo cítit, že zvracel alkohol.

Obývací pokoj byl posázen dečkami, přikrývečkami, pod každou vázou a šálkem i pod květináči. Knihovna stála u zdi, ale zeď byla té velké černé lesklé knihovně malá, chyběl jí rozměr staré jídelny. Záclony byly řídké a bílé. Oranžové přítmí se nenávratně ztratilo. Ale byly tu dečky. Tmavý nábytek byl pokapán dečkami.

„Ale ne,“ řekl Olaf, „co si myslíš. Dečky jsou matčina vášeň. Ženit se. Nejsem zoufalý. To je moje nejnovější teorie, víš. Lidi se žení ze zoufalství. Ale já nejsem zoufalý. Je to tu malý, že se ti to zdá malý. Mně to stačí, na mě a na matku je to až dost. Řekni. Pro dva lidi. Až dost. Dneska jsem tady dokonce sám. Matka odjela k tetě.“

„Vy jste měli vždycky moc příbuzných.“

„Vid'. To si myslím. A pořád přibývají. Ale ty nejsi příbuzný a to se mi líbí. Víš co, člověče, vyspi se tu. Vyspi se u nás. Nebo máš nocleh?“

„Vyjednal jsem nocleh u sestry, ale tohle je lepší.“

„Jasně,“ řekl Olaf.

„Jasně, jasně,“ řekl jsem já.

Dali jsme se do smíchu.

„Poslouchej,“ řekl Olaf, „tys mě překvapil. Po tolika letech. Ale ty jsi ženatý.“

„Nejsem. A nemám už ani matku. Bydlím v garsoniéře, nahoře, v činžáku, nahoře pod střechou.“

„Rozebereme všechno, pěkně po pořádku,“ sliboval Olaf.

„Jasně,“ napodobil jsem ho, „máme na to celý večer.“

„Tak ty jsi, chudinko, docela sám,“ řekl Olaf. „A kdo ti vaří a pere?“

„Vařím si sám nebo někam jdu. A peru si sám nebo si dám vyprat.“

„Peresisám, peresisám,“ začal si Olaf prozpěvovat a spustil: „A Juli a Juli a Juliana krásná panna,“ při tom zkoušel taneční kroky. Byli jsme zkrátka v tom. V těch starých časech, kdy jsme chodili do tanečních a Olaf hrál divadlo a já napovídal v budce „A jeli a jeli a jeli tudy čtyři páni –“

„Oblékni se,“ přerušil jsem ho, „oblékni se, ať se rozhlédneme, dokud je den.“

„Nono. Jen se na rodné město tak netřes. Svrab a neštovice. Německá posádka a čeští udavači. A pár hrdinů, kteří se nevrátí a na které se zapomene. A pár jiných hrdinů, kteří se vrátí a nedostanou ani penzi. Chtělo by to, člověče, něco. Něco by to potřebovalo. Něco jako sůl.“

„No jo. Něco.“

Olaf sáhl do skříně a vyhazoval na pohovku oblek, bílou košili, kravatu s širokými šedými a černými pruhy, tmavé ponožky, podvazky, spodky, kapesník. Svlékl domácí kabát s koženými srdíčky na loktech a svlékl košili a kalhoty.

„Jakživo bych nevěřil, že mě přepadneš, a na Silvestra už vůbec ne... naposledy, pamatuješ, jak jsem se zul a pak ne a ne najít boty, musíme to znovu protřepat... trochu jsem zesílil, tady,“ ohmatával si nahé břicho, bílé a hladké, rybí, „ale je to jenom muskulatura, žádný tuk, leda nějaké deko, ó ve stínu cypřiše leží Honza na břiše...“

„Svědčí ti. To se nedá zapřít. Nemáte u vašeho soudu zvláštní příděly?“

„O tom nepochybuj.“ Olaf odhodil spodky a stál uprostřed pokoje jen s brýlemi na nose. Upažoval a rozpažoval, pokoušel se o prostná. „Ani nepochybuj. Za každý úspěšný rozvod dostáváme, raz dva, dostáváme, tři, a raz dva, denně kilo šunky, vy a fo a to a gra a fo a va a ný.“

Olaf poskakoval nahý, dokazoval světu, mně i sobě, že je v kondici, že se nezměnil, že je zdravý, pružný, křepký jako před časem. Bílé tělo svítilo na pozadí černých skříní, bílý neprozkoumaný ostrov s nezakreslenými řekami, ostrov, který mění obrysy, aby zmátl cestovatele. Vypadal velice plošně s jediným ryšavým stínem pod břichem.

„Pihoune, ty to krouháš,“ řekl jsem mu. Nepřiznal jsem, že slyším jeho násilně potlačované funění.

„Sportovec... co?“ přeskočil Olaf blaženě židli.

„Docvičit, dozpívat, dokouřit.“

Stál v pozoru.

„Pane obruntramrgau.“

„Thurgau mám radši.“

„A já zase krejčího -“, zazpíval Olaf a zalapal po dechu, „... ale ne toho z vlády.“

„Jasně,“ štouchl jsem Olafa do břicha. „Dělej.“

„Jasně,“ vjel Olaf do spodků, „dělám.“

„Měl ses jmenovat Falstaff a ne Olaf.“

„To víš, rodiče, a neporadí se s tebou. Škoda, vid'. Táta byl blázen do Hamsuna a Strinberga a fjordů - kdepak Shakespeare, to byl jenom Angličan, jakýpak Falstaff. Co četl tvůj tatínek? Tolstoje? Že ti dal jméno Ivan?“

„To mám po strejdovi.“

„Hmhm,“ bručel Olaf a dusil se a zápolil s knoflíčkem u límce, „naši otcové a naše matky.“

„Králi Olafe, co tak vážně.“

„Bude to límcem,“ řekl Olaf, kterému se právě podařilo zapnout knoflíček. „Já, když se dusím, jsem vždycky hrozně vážný, věříš?“

Zůstal vážný i pak. Zápolil s ponožkami a podvazky. Kdykoliv zápolil s podvazky a ponožkami, byl vážný. Ulevilo se mu teprve, když dovázal kravatu.

„Co říkáš mé nové krevetě?“ Komolil slova bezpečně, rutinovaně a se zvrácenou rozkoší.

Zarazil se. „Člověče, máš dost peněz?“ Když mluvil o penězích, nikdy slova nekomolil. „Totiž. Já, samozřejmě, nic si z toho nedělej, byl jsem na dnes večer pozvaný, samozřejmě, když jsi tady, tak to padá, ale matka si vzala peníze, rozuměj, sám jsem jí je nabídl, protože, rozuměj, když jsem pozván -“

„Počkej. Jestli chceš jít na návštěvu, klidně to řekni. Ale jestli nechceš, mám dost pro oba.“

Zatukal na akvárium a deklamoval: „I ryby se radují v hlubinách...“

„Nic mi do toho není, přirozeně,“ řekl jsem, „je to tvoje věc a nemusíš mi to povědět. Ale kam jsi byl pozvaný?“

„Pamatuješ na Bradnu? Chodil o dva roky výš než my.“

„Jeho otec měl továrnu.“

„Ten. Bydlí za viaduktem. Že by se mi tam zrovna chtělo, to ne. Vím o jednom zapadáčku. Hostinskýmu jsem pomohl. Rozvedl jsem ho. Ten hostinský je sám sobě personál. Tichý lokál. Báječné víno. Naprosto tichý a roztomilý lokál.“

Ještě mám v nose vůni heřmánku. Když jsem si tehdy v průjezdě lékárny vzal školní brašnu z pytlů s heřmánkem, také tak voněla. A všechno učení vonělo. I tužka voněla heřmánkem. Nebylo špatné mít Olafa za kamaráda. Olaf byl objevitel, s ním se vždycky dalo zažít něco nového, něco jiného. Nikdy mi brašna nevoněla heřmánkem, až teprve když jsem se s ním seznámil. A odnášel jsem si jiné a jiné vůně.

Navštěvují mne v tichu, předstírají svou dávnou sílu i lehkost, trpkost i medovost. Je ticho. Je odpoledne. Odpoledne přestane jeřáb pracovat. Občas zahučí trolejbus, někdo hvízdne, něčí hlas padá do ticha, roztáčejí se kolem něho kola, stále větší a větší, až zanikne. Tůň.

Tichá tůň, hnědá jako oko koně, ale při kraji průzračná, je vidět pruh jemného žlutého písku, každé zrnko zvlášť, a hejno malých rybek. Od té doby, kdy jsem viděl nahého Olafa cvičit v obývacím pokoji, splývá mi vzpomínka na něho s malým chlapcem, který se sotva naučil chodit a už opatrně klade bílou patu do sypkého mokrého písku.

Chlapec je nahý a bílý a krátkonohý a vratký a přece drží v ruce prut a seká do vody. Od prutu odstříkuje malá duha. Olše a topoly tleskají listím, vlašné proudění vzduchu čeří hladinu a roznáší vůni vysychající trávy a puškvorce.

Chce se mi na toho chlapce zamávat, mám k němu blízko, i když se na všechny jeho kousky nepamatuji a o jeho myšlenkách nevím skoro nic, jsem to já, já v hluboké minulosti, na začátku života, jedno z mých já, která oživují zašlý čas, jenž se už nehýbá.

Chlapec sune nohu po mělčině a voda mu zalévá růžový palec a pak i kotník a teplé hnědé oko tůně se leskne, jako by slzelo v hořícím slunci letního dopoledne.

Obraz klidu a lehkomyšlného štěstí, blažená hra nahé kůže s vodou a dětské vědomí bezpečí, neboť otec sedí nedaleko, prostřel si v písku noviny a vyhřívá revmatické koleno.

Ale ten chlapec se mi začíná plést s nahým Olafem. Je to trapné, jako je trapný celý Olafův případ.

Musím vynaložit všechnu svou vůli, aby se chlapeček vrátil a Olaf z tůně odešel.

Tichá tůň, hnědá jako oko koně.

Nemohu Olafovi uniknout.

Jdeme spolu.

„Ještě toho nemáš dost?“ ptá se mne.

Chodíme po městě už přes hodinu nezadržitelným soumrakem. Poslední den roku. Zatemněná okna domů se propadají do mrazivého šera. Černé vyhlodané výkladní skříně potažené zevnitř jinovatkou. Neskutečné město.

„Už jenom ke gymnáziu,“ řeknu.

„Ty má ubohosti!“

„Sportovče,“ říkám, „s tvými svaly, s tvou břišní muskulaturou!“

„Rád bych věděl, jestli má nějakou cenu lítat potmě po městě jako netopýr. Gymnázium. Co s gymnáziem? Povídal jsem ti, že z něj udělali Němci lazaret.“

„Nejdu tam kvůli lazaretu.“

„Jenomže teď je tam lazaret.“

„Pamatuješ,“ řekl jsem mu, „jestlipak se pamatuješ, v osmáctém, jak tehdy oktaváni natáhli na schody černožlutý prapor a čistili si na něm boty. My, sekundáni, jsme to dělali po nich.“

„Člověk má vždycky chuť čistit si boty na nějakém praporu. A co s tím. Nemá to význam.“

„Význam... jaký význam?“

„Co z toho?“

„Byl to spontánní projev.“

„Dej pokoj se spontánními projevy,“ řekl, „bojím se jich. Protože nejsou. Mám strach ze všeho, co není, ale pro co se vynalezne jméno, jako by to bylo.“ Měl hlad a byl nepřístupný.

Blížili jsme se k zahradě gymnázia, podél chodníku stála vojenská auta.

„Myslíš, že to tehdy nebylo spontánní?“ zeptal jsem se.

„Spontánní.“ Olaf zafuněl. „Na to přišel Bradna, stál jsem vedle něho, když to vykřikoval. Oktaváni se toho hned ujali.“

Ulice stoupala, Olaf se nadechl a spustil, jako ze strachu, že mu dojde dech:

„Šli hned pro prapor... takhle to začalo. Někdo si něco vymyslí a ostatní ho začnou napodobovat. Ti ostatní už nemyslí, ale vyvíjejí činnost. Spontánnost. Jdi s ní do háje.“

Rozeznali jsme v šeru vojáky, kteří vynášeli z nákladních aut naložená nosítka. Co nesli, nebylo vidět, jen podle kroků jsme mohli odhadnout tíhu nákladu. Ještě živého nákladu.

„Cenu má jenom život,“ řekl Olaf.

„Pamatuješ si, co napsal Schiller? Život není ze všech statků nejvyšší.“

„Ale jdi. Copak člověk ví, za co padl? Kdyby se tak mohli mrtví vrátit na zem, aby viděli, za co opravdu padli. To by bylo divení.“ Olaf kývl hlavou ke gymnáziu. „Budou se taky divit.“

„Ty zkrátka nevěříš na hrdiny.“

„Někdy jsou v životě takové chvíle. Musíš a nemůžeš jinak, poněvadž bys neobstál sám před sebou. Ale tomu bych neříkal hrdinství. Každý z nás má v sobě obžalovaného, soudce i obhájce. Panebože, jako bys to neznal.“ Rozohňoval se.

„Králi Olafe,“ řekl jsem, „poznávám, že máš hlad. Jinak bys tak ohnivě nemluvil. Pojďme se najíst.“

„To jsme měli udělat před hodinou.“

Zkrátali jsme si cestu úzkými uličkami starého města, v kterých se už zachytila noc. Skalní útesy středověkých staveb, stále těsnější soutěska, otírali jsme se cípem kabátu o zdi. Vrstvami tmy prorůstala pásma. Pásma papírnaté plísně, zvolna se vypařující moče, pásmo sodového louhu.

Když přestane jeřáb pracovat, otevře se ticho jako dveře a vstupují i postavy, které nevolám. Třeba Magda.

Doprovázel jsem ji z tanečních uličkami starého města na náměstí, kde bydlela. Pět deset kroků za námi chodila její matka.

„Dovolíte, milostivá paní, abych vás doprovodil?“

„Samozřejmě, pane Knorre. Samozřejmě.“

Nedoprovázel jsem ji, ale její dceru, matka doprovázela nás a se mnou všechno, co ke mně patřilo. Můj otec, školní rada, dům ve vilové čtvrti, zádušní pole, výhodně skoupená mým otcem, sbírka starého porcelánu. To, co ke mně patřilo, stálo za doprovod, i když jsem se měl dělit s mladší sestrou. Magdina matka byla ve věku,

kdy matky projevují přílišnou horlivost v chystání štěstí, kdy se snaží vmluvit do přízně osudu, aby byl milostiv jejich dcerám. A osud se někdy skutečně unaví a povolí aspoň zdánlivě jejich přáním.

Pachy těch uliček mě urážely za Magdu, styděl jsem se, že tak sprosté výpary stoupají do jejího chřípí, a hovořil jsem a hovořil, abych řečmi zastřel trapnost toho ovzduší.

„Mluvíte jako kniha.“

Výsměšně mhouřila oči. U levého koutku úst se jí ukázala ve světle plynové lucerny pohrdavá vráska. Pronásledovala mne svou převahou.

„Co mi ještě povíte?“ Obtáčela si přitom řetízek kabelky kolem ukazováčku.

Cítil jsem, že bych měl utíkat, cítil jsem v zádech celou smečku pronásledovatelů a hledal jsem nějakou zástitu, nějakého chlapce za plotem, který by můj útěk obdivoval.

„Pane Knorre.“ Její matka nás dohonila. Měla obdivuhodný smysl pro to, kdy zasáhnout. „Slyšela jsem, že studentský spolek bude hrát divadlo. Copak to bude hezkého?“

Chlapec za plotem se objevil v poslední chvíli. Nevěděl jsem o tom divadle mnoho, skoro nic, ale byl jsem odhodlaný mluvit o Vrchlickém a Čechovovi, mluvit a mluvit a postavit si ze slov most, po kterém bych unikl. Nežli jsem mohl promluvit, ozvala se Magda:

„Vy ovšem nehrajete.“

Ovšem, nehrál jsem, nedovedl jsem hrát, nebyl jsem herec jako Olaf, který hrál, i když si šel koupit rohlík, nedovedl jsem se přetvařovat, zakuklit se a vylétnout z kukly jako motýl, přestat se podobat tomu, co bylo před tím, průhledný a prostý, vždycky jsem se podobal sobě. Nikdy jsem tu vlastnost nepokládal za nedostatek, spíše za přednost, byl jsem přesvědčen, že si uchovávám

důstojnost, jestliže se nepitvořím. Nyní jsem poznal, že ztrácím na ceně, a bylo mi trapné mít jiný názor než Magda, přál jsem si ztotožnit se s ní.

Zakoktal jsem něco.

Zděšeně jsem se na ni ohlédl. Opustili jsme našťestí pruh světla pod lucernou a vkročili jsme do stínu. Byl bych se sázel, že se mi ve stínu vysmívá, že ji pohrdavá vráska u rtů neopouští, zdálo se mi dokonce, že je vráska hlubší a útočnější, neboť potmě se člověk nesnaží nic předstírat. Potmě jsou obličejové nahé.

Pásmo sodového louhu.

„Olafe,“ řekl jsem do tmy, kde dusaly jeho nohy. Ozvěna opakovala nahoře mezi zdmi všechno, co se dělo dole. „Olafe, touhle uličkou jsem doprovázel Magdu.“

„Jsme doprovázeli.“

Byla to pravda. Někdy jsme ji doprovázeli spolu. Z jedné strany Olaf a z druhé já. Vešli jsme do úzké uličky vedle sebe všichni tři. Postupoval jsem vedle Magdy bokem, jen abych se nemusil vzdát místa vedle ní.

Doprovázeli jsme ji oba, a když jsme šli dva, zůstávala matka pořádný kus pozadu. Možná, že jsme ve třech šli rychleji. Možná, že nepokládala za důležité hlídat nás.

„Zapomněl jsem si rukavice,“ řekl Magdě Olaf, „dovolila byste, abych si ohřál aspoň jednu ruku v kapse vašeho pláště?“

„Máte svůj plášť,“ řekla.

„Plášť mám, ale v kapsách díry.“

„Když vás to baví.“

Olaf vsunul ruku do kapsy jejího pláště. Rychle jsem se zbavoval své rukavice.

„Také jsem si rukavice zapomněl,“ koktal jsem.

Šli jsme starým městem a každý měl na své straně ruku v kapse Magdina pláště.

Bylo to tak. Olaf razil nové cesty.

Odvedli jsme Magdu domů, a než jsme se rozešli před lékárnou, posuzovali jsme jako vždycky uplynulý večer.

„Magda je fajn,“ řekl Olaf.

„Teda.“

„Budu s ní chodit,“ řekl Olaf.

„Nechci tě zklamat, ale myslím, že s ní budu chodit já.“

„Ty? Těžko.“

„Nechci tě zklamat, ale podle jistých znamení s ní budu chodit já.“

„Holoubku.“

„Nechci tě zklamat.“

„A víš, že mně mačkala v kapse ruku?“

„Mně ji mačkala.“

„Tobě taky?“

Chvilku jsme mlčeli a pak řekl Olaf:

„Ta mrcha. Pojd', necháme ji. Necháme ji, mrchu.“

Bylo mi to líto a nechtěl jsem Olafovi ukázat, že je mi to líto, proto jsem mu podal ruku, na rozloučenou a také na to, že ji necháme. Ale bylo mi to líto a polykal jsem, a když jsem byl za rohem, vytáhl jsem kapesník.

„A co vlastně,“ zeptal jsem se Olafa, „co se s Magdou stalo?“

„Co? Hezká ženská to má dobré. Vždycky mužského dostane. A co mužský? Užene nanejvýš ženskou – a ty nestojí většinou zanic.“

„Nejvyšší čas, aby ses nakrmil.“

„Ještě zahňeme a už.“

„Tak to je tvoje překvapení.“

Vždycky mě něčím překvapil.

Druhý den po tanečních byla neděle a neděle byl náš den. Přišel jsem v deset pro Olafa a musil jsem čekat v jídelně, zase měl zpoždění. Listoval jsem v tom překladu z Wildea:

*... ti vraždí hořkým pohledem,
ti slovem pochlebným,
kdo sketa, vraždí polibkem...*

Verše vypadaly pokaždé jinak. Měnily se podle toho, co jsem zažil. Také dnes byly jiné. K oknu jsem nešel. Vyhlídka na náměstí s javory a hlavně vyhlídka na dům, ve kterém bydlela Magda, mne omrzela.

Olaf se ukázal s nedělním kloboukem v ruce.

„Jak ses vyspal?“ zeptal se.

„Bezvadně,“ řekl jsem.

„Já se taky vyspal bezvadně,“ povídal. Oba jsme při tom mysleli na včerejší večer a nikdo z nás se k tomu nechtěl přiznat. Nikdo neměl chuť začít první.

Ve městě byla tu neděli nějaká slavnost, na ulicích se procházelo hodně lidí. Potkali jsme pana Štěrbu v stejnokroji francouzského legionáře, šel s Evičkou, a když jsem ho pozdravil, zasalutoval.

„Z Evy bude hezká holka,“ řekl Olaf. Vzpomněl jsem si, jak jí moje sestra rvala vlasy, a dal jsem se do smíchu.

A pak jsme potkali Magdu, a to mně nebylo do smíchu, ale Olaf ji pozdravil, a tak jsem ji také pozdravil. Sotva přešla, řekl jsem mu:

„Neměl jsi ji vůbec zdravit.“

„Tys ji zdravil.“

„Zdravil jsem ji až po tobě.“

„Na tom nezáleží.“

„Na tom záleží.“

„Nehádej se,“ řekl Olaf, „přece se nehádej kvůli Magdě. Radši sbalíme nějaká děvčata a půjdeme za město.“

Přidali jsme se ke dvěma děvčatům, která jsme znali od vidění. Šli jsme s nimi za město, ale jedna z nich se vrátila na náměstí a my jsme šli dál s tou druhou. Olaf mluvil a mluvil a já měl dojem, že jsem zbytečný. Děvče se zastavilo před knihkupectvím a projevovalo zájem o knihy. Snad si představovala, že je to nutné, když jde se studenty. Naznačoval jsem Olafovi za jejími zády, že odejdu. Olaf zavrtěl hlavou.

„Mám ráda Vrchlickýho,“ řekla, „máte ho taky rád?“

Za výlohou byly jeho knihy.

„Mám nejraději básně od Sokrata,“ řekl Olaf vážně.

„Ty jsem nečetla,“ začervenala se.

„Česky ještě nevyšly,“ poučoval ji Olaf. Mrkal na mě. Nevadilo mi, že si z ní dělá legraci, ale vadilo mi, že na mě mrká.

Byla tak prostoduchá, že si dala všechno namluvit, všemu věřila a očividně litovala, že je tak nevzdělaná. Pravý opak Magdy. Nedovedla se posmívat.

Na zpáteční cestě, to už jsme slečnu dovedli domů, jsem se s Olafem pořádně pohádal.

„Bylo to od tebe sprosté, táhnout mě až do lesa a pak mi šeptat, abych se ztratil,“ řekl jsem mu.

„Copak nechápeš, že jsem se s ní nemohl do města vracet sám? Když jdeme tři, tak to není ani trochu nápadné.“

„Děláš ze mě kuplíře.“

„Citlivko.“

„Chudák holka.“

„Vůbec si nestěžovala.“

„Celou cestu sis z ní dělal legraci.“

„Patří jí to.“

„To říkáš ty.“

„Mysli si, že jsem nás pomstil za Magdu.“

Bylo mi divně, když jsem se vracel v poledne sám domů ulicemi, z kterých se lidé vytratili k nedělním obědům. Soucit s tím děvčetem, jenže proč? Bylo to hloupé a nedalo se to zmačkat a zahodit. Člověk v tom musil žít.

Ježíši, míjel jsem drátěný plot, za kterým nečekal žádný chlapec, Ježíši, viděl jsem to všechno znova, jak jsem stál v lese zády k místu, kde seděl Olaf s děvčetem, jak jsem stál u metru dříví, z kterého někdo ukradl polovinu polen, počítal jsem polena a pak jsem se vracel oklikou, abych k nim dorazil z jiné strany, stála na pěšině a zapínala si blůzu, a když mě uviděla, nebyla v rozpacích, ani trochu nebyla v rozpacích a řekla:

„Našel jste aspoň hříbka?“

Bylo Silvestra, ale já vzpomínal na to děvče a také na Magdu, na tu posměšnou vrásku u rtů nezapomenu, co budu živ, protože se mi nepodařilo, abych si z ní nic nedělal.

Zastavili jsme se.

„Že mě vedeš k Šalamounovi.“

„Jasně,“ řekl Olaf.

U Šalamouna jsme měli kdysi maturitní večírek. Poznal jsem ten dům i potmě. Vchod do lokálu byl z chodby. Mladý hostinský nosil knírek, a jak postavil pivo na stůl, vždycky si knírek pohladil. Zrovna se udělal pro sebe. Docela čerstvá firma na staré budově. A pak jeho mladá žena. Dívali jsme se na ni zvětšovací sklem několika piv jako na Afroditu. Budeme zpívat. Gaudeamus igitur

s očima upřenýma na Afroditu, samá pánská společnost, chlapec-
ký ročník. Šenkýřko krásná. Desiderium delectum. Má roztomilá
Baruško.

„Dneska má zavřeno,“ vysvětloval Olaf. „Úřaduje jenom pro
přátele a známé.“

Prošli jsme chodbou až dozadu. Olaf zatukal, jednou silně a dva-
krát slaběji.

„Daktyl,“ řekl. „Jestlipak ještě rýmuješ. Do města se vozí dobré
mléko kozí, ti psi letí jako vítr, nedovezou ani litr.“

Objevil se muž asi padesátiletý, slavnostně ustrojený. Teprve
později jsem si všiml, že sláva jeho obleku je poněkud pomačkaná.
Melancholicky si nás změřil. Olaf se nedal zmást.

„Veselýho silvestra,“ řekl, „a tohle je můj kamarád. Taky para-
gráfek.“

Podal jsem si se Šalamounem ruce. Dělal jsem, že ho znám, že
si ho pamatuji, ačkoliv nemá knírek. Pokusil se chabě přesvědčit
mne, že si mě také pamatuje. Bylo na něm vidět, jak je unavený.

„Je tu někdo?“ zeptal se Olaf.

„Studenti,“ řekl Šalamoun. Měl vysoký hlas, jako by zpíval.
„Studenti. Maturitní ročník. A přijdou ještě. Z radnice přijdou.
A doktoři. Z nemocnice přijdou doktoři. Bude plno. Měl bych pro
vás stoleček u kamen.“

Studenti si v lokále srazili dohromady tři stoly. Byl to také chla-
pecký ročník. Měli moc řečí.

„Tak to je ten tvůj tichý zapadáček,“ řekl jsem.

„Já mám rád veselo. Ty ne?“

Sedli jsme si ke kamnům, na stolku stála vázička a z ní trčela
smrková větvička a snítka jmelí.

Šalamoun nám přinesl horký ovar.

„Takový hostinský je poklad,“ řekl jsem.

„Poklad,“ krájel Olaf maso, z kterého se kouřilo. „Poklad, ale bačkora. Představ si. Kleknul před svoji ženou a objímal jí nohy, aby mu neodešla. Utekla mu, to se rozumí.“

„Afrodita,“ řekl jsem.

„Co říkáš?“

„Afrodita. Někdo jí to jméno dal o maturitním večírku. Afrodita.“

„Jak můžeš být tak sentimentální. Ještě sentimentální. V tvém věku. Nebo že byl sentimentální zase znovu?“

Šalamoun postavil před nás láhev a sklenky.

„Posadte se k nám,“ pozval ho Olaf.

„Děkuju.“

„A proč jenom dvě skleničky?“

„Dneska nebudu pít. Mám starosti.“

„Vy máte starosti? A jaké, prosím vás?“

„To víte. Žena.“

„Jenom nepovolit,“ řekl Olaf.

Šalamoun si třel klouby pravé ruky o dlaň levé. Pojednou starý. Bez jeruzalémského trůnu. Bezbranný.

„Poslyšte,“ řekl mu Olaf, „cit je špatný rádce. Musíte na tu věc s rozumem.“

„Moc rozumu taky škodí,“ řekl jsem já.

Když přestane jeřáb pracovat, otevře se ticho jako dveře a vstoupím k sobě já sám.

„Poslouchej,“ řeknu tomu Knorrovi, který je, kolik to máme, o dvaadvacet let mladší, „poslouchej, tehdy jsi neměl podceňovat rozum.“

Dívám se na něho spatra, z výšky svého věku a možná, že to není výška mého věku, možná jenom vrcholek pusté osamělé

skály, kam mě zahnal moje neštěstí. Říká se, že na vrcholcích vane vítr. Není to vítr, je to úzkost. V takovém případě je rozum jako hůl, o kterou se můžeš opřít a nedat se. Ještě se nedat.

„Podívej,“ řekne Knorr, ten zelenáč, o jehož návštěvu jsem se neprosil, „podívej se z okna.“

Podzimní mlha odklidila krajinu, odstěhovala stěny protějších domů a ponechala pouze krmítko pro ptáky na okenní římse. Zdůraznila je, přisoudila mu neobvyklou důležitost, krmítko zastupuje celou krajinu. Každý suk na prkénku, dřevěná srst nehoblovaných latěk a drobtý koláče a mastné skvrny a krůpěje mlhy.

„Tohle umí jen rozum,“ říká mi mladý Knorr, „ukáže ti z celého světa jenom jednu věc, dokonale a přesně, postaví ti ji před oči, zakryje ti s ní celý složitý svět, jen aby uhájil svoje důvody. Ale cit tuší tam, kde rozum přestává vidět. Z mlhy, kam rozum nevidí, přilétají ptáci.“

Nedám se mu.

„Co chceš,“ říkám, „nestačí ti zmatek, který jsi způsobil tehdy o Silvestru v čtyřiačtyřicátém?“

„Jaký zmatek?“ diví se ten mladý muž.

Samozřejmě, on ještě nemůže vědět, co následovalo. Ale stačí ten zmatek o Silvestru.

„Už jsi zapomněl?“ říkám a vím při tom, že vítězstvím nad tím zelenáčem ztrácím něco podstatného, že by bylo lépe nevítežit. Někdy může být porážka příjemnější než vítězství.

Tehdy jsem měl jiné názory. Řekl jsem Olafovi:

„Má ji rád a ty ho znásilňuješ ve jménu nějaké morálky.“

„Beránku boží,“ povzdychl si Olaf, „jen snímej hříchy světa a začni u ženských.“

Potom jsem prošel místností do klenuté chodby a z chodby do dvora, do středověkého dvora, býval tu klášter a teď tu byla tma a dalo mi práci vyznat se, nakonec jsem našel správný směr mezi tlusté mokvající zdi, snad ten těsný prostor vydlabali do klášterních hradeb, ve výklenku blikala svíčka a úzké okénko bylo vycpané hadry, také způsob, jak zatemňovat. Bílá zeď nad čpícím dehtovým nátěrem nastavovala jizvy i v potrhaném světle svíčky, nápisy, které Šalamoun sedřel ze zdi nožem, opakované nápisy sedřené až na kost domu. Opatrný Šalamoun. V maturitním roce Knorrovovy oktávy dlabal ze zdi se stejnou věcnou pohotovostí volební hesla komunistů jako agrární posměšky, necudné obrázky i urážky pana starosty. Hněv i vášně lidu mizely pod obroušeným hrotem nože. Rýhy, škráby a ostrovy obnažené malty a mezi nimi čára tužkou, porušená, ale stále ještě připomínající úhel šibenice, a nedaleko vydřené jméno, zbytky jména B...na.

Vracel jsem se přes dvůr, šestým smyslem udržoval úhlopříčku, abych trefil do dveří v protilehlém koutě, šlápl jsem do kaluže, voda mi vystříkla pod nohavici kalhot, zachytila se na ponožce a zastudila mě. Trapný pocit, že jsem šlápl do výkalu. Zamrazení v zádech.

Vstoupil jsem pod klenbu domu se zakřivenými ústy. Šero slabé žárovky, zažloutlé a sychravé. V otevřených dveřích sklepa dvě busty odříznuté kamenným prahem, Šalamoun a nějaká postava na sestupu do hloubky. Stáli na schodech a tlumeně rozmlouvali.

Když jsem je míjel, poznal jsem ji. Afroditu, šenkýřku krásnou, desiderium delectum. Trochu překypělá, ale základní pralátka Afrodit, bílá, pružná, růžová.

Vrátil jsem se ke stolu.

„Vypadá docela pěkně,“ řekl jsem Olafovi.

„Kdo?“

„Afrodita. Šuškájí si se Šalamounem ve sklepě.“

„Je tu zase?“

„Nějak se ti ten rozvod moc nepovedl.“

Zamlel naprázdno čelistmi.

„Ty se mi směješ, co, že se mi směješ.“

„Ale ne,“ řekl jsem.

„Stejně jsem tu dneska naposled. Jestli mu k ní dopomůžu, jestli je dám dohromady, bude mi vděčná. Když je dohromady nedám, bude mě ta ženská nenávidět. A vděčnost nebo nenávisť, myslím toho druhu, to je vlastně jedno.“

„Ty oběti svého povolání,“ řekl jsem, „ale neber si to tak.“

Pokusil se ještě něco nalít z láhve. Z hrdla vyteklo několik kapek. Povzdechl:

„S angínou a vagínou jsou vždycky komplikace.“

„Světélkuje ti nos, králi Olafe.“

Třel si špičku nosu a zívł.

Byl bych ho rád přivedl na jiné myšlenky. Záležitost s Afroditou mě unavovala.

„Poslyš,“ řekl jsem, „tady čmárají na záchodku –“

„Čmárají. Ať čmárají.“

„Je tam taky šibenice a u ní je načmáráno Bradna.“

„Bradna,“ vztyčil se Olaf, břicho na ubruse, nohy pod stolem.

„Bradna,“ řekl. „Jde se.“ To jméno na něho působilo jako heslo. Hrnuł se k východu. Útratu jsem zaplatil Šalamounovi ve dveřích.

„Bradna,“ opakoval Olaf před hostincem. Přiblížil obličej těsně k mému a dýchal mi do tváře. „Příteli zrádče... táhneš mě k Šalamounovi a já mám být u Bradny... naštěstí dvanáctá vše smyje, ty zmije... vezmu tě k němu, k Bradnovi, protože. Protože jsem, rozumíš. Kamarád.“

„Copak se s ním znám?“

„Jsi takový. Plachý od přírody. Nesmíš. Bradna je spontánní, prostě. Spontánní je. Prostě je spontánní. To ty. Máš rád.“

Držel se mě kolem ramen a postrkoval uličkami starého města nalevo napravo a také kupředu. Kupředu také.

Cloumání ve tmě bez hvězd. Malá přechodná světla.

Na rodném domě padlého italského legionáře odhalují desku. Statečný vlasti syn. Dům stojí na svahu a automobil, kterým přijela vládní návštěva, by se mohl dát do pohybu. Šofér podkládá kola kameny. Už jdou, udělejte místo. Ministr obrany Machník a za ním náčelník Sokola, legionář Štěrba. Evička stojí v první řadě. Magda s matkou na lavičce v parku. Pánové na malé tribuně si tajně i zjevně utírají pot. Zlaté jehličí slunce na lysých hlavách, zářící snítky slunce kolem lebek, korunování, ave Caesar. Jen několik slov, sláva, jen několik slov, vážení, sláva, ti, kdož padli, a ten, kdo z nich, tomu věnec budiž dán. Jan Štěrba buchenwaldský, Jan Štěrba birkenauský. Byl.

Okolo vyhlodaného výkladu žida Finkelsteina, uvnitř nebožka schodiště na okamžik bez nářku pod jeho pokrčenou nohou, zastavení na dřevu stupně, ukážu vám něco primisima, schody se rozvrzají, pan Finkelstein se otáčí kolem železné tyče, schody se otáčejí kolem železné tyče, svět se otáčí kolem skladu, který je nahoře, nad krámem, nebeský sklad. Bez něho je svět chudší, neboť primisima je jenom nahoře. Obě dcery s posledním vlakem do Anglie. Zbyli dva marní strážci marného obchodu. A syn. Starý obchodník se zastavuje na stupních a ohlíží se. Finkelstein terezínský. Byl.

Středověk, město vymřelo.

Slepá okna bytu profesora Pemera, ten Němec od Saratova se ani nezdržoval přestavováním nábytku, když oddělali celou rodi-

nu pro hrst letáků, ten Němec ani neví, po kom se nastěhoval, ave Caesar, morituri te salutant.

A víme my, po kom se nastěhováváme do tohoto světa?

„Mrtvé město,“ řekl jsem.

Ale pod slepými okny někdo žil, opíral hlavu o okapní rouru a zvracel.

„Dějiny,“ řekl Olaf. „Dějiny. Zvracejí.“

Ten starý herec.

Klopýtání po kočičích hlavách dláždění. U gymnázia chraptilo auto. Bronchitida noci. Obešli jsme gymnázium velikým obloukem.

Před viaduktem Olaf upadl, skládal se k zemi pomalu, po částech, a nebylo možné ho zachytit.

„Matička země,“ zašeptal pobaveně. „Počkej,“ odmítl, když jsem mu podal ruku. Seděl na zemi a dával rukou takt tomu, co říkal. „Trošičku si. Odpočinu. Hyenismus. Jedni pijí, jedni umírají.“ Otrásl se. „Kde je. Spravedlnost.“

Nečekaně se vzchopil bez mé pomoci. Zkoušel jsem mu oprášit zimmník. Jen tak ze zvyku. Pro tmou nebylo prach vidět.

„To nech,“ bránil se, „prach jsem a v prach se obrátím. Má helegance sídlí v duši.“

Přišlo na mě kýčání. Vybuchoval jsem v krátkých sopečných výbuších.

„Zdravíčko,“ pozdravil mne Olaf. „Na to by byl grog. Přidej do kroku. Na obzoru grog.“

Z radnice odbíjela půlnoc. První údery věžních hodin jsme přeslechli, ale byla to půlnoc, protože jsme k Bradnovi došli těsně po půlnoci. Zvuky hodin dosedaly do zimní trávy v příkopech, měkce, jako opeřené řídkou mlhou.

„Co škrtáš sirky?“ zeptal se Olaf.

„Chci se podívat na hodinky.“

„Přidej do kroku. Ať ten starý. Rok spláchneme. Nebo nám uvážne. V krku.“

Ještě rok čtyřiačtyřicet. A potom skok do pětačtyřicátého. Člověk chycený v síti času, který sám na sebe vymyslel.

Vyjednal jsem si u sestry, že k ní přijdu na noc, bydleli tenkrát s manželem v malém bytě, bezdětní a zamilovaní, samé doteky a tisknutí, jako by je stěny úzké kuchyně a chodbovitého pokoje vrhaly k sobě znovu a znovu. Její muž mi postavil v kuchyni skládací postel, dalo mu to dost práce, v kovové trubce se vzpříčil šroub a nakonec se zlomil, bylo třeba hledat jiný a zlomený odvrátat. Dalo mu to dost práce a všechna práce byla nadarmo. Postel v kuchyni zůstala opuštěna po celou noc. Nepotřeboval jsem ji.

Otevírá se nová láhev šampaňského. Na nové příchozí. Sháňka po dámách. Přicházejí omotány toaletami, které nepřipouštějí delší krok. Olaf mne představuje jako svého přítele z mládí. My dva. Ale komu to něco poví? Dům s lékárnou strhli před pěti lety. Ustoupil činžáku. Subjektivní ustupuje objektivnímu.

Otevírá se nová láhev šampaňského. Bradnův pohled se prodírá cigaretovým kouřem, pomrkává, oči ve štěrbinách za žlutými řasami, dojem teplé hebkosti a spokojeného pohodlí, jeho pomalá tlapa vyzařuje sebevědomí i přes vlnobití alkoholu. Ramenatý Bradna, sochařská práce nahrubo, aby z obrovského kvádru přišlo co nejméně nazmar.

Rozpačitě držím tlapu poněkud déle, na omluvu, že jsem vpadl nezván, ale nezdá se, že by vnímal víc než přechod z klidu do pohybu a světlo a stín. Cítím v ukazováčku, jak mu v zápěstí i tepe alkohol. Oholený medvěd, napadne mi. Elegantní oholený medvěd.

Zve nás ke stolu v pánském pokoji obloženém tmavým dřevem a bronzem, secesní přepych továrnické vily, co rodiče odkázali nám. Kožená křesla vydechují pach školní aktovky, jakmile se do nich spustíš, pád do měkké bažiny, kolena téměř u brady, cigaretu prosím, neznámá značka, na bronzové krabičce i leží kráska s vyvřelým poprsím, hmatatelný obraz pro staré kuřáky hubených cigaret.

Přicházejí ženy, jak se zdá, neskutečné proti krásce ležící na krabici s cigaretami. Král Olaf třímá číši, víno mu stéká po krátkých prstech.

„Na krásu paní domu.“

„Jak jinak,“ řekne Helena, která je paní domu.

Odhaduje mne, nešetrně a zjevně mne odvažuje na svých vahách, na kterých nikdo neváží víc než ona a každý váží jen ve vztahu k ní, a ti, kdo k ní nemají vztah, nebo ti, k nimž nemá vztah ona, neváží nic. Cítím, že jsem před ní pomačkaný, že jsem si v měkké klubovce vyboulil kalhoty na kolenou, mám naléhavou potřebu spočítat knoflíky, jsem pod jejím přezíravým dohledem, před její výsměšnou vráskou v koutku úst nedostrojený, odřený, rozcuchaný, zkrátka nejsem v pořádku pro její oči. Má jiný obličej než Magda, a to je asi také to jediné, co je rozlišuje. Jiné rozměry obličeje, ale to, co je do těch rozměrů uloženo, je podobné. Pohrdání, bez touhy porozumět.

Magda třetí. Ta první dala ostatním jméno. Magda druhá. Ztratila časem své pravé jméno. Na studiích v Praze. Lezlo se k ní až do nebe pátého patra. Bydlela se svou babičkou. Říkala. Nikdy jsem babičku nespatriil. Z obličeje toho děvčete si pamatuju jenom to, co patřilo Magdě. Výsměch. Vysmívala se všemu a pohrdala vším i sebou. Jako po velkém neštěstí. Zdála se být nedosažitelná, zdála. Snad jsem v těch Magdách miloval jenom nedosažitelnost, jejich pohrdání a své pokoření. Magda druhá byla dosažitelná a to byl konec.

Magda třetí.

„Jak jinak.“

Mohu si ji beztrestně prohlédnout přes okraj číše, z které piju po kapkách, abych si co nejdéle zakryl obličej, když už se nemohu, ke své hanbě, zakrýt celý.

Šaty na ní lpějí jako stříbrná kůže od kotníků nohou až k hrdlu. Neuvěřitelně útlá. Útlá. Protiklad svého muže, medvěda.

„Noviny,“ řekne nějaká žena po mé pravici, „noviny vždycky hledají viníka.“

„Milostivá,“ usmívá se redaktor proti mně, „to patří k řemeslu.“

„Dobře,“ pokračuje snaživě žena, „ale člověk přece nemůže za všechno. Jsou určité, abych tak řekla, síly, které člověka nutí, i kdyby nechtěl.“

„Já, milostivá, nevěřím na tajemství. Za každou záhadou je někdo naprosto určitý, který tou záhadou hýbá.“

Útlá, stříbrná, neuvěřitelně útlá.

„A co náhoda,“ zeptá se někdo jiný.

„Náhody jsou. Samozřejmě.“ Tohle byl Olaf.

Neuvěřitelně stříbrná a útlá.

„Celý život je samá náhoda,“ říká někdo.

„V antice se tomu říkalo Osud. Král Oidipus třeba.“

„Král Olaf,“ říkám já. Proč? Všichni se dají do smíchu.

Nevím, jak se to stalo. Nikdy jsem se nesnížil k banálnímu vtipkování.

Někdo vypráví:

„Mám přítele. Dobrá. Přítel našel peněženku, se stovkou, také osud, dobrá, odevzdal ji na četnické stanici, přijde člověk, vyzvedne si peněženku a obviní mého přítele, že si vzal čtyři stovky a v peněžence nechal jenom jednu. Víte, co udělal můj přítel? Z vlastního mu ještě doplatil. Z vlastního.“

„To mi připomíná,“ říká Olaf, „toho motocyklistu. Jel a najednou pes. Přece ho nepřejedu, myslí si. Strhne motocykl, dostane smyk a báb. Leží i s motorkou. Nic se mu při tom nestane. A teďka ten pes. Dostane z té motorčky šok. Zděsí se a pokouše motocyklistu.“

„Jděte,“ žasne žena po mé levici.

„Nebo ten pošťák, řekni to.“

„Nebo ten pošťák. Jde po ulici, dobrá, a před ním uklouzne bába. Pošťák přiskočí, zvedá ji ze země, ale uklouzne při tom sám a zlomí si nohu. Bába se zvedne a jde mu zatelefonovat pro sanitku.“

„Ne,“ řekne Bradna. Je schopen vždycky jenom jednoho slova. Má dost.

„A co takhle,“ povídám, „co takhle být dobrý navzdory.“

Všichni mlčí. Jen pomalu si uvědomuji, že jsem se přeřekl. Je mi trapně. Zkazil jsem to. V ovzduší je něco nepřírozeného, co mě přemáhá.

„Navzdory,“ opravuji se chraptivě, vyschle. „Takhle být dobrý navzdory.“

„Vzdorovitá dobrota,“ řekne redaktor, „copak nežijeme vědecké století?“

„Svět je chaos,“ říká Olaf, „všude. Chaos. Unum necessarium est, das Eine is notwendig, il faut: neztratit sám sebe. V chaosu. Sám sebe.“

Mluví a vyráží přízvuk na prvních slabikách slov. Nalévá si víno. Až po okraj. Sklání ke sklence rty a usrkává, aniž ji zvedá se stolní desky.

„Svět je šifra,“ říká redaktor.

„Váš plátek...“ nadechne zhluboka Bradna. Málem by vytvořil větu. Věta mu usne.

„Já,“ brání se redaktor unaveně, „dělám jenom kulturní rubriku, jenom kulturu, žádná politika...“ Trousí popel z cigarety na klopky saka, vázanka je zaváta popelem a zažloutlé konečky prstů se stále zmocňují, neboť v tepané krabici je ještě na dně a zítra bude živ na válečný tabákový příděl. „Ergo,“ povídá, „ergo – svět je v zásadě šifra. V zásadě jsou vzhledem k tomu v literatuře dva postupy. Umělecké postupy, rozumí se. Jsou spisovatelé, kteří věří, že svět je dešifrovatelný. Postaví se na ideová stanoviska a dešifrují podle svého ideového klíče. A jsou spisovatelé, kteří jsou přesvědčeni, že svět je nedešifrovatelný, čirá záhada. A možná, že svět není vůbec záhada, jenom takové veliké nic, kterým ti projede dlaň i rozum.“

Redaktor vykládá nevzrušeně, jako by četl nějakou zprávu, neúčastní se obsahu toho, co říká, nestaví se na žádnou stranu, dráždí svou neosobností.

„To je váš názor?“ zeptám se ho.

„Můj názor,“ řekne, „jsem individualista,“ a povídá to tak neosobně, že jsem nakloněn o tom pochybovat, „to znamená,“ povídá, „že věřím jenom tomu, co sám... každý ať píše svou duši... rozumíte, duše je nesrozumitelná... umění neporozumíš... jako duše... metafyzika, pane, a možná mystika... pane, mystika...“

Redaktor se blíží ke konci, jeho deska je obehnaná a kotouč se v něm pomalu zastavuje.

„Chaos,“ zvolá Olaf. Třesk láhve. Vysmekla se mu z ruky. Výstřel. Náboj se kácí pod židli. „Náš život!“ Míří rukou před sebe.

„Máte krásný hlas,“ řekne Helena.

„Náš život mine jako výstřel. Ať,“ volá Olaf, spustí paži, k noze zbraň. Šeptá: „Ať po něm nejsou padlí.“

„Bravo,“ řekne Helena.

„Dramatický vrchol,“ zívne redaktor do dlaně.

„Že?“ povídá někdo. „Že?“

Helena se na nás dívá z hory. Inženýr spí. Helena se dívá z hory. Hemžíme se na úpatí. Ona se dívá dolů a účes jí drží, vyřezaný z ořechového dřeva, stříbrná ulita neztrácí lesk, útlá chladná a svěží pevnina, zatímco nás všechny tato noc podemlela, poznamenala.

„Jdi si lehnout,“ řekne Helena.

Oholený medvěd je smutný, vztyčí se provinile, pohne mlčky hlavou, snad je to pozdrav, snad si jenom uvolňuje přeželelý krk, a odchází a odnáší si podél těla ztěžklé tlapy, tak těžké, že se při chůzi ani nepohnou.

Helena přejde pokoj, nesestoupí při tom z hory ani o centimetr, dívám se k ní vzhůru, hluboké křeslo, v němž jsem pohřben, výšku ještě zvětšuje, Helena přejde pokoj k oknu, zatáhne za šňůru zatemnění a rolety vyletí do výšky.

„Už den?“ Nepřirozeně bílé tváře v matném denním světle.

Odhalená výkladní skříň přírody. Na křivých větvích jíní, park zdřevnělý mrazem.

Slavnost snímání nočních masek.

„Vzhůru,“ řekne Olaf a vtiskne všem do rukou sklenky. Spáči se probouzejí a mžourají do mléčného rána.

„Hodně štěstí,“ krouží Olaf svou sklenkou.

„Na konec války. Takový, jaký si přejeme,“ řekne redaktor. „Ať se máme rádi, na lásku,“ a dívá se při tom na Helenu. „Někde jsem četl, že láska je jako velký krásný les, ke kterému se blížíme vždycky z jiné strany. Vstupujeme do něj vždycky odjinud, vždycky je jinak krásný. Tak na tu krásu a na lásku.“

Pijeme. Vestoje vzdáváme čest narozenému dni nového roku.

„Ne,“ řeknu a všichni se na mne podívají. Všichni se na mne dívají, ty dvě Magdy, které jsou už za mnou, a ta třetí, na kterou se bojím pohlédnout.

„Ne,“ řekne Knorr a já toho Knorra moc dobře znám.

Knorr nedovede vcházet do lásky jako do lesa, láska nejsou těla mimo něj, těla zakrytá blůzami a sukněmi, láska není pro něho les těl, ale něco, co nosíme uvnitř sebe, co vchází do nás, místo abychom vcházeli do toho, láska není pro něho to, z čeho lze vyjít, vycouvat, lásku přenášenou uvnitř lze pouze vytrhnout ze sebe a to je pak katastrofa. Ale je někde vůbec taková láska? Nebo je to jen marné a opakované přání. A poznal by ji, kdyby do něho vstoupila?

„Co jste říkal?“ zeptá se redaktor. „Co ne?“

Ale! Knorr nic nevysvětluje, copak se dá vysvětlovat užívané slovo někomu, kdo o slově neuvažoval, kdo je přejal s pohodlností, s jakou přejímáme morálku, tradici, banální slávu některých pojmů a hanbu nebo zapomenutí jiných, aniž se zamýšlíme nad zmatkem vyhrazených míst?

Po probdělé noci se všechno proměnilo v únavnou setrvačnost, setrvačný hovor, setrvačné kráčení po okoralé silnici, dokud těla zbavená zakouřených šatů nedopadnou na chladná prostěradla a spánek nezavře ústa.

Knorr se vrací do Bradnovy vily, ostatní pokračují v cestě k městu. Knorr zapomněl ve vile šálu. Může se odpoutat od Olafa, nepotřebuje jeho pohostinství, je ráno, sbohem rozkládací posteli v sestřině úzké kuchyni, sbohem Olafův rozestlaný gauči. Šálu Knorr nutně potřebuje, aspoň se domnívá, že bez ní nemůže zimním počasím až do města. Bojí se nachlazení.

Teprve u zamčených vrat zahrady si uvědomí nevhodnost svého návratu, ale strach z nachlazení je přece jen větší než společenské ohledy. Konečně, snad mu šálu podá služka, je bílý den, služka bude pravděpodobně vzhůru.

Zazvoní a čeká. Musí zazvonit ještě jednou. Tentokrát tiskne ukazováček ke knoflíku zvonku déle než poprvé. Čeká. Ticho. Někde v dálce kohoutí nářek, kokrhavé vzlykání pod příklopem mlhy. Potřetí zvedne ruku ke zvonku, trojka je šťastné číslo, sedm snad také a proč ne třináct? Uvažuje, tiskne tlačítko, a neslyší drnčení, jen to vězněné kokrhání. Knorr uvažuje a pozdě si všimne stínu na cestě k vratům, pozdě snímá zahanben prst z tlačítka. Za mříží vrat zívající služka, už ustrojená, teplý kabát přes ramena. V obličejí zápolí tupá lhostejnost spánku se špatně skrývaným rozhořčením. Knorr mimoděk hledá v kapse zimníku peníze. Má zvyk nosit peníze po kapsách.

„Promiňte, zapomněl jsem si u vás šálu.“

Služka odemkne vrátka a vede ho do vily, kterou před chvílí opustil. Řada růžových stromků s hlavami obalenými papírem a hadry. Proti mrazu. Knorr si přitáhne ojiněné klogy zimníku k hrdlu. Kolik té služce mám dát? Její gumovky skřípou před ním do schodů. Hala načpělá cigaretovými nedopalky. Prázdný věšák. Nemá cenu jej ohmatávat, je úplně prázdný. Služka stojí vedle Knorra, bez zájmu.

„Tady –,“ Knorr chce říci, že tady šála byla, že ji věšel na dřevěný kolík odkládací stěny, ale je to pro něho tak nepochopitelné, že se odmlčí.

„Kde máte šálu, pane?“ zeptá se služka. A mimo slova tušené sdělení: Opije se, ztratí někde šálu a pak burcuje.

Knorr je strážlivý. Do konečků prstů. Jen si toho rána uvědomuje podrobnosti s obtížnou důkladností. Jako by byl kamera zaměřená na detail.

Služka zívá, ani se nesnaží zakrýt si ústa. Temná jáma v červené krajině, když zeje nejvíc, zapadnou oční víčka. Letmý náznak spánku, rty na sebe narazí s bezostyšným mlasknutím.

„Tak, pane –“

„Byla tady.“ Na víc se Knorr nezmůže. Kdyby jí vysvětloval, že je úplně střízlivý, pojala by podezření. Soudcovská praxe. Jsem nevinný – volají viníci.

Co teď? Nějaké vykoupení, cokoliv, měl by odejít, snad by se měl obrátit a jít, jenomže šála. Ta šála.

Skleněná stěna naproti se odsune. Vyjde Helena, stále ještě ve stříbrné ulitě a s neposkvvrněným účesem.

„Pán hledá šálu,“ říká služka.

Helena jí pokyne a služka zmizí v kuchyni.

„Pojďte,“ vyzve ho Helena.

Jde poslušně za ní po vysokém koberci pracovny, zeď oblečená do knih, které spí, jde přes jídelnu, všude trčí náhrobky prázdných lahví, ták se dvěma oschlými chlebičky, popelník na římse krbu, pod stolem jablko, pokoj s klavírem, stojací lampa s modrým hedvábným stínidlem, veliká modrá Špálova kytice, snobský zlacený rám, modré polštáře, a pootevřenými křídly dveří do její ložnice, kožešinová křesla, růžově zbarvená kožešina, růžová skříň, růžový toaletní stolek, růžová postel, odestlaná a nepoužitá, bonbónově růžový koberec.

„Posaďte se.“

Helena se posadí do druhého křesla.

„Snad vám nevadí, že jsem vás zavedla do ložnice. Je tu nejtepleji a čistý vzduch. Po ránu je mi zima. Odložte si. Neseďte v zimníku.“

Knorr vstane, souká paže z rukávu zimníku a něco měkkého, huňatého se mu snese k nohám. Šála, proboha. Měl ji zastrčenou v rukávu, a jak svlékal plášť, vyklouzla na zem.

Knorr stojí s pláštěm přes ruku a zírá na šálu u svých nohou. Tři Magdy sledují jeho pohled.

„Já,“ koktá, „nevěděl jsem.“

„Aranžmá se nepovedlo,“ řekne Helena.

„Jaké aranžmá?“

„Přeci mi nechcete namluvit, že jste sem přišel pro šálu.“

„Ano, pro šálu. Samozřejmě pro šálu.“

„Jste dokonalý herec.“

Knorr se shýbne pro šálu.

„Nejsem vůbec herec. Jak jste na to přišla?“

Přehodila nohu přes nohu, měla dlouhé nohy, stříbrná sukně se po nich sunula vzhůru jako opona, přistihl se, že se jí dívá na kolena, rychle přenesl pohled na její tvář, všimla si té omluvy a pokrčila rty:

„Ne, vy nikdy nehrajete.“

Knorr v rozpacích a poníženy. Vy ovšem nehrajete. Co mi ještě povíte? Mluvíte jak kniha.

„Nehrajete a zkazil jste pointu.“

Ať mlčí, nebo ji udeří a srazí ji z hory, odkud se vysmívá. Sebeobrana, rozumí se, ale která porota by to uznala? Štěkot smečky, kterou slyší jenom on. Řekne:

„Co si o mně myslíte?“ Příliš tiše, místo aby křičel, aby ji zastrašoval, aby jí unikl.

„Chcete to opravdu vědět?“ Ji to baví.

„Chci.“

„Přišel jste, protože víte, že Bubla spí a dřív než odpoledne ho nikdo neprobudí. Služka je v kuchyni, kuchařka a zahradník mají volno. Jsme tu docela sami. Není pravda, že je u mě v ložnici nejtepleji. Víím, že se vám líbím.“

Knorr pustí zimník s šálou na zem a vykročí k ní. Rozhodně a pevně. Její stříbrná ulita se nehýbá, přesto se jí blíží celou věčností, její lakovaný ořechový účes, její stříbrné ňadro, stříbrný úsměv, socha. Budu ji bít. Vrhne se vpřed.

Vzpomínání mne vysiluje, to úporné sledování Knorrových pohybů, činů a slov, všechno to stojí pořádné úsilí. Jako by minulost zasypalo zemětřesení. Jsem vysílený a jako vždycky, když zeslábnu, ztrácím víru ve svůj odchod.

Ale já musím vzpomínat, odvíjet minulý děj, abych se podle niti dostal až na konec klubka. Jen jestli vůbec nějaký konec někde je. Konec je slovo, které pojmenovává místo, kde si nevím rady, není to rozuzlení. A já nechci být v koncích. Odvíjím děj, abych našel smysl. Nechci být v koncích a vzpomínání mne vysiluje.

To je ten okamžik, kdy musím sám sebe přesvědčit o své síle. Čím je člověk slabší, tím víc se musí přesvědčovat o své síle.

Chápu se křečovitě opěrátka po straně křesla a pokouším se vztyčit se na vratkých nohou. Centimetr, dva, tři, pět. Padám zpátky do křesla, klouby na prstech mi zbělely námahou. A ještě jednou. Centimetr, tři, sedm, odpočítávám si, abych se povzbudil, ale kdo ví, třeba jsem se pozvedl jenom o milimetry. A znovu pád zpátky. Sráží mě vítr bezvětří. Ačkoliv jsem tak těžký. Neumím chodit. Ivánek neumí chodit. Ale jednou už uměl. Svíral křečovitě zábradlí točitých schodů v obchodě pana Finkelsteina, ale uměl chodit. Finkelstein s ochmýřenou bradavicí na levé tváři je živý. Matka je živá. Všichni jsou živí a budou tak dlouho, dokud budou žít oči těch, kteří je vídali.

„Mami, smím?“

Pan Finkelstein se usměje a bradavice mu putuje po tváři k uchu.

„Prosím pěkně. Račte, mladý pane.“

Opět jednou. Zachytím se litinového zábradlí, celé schodiště zavzdychá, když na ně vstoupím, a při každém kroku nepatrně zakolísá jako ve větru. Čím výš, tím se držím křečovitěji. Jdu nahoru a nemohu se zachránit před tím stoupáním, před tou výškou. Schodiště se doposud nekácí. Výš. Ještě. Přemáhám úzkost a mám

o své statečnosti nejlepší mínění. Starost matky a přehnaný úžas pana Finkelsteina mne pobízejí stále výš a výš s lechtivou závratí v podbřišku, potřetí se otáčím kolem železné tyče, za okamžik projdu stropem, v krámě uvidí jenom moje nohy, ale hlava a ruce budou ve skladu, právě tak vidím zezdola pana Finkelsteina, rozpůleného do dvou světů, mezi zemi a nebe. Tehdy ještě nevím, že z člověka je vidět vždycky jen polovina. Ta méně důležitá.

Pan Finkelstein vyběhne po schodech za mnou a rozkymácí schodiště, vlahu nahoře jako na stožáru, už se žene kolem mne a za chvíli zase zpátky z šerého skladu, nevím, zda se mám držet zábradlí nebo tyče, žádná pevnina na obzoru. Sráží mne vítr bezvětrí.

Opět jsem dopadl zpátky do lenošky. Pro dnešek dost. Aspoň slabá útěcha, že se dovedu pozvednout.

Jsem sám. Většinu dne jsem sám v pokoji a teď jsem sám v celém bytě. I sestra odešla. Víám kam. Přes lávku na ostrůvek, mezi houštiny parku, kolem malé restaurace s tanečním parketem, okolo laviček se studenty a milenci. Rozhlíží se, slídí, pátrá. Přenáší svůj strach z místa na místo. Dvojitý strach: z dcery i o dceru. Miluje ji dvojitou láskou. Tak jako miluje utlačení svého utlačovatele, i tak jako miluje člověk sám sebe v někom jiném. První láska nutí ke strachu před mocným nepřítelem a druhá ke strachu před sebou samým.

I Knorr miloval svého utlačovatele, i Knorr miloval sám sebe v někom jiném. I Knorr ví, že láska se ze všeho nejvíce podobá strachu.

Nádraží ponořené do šerého dopoledne prvního dne nového roku, malé nádraží, kde v akváriu kanceláře proplouvá tvář výpravčího mezi chaluhami. Řasnaté světlo zelené lampy na stole vedle telegrafu. Dojem tepla a klidu. Ale tam za sklem.

Na nádraží jediný cestující, Knorr, a vlak má jet až za dvě hodiny.

Dvacet kroků po nástupišti nahoru. Koleje v mlze. Dvacet kroků dolů podle řetězů se závěsy zmrzlého sněhu. Pestrá otrhaná tabule s plakáty. Protektorátní vyhlášky. Drápatá ruka nad Hradčany, uchvátí-li tě, zahyneš. Liga proti bolševismu. Zemědělský koutek. To jsou zase noviny, řepky osev povinný. Dvacet kroků zpátky. Koleje v mlze.

Četl podesáté ty veřejné nesmysly, jak jim v duchu říkal, hledal soukromý smysl toho, co zažil v dnešním novoročním ránu. Jakmile ho něco potkalo, život se mu zúžil, jako by krácel po laně své příhody, nejistě, s očima upřenýma jen a jen na své lano.

Jak tomu všemu uniknout a jak zůstat a dovolit si neuniknout. Jak odvrhnout náhle připnutá pouta a jak ta pouta přidržet, aby mu neodpadla. Zmítaný žádostí i jejím pohrdáním spěchá - a není kam. Událost je za ním i před ním zároveň.

Olaf. Jediný bod v tom těkavém neklidu, jediný pevný bod.

Město ještě spí těžký novoroční sen. Tu a tam hovoří ze spaní, nesrozumitelně, v útržcích, polámaných zvucích nebo v cizí řeči. Z mlhy se vynoří německé vojenské auto. Knorr uskočí a auto opět zapadne do mlhy.

„Knorre,“ Olaf stojí mezi dveřmi v pyžamu, mžourá a škrábe se na řídce porostlých prsou. „Zabloudil jsi, co?“

„Zdá se,“ řekne Knorr významně a zděsí se kýčovitě symboliky toho, co říká, i svého hlasu. Herec.

To když jsem tehdy v noci prolézal po špičkách přeplněnou chodbu naší bytné do studentského pokojíku, tenkrát jsem také nebyl herec, ačkoliv mi Olaf řekl, že jsem šmírák, seděl v mozažné cinkající posteli a sledoval můj návrat a řekl mi, že jsem šmírák. Odnesl jsem ze židle knihy, abych přes ni napnul kalhoty,

puky jsem zase zatěžkal těmi knihami, z kterých jsme se střídavě připravovali na státnici ze správního práva, z národního hospodářství a finančního práva, zatěžkával jsem kalhoty a Olaf mne pozoroval ze své cinkající postele.

„Nevím, proč mi nadáváš,“ řekl jsem Olafovi.

„To není nadávka,“ řekl Olaf, „to je zjištění, že jsi sentimentální šmírák. Ale pamatuj si, takoví sentimentální hoši jsou nejhorší. Sentimentalita je druh bezohlednosti k těm druhým.“

„Jak jsi na to přišel. Nejsem ani trochu sentimentální.“

Svlékám se a tuším, proč je Olaf rozhořčený, ale ať to jen poví sám. Sedí na posteli a čeká na příhodnou chvíli, zatímco vyndávám z kapes nůž, zápisník a tužku. Vyzná se v umění volit správný okamžik.

Knorr stojí ještě mezi dveřmi, ačkoliv mu Olaf ustupuje a snímá z věšáku žlutý župan s černou šňůrou.

„Proč nejdeš dál?“

Knorr jde dál.

„Do nového roku v c. k. županu,“ souká Olaf na sebe župan. „Moment.“

Otevře do jídelny a odběhne do kuchyně. V jídelně stojí na lesklých tlapách knihovna. Vždyť každý vraždí, co má rád.

„Ber si.“ Na talířku se lesknou kyselé okurky. Štáva z okurky kape Olafovi na župan. Stírá kapky dlaní.

„Myslím, že jsem provedl nehoráznou věc,“ říká Knorr.

„Ber si.“ Olaf není sentimentální.

„Je to trapná věc.“

„Býku, život je název pro nekonečnou řadu trapností. Mně budeš něco. Dělán rozvody. Vezmi si okurku. To tě osvěží.“

„Je to ohromně trapné.“ Knorr neví jak do toho.

„Proboha, nehraj.“

Jenže herec byl odjakživa Olaf, ne já. Nedaří se mi vyvést ho z omylu. Sedí na cinkající posteli ve studentském pokojíku a povídá mi:

„Člověče, kupoval jsi jí sněženky, nebo ne?“

„No a.“

Převalí se do postele, leží naznak a povídá do stropu:

„A pak že nejsi šmírák. Sentimentální šmírák. Studentský spolek je ti fuk, ale holce sněženky.“

Měl jsem tehdy schůzky s Magdou druhou, ačkoliv jsem byl už na půli cesty od ní, před rozchodem. Proto jsem jí také koupil sněženky. Pokládal jsem blížící se rozchod za svou vinu a sypal jsem na tu svou vinu sněženky. Lásky hrob a květy.

Knorr se brání: „Nehraju. A kapeš si na župan.“

„Ludvíku Kapete. Radši vypravuj a ber si.“

„Copak si můžu brát okurky, když –“

A najednou je mu jasné, že Olaf nic nepochopí, nic z toho, co by mu vyprávěl.

S tím Knorrem si rozumím, oba jsme Olafovi nesrozumitelní. Už jsem usínal, ale Olaf ještě mluvil.

„Člověče,“ říká do tmy, „svět, který kolem sebe vidíš, je zdánlivý, povrch, taková fráze, pořád opakovaná. Důležité je to vespod, co není na první pohled vidět. Tam, vespod je třeba všechno důkladně prozkoumat a poznat a pak udělat revoluci. Revolucionář se může tvým sněženkám ledy vysmát.“

Neodpovídal jsem mu. Moje mlčení ho dráždilo a vykládal si je po svém.

„Že tě to mrzí, přiznej se, že tě to mrzí. City,“ řekl. A ještě jednou: „City.“

Nemrzelo mne to. Právě na fakultě jsem se začal dostávat z Olafova vlivu. Razil sice stále nové cesty, ale já už po nich nespěchal. Uvědomoval jsem si rozdíl mezi námi a ten rozdíl už nebyl důvod

k obdivu. Všiml jsem si v menze, jak Olaf jí. Rozkrájel si všechno, co měl na talíři a co bylo zapotřebí rozkrájet, a pak pracoval jenom vidličkou, rychle a pravidelně jako stroj. Potřeboval k obědu polovinu času co já. Jez, co nejíš, popoháněl mně. Vypadalo to, jako by nešlo o požívání, ale pouze o nasycení. O děvčatech měl podobné názory jako o jídle.

„Ber si,“ pobízí Olaf Knorra a nastavuje mu talířek s okurkami. Kouše svými silnými čelistmi a širokými bílými zuby, které jsou na skusu vroubkované jako pila, kouše rychlými, krátkými stisky čelistí, pospíchá s jídlem jako vždycky, až zbývá na talíři poslední okurka.

„No tak,“ říká, „tu ti nechám. Co mlčíš. Povídej přece.“

Knorrovi bylo trapně. Jako by měl vynést neúprosný soud nad sebou, neboť jeho zásady, jeho území přísně oplocené nesmlouvavými *ne*, se rázem otevřelo a vydalo samo sebe napospas. Současně se někde v té trapnosti skrýval pocit vítězství. K vítězství je však zapotřebí mít někoho, kdo je pochopí a uzná. K tomu se Olaf nehodí. Podle způsobu, jak si olizuje okurkový lák z prstů, už podle toho způsobu je vidět, že ho zajímají věci, které může chutnat, hmatat, prostě věci, které jsou, a už tím, že jsou, jsou také jasné. Vyložitelné, vysvětlitelné. Ale to, co se přihodilo, patří do skupiny nevysvětlitelných věcí, aspoň nyní nevysvětlitelných. Láska je útok na věčnost, a jestliže neusiluje zmocnit se věčnosti. Nejsměšnější je přece jen dávat sám sobě zákony. Zákony jsou z jiné doby a činy také z jiné. Nezabývá nás to, samozřejmě, trapnosti. Někde v té trapnosti pocit vítězství.

Knorr nenachází někoho, kdo mu vítězství uzná, a je mu proto, jako by mu vítězství ukradli a s ním všechna významění a řády.

Bezmocně a zlostně kousne do okurky, až z ní vystříkne vysoký paprsek šťávy. Setře krůpěje z tváří a utře ústa. Na kapesníku se

zachytila rudá šmouha. Její rtěnka. Hluboko do kapsy zastrčí kapsník s bezděčným vyznamenáním jejích rtů. Má důkaz, vyhrál bitvu, ale nemá, komu by se svěřil. A bylo to jeho vítězství? Nepatřilo vítězství jí? Všechny scény jako předepsané, nejdřív a pak.

„Teď budu spát,“ řekla, když odcházel.

Spát. Sama. Opět sama. Spát.

Knorr cítil nesmírnou, širokou, vše zahrnující únavu. Položil hlavu na stůl před Olafem a usnul s kyselou koprovou chutí na jazyku.

V levé polovině okna se otáčí jeřáb, zvedá panely s tvrdošíjnou pravidelností. Před ohradou stavby opadávají lípy. Ale pozorovatelův čas je jiný a pohyby jeřábu a pád listů jsou jeho nepřáteli.

Rameno jeřábu se neodvratně sune vzduchem ke zdi, která roste. Nepříjemná představa: až dostaví ten dům naproti, zemřu. Knorr pokouší osud. Jsem k němu shovívavý. Jestliže třetí člověk, který vystoupí z trolejbusu, bude žena, vstanu zítra z lenošky bez cizí pomoci. Z trolejbusu vystoupí sami muži. Oprava. Jestliže mlékařský vůz přiveze lichý počet konví. Pošetilá domněnka, že osud dychtí zjevit se dříve, než nastane jeho čas.

Soudní síň obsazená do posledního místa a napěchovaná zapářeným pachem. Venku prší. Jestliže bude mít další svědek hnědé polobotky, uvidí se Knorr do týdne s Helenou.

Je dopoledne. Senát ještě nepodřimuje s otevřenýma očima. Písařka voní fialkami a koupelnou. Obhájci se lesknou vlasy, má je spleené brilantinou a přitisknuté ke skráním. Za hodinu se mu pozvednou a načepýří po obou stranách hlavy, za hodinu, dal by se podle toho měřit čas. Za dvě hodiny uvadne fialková vůně. Ta pravidelnost Knorra kruší. Silvestrovská příhoda svou nepředvídaností odkryla Knorrovi náhle rozdíl mezi opakující se sku-

tečností a neopakovatelným jedinečným skokem. Bylo mu jako zlatokopovi, který smířen s osudem opouští klamné rýžoviště a cestou, vzdávaje se snu o náhlém bohatství, zakopne o valoun zlata. Po celé dva měsíce, které uplynuly od toho večera a noci a rána, mohl si Helenu jen představovat, neměl ani její fotografii. Její obličej a postavu nosil v hlavě a bílá místa, všechno, nač se nedovedl upamatovat, nahrazoval snem.

Další svědek. Jestliže bude mít hnědé boty, uvidím se do týdne s Helenou. Raději se dívat do obličeje a vyhnout se nohám. Odklad osudu na neurčito.

„Pane svědku –“ Kradmý pohled na boty. Svědek je obutý do černých polobotek. Neuvidím se tedy s Helenou do týdne. Král Aigeus spatřil na korábu v dálce černé plachty zvěstující, že jeho nevlastní syn Théseus zahynul. Král Aigeus se vrhl v zoufalství do moře a moře dostalo jméno po něm. Egejské.

„Pane svědku, řekněte nám –“ Zbytečná smrt starého krále. Zmýlil se král Aigeus. Théseus žil, zapomněl jenom vyměnit plachty. Nikdy předčasně. Možná zmýlená.

„... jak to vlastně bylo...“ Vrhnu se do přelíčení jako do moře a přelíčení dostane jméno po ní. Helenino přelíčení. Rozrážím vlny toho moře s jejími dopisy v náprsní kapse. Osm dopisů od ní. Po dva měsíce, každý týden dopis. Lepší by bylo toho nechat. Jak se to dělá? Myslit na něco jiného.

„Tak vy říkáte –“

Svědek od paty k hlavě. Drobný, hubený, jako zvnitřku vysušený ohněm, který touží upalovat protivníky, hovoří rychle bez přestávek, důležitý a vševědoucí. Rád by se celý oblékl do ctnosti, ale jeho ctnost je tak velká, že mu padá z ramen.

„Kam by to vedlo, že ano, kdyby každý –“

Ale co když svědek obžalovaného nenávidí. Nenávist není matkou spravedlnosti. Existuje-li vůbec něco takového jako nenávist, není-li to jen ušlechtlejší jméno pro zcela obyčejnou závist. Skrčený mužíček, šermující hubenými pažemi, rukávy hluboko za zápěstím, tenhle důležitý a vševědoucí má co závidět obžalovanému.

„Tak vy jste ho viděl, jak nese kufr. Odpovězte, pane svědku, viděl jste ho, ano?“

„U nás v domě je z domovníckýho bytu okýnko na chodbu. Jako na schodiště. Tím okýnkem jsem ho viděl.“

Obžalovaný si nevšímá svědkovy výpovědi. Občas načechrává dlaní kudrnaté vlasy, nebo si hřbetem ruky přejede po růžové tváři. Svědek má co závidět obžalovanému. A soud hledá důkazy. Obviněný se jeví soudu jako hromádka důkazů, jako soubor svědků přitěžujících a polehčujících. Pes má čtyři nohy, protože to řekl Aristoteles. Určování nitra. Těžko srozumitelná čára se táhne uvnitř v člověku, ale my se zabýváme křídovými čarami na zdi, okolo níž člověk šel. A ještě si ty čáry dáváme popisovat nějakými lidmi, kterým říkáme svědkové. A jak jinak?

„Pane svědku.“ Obhájce si opírá tužkou bradu. „Pane svědku, přicházel obžalovaný, nebo odcházel?“

„Odcházel, odcházel, jakpak by ne, vždyť měl ten kufr, odcházel.“

„Pak jste mu, pane svědku, ale viděl jenom záda.“

„Tak jak to bylo, pane svědku,“ řekne Knorr.

„Já ho poznal.“

Neochvějný, důležitý svědek. Tak jak to bylo.

„Podle čeho jste ho poznal?“

„Podle čeho – Poznal jsem ho.“

Možná, že ho poznal. Možná že závist. Znali se z dřívějšíka.

Podezřelá jistota. Nejjistěji vystupuje ten, kdo nejméně ví. Důležitá nevědomost. Ostatně, nevědomost je téměř vždycky vševědoucí a sebejistá.

Helenino přelíčení. Nazval je tak, protože při něm kladl dětinské otázky osudu. Přijde-li svědek v hnědých polobotkách, řekne-li obžalovaný, že se zná s domovníkem déle než rok, když druhý votant vlevo zavře oči, když, jestliže, podmíněný osud, podmíněné tresty. Helenino přelíčení také proto, že to vyšlo. Nebude-li pršet. Okolo jedenácté se vyjasnilo, a když Knorr vyšel ze soudní budovy, svítilo slunce a v parku, proti soudu, stála Helena.

Po dva měsíce si Helenu představoval, neměl ani její podobenku, nosil její obličej a postavu v hlavě a bílá místa a všechno, nač se nedovedl upamatovat, nahrazoval snem. Teď stála před ním. Příliš skutečná.

Dokud na ni jen myslel, vkládal do její tváře některé rysy své matky, něžnou účast s vlastním osudem, měl v kapse osm Heleniných dopisů, z kterých, jak se mu zdálo, vyčetl všechna svá přání. Proto nyní hledal v jejích očích stopu obdivu nebo uznání, něco z matčiny pýchy na syna. Ale mateřská ženskost, dobrovolné poddanství a bezvýhradná oddanost žily jenom v jeho představě. Dobrovolné poddanství cítil tváří v tvář Heleně on.

Byla si jistá svou krásou tak dokonale, že se o ní Knorr neodvážil pochybovat. Její tvář ho překvapila. Kdyby nebyl jeho sen o ní tak silný a tak dobře živený odloučeností po osm týdnů, možná, že by byl podlehl skutečnosti. Ale tak před ním stála pokryta snem, který se smířoval s očima, pro něž byl celý svět někde hluboko v údolí, smířoval se se širokými lícními kostmi, s jiným odstínem vlasů, s mateřskými znamínky, na něž se nepamatoval, s neurčitým úsměvem, se stopou výsměchu v koutku úst. Její zvonovitý,

v pase přiléhavý plášť. Marně druhý den vzpomínal, jakou měl ten plášť barvu.

Užasl nad jejím nenadálým zjevením i nad tím, jak se jeho sen rozcházel se skutečností.

Podala mu ruku v rukavičce a její úsměv se potýkal s výsměchem.

Šli spolu holým zimním parkem v slabém slunci, kráčeli pomalu se skloněnými hlavami, neboť propadliny betonového chodníčku naplnila voda a bylo třeba se jim vyhnout. Někdy je kaluž rozdělila a pak obracel Knorr rychle hlavu k Heleně, jako by se obával, že mu unikne. Její profil jemný a křehký. Bylo lepší dívat se na její profil než zpředu na celý obličej, ze strany se víc podobala jeho představě.

Hovořili o všedních malicherných věcech, jako by oddalovali to podstatné, co bylo nutné si povědět. Došli na konec parku a zastavili se.

„Ne,“ řekla, „k tobě nepůjdu. Víš, přišla jsem vlastně udělat konec. Vrať mi moje dopisy a slíbme si, že na všechno zapomeneme. Nejlepší je zapomenout.“

„Tak se rozejdeme,“ zasmál se.

„Ty mi nerozumíš.“

„Opravdu. Nerozumím ti.“

„Pojďme ještě do parku,“ řekla, „když stojím, je mi zima.“

Vrátili se na betonový chodíček a Knorr ji pozoroval usilovně a naléhavě, tentokrát se nevyhýbal vodě a blátu, pozoroval ji a naslouchal a ničemu nerozuměl.

„A co tvoje dopisy,“ zakoktal.

„Moje dopisy,“ řekla. „Člověk bývá někdy osamělý, neví, jak z toho. Trochu alkoholu a stane se melancholický. Nesmíš to tak brát.“

Ale Knorr to tak brát chtěl.

„Musíš mít přece nějaké důvody,“ řekl, „nemůžeš přece jen tak –“
„Jistěže mám důvody,“ řekla. „Nevím, kam by to vedlo. Není žádné východisko.“

„Dobrá,“ řekl, „máš zkrátka někoho jiného. Tak je to.“

„Jestli si myslíš, že se mi stává každou chvíli to, co se mi stalo s tebou na Nový rok, tak se ohromně mýlíš. Bylo to hezké. Ale nechci v tom pokračovat. To je všechno.“

„Tak to je všechno.“

„Bud' rozumný,“ řekla s převahou, „co by si beze mne Bubla počal. Je děsně nesamostatný.“

„A co si počnu já?“

„Ty jsi jiný, ty už si poradíš.“

Lichotilo mu to a zároveň ho popouzel nedostatek soucitu.

„Podívej se,“ řekl, „buďto jsi tehdy cítila něco jiného, než jsi dělala, nebo dneska děláš něco jiného, než cítíš.“

„Dělám vždycky to, co cítím, a nic jiného. Je to snad moje vada.“
Byla se svou vadou spokojena.

„Trochu rozumu by neškodilo,“ řekl Knorr a vzpomněl si na Olafa. Člověk dojde k pravdě jen zkušeností. Olaf a rozum.

„Právě proto jsem tady,“ odpověděla. „Trochu rozumu by neškodilo.“

Prázdné mrazivé kupé novoročního vlaku, kterým se vracel, kterým unikal té silvestrovské noci, tlusté vrány dopadající ztěžka na pole, těžké vrány a těžké myšlenky, nikdy se už s ní nechci setkat, nikdy ji nevyhledám, a kdyby mne vyhledala ona, dám se zapřít, uteču zadním vchodem. Nebýt těch dvou měsíců, kdy si budoval představu, kdy si stvořil ženské světlo ke svému mužskému stínu. Potřeboval dva měsíce, aby zakořenil v citu. V tom novoročním kupé, když se vracel, byl rozhodnut skoncovat. A ona ho nyní předběhla.

„Bud' rozumný a vrať mi dopisy.“

„Můžeš je mít. Pojd' ke mně, mám je doma.“

Zaváhala a pak přisvědčila. Záleželo jí na těch dopisech.

V Knorrově garsoniére bylo teplo. Domovnice nezapomněla v určenou hodinu zatopit.

Helena si dala sejmout plášť a posadila se na roh gauče. Ne-příjemné rozuzlení příběhu se podle jejího mínění rychle blížilo konci.

„Máš tu pořádek,“ řekla, aby ho odměnila.

Na psacím stole knihy v úhledných hraničkách, desky s listina-mi odsunuté do pravého rohu, utřený prach, nikde otisky staro-mládeneckého života.

„Čekal jsem tě,“ řekl, „celé dva měsíce tě čekám.“

Neodpověděla.

„Udělám trochu čaje,“ nabídl.

„Ne, raději ne,“ řekla.

Odhrnul záclonu kuchyňského koutu, napustil do konvice vodu a zapjal vařič. Potom se postavil doprostřed pokoje a tvářil se zamyšleně.

„Kam jsem ty dopisy jenom dal,“ řekl. Je třeba získat čas, byl přesvědčen, že není nic jiného třeba než získat čas.

Nadejde chvíle, kdy už není možné získat více času, kdy končí odklady a je třeba dospět k nějakému rozhodnutí.

Čaj je vypit, v popelníčku čtyři oharky cigaret, dva se stopami rtěnky. Kouřil cigarety z jejího balíčku, mohla si dovolit nakupo-vat na černém trhu, mohla si dovolit mnoho věcí, které jemu byly odepřeny.

„Prosím tě, všude máš vzorný pořádek a mně chceš namluvit, že nevíš, kde máš pár dopisů?“

Vyšel do předsíně, vytáhl z kabátu jeden, aspoň jeden, nevšiml si, kolikátý to byl dopis, aby mu to nebylo líto, aby se nezdržoval vybíráním jiného, a vrátil se k ní.

„Tady,“ řekl a podal jí dopis.

„Konečně,“ sáhla po dopise. „Jeden? Bylo jich osm.“

Bezmocně se vydal opět do předsíně. Tentokrát vybíral. Vydám jí ještě jeden a to bude všechno. Vybral ten nejkratší. Psala mu v něm o nějaké vyjížděce na saních, bezvýznamná příhoda s významnými narážkami na jejich novoroční setkání. Bylo mu líto i toho dopisu, ale ostatních mu bylo líto víc.

Když se k ní vrátil, zastihl ji, jak si čte psaní, které jí odevzdal. Vztáhla ruku po dalším dopise.

„Stejně,“ řekla, „bylo to hezké, vid'. Jenomže, aby to zůstalo hezké, musí to přestat.“

„Tomu nerozumím.“

„Posaď se vedle mě,“ řekla. Usedl vedle ní na gauč poslušně a odevzdaně. Dotkla se konečky prstů jeho vlasů. „Jsem tu naposled,“ řekla, jako by ji to omlouvalo, a nastavila rty. „Na rozloučenou,“ řekla.

Zavřel oči, když se k ní blížil, bál se, že v jejím obličejí vyčte rozchod nebo odmítání nebo něco cizího, co si nepřál vidět. Tápal po jejích šatech se zavřenými očima v té tmě, do níž se odsoudil, ucítil náhle její ruku, ještě nezahřátou, vychladlou dlouhým čekáním v parku před soudem, její ruka uchopila jeho ukazováček a přitiskla jej k zdrhovadlu šatů. Se zavřenýma očima stiskl poutko zdrhovadla a velmi pomalu, zub po zubu odemykal látku, která odshora dolů věznila její tělo.

Toho večera odjela se všemi dopisy. Nesměl ji doprovodit na nádraží. Jenom k tramvaji. Zatemnění a noc bez hvězd. Neviděli se už vlastně od chvíle, kdy opustili byt. Byl jí nablízku a mohl si ji představovat, aniž ho v představách rušila její podoba. Možná,

že všichni milenci jsou zamilováni jenom do své představy. Být zamilován do své představy a být přitom někomu nablízku.

Dnes tedy naposled a na neshledanou.

Aspoň dodatečně ji zařadit. Ačkoliv odešla, nedařilo se jí odejít z mých myšlenek. Myslel jsem na ni, ale jinak než před tím, kdy jsem si jí byl jist. Přál jsem si povídat si o ní s někým, kdo ji zná.

Tenkrát přijel za mnou Olaf. Jestliže se mi začal život nějak zauzlovat, vždycky v tom uzlu byl i Olaf. Pili jsme grog z rumu, který zbyl v láhvi od Vánoc.

„Je v tom víc korku než rumu,“ povídá Olaf. „Vzhůru, stálý nový zdraví,“ pozdvihne šálek, „Rusové jsou už na hranicích.“

Ale já nechtěl tentokrát o politice, měl jsem svoje úmysly, jenže Olaf byl nadržžený a zpráv bylo dost, psal se rok pětáctýřicet. Grog ho udolával jen pozvolna.

Mezi proroctvím o budoucnosti světa a dřímotou se mi podařilo několik otázek, a tak jsem opět posunul svůj osud o kus dopředu.

„Její otec byl hoteliér někde na Sázavě. Počkej. Ponice, Konice nebo Honice.“ Olaf obrací prázdný šálek. A není už co. „Peníze,“ povídá. „No, samozřejmě, že v tom byly peníze. Jako za starých časů. To byly názory, pane, ať mi někdo řekne, že nebyly. Muž si ženu koupil, žena byla jeho majetek. Dneska? Dávno ne. Někdo ti ji může používat bez náhrady.“

Než usnul, proslovil dlouhou přednášku o smutném postavení mužů. Měl sklon litovat se, ovšem jenom když vypil trochu víc alkoholu. V láhvi ho bylo málo, ale já zmenšil svou dávku v jeho prospěch. Opakoval jsem si naprosto střízlivě jeho údaje.

Když usnul, napsal jsem si do zápisníku: Ponice, Konice, Honice. Hotel Hlava. Helena. Její jméno jsem ozdobil spirálami, kroužky a tečkami.

Hledal jsem v seznamu obcí. Ponice. Typická stará slovanská osada stavěná do kruhu. Kaplička z roku 1791, obnovená 1899.

Z knih se dá vyčíst historie obcí, mezníků, historie lidských skupin. Mne však zajímal osud jednoho jediného člověka. Zanedbatelné pro historii. Důležité pro jednotlivce.

Knorrův zimník načpěl vlakem, kouřem, který se vtíral do oddělení rozbitým okénkem, nedostatečně zakrytým dřevěnou deskou. Kouř, špatné mýdlo, připálené rendlíky a kovová hořkost. Nějaká směna jela někam, aby něco. Ačkoliv byla neděle.

Knorr stojí na venkovském nádražíčku, stejné plakáty, jako před několika měsíci na jiném nádraží. Otrhané přezimující cáry papíru. Udržujtečistotupitnávoda. Říše vítězínavšechfrontáchmužiženy. Dřevěná tabule u východu: *Pension Hlava*. Obědypřesnídávkyvečeře. Ano. Pen. Si. On. Hla. Va. Stačí už jenom jít podle šípky.

Knorr jde úvozovou cestou. Slunce promítá na luka a pole stíny a světla. Holubičí světlo jarního dne. Za holým trnkovým křovím je vidět drátěný plot a hnědou hmotu dřevěné stavby. Tady bych chtěl bydlet. Komu asi patří ten pozemek? Co by asi stál? Holubičí světlo prosycené pryskyřicí. Za drátěným plotem zanedbaná zahrada. Kde asi byla tehdy rezavá kočka? A houpací židle. Všechno už někde bylo za scénou, ale inspicient ještě neukázal a neporučil. Který inspicient, jaký? Já?

Knorr poprvé spatří pension. Bílá betonová kostka s velikými okny, strohá budova, na níž stavitel šetřil časem i fantazií. Tady. Tady žila. Představoval si to jinak. Starý lázeňský sloh, hrázděné stavení, tradice stálých hostů, kteří se každý rok vracejí, důstojné prostředí pro infantku. Betonová kostka. Neosobitý styl. Kvádr. Hrany jako ostří. Výčep s obnaženými stěnami, obnažený list na skobě, ceník. Zima. Vnitřek kovové pokladničky. Prázdnou.

Až na hajného. Na věšáku visí klobouk se štětkou a sojčím pír-
kem. Pysky hajného přilepené k okraji pultitru. Řídké pivo, řídké
okresní, řídké válečné.

Knorr se posadí ke stolu a čeká. Teprve pak. Mohutný muž
vstoupí za výčepní pult. V tmavých šatech, ploskonosý, černé vla-
sy pečlivě rozčísnuté do rozpjatých havraních křídel a přitisknuté
k široké lebce. Krotitel zvěře, sebevědomý, hrdý a ješitný. Na jeho
prásknutí proskočí tygr hořící kruh. Sklání býčí šíji nad pípou,
uklání se tleskajícím davu, nezkratný před zkrocenými. Postaví
před Knorra pivo s lhostejností, s níž se chovají krotitelé lvů ke
psům, které potkávají cestou. Potom zmizí v útrokách betonu. Až
do příštího výstupu.

Knorr se dá do řeči s hajným.

„Znáte pana Hlavu?“

„Jo.“

„Chodí někdy do výčepu?“

„Přecet, teďka tu byl.“

„To byl pan Hlava?“

„Copak ho neznáte? Chcete mu něco?“

Knorr neví, co mu chce.

„Ale. Někdo ho pozdravuje.“

Krotitel se vrací a vyplachuje sklenice. Ještě jednu pro hajného.
Plavý pramen. Hřívá světlého.

Hajný ukáže na Knorra.

„Nese vám pozdrav.“

„Totiž.“ Knorr se přišel jenom dívat, nepřišel mluvit.

„Kdo by mě pozdravoval?“

„Totiž vás ani ne. Vaši paní.“

„Hlouposti.“ Muž za pultem nerozmazluje hosty. „Hlouposti.“
Zmizí v útrokách betonu.

Hajný se zašklebí.

„To jste si to špatně vymyslel. Kdo by ji pozdravoval. Je dávno po smrti. Umřela při porodu. Při té dcerce, co si vzala fabrikanta. Vidíte, vidíte. A kdo vy vlastně. Ještě jsem vás tady neviděl. Dejte si pozor, chodějí sem německý vojáci. Z tábora. Abyste snad, když jste tady cizí...“

Knorr tráví zbytek neděle v lese vymyšlením příběhů. Muž krotitel nemůže být její otec. Nejsou si vůbec podobní. A co uvnitř? Čas mu znovu stíral Heleninu podobu a nepozorovaně kus po kuse vyměňoval živou za sen. Nakonec zbyly z Heleny jenom nepodstatné rysy a všechno ostatní vymodelovala jeho touha. Měl ji takovou, jakou si přál mít. I když se rozešli. A právě proto.

To není její otec, říká si. Věří na román. Prázdninový host a její matka. On, virtuos, houslista. Něco takového. Ona utiskovaná krotitelem, šťastna, že našla, konečně. Anebo malíř. Přijel malovat lesy a řeku a maluje jenom ji. Anebo. Paní musí dojíždět do Prahy. Učitel francouzštiny. Nejspíše. Anebo lesní dělník, mladý, s hustým obočím. Banalita milostných zápletek. Všednost k užívání. Když jsme mimo. Ale tak? Neznámé drama.

Krotitel ji krotí. Jediné východisko: zbavit se utrpení zároveň s životem. Krotitel jí neodpustí ani po smrti. Zatajuje dítěti i podobu, matky, její písň, její zvyky. Jinak má všechno, po čem touží. Vždycky zahrnovaná vším. Za cenu nepoznat matku a mýlit se v otci.

Ale pak je tato krajina plná otců a může jím být kdokoliv ze skupinky šedovlasých pánů, kteří se vracejí z víkendu. Jsou oblečeni s omšelou elegancí. Kdysi lvi. Které nezkontroloval.

Na to se Knorr nemůže Heleny zeptat, i kdyby se s ní setkal. Vzdaloval by se jí otázkami právě tak, jako se jí nyní nezodpověděnými otázkami blíží.

A protože rád označoval jménem všechno, s čím se v životě setkal, nazval tu neděli nedělí otců. A cítil dokonce pošetilou úlevu, že se nemusí starat o žádné dítě, neboť žádné neměl, a o žádnou matku svého dítěte.

Postavy, které mne v lenošce navštěvují, mají vždycky svou pravdu a musím se s nimi přít. Nedovedou vystoupit ze své role a podívat se na ni s odstupem, a proto se jim nedaří hodnotit.

Mé druhé a třetí já, mé desáté a patnácté já. Poznávám všechna svá já, tlačí se kolem mne, nabízejí se mi, abych je znovu přijal. Dívám se na ně jako strom na listí, které odvrhl. Tamten cizí člověk, to jsem byl také já, a tamten také. Zvedá ruku, chce mi zamávat. Ale ne, zvedá ruku ke zvonku u dveří a zvoní.

„Tady bydlí tvoje sestra,“ říká.

Ano, teď ty dřeve poznávám také. To je starý byt.

„Co tu děláš?“ ptám se Knorra.

„Přijel jsem na křtiny. Dostal jsem dopis, abych přijel.“

A sestra mi přichází vstříc pobledlá a křehká, podává mi měkkou dlaň, celá vláčná, poddajná, jako by změkla mateřskou něhou. Jsem dojatý tou změnou, v celém ovzduší je něco z mého dětství a sestra, nikdy jsem si toho doposud nepovšiml, sestra se podobá mé matce. Její výraz, směs pýchy a obav. Matka mne sleduje, jak vystupuji po schodech ve Finkelsteinově krámě. Směs pýchy a obav. A nerozhodnost.

Ukazuje mi dítě. Spí. Nemám zkušenosti s malými dětmi a marně přemýšlím, co mám na dítěti pochválit. Uchýlím se ke slovům: pěkná, krásná, hezká. Nemám tahle slova rád, nejsou přesná, příliš matná a široká. Ale sestra v nich najde, co chce. Je vděčná a nadšená.

„Na naši Olunku!“ vtiskne mi sestřin muž do ruky sklenku slivovice, kterou pálí načerno s kamarádem v altánu za městem. Muž vedle sestry má vyhrnuté rukávy košile, je snědý, ani přes zimu nevybledl. Volnou rukou objímá sestře ramena. Svatá rodina.

„Vezmi si kabát, když připíjíš slečně na zdraví,“ řekne sestra.

První obřadnosti s Olunou. Řeči o budoucnosti. Roste do nových časů. Bude se mít líp.

V tom pětačtyřicátém roce. Spojenecká vojska v Mnichově a Bonnu, Rudá armáda v Brandenburgu a sestře se narodí dítě. Na samém konci války. Vždycky jsem měl dojem, že se sestra chová nevhodně. Buď bylo nevhodné, co dělala, nebo si vybrala nevhodný čas. Aspoň jsem měl takový dojem.

Sklání se nad dítětem a je milá a připomíná něco dávno minulého, obraz ztraceného bezpečí.

Její muž mlaskne jazykem o zuby a řekne:

„Čímpak asi bude?“

„Všiml sis, jaké má krásné prsty?“ otočí se sestra ke mně. Obdivuje v ní příštího virtuosa. Hlediště, hlediště před jejíma očima. Kdo je to v první řadě, ta paní, znáte ji? Její matka přece. Jaké štěstí, taková dcera.

Jenomže nikdy nevíme, jakého břemene se jednou uchopí krásné předurčené prsty. Prsty se nestarají o své předurčení. Vybraly si jinak.

Oluna zase jednou v zrcadle, váhá před šatníkem.

Sestra volá z předsíně.

„Olun, co budeš dělat v neděli?“

„A co já vím? Co bude. Podle toho.“

Mlha za ní, mlha před ní.

Pravý protiklad ke mně. Vidím v minulosti každou podrobnost. A do budoucnosti plánuji každou podrobnost svého odchodu. Ti-

síckrát jsem se už v duchu zvedl z lenošky, přešel pokoj a předsín ke dveřím bytu. Tisíckrát jsem sňal řetízek ze dveří, otočil klíčem v zámku a otevřel na schodiště a sestupoval z třetího do druhého, z druhého do prvního, z prvního patra do přízemí. Okolo bytu domovníka na chodník ke stanici trolejbusů. Odjedu číslem třicet tři. Šťastné číslo s občíslím. Navždycky štěstí.

Hledám mezi postavami, které mne navštěvují, Helenu. Musím sám sobě vyprávět znovu ten příběh, ačkoliv jsem si jej vyprávěl tolikrát. Až k tomu konci, k tomu neštěstí. Potřebuji Helenu, abych mohl odvíjet příběh až tam, kde je přetržen, kde se pravděpodobně zase zarazím a začnu znovu. Doposud však tak daleko nejsem.

Postavy kolem mne se rozestupují. Blíží se Helena ve starém gumáku. Knorr jí jde naproti. Dívám se mu přes rameno. Otvírá jí dveře.

Překvapila ho toho květnového večera, dávno přestal počítat s tím, že ji někdy uvidí ve své garsoniére.

„Divíš se,“ řekla a rozepínala starý gumák.

Natáhl k ní ruku, aby jí pomohl.

„Divíš se těm hadrům,“ řekla, „nedalo se nic jiného dělat.“

Posadila se dřív, než ho napadlo, aby jí přistrčil židli.

„Zkrátka,“ pokračovala unaveně a váhavě, tvářila se, jako by vybírala slova, a zatím jistě celou cestu sem nedělala nic jiného, než že si předříkávala, co mu poví. „Zkrátka. Bublů odvedlo gestapo. Nebyla jsem naštěstí doma a nemohu se domů vrátit. Smůla, zrovna teď. Neptej se mě, prosím tě, na nic. Kdo neví, nedělá si starosti a nepoví.“

„Lehni si na gauč,“ řekl Knorr, „nebo usneš na židli.“

Několik nejistých kroků ke gauči, dosedla ztěžka a zula střevíc o střevíc. „Padlo to na mě,“ řekla, „to je teplem.“ Chovala se naprosto nenuceně a nevypadala jako žena, které zatkli muže.

Rozhodně si nezoufala. Její objevení připomínalo výstup ve hře, v níž někdo hraje roli, která neodpovídá jeho typu. Ale hraje. Udatně a vytrvale. Než usnula, oznámila ještě hlasem, který slábl a vzdaloval se: „Na schodech mě nikdo neviděl.“

Vidím toho zmateného Knorra, jak stojí nad Helenou spící v šatech, rozpačitý, se zvadlými rameny a jak se potom otáčí, pomalu a neobratně, náhle Robinson ve své vlastní garsoniére, a sestruje si lůžko ze dvou křesel a podstavce na květiny. Nebylo to pohodlné, ale jakékoliv opatření, které dosvědčovalo, že k sobě nepatříme, třeba jenom náznak takového opatření, mne uklidňoval a dopřával mi pocit zadostiučinění.

Poslední dny druhé světové války jsem měl tedy prožít s Helenou pod jednou střechou, v jednom pokoji. Helena v těchto dnech nevycházela a dokonce se ani nepřibližovala k oknu. Kdykoliv jsem se vrátil z města, ležela na břiše anebo seděla zkroucena do nejnemožnějších poloh a četla knížky. Z mé dobře zásobené knihovny. Dávala přednost detektivkám a vypadala, jako by nemyslela na nic jiného, než jak to v knize dopadne.

Hned první noc, kdy jsem nemohl usnout, protože mne podstavec na květiny tlačil v kříži, hned tu noc jsem si určil program. Zvykl jsem si vymýšlet programy a určovat věcem přesná místa. Za prvé: Nikdo se nesmí o jejím pobytu dovědět, ani domovnice. Za druhé: Hned zítra musím opatřit nějaké potraviny navíc. Hitler je mrtvý, Rusové v Berlíně, ale kdoví, co se tady ještě stane. Za třetí: co bylo, to bylo. Pokusme se nepřipomínat si z toho nic. Její návštěva nemá nic společného s minulostí, opakoval jsem si, její návštěva nemá nic společného s minulostí. Až jsem usnul.

Helenu budík neprobudil. Vstal jsem a moje kosti a klouby se bránily vstát se mnou. Odepřel jsem si ranní tělocvik, abych He-

lenu neprobudil, a než jsem odešel, položil jsem na židli lístek se vzkazem, kde najde chléb, cukr a láhev s čajovou náhražkou.

Jakmile jsem opustil dům, dostala příhoda s Helenou tak ne skutečné zbarvení, že jsem začal pochybovat, jestli se mi všechno jenom nezdálo. Ale když jsem se vrátil odpoledne domů, našel jsem ji na gauči, ležela na břiše, četla knížku. Pečlivě učesaná. Zřejmě čekala, až k ní dojdu a ocením její čtenářskou polohu, kterou pokládala za půvabnou. Teprve potom se posadila. Dáma ze společnosti, ve svetru a sportovní sukni. Cizí žena. Požádala mne o pomoc, musím jí poskytnout pohostinství.

„Vítáme vás,“ řekla. „Byla tu domovnice.“

Chleba, který jsem vytahoval z aktovky, mi vyklouzl málem z ruky. Na to jsem zapomněl. Domovnice mi chodí zatápět a uklízet a dneska je její den.

„Nic si z toho nedělej,“ uklidňovala mne, „jakmile jsem uslyšela klíč v zámku, schovala jsem se.“

„Kam jsi se schovala?“

„Do skříně. Utřela ti jenom prach a šla. Dalo se to v té skříní celkem vydržet.“

„Počkej,“ řekl jsem, „to se musí vyjasnit.“

Okamžitě jsem se rozhodl jít za domovnicí a požádat ji, aby mi tento týden nechodila uklízet, a vyžádat si od ní klíč, který jsem jí půjčil. Seběhl jsem schody k jejímu bytu v nepříjemné předtuše.

„Tady máte svůj klíč,“ řekla odměřeně.

„Abyste mi rozuměla,“ pokusil jsem se vymluvit na něco.

„Nemusíte mi nic vysvětlovat,“ přerušila mne, „viděla jsem na gauči ženské punčochy.“ Sklonila hlavu k rameni a pohlédla na mě karatelsky. Nehodný žák a jeho zklamaná ctnostná učitelka.

„Tím líp,“ řekl jsem odvážně, „tím líp,“ řekl jsem s plným vědomím, že si těmi slovy bořím všechno, co jsem bedlivě po léta u té dobromyslné ženy budoval.

Polkla a řekla:

„Jenom si dejte pozor, držela jsem vás za slušného pána, jenom si dejte pozor.“

„Ale ne,“ pokusil jsem se žertovat, „co vy si hned nemyslíte. Ty punčochy patří sestře. Chtěla, abych jí koupil –“

„A rtěnka na psacím stole,“ přerušila mne znovu vítězoslavně. Vzdal jsem se.

„Prosím vás,“ nic víc se nedalo dělat, „prosím vás, je to jenom mezi námi.“ Pošetilé řeči, tahle hovorná ženská přece. Nestojí to ani za pokus. „Prosím vás –“

„Jenom si dejte pozor.“

Konec trapné audience. Útěcha: neví, koho jsem měl v bytě.

Nějakou. Pravděpodobně lehkou. Aspoň to nezavání politikou.

„Tady je její klíč,“ řekl jsem Heleně, „už sem nebude chodit.“

„Neprovedla jsem to báječně?“

„Až na ty punčochy na gauči a rtěnku na psacím stole.“

„Ježší.“

„Už je to za námi. Ode dneška jsem v jejích očích děvkař.“

„A to ti vadí?“

„Není to pravé slovo na pravém místě. Nerad se dělám lepší, ale také se nerad dělám horší, než jsem.“

„Moc mě to mrzí, Ivane,“ řekla. Obdarovala mne křestním jménem.

Pozoruji toho Knorra, jak se pohybuje v garsoniére před Heleninými očima, jak si dává záležet na každém kroku, mladistvě se shýbá, je hbitý, okázale pružný. Takovou změnu lze dosáhnout

vyslovením křestního jména. Ivane. Jako dar, ale daleko více půjčka s neurčeným datem splatnosti.

Je mi k smíchu ten Knorr, který na samém sklonku veliké války krájí se šviháckými gesty cibuli a pečlivě volí slova, aby udělal dojem na ženu, která strouhá mrkev na salát. Specialita hotelu Hlava. Jako by ani teď, v historické chvíli, nešlo o nic jiného než o jídlo a o lásku.

Jako chlapec jsem si vždycky představoval historické chvíle oddělené od ostatního času, žily na svých návrších osaměle a hrdě. Žily tam se svými hrdiny uprostřed všední a pusté roviny. Nikdy bych nevěřil, že v těch historických chvílích šlo také o jídlo a o lásku. Stává se, že pro prapory nevidíme často ty, kdo je nesou.

Odvykl jsem patosu, tato doba škodolibě potírá hrdiny v historicky úpravném balení. Ovšem Knorr, který krájel cibuli, patosu ještě zcela neodvykl a přesto, že myslel na ženu, nemohl se zbavit myšlenky na jejího muže. Byl v tom přece jen rozdíl. Požádat manželky bližního svého. Anebo: požádat manželky bližního, kterého zatklo gestapo. Nejasný smysl pro spravedlnost, víc patetický nežli upřímný, mu přikazoval, aby zachoval odstup. Nejdříve je třeba vědět, jaký člověk Bradna je. Nic o něm nevěděl.

„Když tě to zajímá,“ řekla Helena, „ale copak jsi ho neviděl sám?“

„Viděl jsem ho i slyšel, jenomže to nestačí.“

„Chceš vědět, proč si pro něho přišli, vid’.“

„To také ne. Nevím, jestli mi dobře rozumíš.“

„Bubla je docela dobrý,“ řekla, „nepřekáží. Je to ohromná výhoda. Víš, na světě je dvojí druh lidí: jedni ti překáží a druzí ne.“

„A co já?“

„Tebe potřebuju,“ řekla.

Dobrá, ale proč, pomyslel jsem si.

A tak jsme si udělali večeri, obvyklé bramborové hody, a zapili umělým čajem, vyšťáral jsem k němu sušenky, chutnaly škrobem a papírem, a potom už byl před námi celý večer.

Vytáhla z kapsy pláště nenačatý balíček cigaret, roztrhla obal a vyklepala cigaretu. Podala mi ji, abych zapálil.

„Budeme kouřit spolu,“ řekla, „jednu dohromady, musíme šetřit, máme jenom tuhle krabičku.“

Kouřili jsme spolu, střídavě, jednu cigaretu, se samozřejmostí, jaké byla schopna jen Helena, se stejnou samozřejmostí, s jakou na mně vylákala před časem dopisy.

Vydechoval jsem kouř a přemýšlel o ní. Znala, aspoň se mi tenkrát zdálo, znala jenom příčinu a následek, prostředky, které vedou k cíli, násobence a násobitele, násobením dostaneme součin. A nic nad tím. Při násobení se nedala rušit pochybami, zda je spravedlivé, že násobí. Přímočará. Z bodu A do bodu B. Bez zdržování cestou. Neviděla nikdy víc než jednu cestu. Zato já. Z bodu A vedla do bodu B spousta cest a nejkratší nebyla vždycky nejlepší. Samé pochyby a zdržování, nedůvěřoval jsem přímým čarám. O tom s ní nemohu mluvit. Cizí jazyk, pro ni nesrozumitelný. O čem tedy. O něčem společném, o městě, z kterého přijela. O lidech, kteří v něm žijí. O Šalamounovi.

„Pomluvy,“ řekla, „to dítě je jeho. Ve městě mají vztek, že si u něho udělali Němci večírek. Důstojníci. Měl se snad dát zavřít?“

Šalamoun hostil Němce. Afrodita jim nosila láhve. Samozřejmě, že se měl dát raději zavřít. Pamatuješ, co napsal Schiller? Život není ze všech statků nejvyšší. Šalamoun se měl dát raději zavřít, než přijmout zaměstnání otroka.

Usmívám se tomu Knorrovi a ptám se ho: jakým právem soudíš Šalamouna, věčný soudce, výrobce zbytečných rozsudků. Odvykl

jsem patosu, tato doba škodolibě potírá hrdiny v historicky úprav-
ném balení.

Překvapeně poslouchám, co povídá Knorr:

„Ale tvůj muž se zavřít dal.“

„To je něco jiného,“ řekla, „celou válku neudělal chybu, až teď. Udělal chybu a nevěděl, že tu chybu udělal. To je rozdíl mezi Bublou a Šalamounem.“

Řekl jsem jí, že stejně bude brzy konec a že se jí manžel vrátí, pokusil jsem se utěšovat ji, myslel jsem, že bych ji měl utěšovat.

„Příjemné by to nebylo, kdyby –,“ řekla, „nepřeju mu nic špatného. A zrovna teď.“

Mluvila o tom nezúčastněným tónem a připadalo mi to nelidské. Daleko nelidštější, ale to jsem si tenkrát neuvědomil, bylo, že mi její vztah k Bradnovi lichotil. Nakažen její přímočarostí jsem se domníval, že čím více se vzdaluje Bradnovi, tím víc se přibližuje mně. Jenže z bodu A vede do bodu B spousta cest. I když je všechny pojmenujeme, vždycky zbývá nakonec jedna nepojmenovaná. Ta, které jsme si při pojmenovávání nevšimli, ta, po níž půjdeme.

Toho večera, když Knorr opět táhl květinový stolek od okna, aby jej použil jako součásti improvizovaného lůžka, zastavila ho po prvních krocích.

„Ne,“ řekla, „myslím, že se ti na tomhle musí špatně ležet.“

„To nevadí,“ odpověděl a shýbl se ke květinovému stolku.

„Ne,“ zadržela ho, „budeme spát oba na gauči.“

V noci v hluboké tmě se probudil a znovu si promítal to, co se stalo před několika hodinami a co se už proměnilo ve vzpomínku. Řeči o Bradnovi, její naléhání, aby spal na gauči, jak sama stlala, sama zhasla a sama ho objala a jak i v milování, které vrhalo jejich těla vstříc sobě navzájem, jako by ona byla silnější vlnou, silnější

o nějaké zoufalství, jež ji pohánělo a nutilo. Potřebovala se toho zoufalství zbavit. Knorr, kterému dlouhá odloučenost od Heleny dopřála, aby od ní oddělil svůj sen, byl klidnější, netoužil se něčeho zbavit, pouze přijímal. Ale teď ve tmě cítil, že se mu Helena zase začíná spojovat s jeho snem. V záchvatu náhlé něhy natáhl ruku a pohladil Helenu po vlasech.

„Taky nespíš?“ zeptala se.

„Probudil jsem se. Přemýšlím.“

„O čem přemýšlíš?“

„O tobě. Někdy si myslím, že k sobě patříme, a někdy zase ne.“

„Myslíš?“

Políbila ho.

„Nic mi nevyčítej,“ řekla, „nech toho. Kdo ví, jak dlouho budeme ještě naživu, a kdo ví, kolik hezkých chvil...“

„Měl jsem možná promluvit s tvým mužem,“ řekl.

„To by bylo zbytečné. To by nemělo cenu.“

„Jak to zbytečné. Nechci se o tebe dělit.“

„Jsi hloupoučký,“ řekla. „Dvě věci na světě se dělit nedají: láska a smrt. Prostě se nedají dělit. Rozumíš.“

„Dobře,“ řekl, „ty nechceš.“

„Ale prosím tě,“ domlouvala mu. „Ivane, prosím tě.“

A když usnuli, zdálo se mu znovu o neděli otců, hledal mezi mužskými tvářemi její tvář a nemohl ji najít, nedovedl si ji ani představit. Ztratil jsem ji, napadlo ho a bylo mu smutno, noční smutek do rána a ráno, nežli sen vyprchá mezi holením a snídání.

Uvařil čaj pro oba, snídali u gauče, Helena zabalena do teplé přikrývky, měl před sebou její podobu a mohl jí vyprávět o zmateném snu bez smutku, a sotva odešel a sestupoval po schodišti, všechno, všerejší večer a noc a ráno dostávaly neskutečnou podobu, byl by

začal o svém příběhu pochybovat, kdyby mu rty nechutnaly její rtěnkou.

„Tady se podívej.“ Knorr postavil na psací stůl kufřík a odemkl jej. „Zásoby na celý týden,“ řekl s uspokojením.

Neuvědomovala si, s jakou námahou sehnal tu trochu tuku a brambor, nikdy nic nesháněla, po celou válku žila z černého trhu, ale nákupy se jí netýkaly. Domníval se, že bude nadšená. Přijala kufřík potravin jako samozřejmost, stejně jako děti přijímají pod vánočním stromkem punčochy nebo kalhoty, které jsou nutné.

„Není to nádhera,“ toužil po chvále.

„Je,“ řekla, „je to moc dobré, že to máme. A co se děje ve městě?“

„Přemalovávají nápisy,“ oznamoval neochotně, „zamazávají německé nápisy černou barvou.“

„A Němci?“ zeptala se.

„Němci, co Němci,“ řekl, „co prosím tě už mohou dělat.“

„Hm,“ zabručela pochybovačně. „Ty nevíš, co to je, pořád být zavřená na jednom místě, zatímco venku je všechno v pohybu.“

„Nevím, co ti chybí,“ řekl, „máš tu knihy, rádio –“

„Rádio,“ řekla, „knihy. To není to. Jsem zvyklá na společnost, na lidi. Neumím být sama. Nezlob se na mě, že ti to povídám.“

„Nezlobím se.“

„Až bude po všem, půjdeme si spolu zatančit, co tomu říkáš?“

„Tančím jako bernardýn.“

„To je skvělé, ještě jsem nikdy netančila s bernardýnem.“

„Není o co stát.“

Šla k rádiu a otočila knoflíkem.

„Uděláme malou zkoušku,“ řekla, „umíš swing?“

„Ne,“ zasmál se, „učil jsem se kdysi polku a rozbil jsem při tom zrcadlo.“

„Kdy to bylo?“

„Počkej, patnáct nebo devatenáct let, nebo...“

„V pořádku, sedm let smůly už je za tebou.“

Čekali, až se zahřejou lampy, ale lampy byly zahřáté a rádio nehrálo. Knorr zesílil zvuk a vtom se ozval z rádia křik a střelba. Volání o pomoc.

Stáli před přijímačem strnulí. První se vzchopil Knorr. Rádio začalo vyhrávat pochodovou píseň a Knorr se protáhl uličkou mezi stolkem a gaučem.

„Kam jdeš?“ zeptala se ho.

„Na pomoc,“ řekl. Jiná možnost mu nenapadla. Bylo to samozřejmé.

Rozběhla se ke kuchyňskému koutu a zastoupila mu cestu.

„Někdo zvoní,“ řekl Knorr. Někdo zvonil za dveřmi a pravděpodobně již delší dobu, neboť zvonil a bušil do dveří pěstí.

„Vypni rádio,“ zašeptala Helena.

Vypnul rádio a někdo za dveřmi nepřestával zvonit. Osud, myslel si Knorr, ten člověk asi zvoní dlouho, ale my ho neslyšeli. Možná, že gestapo. Podezřelý byt. Udání.

Helena mu pokynula, aby zůstal tam, kde je, a vyklouzla potichu na chodbu.

Zvonění přestalo, něčí kroky se vzdalovaly. Knorr slyšel na schodech hlas domovnice.

„Není doma,“ volala na někoho, „asi zůstal ve městě.“

Helena se vrátila a starostlivě za sebou zavřela.

„Tak,“ řekla, „od nynějška jsme dva vězni ve čtyřech stěnách.“

„Já ne,“ bránil se Knorr, „musím ven, musím přece ven.“

„Musíš jedinou věc,“ řekla, „jedinou věc musíš, přežít.“

„To je zbabělost,“ řekl Knorr, „ti lidé venku čekají pomoc.“

„Ti lidé venku dostanou pomoc. I bez tebe dostanou pomoc.“

„Dej mi klíč,“ řekl Knorr.

„Jaký klíč?“

„Schováváš v pěsti klíč od dveří.“

„Au, nebuď hrubý,“ vykroutila z Knorrovoy dlaně svoje zápěstí a couvala, až mezi ní a Knorrem stál psací stůl plný knih a časopisů.

„Dej mi klíč,“ řekl Knorr laskavě, „uznáš, že není možné...“

Číhala na každý jeho pohyb, zrudlá v tváři, nikdy ji takovou nepamatoval. Klíč svírala v pěsti.

„Nedám.“

„To není hra,“ domlouval jí, „buď hodná. Tady jde o důležitější...“

„Pro mě je nejdůležitější, abys neodešel.“

Pokusil se ji zachytit přes hromadu knih. Uskočila a dala se do běhu kolem květinového stolku, gauče a ven na chodbu. Byl tím tak překvapen, že ztratil několik okamžiků a dopřál jí náskok. Zamkla se na klozetu.

Na chodbě se nemohlo křičet, nemohlo se tam ani hlasitě mluvit. Zarazil se. Měl chuť Helenu udeřit, stejnou chuť jako tehdy o Silvestru. Jenom chuť. Mazaná, bože, všemi mastmi. Ne, tady nemůže ani šeptat. Co když někdo za těmi dveřmi poslouchá. Poznává, že jsou v bytě dva. Samozřejmě, vždyť má dva klíče, vyzvedl klíč od domovnice, jistě je na věšáku. Rozběhl se do pokoje. Náhradní klíč na háčku nevisel.

Posadil se na gauč a stiskl si skráně dlaněmi. Čekat. Nic jiného se nedá dělat. Seděl a nevěděl, vrátila se Helena za deset minut, nebo za půl hodiny. Všiml si jí, až když stála před ním, uklidněná, vítězná. Byl posedlý jedinou myšlenkou.

„Klíč,“ řekl, „dej mi, prosím tě, ten klíč.“

„Já ho nemám,“ řekla.

„Máš oba klíče.“

„Měla jsem oba klíče a nemám žádný,“ řekla. „Hodila jsem je do světlíku.“

„Zbláznila jsi se.“ Vstal. „To nemyslíš doopravdy.“

„Udělal jsem to.“

„Ale to... ale to nemůžeme ven!“ vykřikl.

„Pst,“ okřikla ho a ukázala na chodbu. „Všechno je slyšet.“

Cítil, že se neovládá, popadl nejbližší knihu se stolu a jedním trhnutím ji roztrhl ve hřbetu na dvě půlky.

Helena se mírně usmívala.

Vrhl se na ni se zaťatými pěstmi a povalil ji na gauč. Objala ho pevně a políbila.

Nyní, když sedím nehybně v křesle, jsou mi všichni ti pohybliví Knorrové nepochopitelně vzdáleni. Tenhle Knorr jsem byl také já a ten také? Mladší Knorr je nadšený, všechno ho teprve čeká a on neví, co ho čeká. Nadšení sbírá své síly z nevědomosti. Nemám ho rád, vyčítá mi všechny hříchy rozumu. A já mu všechny hříchy citu.

Ležíme s Helenou na gauči, ačkoliv je venku bílý den. Nikdy jsem neměl ve zvyku za dne uléhat a nyní poléháváme od rána do večera, poléháváme a posedáváme, bojíme se přecházet, aby někdo pod námi nebo na schodišti neslyšel, že jsem doma.

Od toho odpoledne, co zahodila klíče, žijeme odděleni od světa, jen v nočních hodinách zapínáme rádio. Město Vratislav vyvěsilo bílý prapor a vzdalo se Rudé armádě, čtyřicet tisíc mužů a generál, v Remeši podpisují kapitulaci, bezpodmínečnou kapitulaci, delegace československé vlády přijela do Brna, všechno je v pohybu, jenom my v tomto pokoji jsme odsouzeni k nečinnosti.

Pár metrů od našeho domu vyrostla barikáda. Nevidím ji celou, jenom část, nemohu přistoupit k oknu, smím se dívat jen za záclonou. Barikáda vypadá z výšky pátého patra jako japonská zídka

mezi keříčky květin v plochém květináči. Říkalo se tomu japonská zahrádka a za zádkou se procházela na žluté pěšince sádrová gejša. Teta květinářka.

Helena ke mně přijde po špičkách, přitiskne se nadry na má záda, obejmeme mne a spojí dlaně na mé hrudi. Řekne:

„Kdybych nezahodila klíče, byl bys nyní dole. A to bys chtěl?“

Neodpovídám jí. Klíče leží na dně světlíku a prozatím se stejně nedá nic dělat, než čekat. Je ponižující čekat, jak to dopadne, ale Helena má jiný názor. Pro ni je ponižující, když nemůže dělat, co chce. Pro mne je ponižující, když nedělám to, co musím.

Jednou tak stojíme za záclonou a dole na ulici se ozve střelba. V ústí ulice, kam pro okenní rám nevidím, se objevil nepřítel. Barikáda oživila. Pod námi se plazí lidé mezi navršenými dlažebními kostkami.

„Tam,“ šeptá Helena, „vidíš, tam.“

Nějaký muž se krčí za barikádou a nese na zádech bezvládné tělo.

„Představ si, že bys to byl ty,“ řekne Helena, „a že bych se na to dívala z okna. Jen si to představ.“

„Udělal jsi ze mne zbabělce,“ řeknu, „je mi z toho nanic. Nejhorší je, že jsem nevyrazil dveře, jakmile jsi zahodila klíče. Kdybych jen byl vyrazil dveře a běžel k nim. Stavět barikádu.“

„Barikádu začali stavět až večer.“

Helena má pravdu. Co bych dělal do večera, kdybych vyrazil dveře. Byl bych se hlásil u své skupiny, byl bych možná bojoval o rozhlas, byl bych, byl bych... a co Helena? Nemohl bych zabránit domovnici, aby ji neobjevila. Spousta nepřijemností. Němci ještě neodešli. Bradnova manželka. I kdyby odešli. Bradnova manželka.

Střelba neustávala, jen přestávky mezi jednotlivými výstřely byly delší. Výstřely váhaly. Snad si nemohly vybrat. Zbloudilá kulička tukla těsně vedle okna do zdi a vyštípla v omítce důlek.

„Pojď pryč,“ táhla mne od okna. „To by bylo hrozné, dát se zabít teď, na konci.“

Drží se života všemi smysly, svého života, a možná, lichotím si, i mého, jenže můj je v téhle chvíli také její. Do jiných životů jí nic není. Pamatuješ, co napsal Schiller? Život není ze všech statků nejvyšší. Jsou nadosobní cíle. Helena je nevidí. Krátkozraký nevidí dalekou věž a zabývá se jenom nejbližším okolím. Mohu jí o té věži vyprávět, bude poslouchat pohádku. To sis vymyslel? Nikdy jsem tu věž nespatriila.

Jdeme si zase lehnout ke svým knihám, které čekají rozevřeny na gauči hřbetem vzhůru s vějířovitě rozhrnutými listy, její detektivka a moje Madame Bovary, ta citlivka a romantická milenka, pravá četba do střílby. Přál bych si zapomenout na to, co se děje pod okny, na svoje trapné postavení.

„Je to neomluvitelné,“ řeknu.

„A copak?“ Helena se pokouší přitáhnout si na nohy svůj díl příkrývky. Ležíme oblečeni, nohy v příkrývce.

„Copak? Měl bych být dole.“

„Že se tím trápíš. Nejde už nic dělat. Řekni si: nejde už nic dělat. Američani jsou v Plzni. Jak dlouho to může trvat.“

„Mám přijmout konec války jako dárek od Američanů a od Rusů a sám nic nedělat. Čekat jako na Ježíška.“

„A co máš proti tomu? Hitlera jsi dostal také jako dárek, protektorát také, a co jsi tehdy podnikal? Co vůbec podnikají lidé proti válce, dříve než začne?“

„Co jsem tehdy podnikal? Utíkal jsem do Polska, abych bojoval proti Hitlerovi, ale už jsem se tam nedostal.“

„A kdybys neutíkal? Co by se stalo, kdybys neutíkal? Nedostal ses tam tak jako tak.“

„Není to stejné. Kdybych to tehdy nezkusil, styděl bych se sám před sebou. Člověk musí některé věci udělat, i když se nepovedou. Nikdo předem neví, jestli se mu povedou, nebo ne. Hlavní věc je zkusit to.“

„Hrozně mi imponuje, co říkáš. Jsi prostě ohromně čestný chlap. A jsem moc ráda, že jsem ty klíče zahodila. Nemůžeš si nic vyčítat. Všechno hod' na mě.“

Jsem opravdu ohromně čestný chlap? Tehdy, když se mi nepodařilo utéci z protektorátu do Polska, když jsem nasedl do malého vláčku, který mne vezl nazpátek, byl jsem opravdu zklamán? Bylo třeba vykonat svou povinnost. A když to nebylo možné, bylo nutné se vrátit. Nic víc.

Jenže je možné přeměřovat člověka jenom nutností? Není nějaké větší měřítko?

Člověk odsouzený k pobytu na jednom místě, odsouzený do rozměrů lenošky, nepřemýšlí jen o závažných otázkách, přemýšlí třeba o nohách. Už proto, že se proti němu vzbouřily a nechtějí ho nést. Podle nohou se dá posuzovat povaha člověka. Moje nohy jsou netečné jako já.

Vzpomínám na Heleniny nohy, dlouhé, s táhlou a mírnou křivkou lýtka, jako by pod pleť nebyl sval, vysoký vznešený nárt a nezřetelné kotníky, příliš tvrdě dopadající pata, sebevědomí i neklid, který pramenil z nepřiznaného strachu o toto sebevědomí. Bylo zapotřebí předkládat mu stále nová a nová vítězství. Bez vydatné výživy by se proměnilo v pocit méněcennosti.

Člověk odsouzený k pobytu na jednom místě, odsouzený do rozměrů lenošky, vídá za oknem lidi, ale stěží rozezná na dálku jejich chůzi. Je odkázán na sluch, naslouchá krokům za opěradlem lenošky. Poznává sestru podle smykavého pohybu domácích

střevíců. I když spěchá, dopřávají si její střevíce alespoň krátké zasyknutí. V každém kroku kupředu je malé couvnutí. Olunina chůze je útěk, nezdá se však, že utíká něčemu, spíše za něčím, její podpatky odpalují krátké výstřely, čím užší sukne, tím rychleji po sobě následují. Chůze pana Bujaré připomíná psa, pobíhajícího, čenichajícího jednou kupředu, pak do strany nebo zpátky, tančící ratlík, nervózní foxteriér pronásledující své mládí jako myš. Jenže myš už uprchla a to, co pronásleduje, je její pach, který mu utkvěl v čenichu.

Nohy lékaře postávají před věcmi, několik rozvážných kroků a zastaví se před obrazem, před fotografií, před skleněným džbánem. Věci ho zajímají, objevuje je, věci před ním ještě něco skrývají. Způsob, jakým klade nohy, a to je slyšet podle vzdechů koberce a vrzání uvolněných parket, způsob, jakým klade nohy, postávání na místě, to všechno svědčí o jeho zájmu. Možná, že se zajímá o věci, aby zakryl svou bezradnost nade mnou.

Nejméně dvakrát denně nohy pana Stefana, ráno a večer, jeho těžký krok, pod jehož pádností se otřásají předměty na prádelníku. Míří vždycky zpříma ke mně, ale než podsune ruku pod mé tělo, aby mne zvedl, zastaví se a jeho nohy vyčkáávají. Opře se rukou v bok a samolibě pokrčí pravé koleno. Vědom si své síly. Zachovalý.

Připraven přijmout lichocení.

„To jste hodný,“ řekne sestra.

Pan Stefan přešlápne na místě a pokrčí druhé koleno. Jeho nohy skromně odmítají chválu.

„A jak se daří vašemu bratrovi?“ zeptá se setra.

„Ale špatně. Špatně. Chudák.“

„Všichni jsme chudáci, pane Stefan. Musíme se životem nějak protrpět.“

Pan Stefan mne přenesl na lůžko, a pomáhá sestře, která mne svléká,

nejdříve kabát, který patří mně, pak svetr,
ten patřil jejímu muži, dokud žil,
ponožky si nepamatuji, ale nepamatuji si ani nohy,
prý mi patří, i když jim nemohu poručit,
svlékají mne z něčeho a oblékají do něčeho,
svlékání ze dne, oblékání do noci, svlékání noci,
oblékání dne,
něco patří mně a něco mrtvému, tak se dělíme,
živý o mrtvého a mrtvý o živého,
večer je mi jasno, snad pronikavý svit některé hvězdy
mi vrací s neobyčejnou jasností světlo
rozhozené na místa příběhu.

Leželi jsme na gauči, venku se stmívalo, nečekané hluboké ticho a nezadržitelné přibývání tmy. Večer jsme nesvítili, abychom se neprozradili. Leželi jsme, před sebou obdélník okna s odcházejícím dnem, a odkládali chvíli, kdy se budeme milovat, nespěchali jsme s ničím, nebylo kam pospíchat.

„Na co myslíš?“ zeptal jsem se. Byla to už pravidelně se opakující hra. Ptávali jsme se jeden druhého několikrát za den, co si myslí. Utkvělá představa, že skrýváme před sebou navzájem něco důležitého. Po třech dnech společného vězení jsme nevěděli o sobě mnohem víc než na začátku.

„Neptej se mě nikdy na to, co bylo,“ říkávala. „Mysli si, že jsem se narodila právě tehdy, kdy jsem k tobě přišla. Začínáme něco nového.“

„Ale na starém,“ odpovídal jsem. „začínáme na hromadě starého krámu. Bylo by dobře popovídat si o tom.“

„Kdo moc vzpomíná, moc rychle stárne,“ řekla a převáděla hovor na něco jiného. „Na co myslíš?“

Vždycky se bála stmívání, noci se tolik nebála jako stmívání, noc je v klidu, dokončený a dovršený stav dne, ale stmívání je pohyb narůstající tmy. Vyprávěla mi o těch večerech, kdy byla sama doma a kdy přicházela úzkost. Naštěstí nebývala často sama za soumraku, a když se jí už přihodilo, že neměla společnost, obklopovala se důvěrně známými věcmi, fotografiemi, dopisy a předměty, které v ní vyvolávaly vzpomínky. Obklopovala se ochrannými bůžky svého života a očekávala noc jako spásu.

Ležela na gauči a myslela si, že podřimuju, že jsem ji předhodil stmívání, že se o ni nestarám. Bezedná osamělost. Pátrala po někom, kdo by ji doprovázel.

„Na co myslíš?“ zeptal jsem se jí.

„Na matku. Ty nespíš?“ Byla vděčná, že nespím, a sdílná. V hodině soumraku.

„Poznal jsem tvého otce.“ Vyprávěl jsem jí o neděli otců, jak jsem se rozjel do té vsi, jak jsem navštívil pension Hlava, jen o tom, jak jsem hledal její rysy ve tvářích mužů, o tom jsem pomlčel.

„Otce jsem neviděla už tři roky, matku jsem neviděla nikdy. Neměla to prý s otcem lehké.“

Mluvila tiše, jako by vyprávěla někomu jinému, nějakému posluchači, který je u ní blíž než já, a pak, jako by si vzpomněla, že ji poslouchám, zeptala se mne nečekaně:

„Co mu říkáš?“

„Co mu říkám.“

„Viděl jsi ho, jaký na tebe udělal dojem?“

„Není ti podobný.“ Tohle přece chtěla slyšet. Samozřejmě.

„Vid'. Pořád jsme se hádali. Do dvanácti let jsem byla u babičky. U matčiny matky. Pak jsem žila u něho a pořád jsme se hádali.

Celých deset let, než jsem se vdala. Vůbec mi není podobný. A pořád mi v něčem překážel. To potom oceníš, když Bubla v ničem nepřekáží.“

„Stejně. S tvým manželem to musíme vyřešit. Opravdu se nechci o tebe dělit.“

„Pst,“ položila ukazováček na rty, „prosím prosím, nemluvit o tom.“

„Jsi zvláštní.“

„Být zvláštní, to je osud můj,“ zadeklamovala. Vypadalo to, jako by se sama sobě vysmívala. Ale nevysmívala se. Připjala si tragický odstín, přesvědčena o jeho neodolatelnosti.

To není možné, říkal jsem si, to není možné. Nedovedl jsem se s tím smířit.

Takové dokonalé tělo. Její nahé teplé tělo bránilo tenkrát Knorrovi v rozhledu, málokdy se mu podařilo vidět přes ně.

Ale miluje mne, říkal si, a to už začala noc. Přitiskl se pod příkrývkou k Heleně, objal ji levou rukou a konečky prstů pravé ruky vyhatával jemně její podobu, její tvary, její hladkou pružnou pleť, teplo jejího velkého štíhlého povolného těla. Jen ať mi její tělo brání v rozhledu.

Knorra probudila střelba. Rozednívalo se a Helena spala, polštář s vyšívanou růží na uchu. Ten polštář vyšívala Knorrovi matka, kdysi. Hochu, vyšila jsem ti polštář, ale nevím, barvy jsou jiné než na předloze. Vždycky nacházela na své práci chyby, nikdy se nedomnívala, že se jí povedlo dokonalé dílo. Skromnost nosila stále s sebou, jako jiní lidé nosí oči nebo uši. Nikdy se jí nezbavila.

Vyšíváníčko. A venku se střílí prudce a úporně.

Knorr si na gauči sedl.

Kdyby matka ještě žila a věděla, kdo si přikrývá její vyšívanou růží ucho. Žena cizího muže. Bývaly doby desatera Božích příká-

zání. Matka sedí na nízké stoličce, kolena u sebe, mezi kotníky nohou hrnec s bramborami. Vytáhne z vody brambor, oškrabuje jej do žluta a hází do hrnce s čistou vodou. Řekni mi čtvrté přikázání. Sedmé. Na přeskáčku. Ivan odřikává se sklopenou hlavou, čte v paměti. Na hladině vody se zachycuje řídká škrobová pěna. Svlékání brambor do nahosti jejich. A co je: nesemilníš? Čistotný svět katolických panen a neposkvrněného početí. Jako v pokojíčku, skutečnost ano, ale scezená, jsou někteří a některé, kteří a které neprojdou. Co je to? Hochu. Na to jsi příliš mladý.

Dospěl. Klepání kulometu. Kde se tu vzal?

Otec, kupříkladu. Co ten? Kdyby žil, kdyby věděl. Školní rada v. v. Co je to? Milý Ivane, jsou věci, které jsou příliš, abych tak řekl, nehezke, než aby se o nich hovořilo. Natož aby se dělaly. Jsou z toho strašné nemoci. Jaké? Jedním slovem: strašné. Můj spolužák na učitelském ústavu se pro takovou nemoc zastřelil. Doprovázen na pouti životem předtuchou neznámého nebezpečí až do okamžiku, kdy koluje ve třídě pod lavicemi jistá brožura. Vědomí, že je chytřejší než otec. Naivní rodičové moji.

Venku se střelil a Knorr není při tom.

Desáté narozeniny slaví Ivan uprostřed první světové války. Její střelbu neslyšel, za devíti horami a devíti řekami. Pohádka o válce. Milý synu. Otec má slavnostní náladu. Oslavné věty létají na křídlech Jaroslava Vrchlického. A nikdy, říká otec, nikdy za žádných okolností nezapomeň, že jsi Čech, příslušník statečného a hrdého národa. Tuhletu knížku ti dávám pro poučení. Příruční dějiny národu českého od Ladislava Horáka. Otevři si ji na straně tři sta osmdesát jedna a čti závěr. Ivan nalistuje stránku a čte: Národ, který v dobách duchovní i hmotné poroby i neuvědomělosti překonal tolikerá protivenství a boje nerovného zápasu, dnes po svém obrození, zmohutnění a uvědomění nesmí se lekati žádné

budoucnosti. Stojí-li tu mezi evropskými národy opět na té výši, na jaké stál v době největší slávy, nesmí státi se jí nehodným a zpronevěřiti se svaté památce své minulosti. A také se jí nezpronevěří. – Otec spokojeně příkyvuje výslovnosti syna, který čte, jakž ho tomu byl naučil. Ivan zvedne oči od knížky. Otec sejme brýle a mne si kloubem ukazováčku nejprve pravé, pak levé víčko. Tyhlety věty, řekne synovi, se naučíš nazpaměť. Abys nezapomněl, co je v knize psáno. A nadto. Paměť potřebuje cvik.

Úder granátu. Tohle byl granát.

Rodičové moji. Drazí mrtví. Tady sedí v pátém patře na prostěradle Ivan Knorr vedle spící ženy, která mu patří, ačkoliv není jeho, a poslouchá, jak se na ulici bijí, a nejde jim na pomoc. Zpronevěřuje se svaté památce minulosti. Na hladině vody se zachycuje řídká škrobová pěna a žlutý obnažený brambor se vysmekne z matčiných prstů.

Nový úder granátu. Helena vysune hlavu zpod polštáře.

„Co je?“ Rozcuchaná a vlahá. „Co se děje?“

Pokyne k ulici:

„To je bitva. Boj podle všech pravidel.“ Spustí nohy na koberec. Podle všech pravidel. Hlouposti. Jaká pravidla. Pozoruje svá obnažená lýtka, pyžamové kalhoty se mu vysoukaly, vytáhne si je až ke kolenům a pozoruje svá pohublá žlutavá lýtka. Řídká škrobová pěna. Svlékání do nahosti. Nestoudnost nahých bramborů. Někdo mne oloupal ze šatů a položil vedle sebe. Tato žena. Kosti, maso a kůže. Vlasy a řasy. Pochoutka smyslů. Ale dlouho za výkladní skříní na prudkém slunci. Příchuť žluknutí.

„Kam chceš jít?“ vztyčila se.

„Podívat se,“ zabručel. „Podívat se, co se děje.“

Zbývalo mu okno. Člověku nakonec zbývá jenom okno. Bez možnosti zasáhnout.

„Opovaž se,“ řekla, „k oknu se ani neopovaž.“

„Co si vlastně myslíš,“ řekl. Tudy šla láska a nezanechala stopy. „Co si vlastně myslíš, že jsem. Nestačí ti, že jsi ze mě udělala zbabělce. Že jsi ze mě udělala –“ Ale tohle nevyslovil. To ne. Vstal a šel k oknu.

Vyběhla za ním v rozepnutém kabátku, pyžamové kalhoty nikdy nenosila, s rozházenými vlasy, obraz špatně namalovaného obrazu vášně. Táhla ho za ruku zpátky.

To na mě neplatí, oznamoval si v duchu, vláčet se nedám. Jednou sem, jednou tam. Vláčet se nedám. Vytrhl se jí.

„Vláčet se nedám,“ řekl a přistoupil k oknu. Mlhou záclony spatřil mlhu zvedajícího se prachu. Za barikádu přijížděl tank po širokém pruhu, kde byla vytrhaná dlažba. Tank se valil k barikádě z týlu. Knorr se zděsil. Tank vpadal bojovníkům do zad. Nepřítel však střílel někde před barikádou. Tank se pomalu natáčel s ospalou jistotou obrovitých zvířat. A nyní si toho teprve Knorr všiml. Na ten okamžik čekal dlouho. Opravdu konec, opravdu konec války. Poodstoupil od okna a podíval se na Helenu. Ležela zamotaná do přikrývek s tváří zabořenou do podušky. Polštář s vyšívanou růží ležel na podlaze.

„Rusové,“ řekl.

Neslyšela ho.

Položil dlaň na přikrývku. Helena se nepohnula. Sáhl jí do vlasů. Prudce se obrátila na záda a ukázala mu obličej s křečovitě sevřenými rty, až je přetínala spousta svislých hlubokých vrásek. Také u přimhouřených očí vrásky jemné a břitké jako opovržení. Výsměch v koutku úst. Dávný výsměch, povědomý. Zlost a zklamání vystavené na odiv.

Odtáhla rty od sebe.

„Nemáš mě rád.“

Měřila jeho lásku podle toho, jak jí dovoloval, aby nad ním vítězila.

„Ruský tank,“ řekl.

Než mohla odpovědět, udeřila celá ulice, její výška i hloubka do obrovského bubnu, vypadalo to, jako by celá ulice vztekle bušila do obrovského bubnu. Tu a tam přišla ke slovu puška. A potom už jen a jen ten tank.

Helena zbledla. Byla bledá i v tichu, které následovalo. Veliké ticho mrtvých.

„Kdyby,“ řekla, „kdybychom teď umřeli...“

„Tak zle na tom ještě nejsme.“

„Bože,“ zasténala, „mně je špatně. Určitě jsem živá. Tak mizerně není žádnému mrtvému.“

Vysoukala se z příkrývky. Knorr jí navlékl svůj župan.

Venku bylo ticho. Osaměl v pokoji a opakoval si: kdybychom teď umřeli. Tak co, kdybychom. Nic. V tomto okamžiku dějin. A v jiném? Jsem na světě docela sám. Sestra má muže a dceru. Přijeli by na pohřeb, možná. I Olaf. Pár kolegů soudců, pár právníků. Moje památka bude nevěčně žít. Pár let. Zapomenou jméno a všechno.

Kdybychom teď umřeli. Na tomto místě v tuto vteřinu. Mysli si, že jsem se narodila v ten den, kdy jsem k tobě přišla. Začínáme něco nového. Ale na starém, začínáme na hromadě starého krámu. Dokola, pořád dokolečka.

Knorr se otřeše zimou. Ulehne a přikryje se. Pod pokrývkou je ještě teplo. Má rád vysoko pod hlavou. Zvedne polštář a načechrá ho. Na Helenině straně vyklouznou z povlaku klíče od bytu, oba klíče.

Ticho. Nedohledná planina ticha, z které ke mně přicházejí neslyšně postavy. Knorrové. Knorr z května devatenáct set čtyřicet pět

v pruhovaném pyžamu, dokuřující zbytek cigarety nabodnutý na třísku, aby využil i poslední drobtý tabáku, které se nedají držet v prstech, vězeň svého bytu, od chvíle, kdy objevil klíče pod polštářem, už jen dobrovolný vězeň. A soudce Knorr z dvaapadesátého roku, shledávající a shromažďující své zásady, které poztrácel cestou. Nejen láska, ale všechno lidské konání je útokem na věčnost. Je třeba najít pro svoje činy nějakou věčnost, do níž by směřovaly jako do terče.

Stíny kolem mé lenošky, zástup Knorrů ze všech dob mého života, obecnost mého procesu, udivené, mlčenlivé a nechápající.

Knorr z dvaapadesátého roku na zahradě v houpací židli. Tentokrát soudcem sebe sama. Obžalovaný je Knorr z pětačtyřicátého.

„Co jste udělal tehdy, když vám vyklouzly klíče z polštáře?“

„Zasunul jsem je zpátky.“

„Zasunul jste je zpátky pod polštář. Mohl byste nějak tenhle svůj čin pojmenovat? Dejte mu správné jméno.“

„Nevím.“

„Proč jste neodemkl a proč jste neběžel na ulici. Nevěděl jste, že vaši spoluobčané bojují proti skomírající fašistické bestii i za vás?“

„Na ulici bylo už ticho.“

„Ano. Na nebi se ukázaly červánky svobody.“ Důstojné slavnostní pohupování v houpací židli. „Ale vy jste se jim zpronevěřil. A teď máte dokonce tolik odvahy, že se vymlouváte. Ticho na ulici. Bylo dobojováno. Vítězně dobojováno. A přesto jste nevyšel z domu. Zopakujte mi ještě jednou, jak se to stalo, že jste nevyšel ven.“

„Bolela mne hlava...“

„Na frontách bojovali těžce ranění vojáci a vy uvádíte, že vás bolela hlava. Chcete se tím omlouvat?“

„Jenom kvůli přesnosti...“

„Chápu. Je vám trapné o tom hovořit. Ale dělat to, to vám trapné nebylo.“

„Mívám zřídka kdy bolesti hlavy.“

„Dovedu si představit. Sám s ženou cizího muže.“ Obraz vzdáleného milování pod přimhouřenými víčky. Obraz v růžové tělové barvě, pokoutní výprodej necudností. „Prý jste mívval kdysi také zásady.“

„Míval.“

„A kde jsou?“

„Nevím.“

„Nevíte, kam se poděly. On neví, kam se poděly jeho zásady.“

Soudcův hlas nad hlavami všech shromážděných Knorrů, kteří nechápu. Každý z nich ví jenom o svém dni, o svém období, pamatuje si jenom sebe. Každého z nich lze zachytit jednou větou. Knorr utíkající smečce. Knorr čtoucí z knížky v Olafově knihovně. Knorr na růžové posteli v růžové ložnici. Nedají se sečíst. Žádné dohromady. Copak není součet?

„Nevím.“

„Přiznejte se.“

„K čemu?“

„Ke všemu.“

„Přiznávám se ke všemu.“

„Dobrá, ale to nestačí.“

„Promiňte, bolí mne hlava.“

„Nezatahujte sem vaše soukromé potíže. Upozorňuji vás, že před tímto soudem nestačí přiznat se.“

Přelíčení, kdy soudce je zároveň obžalovaným. Soud, kde nestačí přiznat se. Jako by přiznání mohlo smýt nějakou vinu. A může vinu smýt trest? Pro poučení a výstrahu těm druhým. Ale obžalo-

vaný je soudce. Potrestal by sám sebe. Neúprosný k tomu druhému a shovívavý sám k sobě.

Bolí mne hlava. Odháním Knorry od sebe. Ustupují neochotně, dychtí vydat svoje svědectví. Znímám jejich svědectví, svědčí jen sami o sobě. Stíny se vlní a zmítají jako ve větru. Co chtějí po Knorrovi v pruhovaném pyžamu?

Kdybych tehdy odemkl a odešel, nikomu bych asi nepomohl. Na ulici bylo dobojováno. Když začali stavět barikádu, bylo třeba vykonat svou povinnost, a když to nebylo možné, bylo nutné se s tím smířit. Nic víc. Jenže je správné přeměřovat člověka jenom nutností? Není nějaké větší měřítko?

Stíny Knorrů se rozestupují a uprazdňují místo Finkelsteinovi. Synu starého Finkelsteina. Právě z koncentračního tábora. Hubený, ztracený v cizí široké flanelové košili, v saku ramenatém mimo jeho ramena, v kalhotách zapnutých na hrudi. Vzhůru ulicí, pod přerušovanou klenbou akátů, vzhůru ulicí, razí si cestu vzrušenými hloučky lidí, někdo visí na kandelábru uvázan za nohy, hlavou dolů, možná živý, možná mrtvý, někde zpívají, žena s náručí květin, Finkelstein mladší si razí cestu vzhůru ulicí.

Postavy se vracejí, kusy minulosti se dávají do pohybu. Olaf brázdí vzrušenou ulici, nezadržitelně, kdykoliv se mi život zauzluje, setkávám se s ním v tom uzlu.

Kusy minulosti, kusy starého města, které mne pronásleduje. Ale ještě nejsem tak daleko. Něco jsem vynechal.

Znovu jsme leželi s Helenou na gauči, ale já už se necítil vězněm, bylo mi, jako bych stál v otevřených dveřích bytu. Jenomže jsem nevěděl, co s nabytou svobodou. Tak dlouho jsem si ji přál, celá dlouhá léta, a teď tu byla a já nevěděl, co s ní, a ležel jsem jako dřív. Nyní, když jsem mimo, vidím, že jenom málo lidí vědělo, co a jak,

mnoho jich předstíralo, nebo si namlouvalo, že to ví, a jen několik jich bylo upřímných. Knorr ležící na gauči je aspoň upřímný.

A pak nadešel okamžik, kdy Helena, oblečena a připravena na cestu, vytáhla z polštáře klíče a podala mi je.

„Tady jsou,“ řekla, „doufám, že se na mě nezlobíš.“

„Aspoň,“ řekl jsem, „nemusím lézt do světlíku.“

Překvapilo ji to. Čekala scénu. S chutí jsem ji zklamal.

„Ale já jsem ti přece lhala,“ ozvala se.

„Dřív nebo později,“ řekl jsem.

„To nemyslíš vážně. Po tom všem. Tak se chceš se mnou rozloučit? Tak?“ Odmykal jsem.

„Doufám, že se na mne nebudeš zlobit,“ řekl jsem, „zůstanu tady, nechci, aby nás viděl někdo z domu pohromadě.“

„Pro tohle se na tebe zlobit nebudu.“

Políbili jsme se, jako se dává razítko na vypracovaný spis. Nějaké věty při předávání spisu do jiného oddělení. Konec úředních hodin.

Sám.

A s ní. Nemohl jsem se jí zbavit, obsadila celý byt svou nepřítomností. V ulici byl klid, začínal mír, ale já znovu ulehl na gauč a přemýšlel. Konec války jsem si kdysi představoval s ní a potom jsem si jej představoval už jen a jen bez ní. A dopadlo to jinak. Samozřejmě. Vždycky to dopadne jinak. Nebyla tu, a přece.

Ležel jsem a byl mír a s ním všechny možnosti, kterých se zmocňovala má ctižádost. Helena se do mého míru nehodila. Rozebíral jsem svůj a Helenin příběh jako složitý soudní případ. *Nějaká omluva*. Rozchod vlastně začala ona, po tom přelíčení, v parku. *Nějaká příčina*. Lhala. Podvedla mne před mýma očima. Nehodila klíče do světlíku. Lež. Nic by nebylo pevné a jisté. Každá věta, kterou řekla, dostávala nyní jiný smysl, i pevná těsná objetí povolila a znejistěla.

Začaly vyčerpávající rozmluvy o jejím provinění. S nepřítomnou ovšem. Uschlé zásady se zazelenaly. Vyšel jsem z těch sporů čistý a ušlechtilý. Jak jinak.

Když jsem vyšel z bytu, poletovaly za mnou jenom útržky rozmluvy, a Helenin hlas v tom sporu slábl a slyšel jsem už jen a jen sebe. Ale nějaký smutek z celé její návštěvy se začal ve mně usazovat. Tenkrát jsem ještě nevěděl proč.

Venku odstraňovali barikádu. Zařadil jsem se do řetězu rukou, které si podávaly dlažební kostky. Na domě visel dlouhý československý prapor.

Několik kroků ode mě vykládá domovnice, jak ten prapor šila. Kdy a z čeho. Pak si mne všimne a je spokojena, že jsem se zařadil. Přijmu dlažební kámen a předám, přijmu a předám.

„Zaplat pámbu,“ přitočí se ke mně, „už jsme mysleli, že jste po smrti. Vás to chytlo někde ve městě, co?“

Přikývnu. Přikývnutím začíná lež, která mne bude doprovázet všemi dotazníky. Neboť je třeba zapsat, co člověk vykonal. Co není zapsáno, není vykonáno.

Přikývnutím začíná lež. Ano. Ale myslel jsem ne. Helena se nedopustila horšího činu. Lhala jako já. Jenomže Helena lhala mně. Mně. Já jako střed a míra všeho dění.

Nepohyblivý střed světa. Střed světa, kterého se kroužení a obíhání těch druhých netýká. Jenom vnitřní pohyb mého příběhu, jen jeho kroužení ve mně. Ale ruší mne hlasy za opěradlem lenošky. V zrcadle na zdi spatřím pana Bujaré.

„Jakpak se daří panu soudci?“

„Pořád stejně,“ povídá sestra, „pořád stejně.“

„Ale to je smutné.“

Pan Bujaré usedá ke kulatému stolku, povytáhne si kalhoty, ukáže při tom tyrkysové ponožky, dva zlomky oblohy. Prostorem se houpe lysá hlava a bílý trojúhelník nylonové košile. Dlouhé kloubnaté prsty hnětou uzel kravaty. Mužnost starostlivě stavěná na odiv. Stárnoucí muž a politováníhodná péče. Sestru nevidím, uniká zrcadlu.

„A vy si myslíte, že by to šlo?“

„Je tu určitá možnost,“ prohlíží si pan Bujaré ostří prstů, „naskytuje se určitá možnost, neváhám to tvrdit, a slečna je ten typ.“

Ti dva, viditelný a neviditelná, přetrhávají děj mého příběhu. Obrazy se vynořují a tonou a vynořují se jiné. Tonou.

Olaf brázdí vzrušenou ulici vzhůru, nezadržitelně vzhůru, kdykoliv se mi život zauzluje, setkávám se s ním v tom uzlu, vzhůru ulicí pod přerušovanou klenbovitou stínohrou akátů, pod rozkřídlenými prapory, razí si cestu shlukem lidí, přechází ulici, volám na něho, neslyší, chci ho dohonit, ale ztrácí se mi v průchodu. Když si vzpomenu. Kráčel napříč tou smrtí, které se říkalo sláva, a křivdou, které se říkalo spravedlnost, a spravedlností, které se bude říkat křivda, vášnivým zmatkem a zmatenou vášní, jako by měl pevný cíl, jako by znal smysl a směr.

„Ovšem,“ plyne řeč pana Bujaré, „bude zapotřebí vyřídit – jen formálně, rozumí se – mám tam tak trochu slovo... Snad bych měl později, až se slečna vrátí.“

Knorr hraje s Olafem divadlo, Olaf na scéně, Knorr v budce ná-povědy. Studentský spolek. Praporek s vyšitou sovou a nápisem: Studie nemají být tesklivé. Praporek na chromované malé žerdi a vedle na prostřeném stole dva do sebe zakloпенé bílé kuchyňské talíře na vstupné. Naftalínový plyš opony zametá třásněmi prkna jeviště a kašírovanou boudu ná-povědy. Knorr kýchá. Naštěstí ještě lomoz v sále, šoupání židlí. Ukazováčkem sleduje text Charleyovy

tety. Svět odspoda nahoru, nejdříve boty a nakonec hlava. Ten Olaf. Obecenstvo se řehtá ženské a ta ženská je Olaf. Třásně opony, která se zavírá. Nové kýčání. Líčení a převlékání v těsném prostoru za kulisami. Vpravo muži, vlevo ženy. Jednou hrála s nimi Magda. Růžová spodnička mezi kulisami. Vidíš, strčil Olaf do Knorra, vidíš. Knorr se neohlédl. Gentleman. Jasně. Dnes po těch všech rozvodech by ani Olaf. Vždyť na to čekala, aby ses podíval, řekl Olaf Knorrovi.

„A myslíte, aby dala výpověď a věnovala se –“ Praktická sestra.

„Tak jednoduché to nebude,“ říká pan Bujaré, „ale já se pokusím zařídit – Jednoduché to nebude, ale spolehněte se.“

Červencová neděle, první červenec po válce, pustá ulice, polední povlak slunce a prachu na dlažbě i na obloze. Jdu s Olafem na oběd.

Otevřeným oknem hudba na naše hlavy. Tramtarára. Proč ten ptáček. Česká neděle. Děvčátko nese přes ulici půllitr piva, vystrkuje z úst špičku jazyka, hlídá pěnu. Dechovka do pochodu od okna k oknu. Podávají si ji s pachem válečného tuku. Válečný margarín už ne jako součást války, jenom památka po ní.

„Svoboda,“ říká Olaf, „tak ty tomu říkáš svoboda. Ne. Ta teprve přijde. Chápeš ten rozdíl? Otevřít dveře je něco jiného než otevřít dveře a někoho vpustit.“

„Kupte si, pane.“ Třaslavá babka podává Olafovi obrázkový časopis. Časopis je pomačkaný, zřejmě už čtený. Babka nechce nic zadarmo.

Na obálce obrázkového časopisu se směje dívka v plavkách a do stínu nahé paže je zastřižena fotografie dělnice v montérkách s šátkem na hlavě, pracuje u vrtačky. Titulek: Po splněním pracovním úkolu pro nový stát radostné právo na rekreaci.

Radostná práva. Radostné zákony.

„Dáváte mi moc, pane,“ drmolí babka. „Vemte si teda ještě tuhle písničku. Je legrační.“

Cyklostylovaný list s písničkou, chabě čtivý text s vypadlými slovy a písmeny. Jediné dvojverší skví se v jasu slunečním: A kopalí vesele dajčáky do hyžděle.

„Pane Bujaré, co vás napadlo, Oluna musí každou chvíli – uvařím trochu kávy.“

Sestra odejde do kuchyně, prýštící proud vody praská a syčí z kohoutku vodovodu, v hloubce zdi toulavé drnčení.

Pan Bujaré opustí svoje místo a přistoupí k zrcadlu. Přihlazuje si zbytky vlasů nad ušima. Narkissos nad pramenem.

To, co tu zříš, je vlastní tvé podoby přeludný obraz,
svého to nemá nic: jen s tebou to přišlo a trvá,
s tebou to odejde zas, ač můžeš-li odejít odtud!

Scéna pro studentské divadlo. Obecenstvo řičí smíchy, tenhle mužský je vlastně žena. Charleův strýc.

Tu neděli jsem Olafa nepoznával. Měnil se mi před očima. Ale vášeň pro politiku v něm žila, pokud si vzpomínám, vždycky. Doba studentského spolku. Kolegové, kdo je pro a kdo proti. Šel vedle mne červencovou městskou nedělí a vykládal o demokracii. V kapitalismu se zmocňuje stále užší a užší skupinka moci, v komunismu přechází moc na stále větší počet lidí. Budoucnost světa je otázka moci. Hovořil vzrušeně a zastavoval se, ačkoliv jsme šli na oběd. Tomu jsem nebyl u Olafa zvyklý. Pustil mě k slovu, až když nám číšník naléval do talířů polévku.

„A co Bradna,“ řekl jsem.

„Co Bradna,“ opakoval Olaf, „prokázal platné služby... ale nevyhnutelný krok dějin...“

„Krok dějin, proboha, kde jsi to sebral.“

„Jen se neposmívej. To je vážná věc.“ Olaf zajel lžící do hnědé neprůhledné tekutiny a vylovil kus mrkve s rázným gestem, které připomínalo neúprosnost rozsudku. Jedl chvatně jako vždycky. Byl přesvědčený a rozhodnutý. Ale to byl už v květnu, když jsem ho viděl pospíchat pod prapory a kdy mi zmizel v průjezdu.

Sestřiny pantofle sykají v předsíni. Příliš veliké, vyzouvají se. Pan Bujaré se odvrátí od hladiny zrcadla a usedá na svoje místo. Sestra se omlouvá:

„Trvalo to trochu déle.“ Vřelé vlhko kávy a hebkost vanilkového a křehkost žloutkového. „Míváme potíže s plynem.“

Neúprosnost rozsudku. První přelíčení v míru. V nadšené tlačnici prohledávají dva mládenci krajinu kapes. Ti, co nejvíc křičeli sláva a nazdar, nejméně cítili, když jim vytahovali peněženky. Jednomu dědečkovi hodinky, vrátili mu je, protože byl chudák. Obhájce na to poukazoval. Někdo jásá, někdo ho okrádá a někdo obhájí zloděje.

„Jaký je ten Bradna?“

„Jaký.“ Olaf trhá nožem nitky hovězího masa. „Chceš, abych řekl dobrý nebo zlý?“

„Kdepak, to ne.“ Co je to zlý a co je to dobrý? Fráze. Kdysi ve studentském spolku. Jsou jenom nemocní, tvrdil jsem, anebo nešťastní, to jsou ti vaši zlí. A zdraví anebo šťastní – to jsou ti vaši dobří. Nešťastný člověk rozdává svoje neštěstí, jako nemocný rozdává svou nemoc. A může zdravý rozdávat zdraví? Dá se předat štěstí?

„Dobrý, ale pro koho?“ říká Olaf.

Jako bych nevěděl, že je dvojí spravedlnost. Spravedlnost napadeného a spravedlnost napadajícího.

Ten proces. S nějakým mužem, který v poslední chvíli utekl z Terezína. To byl zázrak a ne útěk. A doma najde svou ženu s mi-

lencem v posteli. Po tom všem. Před vsí uskočil do příkopu plného vody, protože po silnici ujížděl na kole německý voják. Uprostřed ložnice, vnikl tam ze dvora zadem, promáčený a třesoucí se, zíral na bílý teplý příkop postele, kterým protékala růžově žlutá vlna dvou nahých těl. Nevníмали ho. Až pak.

„Tak jste tam stál, to už jste nám řekl. A co bylo dál?“

„Stojací lampa. Takový železný stojan... a tím jsem ho... byl bych... jenže ona uskočila, byla rychlejší... tak já do něho... a pořád a pořád...“

A je také spravedlnost nekonečného pohybu. Nade všemi a ve všem. Spravedlnost času.

„Zve tě na večeři,“ řekla.

Seděli jsme v zahradní restauraci, bylo ještě příliš brzy, časně dopoledne, a kromě nás nepřišel doposud nikdo, aby sklopil židle opřené o desky stolů. U vchodu do zahrady stál číšník s utěrkou v podpaží a pozoroval s ospalým zájmem rojení mravenců ve skvrně slunečního světla. Na stolech a židlích ležel zelený letní stín a v mírných závanech teplého větru se protahoval, jako by se probouzel.

Její návštěva byla nečekaná jako její pozvání. Nedalo se hovořit o návštěvě, nebyla to vlastně návštěva, potkal jsem Helenu na ulici. Tvrdila, že mě hledá, nezdržovala se nějakým úvodem, nikdy se nezdržovala formalitami, hledala mě a pak jsme spolu hledali klidný kout. Měl jsem ten den volno, našla mne a spolu jsme našli klidný kout. Hovořili jsme o věcech, které se nás týkaly jen vzdáleně. Vrstva ledu byla příliš slabá, a proto jsme na ni nejdříve házeli oblázky a větve, abychom se přesvědčili, jestli nás unese. První krok jsem udělal já.

„S tvým manželem to dopadlo dobře.“

„Dobře,“ řekla. „S ním dopadne všechno vždycky dobře. To je jeho osud.“

Jestli je něco takového jako osud, měl jsem v tom okamžiku tísnivý pocit, že zasahuje, aniž se ptá, co tomu říkám já.

Dole pod námi bzučelo město, v té chvíli se zdálo, že je vzdálenější, než skutečně bylo, dole byl svět, ale my jsme byli od něho odděleni zábradlím s litinovými růžemi, které připomínaly, když jsi přimhouřil oči, hlavičky kadeřavých andělů nebo spících lvů. Jenže mezi námi tady nahoře bylo také zábradlí, nepostřehnutelné zábradlí, pro mne velmi hmatatelná překážka, kterou ona necítila.

„Zve tě dnes večer na večeři,“ opakovala. Položila prsty do mé rozevřené dlaně se samozřejmostí, s jakou před časem její prsty mou dlaň opustily. Všechno tak samozřejmé. Zamkla mne. Deklamovala o osudu. Sebevědomá v malichernostech. Lhát. Opouštět. Nestoudná. Dívala se dolů, do světa, aby spatřila, co tam dole pozoruji. Snad si přála mezi sebou a mnou zrušit všechna tajemství a poznávat a chápat mýma očima. Slabá chvilka. Její, nikoliv moje.

Na křižovatce před mostem stála žena v uniformě sovětské armády a řídila dopravu. Z chodníku ji fotografoval americký voják. Několikrát, z různých stran, a nakonec mačkal spoušť v dřepu.

„Co jsi povídala?“

„Ale ty mě vůbec neposloucháš.“ Její prsty se lísaly podél čáry života v mé dlani.

Číšník plivl do mraveniště a pomalým lenivým krokem prošel uličkou mezi stolky a zmizel v chodbě domu. Osaměli jsme.

Vyčkávala. Vyčkávali jsme vlastně oba, něco se mělo dostavit, nevím, u ní to snad trvalo, jenom potřebovala znovu si potvrdit,

že to trvá, já však udělal pokus přivolat zpátky něco, co jsem ztratil. Naklonil jsem se přes stůl a rychle ji políbil na ústa. Nečekala to, měla pootevřené rty, chystala se něco povědět, a můj polibek dopadl na její zuby.

„Ale,“ řekla.

„Promiň.“ Má nešikovnost mne zahanbovala. Ohlédl jsem se. Dala se do smíchu.

„No tak –“

„Na co jsi myslel?“

Jak jsem jí měl vysvětlit, že je mír a že tím, a nejen tím, dostal náš příběh jiný význam, že jsou jisté možnosti, které se týkají mě a mého postavení. Byl jsem přesvědčen, že teď, když byly vyloučeny náhody, které vrhá mezi lidi válka, je možné po dlouhých letech život opět řešit jako matematický příklad.

A protože v mém početním příkladu chyběla, řekl jsem:

„Myslel jsem na tebe.“

„Ale.“

„Vážně.“ Přesvědčoval jsem ji i sebe.

„Bubla tě zve na večeři,“ řekla. Bubla. Protivné pojmenování. Bubla, ten cukroušek, něžný medvěd, pojmenování vymyšlené mezi dvěma partii tenisu, mezi dvěma cocktaily, mezi dvěma klípkami znuděné společnosti. Zábradlí mezi mnou a tebou. „Máš příležitost vyřídit s ním tu věc,“ řekla.

Nevěděl jsem jakou věc, musil jsem přemýšlet, než mi napadlo, co tím míní. Tu věc jsem už řešit nechtěl, byla to nejnevhodnější chvíle, aby začala s něčím, co pro mě nemělo cenu. Ano, tehdy v květnu. Nechtěla ani slyšet. Nevím, proč se mi splňují přání, když jsem se jich vzdal.

Natáhla prsty před můj obličej, jako by sbírala neviditelnou pavučinu:

„Odžeň chmury.“ To bylo její heslo, když se domnívala, že na mne padá starost a smutek. Já se jí však vzdaloval a teď v dostatečném odstupu jsem si konečně uvědomil cestu od ní.

Přesně od Silvestra roku čtyřicet čtyři. Kráčel jsem po té cestě se zastávkami a někdy i prchal.

„Zve mě na večeři.“ Olízl jsem rozlepený papírek cigarety a snažil jsem se jej slepit.

„Prosím tě,“ řekla, „tak to s ním vyříd.“

„Jenom žádný melodram.“ Byla stále hezká, možná, že by se to dalo nějak slepit. Slepit, slepit. Ale její manžel mi přestal vadit. Nepřekážel mi. Jí doposud také nepřekážel. Co tak najednou?

Rychle nějaké objektivní důvody.

„Je mi devětatřicet,“ řekl jsem.

„A komu to vadí?“

Byla o deset let mladší a nevadilo jí to. Mně to také nevadilo. Vadila mi léta, která přijdou. V těch letech se naskytovaly možnosti, prozatím neznámé i známé, vypočitatelné i vypočítané. Nezavřu si před nimi dveře, dopustil bych se nespravedlnosti. Nesrovnávalo se to prostě s mým citem pro křivdu. Spravedlnost. Pro mne.

„Tak dobře,“ řekl jsem, „ale nemusíme se snad ukvapit.“ Byla vdaná a dobře vdaná, co ti chybí, nech toho, prosím tě.

Číšník vyšel z chodby a nesl v ruce hranatou plechovku. Helena si ho nevyšmála, tvářila se slavnostně, poděsilo mne to, nenávidím patetická prohlášení, styděl jsem se předem za to, co pravděpodobně chtěla povědět, a proto jsem se obrátil k číšníkovi:

„Málo hostů dneska, co?“

„Práce pořád dost,“ řekl číšník, „nejhorší je to s mravencema. Včera se rojili v kuchyni, a dneska zase tamhle. Za chvíli jsou všude. Člověk aby hlídal každý hrnek. Dřív jsem dělal v restauraci

a tam zas měli myši. Myši a kocoura. Jenomže mravence kocour nechytá.“

„Měl byste si opatřit mravenečníka.“

„Prosím?“

„Mravenečníka.“

„Ale. Nejlepší polejt je benzínem a zapálit.“

Helena se polekala:

„To snad neuděláte.“

„Jakpak by ne,“ řekl číšník a zatřepal plechovkou, „tady – mám benzín a tady –,“ udeřil plochou dlaní přes kapsu, „sirky.“

Klátil se od nás k mraveništi.

„Je to hanebnost,“ řekla Helena, „surovost. Měl bys mu zabránit.“

„Myslíš?“

Dole pod námi bzučelo město a sovětská vojačka řídila na křižovatce dopravu. Zastavila auta v protisměru, aby mohl projít zástup zajatých německých vojáků. Auto vzadu netrpělivě zahoukalo.

Helena začala být hysterická, uchopila mne za rukáv a nutila mě, abych to číšníkovi rozmluvil.

„Podívej se,“ řekl jsem, „na to nemám právo. Mně ta restaurace nepatří. Nemohu rozhodovat, co se tu smí nebo nesmí dělat.“

Ale tehdy s tím chroustem. Otec zastavil lžící před ústy:

„Proč?“

„Trápili ho.“

„Chroust je škodlivý hmyz.“

„Trápili ho. A lidi škodí taky.“

Dětská chroustosofie. Člověk ovšem dostává rozum. S léty. Střed světa je jinde. Samozřejmě jinde. Samozřejmě.

Bylo to samozřejmé, ale neměl jsem z toho radost.

„Jsi soudce,“ řekla, jako by mě to k něčemu zavazovalo.

„Právě proto,“ odpověděl jsem jí, jako by mě to k něčemu zavazovalo. Nejsem Hárún al-Rašíd, moje milá. Dodržuji platné zákony a netvořím si je. Co ti mám povídat.

Číšník odšrouboval závěr plechovky.

„Pojď odtud,“ zvedla se prudce. Židle zaskřípala o štěrk.

Zůstal jsem sedět. Nač to ochotnické rozhořčení.

„A kam chceš jít,“ zeptal jsem se klidně.

„Odtud,“ řekla stroze. „Někam. Někam, kde můžeš rozhodovat.“

Nad tím jsem jenom potřásl hlavou. Co ti mám povídat o svém rozhodování. Nejsem tak domýšlivý. Vsunul jsem bankovku pod okraj talířku, aby neodletěla.

„Heleno,“ byl jsem jí dlužen vysvětlení, ale doběhla už k východu ze zahrady. Pospíchal jsem za ní. Když jsem míjel číšníka, zaujala mne jeho soustředěná tvář, semknuté rty a stažené obočí, levé oko upíral skelně na útlý pramínek benzínu vytékající z plechovky, pravé pomrkávalo utajovaným vzrušením. Tu tvář jsem někde viděl. V soudní síni. Svědkové a žalobci trýznění přemírou domnělé ctnosti v sobě, osoby zdánlivě obnovující pořádek, krutí spasitelé, samolibí ve svém spasitelství, ochotni zničit toho, kdo se jim nehodí do jejich programu spasení. Tu tvář ještě uvidím. Bude se opakovat. Spasitelů není nikdy nedostatek, nedostává se jenom spasených.

Šel jsem za Helenou.

„Je mi z toho zle,“ řekla.

„Máš pravdu,“ povídám, „s tím člověkem to není v pořádku.“

„Ano, s tím člověkem,“ přikývla s důrazem. Rozladilo mě to.

„Ty s tím nemůžeš nic dělat,“ řekla.

„Nejsem spasitel.“

„O tom mě nemusíš moc přesvědčovat.“

Nevím, snad by ze mě chtěla mít hrdinu, a když k tomu byla příležitost, tak mi sebrala klíče. Tam, na ulici, jsem měl pomáhat, na barikádě, a ne mravencům. Není ti asi jasný rozdíl mezi lidmi a mravenci.

„Kam půjdeme, miláčku,“ řekl jsem.

Neodpověděla mi. Šli jsme dolů k městu po rozkvetlé stráni. Utrhl jsem pampelišku a zastrčil ji do knoflíkové dírky.

Přede mnou Helenina záda v letních šatech, rozeznával jsem ve výstřihu jemné prohlubeniny a oblíny obratlů, pod slabě opálenou pletí se zvedaly a klesaly nepravidelné vlny lopatek, jak volně pohybovala v chůzi pažemi, lokty už slabě naznačovaly stárnutí a na zápěstí se otřásaly dva tenké náramky, narážely na sebe s lehkým třeskem a svítily, když o ně škrtl paprsek.

Její záda v stříbrné kůži šatů od hrdla až ke kotníkům. Její záda ve sportovním svetru. Vyloupnutá ze slupky. Do nahosti své a vyjmenuj mi příkázání. Na hladině vody se zachycuje řídká škrobová pěna. Hochu. Na to jsi příliš mladý. Naivní rodičové moji. Stojí-li tu mezi evropskými národy opět na té výši.

Dole pod strání tramvaje v dlouhém průvodu. Křižovatkou procházeli němečtí zajatci. Bez konce.

„Dovedl bys mi vůbec ještě splnit nějaké přání?“ Řekla to před sebe a neobracela ke mně hlavu.

„Jak to?“

Její záda vržená na bílou poušť prostěradla.

„Řekni: Dovedl bys, nebo nedovedl.“

Záda jí znehybněla, nic se na nich nepohnulo, ačkoliv pokračovala v chůzi. Nikdy bych neřekl, že se záda mohou tvářit. Jako když se v lidském obličejí zavřou oči, aby se smutek nerozptyloval a netříštil o okolní svět. Zarmoucená, zklamaná záda.

„Nedovedl,“ odpověděla si.

„Ale jdi. Samozřejmě, že ano.“

„Ne, tehdy to bylo samozřejmě. Tehdy bys odpověděl hned. Tehdy bylo a není.“

„Ty ze všeho naděláš,“ řekl jsem. Ale tak bych jí přece odpověděl, kdybych byl její manžel. Dovedl jsem si představit, že právě tak bych odpovídal, kdybych byl její manžel.

Vycítila to. Nezávazné konejšení, ledabylý zájem o ženu. Otočila se, aby mi něco řekla do očí. Místo toho se dala do křiku:

„Zahod' to, zahod' to!“

Nerozuměl jsem jí. Sama vztáhla ruku ke klopě mého kabátu. Neodvažovala se však vytrhnout pampelišku z knoflíkové dírky. Vytáhl jsem ji z klopy a zahodil.

„Byl na ní mravenec,“ řekla.

„To je toho.“ Choval jsem se jako starý manžel.

„Do smrti nechci vidět mravence,“ řekla.

Rozmary, pomyslel jsem si, Rozmery, tvé rozmary. No, prosím. Prosím. Nic víc jsem si nepomyslel. Nic míň.

A když jsme stáli na refýži, tramvaje se zatím hnuly, když jsme čekali na tu svoji, požádala mne Helena, abych odpoledne přišel na plovárnu, nebo ne, raději na jedno místo u řeky, na plovárně je spousta lidí a nedá se tam říkat to, co mi chce povídat, je toho příliš mnoho, co si máme vyříkat, a večer že mne Bubla zve na večeri, rozhodně nesmím odmítnout, a že si odpoledne u řeky sestrojíme plán na Bublu.

Nešlo mi o plán na Bublu, nešlo mi o žádný plán, který si vymyslela ona. Měl jsem svoje plány. A přesto jsem slíbil. Přesto.

Zase je večer. Dny se střídají rychle. Zapomínám. Předevčirem. Bylo vlastně nějaké předevčirem? Před týdnem. Bylo před týdnem? Samá voda do všech stran. Pevnina hluboko pod tou vodou a snad

někde vysoko. Výška a hloubka, jediné roztažitelné rozměry krátkého života.

„Ještě nepřišla, pane Stefane.“

Sestra čeká, až mne pan Stefan zvedne z lenošky a přenesení na rozestlané lůžko. Pan Stefan stojí vedle lenošky a vyčkává. Připadá mi, jako by sbíral síly. Den ze dne mu zvedání dává víc práce. Co má bratra v nemocnici, stárne rychleji. Moje bezvládnost ho nerozčiluje, ale bratrova nemoc. Je to nemoc v jeho rodině. Konečně se sehne a podsune paži do mého podkolení.

Přenáší mne na lůžko, těch několik kroků k mému patentnímu lůžku, a když mne spustí, zadržuje dech, aby sestra nepoznala, jaké má s dechem potíže.

„Mám starost, pane Stefan. Slíbila, že přijde v sedm.“

„Třeba šla do biografu.“ Stefan si vydechne.

„To by tady už byla.“

„Třeba šla do biografu jinam.“

Sestra mi navléká paže do rukávů noční košile.

„A jak je vašemu bratrovi?“

„Ale.“

„Chudák.“

Člověk je pro jiné tím, zač ho pokládají.

„Ani se mi o tom nechce mluvit.“

„Počkejte, pane Stefan, uvařím vám čaj.“

Pijí spolu večer šípkový čaj.

Přikryje mne až k bradě a řekne:

„Mám o ni strach. Víte, já jsem přece jenom chudák.“

Člověk je pro sebe tím, za koho se pokládá.

Bavím se tím, že si vymýšlím na jejich řeči aforismy. Pozoruji je jako přírodovědec, který určuje druh, zvyky a způsob života ně-

čeho, co se hýbe, roste, poskakuje nebo plazí. Stojím mimo, klidný, nevzrušený.

Pak mi zhasnou světlo a odejdou z pokoje, abych mohl spát, jejich křídlaté hlasy opouštějí s bzučením předsíní a poletují ve tmě, která mě obklopuje. Snažím se vybavit si znovu milý starý obraz.

Rezatá kočka se plíží trávou k houpací židli. Větve zlatě kvetoucího čilimníku. Kočka se plíží trávou, svěží a hustou a chvílemi v ní mizí a jenom vlnění trávy naznačuje, kudy se plíží. Tráva ji hladí a kočka hladí trávu břichem. Dlouhý příjemný pocit hlazení. Klid.

Asi jsem spal, musí být k ránu, protože někde v domě
zvoní budík a noc šedne. Probudilo mne:

Oluno,

víc nářek než jméno, nářek, kterým se láska zbavuje
strachu,

Oluno,

jméno v předsíni, nade mnou v patře zvoní budík,

a noc spálená dnem popelaví,

někdo vrazil do věšákové stěny,

někdo tápe ke dveřím ložnice,

úder jednoho střevíce o skříň,

úder druhého střevíce o zeď,

den se vyzouává z noci,

Oluno.

A když stál Knorr na refýži, tramvaje se zatím hnuly, když čekal s Helenou, až k nim dojde v tom vlaku tramvají jejich číslo, požádala ho Helena, aby odpoledne přišel na plovárnu, nebo ne, raději

na jedno místo u řeky, na plovárně je spousta lidí a nedá se tam říkat to, co mu chce povídat.

Znala takový odlehlý kout. Bylo to dobré místo v ohbí řeky, dobré, protože se zažloutlá pěna, papíry a ohryzky a špína a odpadky zachycovaly při protějším břehu. Dobré místo mezi dvěma vrbovými houštinami. Budí zdání soukromí, ačkoliv soukromí není zapotřebí.

Helena se nesevřuje, mlčky přijímá slunce.

Knorra slunce obtěžuje. Stébla trávy zabodávající se do pokožky při nejmenší změně polohy, stébla trávy ho obtěžují. A mouchy. Toto odpoledne ho obtěžuje.

Nadzvedne se, opře se lokty o travu a z hrudi se mu vznese měděná moucha. Jeho bílé tělo. Začíná se podobat Olafovi. Málo pohybu. Na klidných kostech se usazuje maso. Kostí nemají být v klidu. Měkké naplaveniny masa a tuku. Kritický věk, kdy hmota ztrácí tvar. Hluboká vráska přetíná břicho a dělí je do dvou bílých přehybů, jak tak leží vzepřený na loktech.

Helena nesnáší, když se někdo v její přítomnosti zabývá sám sebou.

„Na co myslíš?“ zeptá se ho.

Stejná otázka jako v květnu v zamčeném bytě, ale jiný význam. Není to ani otázka, je to příkaz, aby přestal myslet na sebe. A na co má myslet?

„Nemyslím na nic. Čekám, až něco povíš.“

„Radši nebudu mluvit. Radši ne.“

„Prosím.“

„Ale přece bych ti ráda něco řekla.“

„Prosím.“

„Že mi Bubla nepřekáží. To bych ti ráda řekla. Nepřekáží mi a to je myslím to hlavní. Všecko jsem si při obědě rozmyslela. Nepřekáží mi. Musí to být hrozné, když si dva lidé překáží.“

„O tom jsi mi už povídala.“

„Když si představím, jak právě tohle musilo vadit mé matce.“

„Pokud vím, tak jsi ji nepoznala.“

„Neviděla jsem ji živou. Nevím vůbec, jestli mě viděla, nebo jestli –“

„Na něco by člověk neměl vzpomínat.“

„Kdepak. Nejsem sentimentální. Prostě neumím být sentimentální. Sázím se, že jsi sentimentálnější než já.“

„To mi už někdo řekl před tebou. Ale já si dám dobrý pozor, abych ti neuvěřil.“

„Rozhodně jsi sentimentálnější než já.“

„Prosím.“

„A vůbec nevíš, jak je to trapné, když jsou dva lidé odsouzeni spolu žít a pořád si překáží. Víš, jak žárlil otec na mou matku? Jel třeba jen do Prahy a podepsal se křídou na podrážky všech maminkiných střevíců. A jen přijel zpátky, už kontroloval podpisy. Když jeli tramvají, postavil se před ni, musela se dívat na něho. Pořád: kam se to koukáš, kam se zase koukáš. Do divadla a do biografu chodili až potmě. Aby ji nikdo neokukoval, aby nikoho neviděla. Ještě že měla spolehlivou pokojskou. Jakmile odjel, půjčovala si střevíce od ní a šla, kam se jí zachtělo. Než se měl vrátit, sedala k šicímu stroji a rozházela kolem sebe hadříčky. Co jsi dělala, když jsem byl pryč? Celou dobu jsem šila.“

Knorrový myšlenky plynou a vypařují se pod dravými paprsky. Nesnáší slunce a je nesmysl, že se mu vystavuje. Krotitel. Hned ho poznal a pojmenoval. Hluboká znalost lidí, může být právem domýšlivý. Právem? Mladá žena si zkouší v podkrovní komoře cizí střevíce. V komoře stojí železná postel, mladá žena na ni usedne a pokojská jí podává špičatý střevíc se štíhlým podpatkem. Pokojská z Goldoniho, víc důvěrnice než služebná. V komoře spává a v kufru skladuje své bohatství. Má rovné nohy bez lýtek, hubená pečovatel-

ka kráší své nedostatky. Miluje svou paní a podává jí druhý a třetí pár. Konečně. Mladá žena se obuje a prchá přes dvůr a zahradu. Střevíce jsou klíč ke kleci a klec je odemčena. Něčí náručí, něčí polibky, něčí lék na něčí žal. Vykázal jsi mi prostor k životu a omezil jsi jej, ale láska nesnáší omezení leč ta, která si uloží sama.

„Na co myslíš?“

„Na to,“ říká Knorr, „na to, jak se trápili.“

„Máš báječný smysl pro spravedlnost.“

„Řekl bych, že na tom byli oba zle.“

„Vůbec neděláš rozdíl mezi tím, kdo je vinný, a tím, kdo je neviný.“

Jako by to bylo tak jednoduché. Jako by to bylo tak jednoduché oddělit viníka od oběti, jako by viník nebyl také obětí a oběť nezařadovala. Dělicí čára zákona. Jenom zákony třídí lidi. Podle vnějších projevů. Jedině možné. Ale spravedlivé? Zákony před sto lety a za sto let. Důležité vybrat si dobu pro svou nevinu. Knorr uvažuje a kůže na ramenu mu růžoví. Slunce mu způsobuje lehkou závrať.

„Je mi špatně z toho slunce. Pojdme odtud.“

Měděná moucha uvízla v chloupcích na hrudi, ztěžka se vyprostila a opile vzlétla.

„Mám toho slunce zrovna dost.“

„Ani sis nevšiml, že tu jsme sami,“ řekne Helena.

Velcí viníci, někde jsou jistě velcí viníci. Síť zákonů je nezachytí. Příliš velký stín uniká oky sítě, příliš veliký. Měděná moucha v síti chloupků. Udeří ji plochou dlaní a dlaň otírá s odporem a dlouze do trávy.

„Mám toho dost.“

„Jdu do vody,“ řekne Helena.

Ponoří se do řeky, plave na zádech a hloubí patami oslnivou brázdu. Knorr vstoupí do vody za ní. Přiblíží se k ní a Helena čeká.

Její hlava v bílé gumové čepici stoupá a klesá, stoupá a klesá a neurčitě se usmívá. Trochu výsměšně. Vzepne se na vlnách, voda na okamžik steče z tmavomodrých plavek a objeví se kostěný knoflík. Knoflík nic nezapíná a nic nerozepíná. Je navíc. Zbytečný.

Nejšťastnější knoflík na světě, napadne Knorra, existuje a nezasahuje.

Nezasahovat. Nabízela se mi možnost nezasahovat. Vždycky se mi nabízela možnost nezasahovat. Pokusil jsem se jí použít. Ale byl jsem tehdy na břehu řeky ještě příliš uprostřed dění. Člověk se musí nejdříve dostat na okraj, aby nemusil zasahovat. Přesto jsem se o to pokusil. Nezasahovat.

„Jdu do stínu,“ řekl jsem Heleně.

Ležela na břehu v mokrých plavkách a proti slunci bylo vidět, jak se z mokré vlny prudce odpařuje voda. Ležela na břehu a nepromluvila.

Rozhrnul jsem vrbové pruty a oddělil jsem se od ní stěnou z lep-kavého zeleného listí. Ulehl jsem v zelené komoře obklopené houštinami a stíněné topolem. Tráva tu byla příjemnější, dlouhovlasá. Objevil jsem místo, které objevili přede mnou už jiní. Tráva nesla otisky lidských těl. Vybral jsem si pruh neporušené trávy, chodím odjakživa nerad ve stopách někoho jiného. Ve stínu se pěkně leželo, a když jsem zavřel oči, pronásledovala mne ještě chvíli oslnivá kulisovitá oblaka, pak se rozplynula a mohl jsem uvažovat.

Nahá, líbající se těla, rytina Amora a Psyché, nejen líbající se ústa, dvě pokožky líbající se po celé délce těla. Klukovský pohled. Ale muž hledá něco, co přetrvá. Snad je jeden okamžik, kdy dva lidé mohou navázat to, co přetrvá. A když je ten okamžik jeden, může minout bez povšimnutí. Zdá se, že pro nás dva ten okamžik minul. A je zbytečné, abych jej přivolával. Myslel jsem na to bez

smutku a bez výčitek. Bylo to pryč. Potřeboval jsem, zkrátka, aby to bylo pryč. Byl mír a mír ozařoval věci, vztahy a souvislosti z nové strany. Helena mi byla důvěrně cizí.

Ve stínu se pěkně leželo a myšlenky pomalu umlkaly.

Probudily mne studené kapky. Vytrvale mi kapaly na hrud'. Nevěděl jsem, co se děje, a také se mi nepodařilo hned otevřít oči. Nade mnou stála Helena a kropila mne vodou z gumové čepice.

„Ty se ale tváříš legračně,“ řekla.

„Nevím, co je na tomhle legračního.“

„Promiň, nechtěla jsem tě dopalovat. Víš, přemýšlela jsem o tom všem. Přece jen bude nejlíp, když s ním promluvíš.“

„S kým?“

„S mým mužem. Jako bys nevěděl.“

„A proč?“

Úmyslně přeslechla otázku.

„Má s tebou nějaké úmysly, ale kdybys začal o nás dvou, dostal by ses z toho jedna dvě.“

Rozčiloval mne způsob její řeči. Takhle mne ještě nikdy způsob její řeči nerozčiloval.

„Dovedu si sám poradit, abych se z něčeho jedna dvě dostal.“

„Nechápu, proč tě to popudilo.“

Mlčel jsem a Helena si šla pro šaty.

„Ty se nebudeš oblékat?“ Držela šaty v náručí. „Nemá to už cenu, slunce se schovalo za mrak. Kdo ví, jestli ještě vyjde.“ Byla posedlá sluncem a opalováním.

„To je dobře, že nesvítí slunce,“ řekl jsem, „teď se mi tady teprve začíná líbit.“ Zůstal jsem ležet v trávě.

Smekla plavky s ramenou a stále držela šaty v náručí.

„Otoč se,“ rozkázala mi. Znal jsem ji tak dokonale, že jsem nevěděl, proč bych se otáčel. Něco tu nehrálo a ona to vytušila. Cítila,

že je tu s cizím mužem. Tak cizí jsem zase nebyl, aby mi nemohla rozkazovat.

„Otoč se.“

Pošťipaná hrud' mě začala svědit a tlak v hlavě, vyvolaný sluncem, rostl.

„Tak se přece otoč.“ Byla netrpělivá.

„Nech toho rozkazování,“ řekl jsem, „nech už jednou těch věčných rozkazů. Nejsem na vojně, aby mi někdo velel, co mám a co nemám.“

„Vůbec ti nevelím, co máš a co nemáš.“

„Ale ano. Jen si vezmi ty tvoje rozchody. Rozcházíš se, kdy tě to jenom napadne. Vždycky se se mnou rozejdeš a pak zas přijdeš.“

„Tobě se nelíbilo, že jsem přišla?“

„Diriguješ mě. Pořád.“

„Ty diriguješ mě. Proč nepromluvíš s mým mužem?“

„Sama jsi to nikdy nechtěla.“

„A když chci?“

„Odvykl jsem tomu, že bys to chtěla.“

„Bobečku.“ Málem získala převahu.

„Klekni si,“ vykřikl jsem.

Klekla si mlčky vedle mne, zarazil ji asi můj pohled, musil jsem tehdy vypadat, poklekla i s tou hromádkou šatů v náručí a se spuštěnými ramínky plavek a tiskla si šaty na prsa, jako by se s těmi šaty modlila.

Byl jsem spokojen, velice spokojen, ale jenom pár vteřin. Vzápětí se ve mně ozvaly pochyby. Ještě vládla nějakou částí ve mně, panovala nad mým dávným ponižováním, i nad tím dnešním, Magda třetí, panovala, uvědomovala si to a v jejím panování se stále skrývala možnost, že ji budu musit milovat. Byl jsem na po-

chybách, poslechla mne, když poklekla, nebo poslechla sebe. Ale i kdyby poslechla mne, copak to něco znamenalo, když vládla?

Uchopil jsem ji za ramena, Magdu třetí, zatřásl jsem s ní, až jí vypadly z náručí šaty a prádlo.

Sevřel jsem ji, ale nebylo to objetí, ačkoliv to objetí připomínalo. A nebyla to láska, když jsem ucítil na své kůži její nahou pleť. Ačkoli se všechno podobalo horkému jiskření mezi mužem a ženou, kteří touží spolu obnovit dávnou jednotu společné bytosti, nebyla to láska.

Drahý restaurant s poletujícími fraky číšníků, sněhobílými ubrusy a těžkým lustrem z českého křišťálu. Stoly se objednávají předem.

Pikolík rozprašoval jehličnatou vůni. Stříbrné příbory odpočívaly vedle vztyčených čepic ubrousků a čajově žlutých prázdných talířů. S tím skvělým nákladem proplul obratný někdo celou válečnou mizérií.

Bradna seděl sám u prostřeného stolu pro tři. Před ním stála sklenka s aperitivem.

Čekal mne, a sotva mě spatřil, vstal a šel mi naproti. Je nedočkavý, má něco na srdci, ale, jen to ne, já se s ní přece nechci oženit.

„Jsem rád, že jste přišel. Tak vás manželka přece našla.“

Objednal aperitiv i pro mne a živě hovořil o mrtvých záležitostech, které uměle nutil k životu. Měli jsme jeden společný zážitek. Nikdy jsem se už s nikým z Bradnovy společnosti nesetkal, nezáleželo mi na nich. Jemu také ne, a proto o nich hovořil. Ladění nástrojů. Kdybychom se vzájemně neposlouchali, nic by se nestalo. Příprava na koncert, jehož program není znám.

„Omluvte mou ženu. Je ještě nahoře. To víte.“

Náznak důvěrnosti, muž k muži, jde-li o ženu. Obratný v konverzaci a těžkopádný v pohybech. Pomrkává, řídké žluté řasy na okrajích víček se chvějí. Jeho tlapa by rozmáčkla i sklenici a sklo by mu stékalo po prstech jako čirá voda. Světlé vlasy s leskem pomády. Světlý a blyštivý v tmavém obleku, ani růžový, ani bledý, světlý a blyštivý a hladký. Oholený medvěd, elegantní oholený medvěd. Má něco z albína. Pokouší se být zábavný. Nezávazně. Gestapo na něm nezanechalo stopy. Snad uvnitř, na povrchu rozhodně ne. Přál bych si, aby byl urostlý a snědý. Kdyby Helena opustila urostlého a snědého kvůli mně. Parohy s malým kazem. Uvažoval jsem o tom chladně, nepříjemně rozpálen odpoledním sluncem, a restaurant, ačkoliv u stropu šuměl větrák, mi připadal jako ulička mezi rozpálenými kamny. Ale myslelo mi to. Byl jsem ve střehu.

Helena nás nechala čekat. Čekali jsme ji tak dlouho, že už jsme přestali čekat. Zdálo se, že se Bradna dostane k podstatnějšímu námětu dříve, než přijde jeho žena.

„Pánové,“ řekla Helena, „mohu vás vyrušit?“

Jak jsme vstávali, abychom ji pozdravili, stáhl Bradna bokem cíp ubrusu. Zachytil jsem sklenky. Bradna si toho nepovšiml. Nevšímal si ničeho, co nebylo v jeho plánu. Měl nějaký plán, byl jsem o tom přesvědčen od prvního okamžiku našeho setkání.

Helena měla na sobě bílé šaty bez rukávů a její paže a obličej byly temně rudé. Bradna se uklonil.

„Příliš velký příděl slunce,“ řekl, a když mi Helena podávala suchou teplou ruku, pohlédl na nás na oba a vyhrnul obočí. „Jako byste byli na plovárně spolu.“

Helena se zasmála, mně se podařilo jenom zkřivit tvář. Nepokládal jsem takové narážky za vtip. Byl jsem ve střehu.

Chystala se večere, mluvili jsme o ničem a mně nešlo z hlavy, jestli Bradna něco ví. Jestli má být nablízku nějaké rozuzlení, nebude jistě v můj prospěch. Nemohl jsem Heleně zapomenout lež s klíči a podezíral jsem ji, že je ukryla ne proto, aby zachránila mne, ale proto, aby zachránila sebe, stále se zachraňovala, před osamělostí, před stmíváním, před nudou, před manželem u mě a u manžela přede mnou. Ale teď pravděpodobně všechno skončí, a než skončí hra, přijdou ke mně a řeknou: Ještě jste nezaplatil, zaplatte.

Helena vypráví anekdotu. I za tou anekdotou tuším její rozhodnutí odejít od Bradny.

Při večeři, skloněn nad kotletou, vykládá anekdotu Bradna. Celá sbírka anekdot, večírek vtipů. Proto mě snad nepozvali.

Bradna mi nabídne cigaretu. Dokonce mi ji zapálí. Nalévá víno.

„Viděl jste v poslední době svého přítele?“

Míní Olafa.

„Viděl.“

„Zlobí se na nás. Nepovídal vám něco?“

„Ne.“

„Nic osobního,“ říká Bradna, „je v tom politika. Nemám to rád. Ale to nepomůže. Nemít rád politiku, to nepomůže. Člověk musí být politický.“

Přikývnu.

„Báječně,“ směje se Helena, „vy se shodnete.“ Baví ji to. „Člověk musí být,“ povídá. „To je to jediné, co musí.“

„Být, být, to nic neznamená,“ řekne Bradna, „ty chceš vždycky zjednodušovat a komplikuješ.“

„Ani trochu nekomplikuju.“ Helena špulí ústa. Hraje. Možná, že jsou sehráni.

„Každý může mít svoje názory, pochopitelně,“ říká Bradna, „jsme demokratický stát. Pochopitelně. Ale jsou jisté názory, proti kterým se musíme bránit.“

„Jistě,“ přisvědčil jsem.

„Že ano.“

Teď jsem poznal, že si nerozumíme.

„Váš přítel,“ řekl Bradna, „má divné názory, a kdyby, řekněme, kdyby bylo víc takových jako on, brzy bychom přestali být demokracií.“

„Počkej,“ přerušil ho Helena, „pusť přece ke slovu také pana doktora.“

Povzbuzuje mě očima. Pomáhá.

„Chtěl jste snad něco k tomu povědět?“

„Ne,“ odpovídám Bradnovi.

„K tomu snad ne,“ říká Helena, „ale jsou ještě jiná, zajímavější témata.“

„Nevzpomínám si na nic zajímavého.“

Helena se mne dotkne pod stolem špičkou střevice. Jako by měla v úmyslu kopnout mě do nohy. Hledá terč. Rychle měním polohu nohou. Bradna nalévá. Nesmím se dát opít.

„Máte rozumné názory,“ vykládá Bradna, „hned jak jsem vás poprvé viděl, řekl jsem si, že jste rozumný člověk. Dneska není zrovna moc rozumných lidí.“

„Jak se to vezme.“

„Podívejte, každý z nás je za určitých okolností nucen něco udělat. A pak přijde někdo, ani se neptá na okolnosti a soudí člověka, který byl těmi okolnostmi přinucen.“

„Okolnosti se dají těžko soudit.“

„Máte docela pravdu, ale mělo by se k nim přihlížet.“

„To je správné.“

„Vidíte. Vidíte,“ raduje se Bradna. „A teď si vezměte Šalamouna. Znáte přece Šalamouna.“

„Znám.“

„Mají ho soudit, že hostil Němce. Bylo to přece jeho povolání. Válka neválka. Měl hospodu, nemohl je prostě vyhodit. Vypráví se o něm plno nesmyslů. Nevím, jestli jste také něco slyšel.“

„Nic jsem neslyšel.“

„Je to trapná záležitost. Politikaří se. Celý proces je jenom manévr, namířený jednou politickou stranou proti druhé.“

„Ani on nevypadal, že mu jde jenom o spravedlnost.“

Číšník přináší novou láhev a nalévá. Na zdraví. Bradna zkoumá barvu vína proti světlu. Jeho pátravé oko se mě dotkne za číší, za zlatou a zelenou tekutinou.

„Prý ho chcete soudit.“

„Koho?“

„Šalamouna.“

„O tom nevím. Proč bych ho měl soudit já?“

„Budete ho soudit. Spolehněte se.“

„Právě Šalamouna? Nebylo by to nic příjemného. Víte. Měli jsme u něho maturitní večírek. Znal jsem ho od sexty. A tak.“

„Právě proto. Nemáte zájem, abyste mu uškodil.“

Bradna odsune sklenku a položí mi tlapu na rameno.

„Spolehněte se, ten případ dostanete. Byl bych vám zavázán, kdybyste na to dohlédl.“

Knorr tančí s Helenou v prostoru lahvové barvy, Knorr tančí s Helenou v láhvi a jejich stíny vzhůru dolů po stěnách, už jediný pár, už k ránu v té těsné láhvi narychlo zařízeného baru. Klavírista hraje ze sna. K ránu.

Bradna sedí u stolu, kyne hlavou na všechny strany, jako by škytal.

„Jsmo uvnitř láhve, zátka vražená zlomyslným sklepníkem do příliš úzkého hrdla, navždycky nedobytná.“ Knorr suno nohy po malém kruhovitém parketu.

„Co to povídáš?“ Helena k ránu kupodivu svěžejší než navečer.

„Nevím,“ říká Knorr, „někde jsem to četl.“

„Nesmysly.“

„Nějaká báseň. Nemáš také pocit, že jsi v láhvi?“

„Ani nápad. Mám pocit, že jsem s tebou.“

„Můžeš mít pocit, že jsi se mnou v láhvi.“

„Neříkej to, prosím tě, je to nechutné.“

„Nevím, co je na tom nechutné. Nechutné je to, co chce na mně tvůj muž.“

„Musíš mluvit se mnou o mém muži? Promluv si raději s ním o mně.“

„Myslíš, že je teď ta pravá chvíle?“

„Nevím, čemu říkáš pravá chvíle.“

„Já bych řekl, že teď není pravá chvíle. A to, co po mně chce tvůj muž –“

„Ach bože, zase můj muž.“

„Nikdy jsem úplatky nebral, nikdy je nebudu brát. A pak. Příčí se mi, abych kohokoli vytahoval z kaše, kterou si nadrobil. Člověk odpovídá za své činy.“

„To je objev.“

„Ne to není objev.“ Knorr zapomíná. Co vlastně chtěl. Vlnění vína, vlnyví, vlnyvína. Kámen paměti. Co vlastně. „Nechci jít do toho. Ne ze zbabělosti, to rozhodně ne, ale jsem zkrátka jinde než tvůj muž.“

„Dej mi už jednou s mým mužem pokoj.“

„Nebud' hlučná. Šeptej. Co se mě týká, stojím spíš při Olafovi než při tvém muži. Konečně, i srdce bije na levé straně.“

„Bože, jak jsi teatrální. A pak že jsi nikdy nehrál divadlo.“

„K věci, prosím tě, k věci.“

„Tohle je k věci víc, než si myslíš. Vaše politika mě nezajímá. Nezajímá, rozumíš.“

„Politika,“ řekne Knorr a chystá se k vzletné definici. Na perutích alkoholu. Nepolitický člověk ohrožuje nejen sebe, ale celou společnost. „Politika,“ řekne. Tančí stále pomaleji a pomaleji.

„Drž se rytmu.“

Helena má zamlžené oči. Zvětšené o stíny, které se jí začínají ukládat pod brvami. Proč máš tak velké oči. Abych tě lépe snědla. Ba ne. Abych tě lépe viděla. Vlny vína.

„Hádat se nebudu.“ Pomalý Knorr v pomalém rytmu tanga. „Ale Šalamounův proces –“

„Nech Šalamouna. Mysli na nás. Měl bys mu to povědět. Ještě tady. Tady, než se rozejdeme.“

„Politika.“

„Říkal jsi, že se nechceš o mě dělit.“

„To jsem říkal?“

„To jsi říkal.“

Tango bez konce. Kupředu, dozadu, do strany. Nabídka poptávka. Helena. Mohla by se ho zmocnit jenom kouzly. Jak. Plátěný pytlíček se zaječím ocáskem a několik chloupků vytržených z vlastní kůže a cedulka s magickými písmeny S. T. T. I. A. M.

Satanas te trahat in amore meum. Sáček zašít do oděvu muže.

„Proč mi neodpovídáš.“

„Mám odpovídat?“

„Máš dojem, že se doprošuju?“

„Ale ne.“

„Přece nechceš, abych já sama.“

„Ale ne.“

„Dovedl bys mi vůbec splnit nějaké přání?“

Helena vzdálená. Kroky kupředu, dozadu, do strany. Vzdálená.

„Dobře,“ říká Helena. „Nic mu nemusíš povídat. Teď bych s tebou neodešla, ani kdybys chtěl. Nikdy. Rozumíš. Nikdy.“

Uprostřed tance ho opustí a jde k Bradnovi. Knorr si připadá jako na jevišti. Předposlední scéna.

Bradna v roli manžela: „Copak se děje?“

Helena v roli manželky: „Bolí mě kotník. Nepůjdeme už domů?“

Knorr v roli bývalého milence: „Doprovodím vás.“

A než spadne opona trochu nezávazného hovoru. Loučení a klanění, klanění a loučení.

Táhlé ráno dnes. Moje lenoška putuje šedivým jezerem. Příkré svahy domů a útesy oken. Přísnost chladná a strmá. Ale nebe se už prohýbá pod lehkostí vloček. *Něžných vloček hebký pád a skon.* Omítání oken tajícími hvězdami sněhu.

Neskutečný den, svět s měkkými stíny a polosvětly. Oceán široko daleko. Země, vykřikl plavčík a koráb radostně vyrazil tím směrem. Rychleji a rychleji. K pevnému bodu, k pevnému bodu. Dejte mi pevný bod v prostoru a vyvrátím zeměkouli. Jako by už dávno nebyl pevný bod stanoven. Od věků věků. Smrt. Raději myslet na cizí.

Pohřeb ve sněhových vločkách. Knorr v tmavém zimníku a černém klobouku vystupuje z vlaku do předjarní vánice. Je únor. Když dostal sestřin telegram, že jí umřel muž, měl opět nepříjemný pocit, že se přihodilo něco nevhodného. Ovšem, sestra. Vždycky nevhod. Mrtvý švagr uprostřed všeobecného vzrušení. Před nádražím stojí nákladní auto s plachtou a pod plachtou sedí dvě řady

milicionářů s puškami mezi koleny. Čekají v únorové vánici. Celé město, do kterého Knorr vchází, je v očekávání. Únor.

Sestra se věší Knorrovi na krk, její měkká ústa a tvář slaná od pláče, její hlava těžká starostmi a zármutkem, její tělo malátné, zlomené a poddajné. No tak, no tak, Knorr si v duchu domlouvá, musím to překonat, člověk musí za svůj život platit, všude na tobě vybírají mýto. Tato scéna je také poplatek. Měl bych ji litovat. Kdyby mě neodpuzoval její příliš velký žal. Když vystoupí žal ze svých břehů, stává se svou karikaturou. Naštěstí je tu matka mrtvého, stařena obrovitých rozměrů, s červenýma očima a hlubokým hlasem. Vede tříletou Olunku za ruku. Mluví a její hlas je mimo smutek i mimo radost. Smrt je přítelkyně, která prostírá stůl také pro ni.

„Tady,“ vzlyká sestra ve vedlejším pokoji.

Orosená skleníková vůně květin zastřela všechny ostatní pachy. Kůže smrti. Zpocená. Věnce a kytice, na stuhách: svému milému členu, svému dlouholetému příznivci, svému a svému. Činný muž. Zrno, které rozsel, vzklíčí. Mělo by vzklíčit. Někdy zklame i setba, která vzklíčí. Vyrostě něco jiného, než jsi zasel. Začátek niti můžeš uchopit. Držíš začátek niti, ale konec?

Sestra vyžaduje útěchu. Knorr jí sevře loket a odvádí ji. Jak to má být.

„Co se mu, prosím tě, stalo?“ Jak to má být.

Kuchyně plná lepkavého světla. Mokrá lepkavý sníh postříkuje krmítko za oknem. Bělostné šlehající jazyky.

„Takový dobrák,“ říká stařena klidným hlasem.

„Olunko,“ zanaříká sestra. Olunko, a zní to jako sirotečku.

„Právě touhle dobou mi to přišli říct. Jak si na to vzpomenu, vidíš. Už pláču. Jeho poslední chvílka byla na továrním dvoře. Dal

si v kantýně gulášovou polévku, a když šel přes dvůr. Víš přece, že měl se srdcem.“

Knorr je tu jediný muž a všichni od něho něco očekávají. Ne skutečný den. Padá sníh, padá sníh, pojedeme na saních. Vánoce, ó Vánoce. Vánoce tenkrát a sestra, sestřička. Fialové sametové šaty. Fialový zvonek a místo srdce zvonu dvě tenké kolenaté nohy.

„Královna zimy.“ Řekne a ukloní se.

„Od – od –,“ napovídá otec.

„Jen ji nech, ona ví.“ Dobrák babička.

„Hoj!“ Sestra šeptá, oči sklopené k podlaze.

„Na bílém koni.“ Napovídá otec.

Sestra tiskne bradu k hrudi, zvadlý fialový květ se opírá o dvě tyčinky.

Ze samého strachu, aby nic nezkazila, dovede zkazit všechno. Celé odpoledne čekala na své pokoření. Otec a jeho zásady. Proutek se má ohýbat, dokud je mladý. Opakování je matka moudrosti. Otec se nikdy nevzdával. Ani stárí. Nikdy nestárnul.

Sestra zestárla.

Zvoní. Dva milicionáři přinášejí věnec. Stuhý. Drahému soudruhovi. Vyšší z nich stojí u rakve a nespouští oči ze švagrova obličej, mladý, hubený, řemen přes modráky je mu volný. Snad je to jeho první mrtvý. Druhý je starý a vyschlý, nestará se o mrtvého, ale o věnec. Ukládá jej, načechrává a narovnává mu stuhý. Aby to šlo přečíst. Údiv nad mrtvým a starost o pocty. Údiv nad cizím mrtvým je vždycky současně údivem nad vlastním životem a starost o cizí pocty starostí o pocty vlastní. Ale tchyně vidí dva, kteří přinesli věnec. Zve je do kuchyně, jako by přišli na návštěvu. Milicionáři spěchají, ten první žít a ten druhý ještě se něčeho dožít. Pozvání nepřijmou.

Olaf. Kdykoliv se mi život zauzlí. Olaf. Přišel projevit soustrast. Matka mu zemřela před nedávnem.

„Není ti smutno v bytě? Sám a sám?“

„Pořád co dělat. Pořád co dělat.“ Vypočítává funkce. Sestra zvedá kapesník k očím:

„Tohle říkal můj muž taky.“

U Olafa stejné uspokojení jako u švagra, dokud žil, uspokojení uvnitř všech stížností na nedostatek času, máme moc práce, říkali ne usouzeně, nýbrž pyšně, byla to jejich práce, jako někdo má dům nebo auto, oni měli svou práci, pokračovala po večerech a nocích na schůzích, výborech a předsednictvech. Knorr tehdy neměl nic jiného, kromě bytu, knih a práce. Ale oni měli svou práci.

Olaf věří, že práce mrtvého bude žít dál. Sestra je dojata. Pozůstalí dychtí po nějaké věčnosti. Na nebesích nebo na zemi. Věčná památka. Olaf tomu věří. Má svou práci. Svá práce je věčná, přežije všechny. Já měl jen práci.

Olaf, sestra a já. Ani jeden z nás netušil. A všechno bylo připraveno. Knorrové ve mně čekali trpělivě na svůj okamžik odhalení.

Po okně stékají slzy prvního sněhu.

„Aspoň až bude Olunka větší,“ řekla obrovitá stařena, „potom už,“ zvedla ruku a ukázala plochou dlaň na znamení naděje.

Včera se zamkla v pokoji, aby nemusela mluvit s matkou,
s tou cizinkou, která ji mlčenlivě zbožňuje a jen občas
si dovolí otázku, jako oblázek do hluboké studny,
dlouho naslouchat a nikdy se nedovědět, zda dopadl.
Oluna nesnáší vášeň své matky, napětí lásky
mezi ponížným a vyvyšovaným,
proto odmítá matčinu poníženost,
snad i ona

miluje převahu jiných nad sebou,
jako by láska byla násilí na tom,
kdo miluje.

Je za mou lenoškou, Oluna, její střívčíky klovou do koberce, až se otrásá uvolněné kování na dveřích skříně. Duté údery od stěny ke stěně, tlumené kobercem. Sem tam, sem tam.

A pak ticho. Odešla.

Sestra se přezouvá v předsíni. Skřípavá podrážka botek. Plech bandasky naráží do stojanu na deštníky. Zdržela se. Teprve pro mléko.

Ticho. Spuštěný řetěz se kýve na zamčených dveřích a tluče stále slaběji do plechu, stále sla-bě-ji.

Cvičím. Zvedám střídavě ruce, hýbám prsty, pohybuji nohama. Jako každý den, když odejdou a nechají mě tady. Ale dnes nadešel den velikého pokusu.

Ještě jednou zkouším všechny nástroje svého těla, nařizuji poslušnost všem důležitým pákám a řemenům kolem mého lidského stroje, vzepřu se na loktech, přenesu váhu na zápěstí a na pěsti a zvolna se napřimuji.

V zrcadle na stěně stojí pokroucený muž. Tvář má námahou sevřenou jako pěst. Stojí. Cizí muž, vzdáleně povědomé já. Spouštím se do lenošky, dosednu tvrdě, usednutí se podobá pádu. Ale vznesl jsem se. Samé pokroky. Jsem spokojen a usmívám se svému pádu.

Ochablost blízká mdlobám. Přece jen jsem se vysílil víc, než jsem čekal. Odpočinutí dej nám. Opřeny s hlavou zvrácenou nazad. Obloha složená do záhybů, pruh oblohy při hoření okenním rámu. Podoba určitých obloh za určitých okolností. Výraz oblohy překvapené, zoufalé, závistivé. Jen k ní zvedni oči. Neúprosný

obraz tebe. Obloha příběhů. Oranžová stružka a otec a žebrák. Vrásčitá obloha.

Pamětnice zapomenutých skutků a nezapomenutých snů. Ale skutečnost má ke snu daleko. Nejméně tak daleko jako sen ke skutečnosti.

Několik kapek řídkého spánku mezi dvěma pokusy.

A stejný postup. Vzepřu se na loktech, zápěstí, pěsti. Stojím. Podruhé stojím, o něco rovnější než poprvé. Snad mě v zrcadle zdánlivě napřímil dopolední soumrak.

Cizí muž, vzdálené povědomé já. A za ním ještě jedna tvář. Moje sestra. Hroutím se zpátky do lenošky. Opět nehybný.

Sestra ještě drží bandasku s mlékem, ani neodložila kabát, snad mě slyšela na chodbě, snad viděla nějaký podezřelý stín na matném skle dveří. Prohlíží si mne, žasne, je zděšena, neví co.

„Ivane.“ Nemůže najít slovo. „Ivane.“

Stala se chyba.

Zkameněl jsem. Důvěřuje si tak málo. Za chvílku se jí bude zdát, že se v šeru zmýlila, a to, co viděla, bude pokládat za mámení. Je ze mě opět socha, nehybná.

Sestra si mne prohlíží a čeká, jestli se znovu nezvednu. Tu radost jí neudělám. Nedám se vtáhnout do jejího světa, do jejích starostí. Až odtud odejdu, nesmí o tom nikdo vědět.

Hodinu odchodu si určím já.

Ještě stojí na místě, kde se zastavila s bandaskou v ruce, světlá skvrna, kterou rozeznávám v koutku oka, je ona. Zavírám oči, abych se jí zbavil. Jsem zvědav, jestli o tom někomu poví. Lékaři. Jenže ten si je tak jistý svou diagnózou, že by se jenom usmál. A ona si není nikdy jista. Bojí se setrvávat na vlastním názoru. Raději jde přednášet básničku, plní cizí vůli, ale pokoření ji nemine.

Zavírám oči, zapomínám na sestru, a jako vždycky, když se kolem mne zužují kruhy spánku, pozoruji Knorra, který se blíží k známé stráni se zahradou.

Knorr jede autobusem natřeným jako všechny autobusy khaki barvou, která připomíná válku, ne tu minulou, ale budoucí, jak se v těch letech zdá, nevyhnutelnou a blízkou. Přeplněný autobus, dotírající záda, boky, břicha, pachy a vůně. Knorr stojí na levé noze a pravou se opatrně dotýká podlahy plné nohou, naráží střevícem na cizí botu. Vyhlídku na něčí zarudlý zátylek a límec košile s propocenou obroučkou na přehybu. Cibulový pot. Hovory o kopané. Co zůstane v našich hlavách, když se přes ně převalí vody tohoto týdne. Mělčiny s mělkými otisky, několik památek vyvržených na břeh, které spláchne příští týden. A co dál? Autobus si ničí přetížená péra, nárazy, drkotání. Konečně.

Křižovatka. Knorr vystupuje. Ještě tu je veliká tabule s nápisem Pension Hlava, lupenitý lak odprýskává od šedivého trouchnivého dřeva. Hlouček lesních dělníků v tmavých oblecích a s kravatami se tísni kolem vchodu do autobusu. V týdnu bydlí v pensionu proměněném na svobodárnu lesního závodu. Jedou promarnit sobotu, vesničané odněkud najatí na kácení lesa, rozjaření oblekem, který znamená, že se nepracuje, a rumem, kterým si krátili čekání na křižovatce.

Nad trnkovým křovím kus betonové kostky, bývalý pension. Knorr tam už nevkročil od neděle otců, ale krotitel žije v domě dál, stará se o provoz. Zaměstnanec lesního závodu.

Slunce promítá na luku a pole stíny a světla, Knorr vidí drátěný plot a hnědou hmotu dřevěné stavby v ochablé podzimní zeleni. Odemkne dřevěná vrátka zahrady a vstoupí. Za plotem končí jeho útěk ze světa hodnocení. Toulavá rezavá kočka ho už očekává. Tře se o tenký kmen zákrsku a zvedá k němu oči.

„No,“ osloví kočku, „copak, stížnosti?“

Kočka se protahuje a s vlajícím ocasem ho vede k chatě. Nejdříve ji musí nakrmit. Potom vytáhne z chaty houpací židli.

Pomalé labužnické pohupování, dlouhý smyk modré oblohy a potom, tohle potom nebylo v plánu, drnčivý úder dvířek od zahrady, tentokrát je zapomněl zamknout, stejně tudy nikdo nechodil, vlastně ano, jednou jel kolem zahrady traktor, jenže ten traktor zabloudil, nebyl zdejší, vezl na přívěsu písek, pokoušel se zacouvat zpátky na hlavní cestu. Lidé okolo zahrady nechodili, snad dopoledne, na pole, ale v sobotu odpoledne mělo zemědělské družstvo prázdno, chodili do práce na poli jako do továrny.

Knorr je krátkozraký, nepozná na první pohled, kdo je postava u vrátěk, teprve na pěšině mu začne někoho připomínat, ale nevěří, že by to mohla být ona, ještě dva kroky přímo k němu, a poznává ji, i po těch pěti letech, v kterých se neviděli.

Když seděl po švagrově pohřbu s Olafem a sestrou v kuchyni, zatoužil po nějaké zprávě o ní, ale bál se zeptat, jako by otázkou upozorňoval na všechno, co přišlo pak, i na historii s klíči a revolucí.

„Uvažuj přesně,“ říkal Olaf, „na koho jsi v květnu mířil puškou?“

Na nikoho, chtěl Knorr odpovědět, ale poučen dotazníky, které vlastnoručně vyplňoval, odpověděl:

„Na Němce, přece.“

„To není správná odpověď, ty nacionalisto. Na fašisty.“

Čas mění jména a jména mění čas.

Vinen byl čas, který stíral její rysy, takže nemyslel už na ni, ale na obnovený obraz své touhy, na Helenu, znovu stvořenou jeho obrazností.

Poznal ji, než došla ke studni, kráčela k němu pomalu, nespěchala s tím setkáním a rezavá kočka, ležící před houpací židlí, vyskočila a utekla, jakmile ji zasáhl neznámý lidský pach.

Chanel. Knorr nechá Helenu přijít až k houpací židli. Teprve pak vstane.

„Promiň,“ řekne, „špatně vidím. Vítám tě.“

A teď co ona. Přichází s aktovkou, v hubertusu, šátek na hlavě. Stejnokroj těch dnů. Pokouší se o úsměv. Omluvný úsměv. Nese malou omluvu Knorrovi jako dar. Stále stejná. Aspoň v tomhle. I jinak se mnoho nezměnila. Měla vždy dost času, aby mohla zadržovat stáří.

„Je to trapné, vid,“ říká Helena, „neměli jsme se raději už nikdy sejít. Kdyby záleželo na mně.“ Rozhlíží se. „Dá se tu mluvit? Neuslyší nás tu nikdo?“

„Nikdo. Ale můžeme dovnitř.“

Zaprášený vnitřek mládenecké chaty, nikdy předtím si neuvědomil mléčný povlak prachu na stole a zaschlý déšť na okenní tabulce, druhá tabule skla byla ještě zakrytá okenicí. Když chtěl okenici sejmout, zadržela ho.

„Jen ji tam nech, takhle je to lepší.“ Stáhla šátek z hlavy a rozpustila vlasy.

Pološero. Pravděpodobnost. Ani pravda ani lež. Ano i ne. Pocity napůl známé a napůl neznámé. Důvěrnost a cizost. Tahle Helena byla další z jejích podob.

Posadili jsme se do proutěných křesel, nechal jsem ji vybrat místo, a proto jsem pak viděl jen její siluetu proti oknu a narudlý přísvit, který jí rámoval hlavu, neboť do vlasů jí vstoupilo slunce.

„Můj muž,“ řekla, nepojmenovala ho tím směšným jménem, „zkrátka, jde o mého muže.“

Vyčkávala, co povím. Podvědomě jsem byl vlastně vždycky přesvědčen, že se jednou setkáme. Čekal jsem to.

„Čekal jsem to,“ řekl jsem.

„Ty už o tom víš?“

„O čem?“

„Mého muže zatkli.“

Opět vyčkávala.

„Co udělal?“ zeptal jsem se.

„A ty myslíš, že musil něco udělal? Nic neudělal. Vůbec nic.“

„Jestli je to tak, jak říkáš, nemůže se mu nic stát.“

„Právě proto jsem přišla, aby se mu nic nestalo.“

„Jak to myslíš?“

„Netvař se předem tak zděšeně.“

„Ale co tě napadá.“

„Máš přece spoustu známých.“

„Nemám vůbec spoustu známých, nemám známé, s kterými bychom mohli v téhle věci počítat.“

„Vím, že bys našel spoustu známých, kdybys našel odvalu.“

„S odvahou to nemá nic společného.“

Mrkal jsem, slunce za její hlavou mne dráždilo, neviděl jsem jí do tváře a rozčilovalo mě to. Nedovedu hovořit s někým, kdo se mi zjevuje jenom v obrysech, potřeboval jsem vidět, jak se tváří. Vstal jsem a přešel do protějšího kouta. Byla v něm tma, ale viděl jsem odtud Helenu, její profil ve světle, vlasy obarvené na rudu, vzpřímenou v zelených vlnách hubertusu, aktovku na kolenou a obě ruce na ní. Jako sfinga. Nenamáhala se ani sledovat mě, kam jdu, co dělám. Zaujatá vlastní věcí.

„Podívej,“ řekl jsem, „nejsem rytíř v boji muž proti muži, abych si posloužil odvahou. Soudím zloděje, podvodníky a rváče. Podle platných zákonů. Nikdy jsem zákony neobcházel. I kdyby případ tvého muže spadal do mého oboru, musil bych použít platného zákona.“

„Zákony,“ zasmála se a pohlédla na mne, jako bych ji náramně pobavil, „ty ještě věříš v nějaké zákony?“

„Ne,“ řekl jsem, „naprosto ne.“

„No tak.“ Byla shovívavá.

„V zákony se nevěří,“ řekl jsem, „zákony se dodržují. A někdy to ani nejsou zákony, ale společná úmluva nebo... Jsou taková období –“

„Ach tak,“ položila aktovku na stůl, „tak je to,“ rozepla si hubertus, prudce ho stáhla a hodila na stůl. Změna dekorace pro druhé jednání. Jakou barvu měl její svetr? Myslím, že zelenou. Zelené pahorky africké. Antilopa. Pérující vzepnutá křivka stehen. Zelené pahorky. Ale ne. Ne.

Pokročila ke mně. O dva kroky nebo tři a zaváhala. Podoba cizí paní, která přišla zkoušet odvahu.

„Jsem nešťastná,“ řekla.

Vyčkávala. Byla zvyklá, že jí ti druzí usnadňovali cestu. Stačí počkat a najde se někdo, kdo tě vyvede z lesa. Ale já už nechtěl. Kdyby mne nenavštívila, mohl jsem po ní toužit, jenomže bylo něco jiného, po čem jsem toužil, ne Helena, ale něco, co bylo mimo ni a co jsem marně hledal, když stála přede mnou živá a skutečná. A možná, že to něco bylo ve mně, nějaké plaché světlo, které zhasínala svým příchodem.

„Já vím,“ řekl jsem a cítil jsem zvláštní uspokojení a cítil jsem na okamžik i svou podlost, že to uspokojení cítím. Nikdy jsem neměl rád jejího manžela. Úspěšného. Majitele obzvláště pevného sebevědomí, jaké dopřávají peníze.

„Jsem hrozně nešťastná.“

Vyčkávala.

„Počkej,“ řekl jsem, „uvařím ti kávu, to tě vzpruží.“

„Myslíš?“

Pili jsme spolu po dlouhé době kávu. Přenesl jsem si židli, aby mě slunce neoslňovalo. Helena seděla v křesle napříč, dlouhé

malátné nohy, podkolení zaklesnuté na proutěném pletivu, dvě unavené sestry u cíle. Budou se vracet?

Řekněme, že tu zůstane. Zapomene na Bradnu jako tehdy v květnu, dovede na něho zapomenout, máme o tom doklad. Dovede zapomenout i na mne. Na sebe těžko. Řekněme, že tu zůstane na noc. Otevřeme rybízové víno. Vlastní výroba. Loňský ročník. A potom se hodí spát. Ve tmě bych ji možná viděl takovou, jakou ji vidím, když tu není. Kdyby ve tmě nehovořila. Jenže ona má ve zvyku hovořit i potmě. Aspoň slova. Neumlčitelná. Řekněme, že tu zůstane i zítra, i potom, až odjedu. V krajině, kde prožila dětství a kde ji znají a budou si o ní vyprávět, že opustila muže a žije se mnou. Dovím se o sobě a o ní podrobnosti v autobuse, ukryt mezi zády a břichy, budu nucen vyslechnout co a kde a jak, povahopis svého štěstí nebo neštěstí, babské dásně si mě budou převalovat jako sousto, postříkají moje jméno doposud nenápadné křiklavými barvami, které nejdou smýt ani sedřít, stanu se veřejnou věcí, zachraň se, kdo můžeš, veřejnou věcí.

„Nebudeš se zlobit,“ řekl jsem jí, „když tě k autobusu nedoprovodím. Mohl by nás někdo vidět. A to si jistě nepřiješ.“

II. Ano

Probudil jsem se, ale neotvírám oči. Nemusím se rozhlížet, abych poznal, že sestra v pokoji není. Slyším ji v kuchyni. Možná, že tu ani nebyla, možná, že mě nepřekvapila při cvicích, možná, že se mi všechno jenom zdálo. Stává se mi, že nerozlišuji sen a skutečnost. Poslední dobou mě stále víc namáhá určit, co bylo dřív a co potom. Jednotlivé příběhy mého života jako by se pohybovaly, neměly pevné místo, jako by přebíhaly a vyměňovaly si místa. Položky života. Jednotlivě jasné a pochopitelné. Ale souhrn nechápu. Sečítám znovu: jedna silvestrovská noc. Helenino přelíčení. Neděle otců. Příhoda s klíčem. Večeře s Bradnou. Helenina návštěva v chatě. A žádný součet. Žádný součet.

Z kuchyně zalykavé drhnutí kovu o kov. Sestra myje nádobí. Drátěnka strhává ze dna kastrolů zahnědlé škraloupy tuku. Sykání a supění drátěnky naplňuje kuchyň, předsíň i pokoj. Oddechující tělo lokomotivy, tučné, černé tělo lokomotivy, rozjíždí se a supí v krátkých výbuších. Sestra jde kus cesty podél rozjíždějícího se vlaku. Lidé ustupují před mladou vdovou, která se loučí. Vdoví šat. Přijed' brzy. Vdoví šat, vdoví šat. Přijedu, to víš. Na uklidněnou. To víš šat, to víš šat. A proč by jezdil, když se lokomotiva rozjíždí odtud, proč by jezdil sem, toto město mu bralo a bere a bude brát klid, město se podobá smečce, běží za vlakem, musí přidat, musí přidat. Nikdy se už sem nevrátím, myslí si Knorr a také si myslí, měl jsem se podívat k vile nebo se na ni zeptat, i když už je konec. Sestra mává, vyvěšuje bílý kapesník, vzdává se osudu. Bude jí musit psát. Na uklidněnou. Vlak se naklání v zákrutu, nádraží se sestrou zmizelo. Jen dál od toho města.

Spojování a rozpojování zvuků, vrstvy šramotů, vodorovné praskání podlahy a kolmé vzlínání říhajícího vodovodu. Přitahují si sluchem, nač nedosáhnu rukou, k čemu nemohu dojít nohama. Vysoký měděný zpěv v rozpáleném trupu kamen, tupé bubnování v rouře, hrnec s vodou sténá.

Otevřu oči. Teď mají slovo mlčící věci. Záclona shrnutá k jedné straně, její plástve nasycené medem zapadajícího slunce. Střecha protějščího domu s mokvajícím plstnatým sněhem. Stanice trolejbusu dole na ulici. Odtud odjedu.

Až vstanu, až dojdu ke dveřím, až projdu předsíní, až sejdu ze schodů, až vyjdu z domu, až přeju ulici, až mě zástup čekajících posune ke vchodu trolejbusu, až si koupím lístek, až se trolejbus rozjede. Denně odjíždím v myšlenkách. Promyslel jsem si každý krok, spočítal jsem své kroky. Někdy si dopřeju v mezaninu pohled z okna, někdy se zastavím pod schodištěm a oddechnu si. Jen jedna věc mi dělá ještě potíže. Mám-li si vzít na cestu hůl nebo deštník. Na tu otázku si musím co nejdříve odpovědět. Rozvažování mezi deštníkem a holí by mohlo oddálit můj odchod. Stát potom před skříní a váhat. Někdy zhatí maličké nedostatky velký plán. Naštěstí jsem tento nedostatek objevil a mám dost času, abych jej odstranil.

Dlouho jsem v sobě potlačoval obraz soudu, ale hlásí se stále silněji, nezbavím se ho dřív, dokud mu nepodlehnu.

Soudní budova provrtaná spleťtými chodbami, zákon s pododěleními, výjimkami, úpravami, odkazy. Historické tlusté zdi a sloupy schodiště opatřené čtvrtkami papíru a na nich šipky vybarvené červeným inkoustem, kudy z Minotaurova bludiště. Člověk z venkova bloudí, kde lichý, kde sudý cíl, pídí se marně v křivé chodbě po pisoáru, přendává netrpělivě tašku ze sudé ruky do liché, bludná ovce mezi zákony.

Knorr, ano, snažím se tu záležitost svalit na Knorra, povídám si o tom případu jako o Knorrově případu. Knorr sedí s dvěma soudci z lidu v prázdné zasedací síni. Obecenstvo čeká na chodbě a soudci se radí o rozsudku v zasedací síni místo ve vedlejší poradní síni.

„Přece mu nemůžete dát pět let.“ Knorr těmhle počtům nerozumí. Za dva pohlavky pět let.

„Jakpak ne.“ Hubený obrys soudce z lidu proti oknu, slepý třpyt skla v brýlích.

„Hlavně už to skončujte.“ Druhý soudce z lidu. Netrpělivý. Široká tvář vysloužilého sportovce. Snad fotbalista. Snad nikdy nesportoval, ale vždycky přesně ví, že to byl gól. Jaká diskuze. Diskuze je jméno pro zamlžování.

„Pět let?“ Knorr ťuká špičkou tužky do čtvrtky papíru. Dlouhá debata. „Za lehké ublížení na těle? Trestán nebyl, je zachovalý. Patří mu osm měsíců. Podmíněně.“

„Napadl člena národního výboru.“

„Ale ten člen byl bývalý pekař. Pekař se napaří a dá v hospodě bývalému pekařovi dva pohlavky. Pekař a bývalý pekař.“ Tak to vidí Knorr.

„Zamlžuješ fakta, soudruhu.“ Sportovec má jasno. „Neměl fackovat, nemám pravdu? Neměl fackovat člena národního výboru.“

„Pět let,“ říká brýlatý soudce z lidu.

„Lehké ublížení na těle.“ Knorr ťuká špičkou tužky na čtvrtku papíru před sebou. Rozsypaný mák únavy.

„Já jsem pro nejvyšší trest. Pořádek musí být. Hlavně to už skončujte.“ Netrpělivý sportovec.

„Pět let. Projevil nenávisť k našemu zřízení.“

„Pekař a bývalý pekař.“

„Kam tím míříš, soudruhu?“

Kam tím tehdy Knorr mířil? Spravedlnost, která by vládla nad lidmi. Aby někdo nežil na něčí účet. Spravedlnost nad lidmi. Za-

tím lidé vládnu spravedlnosti. Svědkové přesvědčení a zanícení. Ctnostný svědek z Helenina přelíčení. Čistotný číšník ze zahradní restaurace s plechovkou benzínu v ruce. Svědkové doby. Ze svědků soudci. Přesvědčení a zanícení. Ale právě tohle v Knorrovi dávno odumřelo. Jenže ti dva v něm to hledali.

„Tak nám řekni, kam tím, soudruhu, míříš?“

Otázka místo hrozby. Knorr zase vpředu, uniká, běží a běží, ale ti dva jsou mu na stopě. Takový dlouhý běh. Dlouhý jako život.

„A co když se někdo dopustí něčeho většího, kolik mu pak vyměříte?“

„O to se teď nemusíme starat.“

„Musíme se o to starat, protože pět let je nejvyšší výměra pro ten druh přestupku. Podle zákona.“

„Něco se už najde.“

„Máme platné zákony.“

„A co když zítra budou jiné?“

Knorr běží. Tentokrát ho doženou.

Když četl pekařovi rozsudek, ten člověk se ani nehnul. Stál v pozoru před svým činem, smířený se vším, jen když.

„Obžalovaný, můžete se odvolat.“

„Přijímám trest.“

„Nechcete se odvolat?“

„Ne.“

Přijal těch pět let. Nevěřil ve spravedlnost, proto je přijal.

„Co tomu říká prokurátor?“

Prokurátor váhal. A neodvolal se.

Některé příběhy zůstávají otevřené po celý život, jako krabice s odklopenými víky, a nemůžeš a nemůžeš je uzavřít a musíš žít dál v tom nepořádku a vracet se k nim a vracet se k nim.

Ano. Ale já byl zvyklý říkat ne. Ne je silnější, protože útočí, uzavírá, přetíná. Aspoň se mi takové vždycky zdálo. Ano pro mne znamenalo vzdát se.

Připoutávali mne ke stromu pomalu, hádali se o každý uzel, vychutnávali svou činnost. Zbytek smečky čekal a kopal do plechovek. Starý lom byl jediné smetišť. Nemohl jsem jim prchnout, nohy mi už přivázali a nyní uzlovali na mých zápěstích.

„Hotovo,“ zaječel kluk za mými zády, „hotovo.“

Smečka opustila hromady rozbitých kachlů rezatých rour od kamen a plechové čelo železné postele zabubnovalo. Poprava. Shromáždili se kolem staré švestky, ke které mne připoutali.

„Odvolej.“

Ani jsem neotevřel ústa.

„Povídal jsi, že jsme padouši. Odvolej to.“

Nepromluvil jsem.

„Odvolej. Odvolej.“

Kruh trapičů stále užší a užší. Ukaž se nám. Jestlipak brečí.

Zavřel jsem oči a stiskl zuby.

„Odvolej.“

„Necháme jemnostpána tady, ať si to rozmyslí.“

„Odvolej.“

„Ať ho okousají šakalové.“

„A vrány.“

„Odvolej.“

Když jsem otevřel oči, viděl jsem jejich záda, táhli z lomu a cestou kopali do dřevných hrnců. Provazy v zápěstí mě řezaly do masa a prsty mi nabíhaly námahou, jak jsem je napínal, abych dosáhl na některý uzel. Nadechl jsem a vykřikl:

„Neodvolám!“

Zpomalili krok a několik se jich ohlédlo, ale pak šli dál.

„Neodvolám,“ řval jsem zlostně a zoufala, „ne a ne a ne!“
Zmizeli.

Stál jsem přivázan k suché švestce, dokud mne neobjevil starý Finkelstein. Po celou dobu než se objevil, řval jsem svoje *ne*. Ale smečka byla pryč. Ne potřebuje svoje posluchače. Aspoň jednoho jediného.

Knorr vystupuje do vyliďněných sálů, kde nikdo neslyší jeho křik, jsou vyliďněné, a přece nedávno tu někdo byl, židle jsou ještě teplé, někdo zapomněl klobouk, jedna židle je převrácená.

Ten strach byl uvázan u suché švestky v lomu. A křičet nemá cenu. Odešli. Jsem sám. Nebezpečná samota. Nebezpečná pro sebe. I pro ty ostatní.

Historické tlusté zdi a sloupy, na kterých žilnatá malba napodobuje mramor, a na zdech papírové šipky vybarvené červeným inkoustem, šipky, kudy z Minotaurova bludiště. Člověk z venkova bloudí, kde lichý a kde sudý cíl, pídí se marně v křivé chodbě po pisoáru, přendává netrpělivě tašku ze sudé ruky do liché, bludná ovce mezi zákony, bloudí, až narazí na mého představeného. Hrabiner mu ukáže cestu, dochází k nim, když mu venkovan děkuje, Hrabiner se usmívá, vlídný a lidový. Je mnohem mladší než já. Shovívavě mi tyká s převahou člověka, který přišel na svět později než já. Není to jeho zásluha. Ale nemá cenu mu to vyvracet.

„Soudruhu, prosím tě,“ zastaví mne, „jestli máš chvílku.“

Tato pracovna je světlejší než moje. První myšlenka. Tyto kožené klubovky jsou zachovalejší. Druhá myšlenka.

„Tak proč s tebou chci mluvit.“ Hrabiner se tváří neurčitě. „Znáš nějakého Bradnu?“

Měj se na pozor. Třetí myšlenka. A potom změť myšlenek. Co tím chce? Mohu zapírat? Ptá se proto, že ví, nebo se ptá proto, že neví.

„Jak jsi na to přišel?“

„Bradna je ze stejného města jako ty. Tvoje sestra v tom městě žije. Myslím, že jsi mi říkal, že jí zemřel muž. Chápu, byt, v kterém člověk něco zažil. Dovedu si to představit, přátelé a známí v tom městě. Nemám pravdu?“

To město mi bralo, bere a bude brát klid. Utíkám před ním a vždycky mne dohoní.

„Sestra má málo přátel. Žili s mužem pro sebe.“

„Ale bydlí v tom městě a ty jsi tam také bydlel.“

„Nebydlím tam už od studií na vysoké škole.“

To město.

„Ani ses na sestru nejel podívat?“

„Ale jistě.“

„Tak co Bradna.“

„Jezdil jsem za sestrou a ne za Bradnou.“

„A nikdy jsi ho neviděl?“

„Naopak, znám ho jenom od vidění.“

„Dal by sis trochu kávy?“

Přikývl jsem. Otevřel dveře vedlejší kanceláře a požádal úřednici o kávu. Začínalo to jako výslech podle všech pravidel. Nikdy mi nenabídl kávu. Doposud nikdy. Od této chvíle s ním sdílím tajemství, že mu úřednice z vedlejší kanceláře vaří kávu. Něco za něco. Poskytuje mi své malé tajemství, abych mu předal já svoje. Prostředí důvěry. Láká a číhá. Mladíček. Kdyby nebylo toho Silvestra a té večere v Praze. Kdyby nebylo Heleny. Odkud se to mohl dovědět? Nepochyboval jsem, že ví. Aspoň něco. Odkud? Od Olafa? Ten?

Rozhodl jsem se zapírat. Bylo to lehčí než mluvit pravdu. Stejně by z mé pravdy uhnětl svou lež. Pokusím se využítkovat jen zlomky pravdy.

„Pokud vím,“ řekl jsem, „zatklo Bradnu za protektorátu gestapo.“
„O tom máme zprávy,“ řekl Hrabiner. „Buržoazní nacionalista.
Nic víc.“

A zprávy o mně?

Sekretářka staví před nás šálky kávy. Nejprve mně, pak Hrabinerovi. Právo hosta.

„Tak co si povíme?“ Hrabiner vlídný a shovívavý.

„Vzpomínám. Ale nic nevím.“

Rozvážně kroužím lžičkou v kávě, dokola, pomalu, dokola. Nemyslím na nic. Dovedu se daleko lépe tvářit zamyšleně, když na nic nemyslím, než když jsem opravdu zamyšlený.

„Totiž,“ říká Hrabiner. „O posledním válečném Silvestru,“ podívá se na mne. Zvednu šálek a napiji se. „O posledním válečném Silvestru se u Bradny sešla společnost. Nevíš o tom nic?“

Dlouhý doušek kávy a v zádech dlouhý pohled pronásledovatele. Nějaký roh ulice, za který bych uskočil, nějaký průjezd s Olafem. Ale možná, že on. Běžím.

„Nevím o tom nic,“ řeknu.

„To je dobře,“ usmívá se Hrabiner, „konečně, Bradna nám o tom poví sám. Zajistili jsme si ho.“

A než jsme se rozešli, ještě:

„Ale kdyby sis na něco vzpomněl, přijď. Klidně se zastav a řekni, soudruhu, tohle a tohle – –“

Propustili mě, jako když dítě upustí hadrový míček přivázaný gumičkou k prstu. Až bude gumička nejvíc napjata, zapruží a vyvrstí míček zpátky k dlani. Tísňivý pocit. Kolikrát ještě.

Bradna je tedy na cestě k výsledku. Hloubkový rentgen spravedlnosti, vrstvami a usazeninami let do hloubky. Minulost, ta smečka.

Ve své kanceláři jsem se posadil na vychladlé ústřední topení. Okno bylo sice zavřené, ale byl to otvor na ulici, ven. Čím víc jsem

na setkání s Hrabinerem myslel, tím mi bylo hůř. Překvapilo mne, jak lehce se dopouštím lži. Bylo to nečekané, nebyl bych u sebe předvídal, že budu lhát bez rozpaků a že lži použiju ve svůj prospěch. Žasl jsem nad tím a měl jsem obavy, čím sám sebe ještě překvapím. Člověk neví, čeho je schopen, až teprve po činu. Nedovedl jsem se odhadnout. Z Hrabinera a minulosti se mne zmocňoval strach zcela jiného druhu. Oba strachy, ze sebe samého i z Hrabinera, mne udělaly nejistým. Nic jiného, než právě ty strachy jsou vinny tím, co následovalo. Ze strachu se couvá, ale také útočí.

Na odchodu ze soudní budovy jsem potkal Hrabinera, kývl na mě důvěrně hlavou a místo pozdravu volal:

„Vzpomněl sis už na něco?“

„Ještě ne,“ řekl jsem a hned mi bylo líto toho ještě, jako bych mu zítra už měl něco prozradit. Jako bych předpokládal, že budu vědět.

Začal jsem se mu vyhýbat. Skrýval jsem se před ním a úmyslně jsem odcházel z práce později, jen abych se s ním nesetkal u východu z budovy.

V našem činžáku mne vyhlížela domovnice. Dlouho jsem ji neviděl a podvědomě jsem tušil, že se chystá něco nepříjemného. V poslední době se objevila vždycky, když mě mělo něco nepříjemného potkat.

„Čekám na Vás,“ řekla, „taky děláte přesčasy? Dneska každý dělá přesčasy. Přišel vám doporučený. Vzala jsem to za vás.“

Zklamal jsem ji, otevřel jsem dopis až nahoře v bytě. Nepamatuji se už na hlavičku instituce, která mne žádala o tu laskavost. Ale pamatuji si do nejmenších podrobností, co následovalo.

Pamatuji si a nemohu za to. To smečka. A jistý Knorr. Knorr, který vystupuje z kruhu stínů, aby mi znovu potolikáté předvedl svůj skutek.

Knorr se opře o dopis rozevřený na psacím stole. Tři prsty pravé ruky, palec, ukazováček a prostředník, spočívají na dopise.

Instituce. Shánějí zprávy od kohokoliv, jen když hodně zpráv od jiných lidí, ne od tebe. Předpokládá se, že ty lžeš, ale ostatní hovoří pravdu. Ti ostatní jsou schopni lži jen ve svém případě. Předpokládá se. Cizí hodnověrná svědectví, kterými má být někdo usvědčen ze svého života. Výroky a věty z dopisů obkrouží Olafa a narýsují kolem něho pravděpodobný tvar, aniž se dotknou jeho podstaty. Víc vnější než kůže, ještě víc vnější než vůně, která vychází z něčí kůže, nejvnějšnější.

Knorr má napsat, jak se choval Olaf, co si o něm myslí. Všechno, co o něm ví, nebo o čem se domnívá, že ví.

Knorr dostává strach, vidím, že dostává znovu strach, který ho už cestou domů začal opouštět. Dostává strach uprostřed vězení, jehož stěny se pohybují krok za krokem proti němu, zužují prostor, stěny se podobají Bradnovi, stěny se podobají Olafovi, Knorr je uprostřed zmenšujícího se prostoru, ti dva se ho dotýkají, tísní ho, berou mu dech. Knorr tuší významnou souvislost Hrabinerových narážek na silvestrovskou noc s doporučeným dopisem.

Prohlíží si prsty opřené o dopis, stín prstů píše dvě V. Hrozba klínového písma. Vae, vae. Běda. Musí se z vězení probourat na volný vzduch. Nejbližší stěnou.

Mezi malým chlapcem a školou ční vysoká neviditelná stěna. Neviditelná stěna se táhne od průjezdu na levé straně ulice k výkladní skříně truhláře na pravé straně. Průhledná stěna zachycená v zatuchlém průvanu průjezdové klenby a v dřevěném šeru výkladu, kde čeká rakev s šupinatým vavřínem na víku.

Chlapec zpomaluje před stěnou chůzi. Kdokoliv jí smí bez-trestně projít. Jenom na něho stěna číhá. Jakmile vkročí do jejího

průhledného těla, vyrazí z průjezdu kluk a začne bít. Bije sevřenými pěstmi, rychle, a přece s rozvahou a s rozkoší z rány, míří na citlivá místa, buší do chlapce, který se v úleku zapomíná bránit, přijímá bolest přihrbený, zhroucený do svého zděšení a zakrývá si bezmocně pažemi obličej.

Každý den musí Ivan Knorr projít ulicí ke škole a každý den vybíhá z průjezdu kluk. Ivan se plíží podle truhlářského výkladu, zkouší přeběhnout středem ulice, ale neviditelná stěna se nedá oklamat.

Kluk vybíhá z průjezdu a bije.

A vyhnout se ulici nemůže. Nevyhnutelná ulice. Hlavní ulice života. Nenahraditelná, nezbytná. Nepřekročíš její čáru.

Páteční odpoledne, zvláště bezútěšné odpoledne, je třeba projít ulicí čtyřikrát, odpolední vyučování, pátek nešťastný je den. Ivan počká, až hlavní proud školáků přejde. Mohli by být svědky jeho ponížení. Horký, suchý jarní den, tlama průjezdu je černá, šlehá z ní šedivý jazyk prachu. Hmatatelná průhledná stěna ve vzduchu hustém úzkostí. Ivanovi se potí záda a držadlo školní brašny se mu lepí na prsty a dá se hníst jako váleček tmavého těsta.

Na druhé straně stěny se objeví Olaf. Ve všech uzlech osudu Olaf.

Volá:

„Pojď! Proč nejdeš? Tak pojď už.“

Být ponížen právě před Olafem. Před ním. Ještě dva kroky k neviditelné stěně. Ještě krok. Než narazí na dvě pěsti. Již se jí dotkl. Stěna vydá hrozivý zvuk, Ivan slyší ten potměšilý jízlivý zvuk, kterým stěna přivolává strážce. Přibíhá, přibíhá. Tak tedy před Olafem. Ivan se v nejvyšším zoufalství ožene brašnou a zasáhne pronásledovatele do boku. Kluk se zapotácí. Nová rána brašnou. A nová a znovu.

Hlídač stěny prchá. Černá tlama průjezdu ho polkne a vyvrhne prach a smetí.

Stěna je náhle bez hlídače. Hlídač je bez stěny. Volná, konečně volná ulice. Hlídač ztratil stěnu a stěna hlídače.

Olafe, ty, který jsi mi dodával síly, abych zvítězil. Ale ne. Samozřejmě, to on mě zradil na samém počátku. Jak nás tehdy hnali od staré školy. Smečka. Rozdělili se a my to nevěděli. Obklíčili nás.

„Koukejte, Oláfek.“

„Tě zdravím, brejlovče.“

„Tumáš vořecha.“

„Chceš černý kafe?“

„Pusťte ho. Bude zase žalovat.“

„Budeš žalovat, co?“

„Spolknul jazyk.“

„Přestaň trucovat, jo?“

„Oláfku, klekni a popros.“

„Klekni, ministrante.“

„Jen mu zakruť uchem.“

„Klečí, brečí, klečí, brečí.“

„Ivane, vem s tímhle Oláfka přes nožičky.“

„Vem ho kopřivou přes nohy. Naučíme ho skákat.“

„Dělej, dělej.“

„Ne kluci, nemá to cenu.“

„Ivánek se bojí Oláfka.“

„Proč ho mám bít?“

„Dyť je to Oláfek.“

Tak pro tohle se bije. Že má někdo jméno. Že se někde narodil. Že má pleť, že má nos, že má otce. Proto se tedy bije.

„Kluci, chyťte Ivana!“

„Tak ty sis myslel, že nám utečeš?“

„Když pan Ivan nechce bít, nemusí.“

„Milostpán, bude študovat vysokou rohatou.“

„Oláfku, teď ty nasekáš kopřivou Ivanovi.“

„Tak bude to?“

„Dělej, a pořádně.“

Olaf třímá v ruce meč. Bude stínat přítele. Vždyť každý vraždí, co má rád. Kluk kroučí váhavému Olafovi ucho. Kolikrát ještě setne přítel příteli hlavu? Kluk chytí Olafovi ruku s kopřivou a zvedá ji k ráně. Ruka se nepozvedla sama, někdo ji vedl. Ruka se nebránila. Je to polehčující okolnost? Kluk kroučí Olafovi ucho.

Někdo zanotuje: Pižmoni můj. A už zpívají:

„Pižmoni můj,
dávej pižmo!“

Při zpěvu bijí Oláfka malými pevnými údery, úsečnými a bolestivými. Hymna a obřad trapičů. Olaf uhýbá a všude naráží na pěstě a nehty. Pižmoni můj.

„Budu, budu.“

„Co budeš?“

„S tou kopřivou...“

Přitáhnou Ivana k Olafovi a Olaf se rozmáchne. Smečka vyje nadšením. Podařilo se jí zlomit Olafovu vůli a vnutit mu svou. Olaf bije poctivě, aby si zasloužil svobodu. To je těch několik hodin, než ho smečka chytí.

Knorr se plouží domů, ohmatává a sliní sešlehaná lýtka.

„Bože, co máš tak červené nohy?“ leká se matka.

„Spadl jsem do kopřiv.“

„Koukat se na cestu,“ řekne otec.

Vedle v pokoji je ve džbánu na umývacím stole voda. Ivan vlhčí kapesník a chladí bílé pupence na zrudlé kůži. Stále opakované vědomí: já bych ne. Já ne. Já bych mu to neudělal. Koukat na cestu. Otec. Koukat. Já ne.

Voda stéká po nahém lýtku na ponožku a do střevíců. Střídá obklady na levé, na pravé, na levé. Má cenu zachraňovat, když ten, koho zachráníš, na tebe potom zaútočí? Na jedné straně hrdinové a na druhé zrádci. Svět se zjednodušil, lidé se dělí do dvou skupin. Na ty, co spravedlnost prosazují, a na ty, co žijí na něčí účet. Zbabělci.

„Hodně tě to bolí?“ Matka vešla do pokoje.

„Ani ne.“

Hrdinové jsou zvyklí na bolest. Proto jsou přece hrdinové.

Ale.

Nedá se dělat nic jiného než běžet. Běžet a běžet.

Oláfek v námořnickém obleku dupe po mém boku, široký límec se zlatými kotvami se mu zvedl a vítr mu ho přilepil na ucho. Za námi smečka. Běžíme spolu, pak je Olaf krok za mnou, pak dva, lapá po dechu, dupe pomaleji, ztrácím ho.

Zastavím se. Olaf je tak daleko, že mohu stát, vydechnout si a dívat se. Už ho chytají. Kořist. Když se vynoří z houfu, nesou ho, dva za ruce a dva za nohy. Průvod kráčí do ohrady, na opuštěné staveníště.

Vracím se pomalu k ohradě a opatrně přikládám oko ke škvíře mezi prkny.

„Pižmoni můj,
dávej pižmo.“

Bijí ho krátkými ranami.

Něco by se mělo stát. Zjednat průchod spravedlnosti. Vždycky bijí bezbranné. Něco by se mělo stát. Země zbavená zázraků. Všechny očesali ti před námi. Pomoz si sám. Proč nic neudělám? Proč mne sešlehal Olaf kopřivami? Proč něco neudělal? Proč nic nedělám já?

Zahrabávají Olafa do písku. Musí pokleknout do písečné jámy a kluci na něho hrnou ze všech stran sypký studený písek. Až ke krku. Toto jest pomsta beduinů, praví šejk. Tak splatím každému, kdož protiviti se bude mé moci. Dokonáno.

Ještě hymna odplaty. Za co?

„Pižmoni můj...“

Smečka opouští zahrabaného Olafa. Šakalům napospas. Ukryju se za sud s dešťovou vodou. Když smečka zmizí, vylezu z úkrytu.

„Ticho,“ říkám Olafovi, „co řveš, jdu ti pomoci.“

Jsem naschvál drsný. Stydím se, že jsem si nedodal odvahy dřív. Co řveš? Příště se jim postavím. Jsem přesvědčen, že se jim postavím.

A potom?

Posouvám splnění slibu. Udatnost v odkladu.

Teď už se nedá nic jiného dělat než běžet.

Knorr hledá kus papíru na koncept. Odsouvá zakládací desky s úředními listinami, trochu místa na desce psacího stolu pro soudcův loket. Plnicí pero nechce spouštět, namočí je do lahvičky s inkoustem. I to pero.

Vážení soudruzi.

Olafa Krále znám vlastně od dětství. (Knorr opravuje: Sou-druha Olafa Krále.) Už tehdy mi bylo divné jeho křestní jméno. Dostal je podle tehdejší měšťácké módy. Jeho otec, lékárník, byl ctitelem severských románů. Ve třídě patřil Olaf Král k nejlepším

a neaktivnějším žákům. Navštěvoval pilně hodiny katolického náboženství a ministroval v kostele. Později přestal ministrovat v kostele a čítal anarchistické časopisy. Jeho nejmilejší předmět byl dějepis. Obzvláště si oblíbil postavu Napoleonovu. Také obdivoval Caesara a Alexandra Velikého a Ramsese. Myslím, že obdivoval silné jedince, protože sám byl neobratný a ne vynikal silou, ačkoliv byl tělnatý. O děvčatech nemíval právě dobré mínění, proto snad zůstal svobodný. Nestranil se však žen. Pohlížel na ně – (Proboha, takové nesmysly. O to přece nejde. Knorr škrtá, co napsal. A znova.)

Vážení soudruzi.

Soudruha Olafa Krále znám dlouhá léta, i když se poslední dobou nestýkáme. (Jen věcně.) Je to velice aktivní člověk. Za protektorátu se kupříkladu úspěšně zúčastnil odboje ve skupině s – (Knorr škrtá: ve skupině s -. Nebude nikoho jmenovat. V té skupině byl přece i Bradna. Ale zkoumatelé a prověřovatelé minulosti si i tak ověří, jakého odboje se zúčastnil. Copak jsem se o Silvestru nesešel s Olafem i Bradnou v továrnické vile? Nestačí to snad na podezření, které zasáhne i mne? Škrtám celý odboj. Jak teď dokázat Olafovi aktivitu? A nebylo by lepší jeho aktivitu nedokazovat? Měj se na pozoru, Knorre. Všechno, co píšeš o Olafovi, píšeš o sobě. Jdeme spolu zatemněným městem v silvestrovském šeru. Olaf měl strach ze všeho, co není, ale pro co se vynalezne jméno, jako by to bylo. Skutečnost začíná tím, že ji pojmenuješ, ale stejně začíná i to, co není skutečné. Knorr škrtá, co napsal.)

Vážení soudruzi.

Domnívám se, že soudruha Olafa Krále dobře znám, i když se s ním už dlouho nestýkám, poněvadž jsem se nemohl shodnout s některými jeho povahovými rysy. Není stálý (jak by mohl jednou s Bradnou a pak proti němu), jeví sklony ke škodlivému individualismu (řekl mi kdysi: Člověk má vždycky chuť čistit si boty na

nějakém praporu...). Dává se nést spíše rozumem než nadšením, nevěří ve spontánnost... (Knorr škrtná všechno od „jeví sklony ke škodlivému individualismu“. Knorr škrtná všechno od „... i když se s ním už dlouho nestýkám“. Knorr škrtná všechno od „Vážení soudruzi“. Knorr škrtná všechno.)

Vážení soudruzi,

soudr. O. Krále znám už delší čas, ale neznám ho tak dobře, abych vám mohl poskytnout žád. inf. (Ne, ne. To vypadá, jako bych před nimi něco skrýval. Jinak, Knorre.)

Vážení soudruzi.

Soudruh Olaf Král, pokud je mi známo... (Škrtnuto.) O. Král je... Ačkoli neznám... (Škrtnuto.) Vážení soudruzi, dotazujete se...

Novými a novými údery školní brašnou zahání Knorr hlídače neviditelné stěny, kterou nemůže překročit a která se jmenuje Olaf. Byl to on, kdo mne tehdy seznámil s Bradnou. A s Helenou. Jestli někdo ví o tom setkání s Helenou v Praze. Jestli někdo ví o příhodě s klíči. Jestli někdo ví, potom... Co potom.

Po dvou hodinách psaní a škrtnání leží před Knorrem posudek. Víc obrana sebe samého než posudek o tom druhém. Nemá odvalu, aby jej přečetl. Bojí se, aby jej nezničil. Musil by psát znovu a znovu. Neposlat není řešení. Odsunuje jej jako kus podezření, které ulpělo na něm. Z pronásledovaného pronásledovatelem. Překládá list papíru, aby jej vsunul do obálky. Zahlédne slova: individualista. Opravdu jsem to napsal já?

Knorr vyjme ze skříně láhev, odzátkuje ji a nalije si velkou vodku. Zapálí si cigaretu, napije se, vtáhne kouř a napije se znovu. Který Knorr napsal posudek? Knorr sešlehaný kopřivami. Nebo Knorr s okem u škvíry v ohradě. Knorr bojující za něco. Knorr couvající. Druhá vodka. Neznámý Knorr. Třetí. Kdo ví, kdo to napsal. Snad se ani Knorr nejmenoval.

Knorr pije. Vlastně, říká si, člověk se nesmí sentimentálně rozptylovat do jiných životů, do trápení a starostí těch druhých. Čtvrtá vodka. Když se moc rozptyluje do těch druhých, nakonec se rozptýlí, roztrhá, roztratí jako kouř a nic z něho a nic z toho. S kým se mazlí příroda? Matka nás všech. Na planině, kde se křižují větry, není ústraní, žádné závětrí. Jediné závětrí v tobě.

Pátá vodka. Knorr recituje. Vždyť každý vraždí. A pak pozoruje s pohrdáním toho druhého, který popsal list papíru, složil list papíru do obálky, obálku zalepil, který vstává, odmyká dveře a s dopisem v kapse odchází na poštu, který se vrací z pošty, kde poslal dopis, a s úlevou si myje v koupelně ruce, s úlevou Piláta. Ten v zrcadle a ne jiný. Všechno způsobil a ještě způsobil. Ještě způsobil.

Teď se krčí v zrcadle, ještě si nezvykl na svůj čin, bude si jej musít v duchu opakovat, aby mu zevšedněl, krčí se odevzdaně, ostýchavě, ale jeho ústa, jeho potouchlá ústa, jeho ústa volí cíl a otáčejí na Knorra kulatý otvor pootevřených citů jako temnou slepou bulvu, která náhle puká jediným slovem vymrštěným Knorrovi do tváře:

„Kurvo.“

Štěkot. Smečka dlouhonohých skvrnitých a tlapatých psů se žene na mě. Jejich pazoury rozvířují v běhu suchou hlínu krtin. Blíží se v červeném hliněném oblaku. Lezu před nimi do srázu, usilovně, chytám se pahýlovitých křovin, ale není to nic platné. Červená hlína se už snáší i okolo mne jako mlha. *Ohaři na zvěř zahráli. Štvanice se začala.* Psi jsou na dosah. Už jsou tu.

Probouzím se. Moje ruce, lenoška, ke které jsem připoután, zrcadlo, celý pokoj je ponořen do ohně zapadajícího slunce. Klid a mír.

V tak slavný den. Tak špatný sen. V tak slavný den.

Dopoledne odešla sestra opět nakupovat. Pan Óo nebo Knou se učil mluvit. Hned první pokus mne překvapil. Jazyk byl lehký a ohebný, jako bych z něho sňal tuhé pouzdro. Jak dlouho jsem čekal na tenhle okamžik. Musil přijít, byl jsem o tom přesvědčen, že přijde, po tolika cvicích a pokusech se musil dostavit výsledek. Nevěděl jsem však, kdy se dostaví. Jsem také přesvědčen, že odejdu, a nevím kdy.

Dovedu vyslovit své jméno. Obtížné r rachotí jako dřív. Dovedu recitovat latinské hexametry, hic situs est Faethon currus auriga paterni, dovedu označovat věci i nevěci německy i francouzsky. Dovedu. Dnes dopoledne se vrátilo do úst mé jméno. Budu je potřebovat, až odejdu, všechna slova mi budou zase sloužit, ale to jsou slova, která patří všem. Mé jméno patří jenom mně, beze mne by ztratilo smysl.

„Knorr,“ říkám si tiše, „Knorr.“

A zase vidím toho Knorra, jak píše posudek. Bylo zbytečné, že jsem napsal posudek jako sebeobranu. Druhý den jsem se dověděl od kolegy, že Bradna nebyl zajištěn, ale že utekl za hranice.

Potkal jsem Hrabinera. Volal na mě a z jeho hlasu jsem vycítil druh přátelství, které ponižuje toho, komu se nabízí.

„Tak co,“ volal, „napadlo tě už něco?“

„Ne,“ řekl jsem, „a nikdy mě už nic nenapadne. Říkám ti, že jsem Bradnu viděl jednou v životě a ani jsem s ním nemluvil.“

Lhal jsem lehce, mohl jsem si dovolit jakoukoliv lež o Bradnovi, byl za hranicemi a to bylo pro mě, jako by zemřel.

Hrabiner se na mne díval.

„Nejde jenom o Bradnu,“ řekl. „Myslím, že jsou tu ještě jiní, o kterých bys nám mohl leccos povědět.“

Pokrčil jsem rameny.

Hrabiner se bavil. Při výslechu se vždycky bavil. A tohle byl jeho způsob výslechu. Nejasný hovor o neurčitých věcech, až se obžalovaný sám zachytí na něčem pevném a jasném. Jenže se mnou si dával práci nadarmo.

„Rozhodně, kdybys něco měl, přijď mi povědět.“

Dráždil mne jeho postoj vševědoucího a všepředvídajícího. Byl bych rád otrásl jeho jistotami. Neudržel jsem se.

„Bradna přece utekl,“ řekl jsem.

„Jak to víš?“

„Ale říká se to tu.“

Chybil jsem, že jsem prozradil, co vím. Moje podrážděná ješitnost se dopustila chyby. Umožnil jsem tím Hrabinerovi jenom to, aby jeho jistoty ještě víc vzrostly.

„Já vím, že Bradna utekl,“ řekl, „ale to nic na věci nemění.“

Na které věci? A co?

Jednu věc jsem rozhodně změnit nemohl. Posudek na Olafa byl odeslán.

Ale já nechci myslet na Olafa. Vystupuje z každého kouta. Pokoj kolem mého křesla je plný Olafů, i v zrcadle se kmitl jeho stín.

Maminko. Snažím se představit si matku. Ta mne možná zachrání před těmi Olafy. Maminko.

Pocit měkkosti, hroutím se do jejího objetí jako do peří, teplé, vlahé pohlazení, z vlhka a tepla se zrodil všechen život, nos zabořený do její sukně, poddajného břicha. Bezpečí. Hledám bezpečí.

„To je teta,“ říká matka a zvedá mi obličej ze sukně, „neboj se, to je teta.“

Nebál jsem se jí, styděl jsem se před ní jako před jiným neobyčejně krásným druhem lidí. Mladá teta. Mladá mrtvá. Takovou bych uměl milovat. Tajné obnažování vlastního těla, rozkoš z doteků,

ale její veliké nahé tělo bylo bohaté a jemně vybroušené žlutým světlem kanoucím ze svícňů. Tělo malého chlapce je hubené, bledé a nuzné. Nechuť k vlastnímu tělu.

Hledal jsem její podobu. Magda první. Magda druhá. Na studiích v Praze. Jak se jen jmenovala. Až do nebe pátého patra. Co se tak koukáš? Hledal jsem její podobu a byla to zrada. Vůbec se jí nepodobala. Zrušila i nejmenší podobnost jediným posunkem. Ty jsi pátý, řekla. Dlouho jsem se myl. Potom. Vymydil jsem mýdlo. Ani vzdáleně nepřipomínala tetu. Takový omyl. Nechuť k vlastnímu tělu.

Nedovedl jsem vcházet do lásky jako do lesa, vejít, kdy se zlíbí, a vyjít, kdy se zachce. Jestli je to opravdu láska, může z ní být člověk jen vyhoštěn, vyhnán, vymrskán z jejího území.

Maminko. Už nepomáhá žádné zaklínadlo, Olaf se vrací, Olaf se vrací a vede mne do mé garsoniéry.

„Namočili mě do toho pěkně. Oni a ještě někdo.“ Olaf je přepadlý, starosti mu strávily tuk z tváří a kůže zbavena obsahu visí, zvadle a prosebně a lítostivě. Olaf zasypaný v písku.

„Potkaly mě věci,“ říká Olaf, „člověče, mě potkaly věci.“

Přistrčím mu cigarety. Olaf kouří hltavě a přemýšlí. Z kterého konce. Nevypadá, že by mne chtěl napadnout.

„Jsem pěkně namočený. Kdybych jen věděl, kdo?“

Rád bych něco řekl, ale jazyk mi roste v ústech.

„Kdo mohl mít na mně zájem, abych... Nikdo mi nevěří. Všichni věří nějakým výpovědím, které neznám, nějakým posudkům, které mi nikdo nedal do ruky.“

Jazyk se mi v ústech zase smršťuje na původní rozměr.

„To se musí vysvětlit,“ říkám.

„Ztratil jsem místo,“ povídá.

Jestlipak ho viděla domovnice, jak jde ke mně nahoru. Není to pravděpodobné, ale jestli ho viděla, co jí povím, až se mne zeptá.

Musím si připravit pro ni nějaký vtip. Miluje vtipy a já už jí dávno žádný nevykládal. Je toho názoru, že kdo vykládá vtipy, je v pořádku. A já jí už dlouho nevykládal vtip.

„Vyhodili mě,“ povídá Olaf. „Vypadám snad jako tajemník kapitalisty? Jako Bradnův dohazovač? Jako agent –“

„Počkej. Nech toho na chvíli. Uvařím ti grog.“ Jeho oblíbený nápoj. „To tě přivede na jiné myšlenky. Napijeme se a uvidíme, co se dá dělat.“

Podařilo se mi odzátkovat novou láhev rumu tak, že dovnitř nepadlo ani smítko korku.

„Vidíš, že se zdokonaluji,“ říkám. Jsem rád, že se mohu chvíli zabývat lahví a vařičem a nemusím se dívat na Olafa.

Není to pěkný pohled. A když si vzpomenu, že jsem ten posudek psal zbytečně. Vinen je Hrabiner, o tom nelze pochybovat, věděl, že Bradna utekl, a tvrdil mi, že ho zajistili. Podlehl jsem. Nikdy nepodlehneš sám, vždycky někoho strhneš s sebou.

„Voní to dobře,“ povídá Olaf. „Připomíná mi to spoustu věcí.“

„Jasně,“ říkám. Nutím se do studentského tónu. Ale nejde nám to nějak.

„Nevím, proč se neobrátili na tebe,“ říká Olaf a jeho prosebné tváře se chvějí, „to by bylo jiné. Posudky by měl psát někdo, kdo člověka dobře zná, a ne kdekdo.“

Jdu do koupelny a zavřu za sebou dveře. S chutí bych zvracel, kdyby šlo zvracet skutky. Vracím se a Olaf už pije. Přivítá mne s úsměvem:

„Nepřišel jsem ti brečet, to ne.“

„Já vím.“

„Tvrdoť, prosím. Ale proti komu?“

„To se musí vysvětlit.“

„Už se to vysvětlilo, zatraceně se to vysvětlilo.“

„To se musí vysvětlit.“ Do toho, chlapče, nebudu strkat nos. Znáš tě, jsi přímý a poctivý, ale co když je tu ještě něco. Na dně, víš. Každý můžeme něco nosit na dně. A třeba neneseš na dně nic, ale ti druzí ti tam něco přisoudí. Tonoucí stahují pod vodu svoje zachránce. Místo jednoho utopence dva? Co si všechno nedovedu vymluvit.

„Nesmíš to tak, Olafe, brát.“

„Já vím, že si to nemám tak brát.“

„Nesmíš si to tak připouštět.“ Tohle jde dobře. Tímhle způsobem to jde dokonce výtečně. „Nedělej z toho víc, než co je.“

„Já ti sem přece nepřišel brečet.“

Olaf si utírá tlustými ukazováčky mokré oči. Není to zvláštní, ukazováčky mu nezhubly, ukazováčky má, jako míval. Pozorují ho jako na výstavě. Jsem rozený pozorovatel, ne herec. Hry se účastním jen z donucení. Jen z donucení.

Ustlal jsem mu na gauči a sám jsem si sestavil složité lůžko z květinového stolku a křesla. Je to můj osud, spát v křeslech, jsem odsouzen do lenošek a křesel a má záda uvykla směštnávat se na prošívaných oblinách čalounění. Samá provizória, provizorní spánek.

„Co to znamená?“ zeptal se Olaf.

„Budu na tom spát,“ řekl jsem, „udělám si z toho takovou postel.“

„Ale nesmysl, můžeme spát na gauči oba. Je dost široký.“

„Ne, ne. Nebudu tě utiskovat.“

Přesvědčoval jsem ho, že si lehnu na improvizované lůžko pro jeho pohodlí. Nešlo mi však o jeho pohodlí. Nedovedl jsem se prostě přimět, abych ulehl na totéž místo na gauči, kde jsem ležel vedle Heleny.

„To je od tebe hezké,“ řekl Olaf, „a co kdybych si lehl na tu tvoji stavebnici já?“

„Nikdy bych si to neodpustil,“ vmluvil jsem se do své šlechetnosti s citem, jaký jsem u sebe doposud neobjevil. Šlechetnost může být ostatně také jenom druh marnivosti. Anebo víko na něco.

Ulehli jsme a potmě ještě prohodili pár slov, bezvýznamnou vzpomínku a dobrou noc a pěkné sny. Sotva doznělo poslední slovo, Olaf už spal. Jeho dech pravidelně stoupal a klesal z jednoho rohu gauče, dojmy z nenadálého setkání se rozplynuly ve tmě a já měl dojem, že se znovu naplňuje příběh s Helenou. Ale jenom na okamžik, dokud měsíc neopustil mrak. Bílé paprsky zasáhly knihy navršené na psacím stole a vrhly na desku černé hranaté stíny, vymřelá starověká města spících slov, babylónský zikkurat lejster.

Svit měsíce pokryl Olafovu tvář, ležel nyní naznak, rozpažený, přibit starostmi k zářícímu pruhu prostěradla. Všechno, co bylo v jeho obličejí měkké, zkamenělo pod dotekem měsíce.

Nehybná vznešenost. Lehce zamyšlený jako profesor Gajer. Měli jsme ho na římské právo. Dával číst z Justiniánových kodexů. Klopýtali jsme s Olafem do Karolina s latinským zmatkem v hlavě. Muži ve výhodě před ženami. Nesnášel ženské. Slečno kandidátko, bylo by lépe, kdybyste zanechala práv. Kandidátky si přitahovaly vlasy k lebce, jen žádný bohatý účes, puritánská úprava, vypůjčené brýle, sukně hluboko pod kolena, přicházely ke zkouškám šedivé a nenápadné.

Olafova tvář se měnila, už to nebyl profesor Gajer, ale Olaf, mladý studující práv s ironicky pozdviženým obočím. Tenký potrhaný mrak se sunul před měsíc. Filtr, pod nímž se mění scéna.

Olafe, kam teď? Touláme se podle Vltavy, kolem železného zábradlí mezi Karlovými lázněmi a Národním divadlem, i ve snu

bych uměl nakreslit lomené tyče toho zábradlí. Kam teď, poslední odpoledne před první státnicí, co se dá ještě stihnout? Prométheus a dva klovající orlové. První orel, menší a tlustší, vyrazí s křikem: sekularizace není konfiskace. Nebo: koupil jste si mou knihu? Tam je všechno vytištěno. Najděte stránku. Druhý orel holohlavý. Nedostatek vlasů prý přebytek mužského hormonu. Vysvědčení mužnosti. Opak Gajera. Vezmi si hodně krátké sukně a přehod' nohy přes sebe.

Olafe, kam teď? Kamkoliv půjdeme, všechno je zdání. Neunikneme skále, ke které jsme přikováni. Milý Prométhee. A orel brousí zoban.

Olafova tvář se proměňuje. Mrtvý Napoleon na lůžku, ostrý bílý nos ční do pustého měsíčního svitu. Napoleonův život v moci Angličanů. Olafův život v mé moci.

Moc jako východisko. Kdyby byla moc nad těmi druhými východiskem. Jenomže získat moc nad těmi druhými je lehčí. Cestou menšího odporu. A větší slávy.

Myslel jsem tu noc také na válku. Hovořilo se tolik o míru, jako by byla válka za dveřmi. Válka jako řešení. Konec trapným scénám s Olafem. Nenastane-li konec, budeme musít ráno vstávat a rozmlouvat, nevyjdu z přetvářky, poněvadž každá věta, i ta nejprostší, káva je horká nebo vezmi si cukr, bude přetvářka. Budu zakrývat bezvýznamným sdělením sdělení významné, dokud nenajdu odvalu, abych mu řekl, Olafe, ten dopis jsem napsal já a tohle v něm bylo.

A co by z mého významného sdělení Olaf měl? Pravdu? A k čemu ji mít, nač? A co bych měl z toho sdělení já?

Lépe je dělat, jako bych nevěděl o klíčích pod polštářem. Člověk nemusí nasazovat kůži a jde to také. Nebyla to ani tak ztráta odva-

hy, jako nezájem o zasahování do záležitostí, které byly v pohybu a jistě už si najdou vlastní směr.

Ano, uvažoval jsem při pohledu na Olafa, kterému se opět proměnila v náhlém měsíčním polostínu tvář. Ustaraný pohublý Olaf. Ano, umění žít předpokládá především prostor jako každé umění. A Olaf si ten prostor zúžil. Můj dopis byl jen přirozený důsledek Olafova jednání. Je to Olafova vina, že jsem napsal takový dopis. Je to Hrabinerova a Olafova vina. Říkal jsem si, ale neuklidnilo mne to.

Usnul jsem k ránu. Olafovi jsem o dopise nepověděl. Nikdy.

Ze zbytečného zasahování je nakonec jen a jen zbytečné rozčilování. To ať si vyřizuje sestra.

Stojí ve dveřích s nákupní taškou, připravena k odchodu na nákup. Nevím, co pořád nakupuje, tentokrát jde bez bandasky, podezírám ji, že chodí nakupovat s nadějí, že konečně koupí to hlavní, co jí chybí. Jednou jí chybí sůl, jednou ocet, ale to není hlavní věc. Potřebovala by si koupit klid, jistotu, že má všechno doma, jídlo i Olunu. Má potřebu souhrnu, nějaké hotovosti, něčeho absolutního. Zdělila to po našich předcích, učitelích. Ti měli svoje jistoty v Bohu, vlasti a historických českých právech a nedalo jim tolik práce najít je. Moje sestra nehoruje pro žádnou ze starých jistot. A novou nenalézá. Všechny řeči o kolektivitu se u ní smrštily na úzký kolektiv rodiny, celé historické revoluční tažení proti boháčům vyústilo u ní v tajné přání, aby se Oluna vdala třeba za toho posledního, který zbyl. Rodina a majetek, to jsou její dvě jistoty, ale nenalézá je a musí je hledat znovu a znovu. Jde na nákup.

Škoda, že jsem si zakázal mluvit. Musím tajit, co dovedu, slova, pohyby, cviky. To, že se připravuji na nečekaný odchod, na útěk ze čtyř stěn. Jak jsem vyrozuměl ze sestřiných řečí, moji garsoniéru

ještě nevyklidili. Počítají s ní pro Olunu. Přepočítají se. Když si to připomenou, zalechtá mě v plicích a v žaludku. Směju se dovnitř. Škoda, že jsem si zakázal mluvit. Pověděl bych jí něco o pravdě. Zeptal bych se jí, kterou pravdu myslí, když říká panu Stefanovi:

„Dneska už nikdo neví, co je pravda, jenom já a vy.“

Jakou má barvu a chuť ta jejich pravda? Liší se maličká od veliké? Je v sukních nebo v kalhotách? Je v pondělí nebo ve středu? Zřejmě neví o pravdě v otázkách, o tom, že pravda žije ve způsobu, jakým se ptáme.

Naštěstí pokušení promluvit mizí. Sestra odchází s nákupní taškou a Oluna si obléká kabát. Jejich cesty se rozcházejí. Sestra jde hledat, co jí chybí. Oluna uchopí třeba cokoli a prohlásí to za pravdu, jen aby našla. Tihle mladí chtějí jenom nalézat, dlouhé hledání je nebaví. Rychle nalézt pravdu, lásku, úspěch, štěstí. Už ráno chtějí vidět hvězdy, které přináší večer.

Jsem sám. Všichni odešli a je ticho, že slyším v uchu slabý vysoký tón. Smyčec na struně e. Sténání ticha.

Pomalů se vztyčuji, říkám pomalů, ale srovnávám-li, jak jsem se z lenošky zvedal ještě před týdnem, mohu s klidným svědomím slovo pomalů vynechat. Stojím s lýtky přitisknutými k polštáři sedadla, můj záchranný pás pro případ, kdyby mě opustily síly. Vykročím. Zkouším ovzduší jako neplavec vodu. Ještě stačím, ještě stačím. Cestou se přidržuji břehu. Lenoška, prádelník, židle. Ještě stačím. Až ke kulatému stolku. To je můj cíl. Doposud jsem se nedostal dál než k židli. Dnes tedy poprvé kulatý stůl. Přikročím k němu, opřu se o něj dlaněmi a cítím pod prsty jeho hladkou desku, ořechové dřevo nebo něco na ten způsob, v dřevě a rostlinách jsem se nikdy dobře nevyznal, stromy a květiny mlčí, to není můj obor, můj obor je řeč, výpověď, svědectví, obžaloba. Být stromem

je krásné, strom mlčí, celý život v mlčenlivosti a tichu, bez obžalob, lži a hysterie. A nakonec hladký, vyleštěný zachycovat světlo.

Dveře předsíně klapnou.

Někdo jde a já jsem u stolku místo v lenošce. Nohy mi dřevění zděšením. Okamžik a práce dlouhých dní je u čerta. Poroučím si jako starý zupák. Nejdříve levou. Sunu se zpátky. Kroky v předsíni jsou stále naléhavější a blíží se ke dveřím pokoje v kruzích, v nevypočitatelných kruzích, které mi nahánějí hrůzu. Židle s výpletem, prádelník, Oluniny kroky. Zašla do koupelny. Zřítím se do lenošky. Vyčerpaný. Přeplaval kanál La Manche a ještě se usmíval na reportéry. Pokusím se o úsměv. Zrcadlo mi vrátí jeho křivou podobu.

Oluna. Podpatky odpalují krátké výstřely. Nejužší sukně. Zuje se za opěradlem mé lenošky do punčoch. Neslyšně vstoupí do zrcadla, otevře skříň a loví, co na sebe. Potom vykročí ze sukně a stáhne svetr přes hlavu. V kalhotkách a podprsence. Vnímá mne jako kus nábytku. Moje oči nejsou víc než oči skříně nebo oči prádelníku. Posouvá si kvítkovaný podvazkový pás k jedné straně, zkracuje ramínka podprsenky. Pohled do zákulisí. Vybere ze skříně pruhované červenočerné šaty se širokou sukní. Vklouzne do střevíců a klape k zrcadlu. Výstřely zlenivěly. Čechrá si vlasy. Rtěnka. Ukáže zrcadlu zuby. Rtěnka. Smítko na špičce nosu.

Zvonek na chodbě drnčí. Mám cvičený sluch a poznám podle zazvonění, s kým budeme mít tu čest. Pod Stefanovým prstem se zvonek chvěje, zvoní třaslavě a rozpačitě, anebo krátce, bojí se dělat rámus. Stefan nepředstírá. Zato Bujaré udeří ukazováčkem do tlačítka s přehnanou mužností a drží tam prst právě tak dlouho, kolik je zapotřebí, aby si potvrdil svoje sebevědomí.

Zvoní pan Bujaré. V neobvyklou hodinu.

Za chvíli se objeví jeho bledá lebka v zrcadle. Usedne na židli. Kolem něho ten jeho vzduch. Každý člověk je obklopen svým

vzduchem, to je pravda, a dřív než mu podáš ruku, musíš projít oblakem jeho vzduchu a víš, na čem jsi, ještě dřív, než stiskneš ruku. Není to vůně, není to pach, je to spíš atmosféra, klima. Také Oluna nosí kolem sebe svoje klima. Tady jsem a se mnou všechno začíná. A klima pana Bujaré jí odpovídá: tady jsem, všemu rozumím, všechno chápu a vším pohrdám.

Oluna je okouzlena. Ví, co jí sluší, a používá svého okouzlení jako rtěnky nebo tyčinky na obočí.

Bujaré se překonává. Antonioni, barvy, ano, ale co nám to říká, Fellini, poněkud sentimentální, tragicky sentimentální, nezdá se vám, a prosím vás, u nás, co u nás. Dovede si na každou osobnost stoupnout jako na schod a stoupá výš a výš. Oluna žvatlá a Bujaré má pocit, že je obdivován. Položí svou kloubnatou ruku na Oluninu sukni, nad koleno, a Oluna ji tam nechá ležet na červených a černých pruzích své sukně a noha jí znehybní, aby ho neodradila.

Neumím se soustředit na řeči pana Bujaré. Jejich smysl je v kroužení kolem Oluniných smyslů a ne v jejich obsahu. Salonní hluk slov. Imaginace, surrealismus, inscenace, Ionesco. Jeho ruka ve stínu slov. Ruka postupuje po vzepnutém oblouku nohy k bokům. Skutečnost absurdity, neskutečnost skutečného. Velice skutečná ruka ujíždí po černých kolejích, ujíždí po červených kolejových čarách k řadru.

„Všechno je absurdní,“ říká Oluna, „teda aspoň já mám takový pocit.“

„Je vidět, že žijete svoji dobu,“ zasklený pohled pana Bujaré, „nejlepší, jak se vyhnout nesmyslu, je podlehnout mu. Podlehnout absurditě.“

Nyní bych mohl vstát a oznámit jim, že jsem tady také. Bůh pozorující z keře Adama a Evu. Vyhnat je z ráje. Kdybych byl Bůh. Ale tak bych vyhnal nejen ty dva, nýbrž i sebe z ráje. Už bych se

nemohl vrátit do svého ústraní, už bych nebyl zapomenut. Možná, že právě to je pro Boha veliké štěstí. Být zapomenut.

Jsem mlčenlivý jako strom poznání. Stromy poznání jsou mlčenlivé. Nezajímat se o lidi, kteří milují a umírají pod mou korunou. To je jejich věc a má věc je jiná.

Stejně se všichni vracejí jako pružiny na svou cestu. Nevymluvíš jim ji, je nevyhnutelně jejich. Zavřel jsem jednoho na šest let a po šesti letech loupil zas. Jediná možnost pozorovat. Šest let a loupil zas. Neodolatelné nutkání udržet svět ve vyježděné a vadné dráze. Navzdory těm, kteří se opírají do kormidla, aby změnili směr.

Kdybych vykřikl, stačilo by vykřiknout a jeho pečlivě připravované mužství by se zhroutilo. Takový případ. Muž zpolíčkoval ženu, která se ho uprostřed milování zeptala, jestli zaplatil činži. Nebyli spolu, každý zvlášť.

Nejsou spolu, každý zvlášť na vlastní pěst. Každý sám pro sebe a já mám být pro ně? Předbíhat osud?

Pan Bujaré prudce oddechuje. Musím při jejich milování myslet na smrt. Tehdy s tou černovlasou Magdou druhou až pod střechou, tehdy poprvé jsem také myslel na smrt. Některý hmyz prý po tom zemře. Nebo samička ukousne samci hlavu. Láska i smrt. Láska, to je zápas se smrtí, tragický, protože o vítězi je už rozhodnuto, velkolepý, protože se obnovuje se zoufalým úsilím. A když je zápas neobyčejně úspěšný, můžeš mít dojem, že ti smrt dopřává odklad.

Ale je to, co vidím v zrcadle, láska? Vybral si ji, jako si vybíráme krajinu na dovolenou. Vybrala si ho jako pohodlnější autobus, s kterým se dostane na zastávku, nikoliv k cíli. Vyhrnování, rozepínání, obnažování. Ze všech smyslů hmat. Fyziologie bez citu. Kluci valili v křoví oči, on jí říkal děvenko, nepřestával se zmítat, říkal jí děvenko, a ona klidně chroupala jablko. Oluna si prohlíží

pod přimhouřenýma očima strop, hlavu dozpátku, dělá, že neví, co se děje. Ta se nezblázní. Takový případ. Šnajdrová, tuším. Šla v noci domů a na rozcestí ji za soumraku znásilnil chlap. Než příběhli lidi, ten chlap ujel na kole. Nic z ní nedostali, ani jak vypadal. Zešílela.

Naprosto jim nevadím. Pane soudce, byla tak ctnostná, že přehazovala večer kanárovi přes klec ručník, aby se na ni nedíval, když se svléká. Naprosto jim nevadím. Míň než kanár.

Zavírám oči, ale uši nemohu uzavírat. Příliv a odliv. Nesmím zvednout prsty a ucpat si uši. Upozornil bych na sebe, ale možná, že také ne. Příliv a odliv. Nenávidím účast na intimnostech těch druhých. To je jejich věc a toto je má věc.

Nejraději bych je vyhnal z mého pokoje, nemají právo zaplétat mne do svých záležitostí. Ať si nechají svoje, jako já si nechávám své. Fyziologie. Bez citu. Šramot v útrebách pokoje a hlas pana Bujaré roztřepený a upachtěný:

„Mrcho krásná –“

Pan Bujaré sedí už zase na židli a Oluna proti němu na kanapi.

„Ale ne. Máme hosta.“ Sestra vstupuje do pokoje a pan Bujaré vstává, bere sestřinu ruku do prstů a sklání se nad ní. Snad ji opravdu políbil. Jeho prsty musí ještě vonět Oluninou kůží. Prsty zachycují vůni. Otec měl ve zvyku třít mezi prsty listí. Mezi palcem a ukazováčkem list ořechu. Čichni si. A tenhle útlý? Rozemnul jej mezi bříšky prstů. Levandule.

Bujaré jí podává ruku a ruka jistě voní dcerou. Pletový krém, vlasy, rozetřená pokožka.

„Ani vám nepodala kávu.“

„Jsem na odchodu, milostivá paní.“

„To nám neuděláte.“

Sestra nutí pohledem Olunu. Oluna ochablá. Spousta věcí je jí lhostejných.

„Hned to bude. Jen zůstaňte sedět.“

„Ne, ne, prosím. Mám schůzku s režisérem.“ Pan Bujaré naznačí pohrdání. Takových režisérů je. Ale. Mne si dlaň o dlaň a vůně, která mu na dlaních ulpěla, se šíří a šíří. Čichám ji. Doutnání na pustém spáleništi. Je po ohni.

„To vás ovšem nemohu zdržovat,“ říká sestra, „od povinností nemohu zdržovat, to ne. A kdy zase přijдете? Zastavte se brzy.“

„Jedu natáčet.“ Odkdy scénárista natáčí? Ale je po požáru. Pusté spáleniště.

Oluna si pohrává s vyšívaným okrajem ubrusu. Prohlubeň v opuštěném polštáři na pohovce, stopa po její hlavě. Pohrává si s okrajem ubrusu ochable a lenivě, jenže u ní je takové mlsné podřimování obvyklý stav a její matka není citlivá na jemné odstíny. To já, pozorovatel, rozeznávám v jejím mlsném podřimování zadostučinění, kdykoliv se podívá na matku, špatně utajovanou radost z pomsty.

Pan Bujaré se uklání, sklání se nad Oluninou rukou, terč jeho holé lebky se zachytí v zrcadle.

„Zastavte se brzy,“ říká sestra, podává mu ruku a dotýká se v jeho dlani své dcery, aniž o tom ví.

Bujaré si odnáší Oluninu vůni na chodbu, na schodiště, na ulici. Znovu ji čichám v krátkém průvanu mezi dveřmi pokoje a pootevřeným větrákem. Mladá vlhká pleť. A trochu karafiátového mýdla.

„Už ti řekl, že tě má rád?“ Sestra zvědavá.

„No,“ protahuje se Oluna, „něco povídal.“

Sestra vytáhne ze zásuvky karty, zamíchá je a začne vykládat.

Jde na mne spánek, poznávám to podle toho, že se už zase procházím po zahradě. Tady jsou dva stromy, které jsem vysadil ve stejný den. Meruňky. První se ujal a kvetl. Potom uschl a zahynul. Ten druhý hynul a nyní kvete. Všude kolem čtu příběhy květin. U chaty jsem vysel semena aster tak hustě, že mi nerozkvetly. Jen jediné semínko upadlo mimo houf a vydalo veliký bílý květ. U studny se ovíjel ohebný svlačec kolem pevného karafiátu, šplhal po něm k slunci výš a výš. A byl s ním utržen, když jsem vázal karafiáty do kytice. Karafiátová vůně. Mýdlo po karafiátech. Oluna. Jsou jména, která vyvolávají představu hmotného obrysu. Oluna, duté zvolání do prázdného džbánu, výduť, vyhloubení, sama se do něho propadá, údolí s jezerem, na hladině se nadouvá a roztáčí její široká černá a červená sukně, kola, kola. Anebo tůň hnědá jako oko koně. Olaf. Ploché jméno. Plesknutí těsta, dopadnutí podrážky do bláta. Také písmena. L - měkkost, a něha. P - výbuch pohrdání. R - hrozba.

„Vzdálená hrozba,“ říká sestra. „Co to má znamenat? Neočekávaná událost.“

Olunin pohled, výsměšný, upřený na matku, která sliní palec.

Jdu k vrátkům zahrady a zamykám je, aby mne nerušili. Dlouhé stíny krátkých stromů. Na večerní vybledlé modři oblohy bílá kapka. Měsíc. Rezavá kočka se tiskne břichem k pěšině, chystá se ke skoku po mém stínu. Jestlipak ví, že chytá stín?

Samé odcházení. Nejdříve odejde ráno Oluna. Pak se objeví pan Stefan, přeneseme mne do lenošky u okna a také odejde. Pak odejde sestra na nákup. Tím se čas odchodů neskončí. Myslím na odchody, které mne potkaly před časem. Deset i patnáct let dozpátku. Helenin odchod ze zahrady. Neviděl jsem ji od té doby. Zpátky podél řady let. Olafův odchod z mé garsoniéry, ráno po oné měsíční noci.

Také Olafa jsem od té doby neviděl a neslyšel jsem o něm. Myslím na odpoledne, kdy od nás odešla teta. Za měsíc nato zemřela. Ot-
cův odchod a odchod matky,

někdo z obrazu odejde,
někdo se vrátí,
pohyby v obraze se tolikrát opakují,
ani tě nenapadne,
že tento okamžik je okamžik ztráty,
teprve příliš pozdě,
příliš, než aby poznání mělo cenu,

ale tyto odchody mne potkaly a jsou úplně jiné než odchod, který
připravuji sám sobě, to není okamžik ztráty, ale okamžik znovu-
nabytí.

Ten, kdo má jít na vojnu, vidí samé vojáky, muž toužící po no-
vém autu vidí všude nová auta těch ostatních a těhotná žena vidí
samé těhotné. Já, protože připravuji svůj odchod z této lenošky,
z tohoto pokoje, vidím všude samé odcházení. Lidé vystupující
z trolejbusu dole na ulici přenášejí s sebou svůj tajemný odchod,
lidé vstupující do trolejbusu odvázejí svůj odchod s sebou,

dcery odešly za svými muži,
synové odešli za svými ženami,
v životě stále odcházíme,

slyším vzdálený praskot, jako by někdo trhal ve vedleším domě
plátno, samé trhání, odlučování, dělení, umenšování vztahů a citů.
Můj případ je naštěstí jiný. Až se vytrhnu z těchto čtyř stěn, čeká
mne veliká volnost, tak veliká, že nevím, co si s ní počnu.

Předsín, schodiště, mezanin, domovní dveře, nástupiště trolejbusu a moje garsoniéra. Nebo zahrada. Kdo živil rezavou kočku? Houpací židli před chatu. Kdyby už bylo léto. A vezmu si hůl nebo deštník? Hůl nebo deštník? It is the question.

Duhové ráno. Celou noc se mi zdálo o Bradnovi. Hovořil na mne celou noc a já mu nerozuměl. Důležité sdělení, ale nesrozumitelné. Důležitá sdělení bývají většinou nesrozumitelná.

Tolikrát jsem si už vyprávěl svůj příběh, jako by se ještě dalo něco v něm najít, hloubit vyprávěním a někde v hloubce objevit zapomenuté světlo, které odkryje v šťastném záblesku pravou tvář minulosti. Když jsem si poprvé opakoval, co jsem zažil, zapomněl jsem spoustu podrobností. Časem jsem je všechny posbíral a poslední dobu se už jenom opakuju. Ale snad přece.

Oknu narostla přes noc oslnivá srst jinovatky. Ledové jehlice se na něm rozžihají a zhasínají. Vzácny gobelín města.

Knorr se prochází v tom městě. Bílá. Bílá bazilika Sacré-Coeur. Ze šlehaného bílku, pěnové cukroví. Betlém města rozhozený po okenním skle.

Jednou večer, druhý nebo třetí den pobytu, po večeři vyjde Knorr do pařížských ulic, v kterých se chvějí modré a bílé závěsy výfukových plynů. Sám s městem, přál si je aspoň jednou za život spatřit a teď je s ním sám. Cestou se ohlíží, aby poznal průčelí domů, až se bude vracet. Boulevard Haussmann, boulevard Malesherbes. Vysoký archivní autobus a řidič černochoch. Žvýká. Autobus nemůže z místa, zácpa na křižovatce, černochoch pohybuje dásněmi, žvýká, lidé v autobuse jsou nehybní. Dojem panoptika za sklem autobusu. Pokračování panoptikální historie muzea Grévin. Marat umírá ve své autentické vaně ve tvaru boty a vražedkyně Cordayová se marně snaží uprchnout. Papež. Brigita Bardotová. Johanka z Arcu. Dě-

jiny se hnuly. Autobus se rozjíždí a zanechává po sobě ve výkladní skříni indiánský skalp a pirátský klobouk. Výklad svlečených tváří dějin. Hitlerova škraboška. Macmillanova. Kennedyho škraboška. Masopust historie. Roosevelt z plátna a papíroviny. Růžolíci Stalin. Všichni mají místo očí vyříznuté otvory pro cizí oči. Masky k použití. V této roční době obzvláště levné. Knorr je v pokušení koupit si masku smějícího se medvěda. Z těch huňáčů vychází příjemný klid. Už jak pokládají tlapy.

Café de la Paix s výhledem na budovu Opery. Knorr usedne ke stolku a mládenec v širokých tureckých kalhotách, který obchází s konvicí, se u něho zastaví a nalije mu do šálku kávu. Turecký folklór po kavárensku.

Ale Knorr tu není jen proto, aby pil kávu. Doposud o tom neví, sedí sám u stolku a dotýká se pohledem rybího stříbra aut, tlustých kožešin a hubených nohou žen, vlasatých mládenců, černého kučeravého psa, Alžířana, který souká tajnůstkářsky z kapes necudné fotografie. Francouzský Turek s konvicí se uklání.

Před Knorrem stojí Hrabiner.

„Tahle židle je volná? Nečekáš snad někoho? Děkuji.“

Hrabiner byl zařazen do stejného zájezdu, věděli o sobě, společně se přihlašovali. Když průvodkyně z cestovní kanceláře rozdělovala klíče pokojů, stáli vedle sebe a v jedné chvíli měl Knorr dokonce dojem, že ho Hrabiner požádá, aby spolu sdíleli pokoj. Proto se začal Knorr dívat do stropu hotelové haly, ale pocit, že ho Hrabiner požádá, aby si vzal pokoj s ním, sílil, a proto se vzdálil s nějakou nepochopitelnou omluvou. Čekal za vrátnicí a sledoval nepřímo ve skle otáčecích dveří, jak ubývá hostů z řady před recepcí. Vrátil se teprve, když spatřil Hrabinerův kufr mizet ve zdviži. Tak se stalo, že dostal společný pokoj s neznámým úředníkem z jakéhosi ústředí. Nenápadný úředník téměř nehovořil a nejevil

o nic zájem. Zdánlivě. Za první den oběhl všechny obchodní domy v okolí. Večer před spaním sedával v krátkých béžových spodkách na posteli a shrnoval své zážitky z Paříže do vět, jako:

„V tom obchodním domě na rohu mají plavky o tři franky lacinější.“

Knorr ho nezajímal. Hrabinera Knorr zajímal. Ale Knorr měl raději lidi, kteří se o něho nezajímalí a o které se proto nemusil zajímat ani on.

Hrabiner se posadil k mému stolku a turecký Francouz postavil před něho šálek. Pět kroků od nás za okrajem chodníku se pohybovaly kupředu bez ustání ploché vlny aut.

„Poslouchej,“ řekl Hrabiner, „myslel jsem, že dostaneme pokoj spolu, ale nedalo se nic dělat. Doufám, že mi nemáš za zlé, že to takhle dopadlo.“

Hrabiner dostal jednolůžkový pokoj.

„To je přece jedno,“ řekl jsem.

„Člověk, s kterým bydlíš, nevypadá moc zábavně.“

„Ale vůbec mi nepřekáží.“ Byla to pravda, nepřekážel mi, nepřekážel, a sotva jsem to slovo vyslovil, vzpomněl jsem si na Helenu, jak chválila Bradnu, že jí nepřekáží. Vzpomínal jsem na ni v Paříži, a bylo to zvláštní, protože jsem na ni doma už dlouho nevzpomínal. Spolunoclezník mi nepřekážel a teprve nyní jsem porozuměl obsahu toho slova, když jsem seděl s Hrabinerem.

„Nezdá se ti, že nějak moc kupuje?“

„Ne,“ řekl jsem.

„Mně se zdá, že nějak moc kupuje. Pořád ho vidím s balíčky. Copak měl tolik peněz? Řekni, můžeš si ty nebo já tolik nakoupit?“

„Já si ho nevšímám. Je to přece jeho věc, jestli kupuje nebo nekupuje.“

„To není jeho věc,“ řekl Hrabiner, „to zdaleka není jenom jeho věc.“

„Samo sebou.“

Upíjeli jsme kávu malými doušky. Alžířan se pokoušel vnutit balíček fotografií holohlavému Němci. Němec si je chtěl prohlédnout, ale Alžířan mu rval balíček z ruky a strkal mu ho do kapsy. Až k nám bylo slyšet jeho dramatický šepot:

„Nix šaun, nix šaun.“

Takhle si člověk někdy kupuje osud, musí jej koupit a nesmí se dívat, co koupil. To se ukáže časem. U stolku v kavárně jsem si to jenom říkal, poznat jsem to měl později.

Hrabiner mluvil o moderním umění. Prošel nějaké výstavy a dychtil uplatnit svoje názory. Podle něho je umění jenom to, co člověku něco dává. Tím člověkem rozuměl sebe. Ostatní lidé se mohli pouze mýlit. Jeho výroky, ať už byly nepravdivé, nebo pravdivé, mne dráždily jistotou, s jakou je předkládal. Bože, kdyby aspoň jednou řekl: asi.

„Picasso, prosím,“ řekl, „jeho politický postoj, v pořádku. Ale to ostatní nemůže člověku moc dát.“

Zvedl prst, aby upozornil vrchního. Zaplatili jsme a toho večera jsem Hrabinerovi už neunikl. Vlekl mne ulicemi, zastavoval se u každého výkladu s tranzistorovými rádií a magnetofony, chválil a haněl předměty, které mne nechávaly lhostejným, a k půlnoci docela dětinštěl a nutil mne k přiznání:

„Řekni, kdyby ti někdo dal vybrat, co by sis vybral? Já bych si vybral tamten nejmenší magnetofon. Co by sis vybral ty, řekni.“

„Nic,“ řekl jsem.

Nevěřil mi, že po ničem z těchto věcí netoužím, byl přesvědčen, že po nich musím toužit, vždyť po nich toužil on. V jeho očích jsem se mýlil sám v sobě.

„Nemáš na to, vid'“ řekl s přátelským pochopením. Byl mi protivný, když se tvářil, že mne chápe. Kde našel právo mít jistotu o mých myšlenkách?

„Nemám,“ odpověděl jsem, „ale i kdybych na to měl. Tyhle věci mě nezajímají. Neláká mě něco si nahrát a do omrzení si to přehrávat.“

„Nemáš na to. Zkrátka a dobře nemáš na to.“ Jeho kolej neznala křižovatky. Neuhnul.

Šli jsme zpátky k hotelu ulicí, ve které nebyl žádný obchod s rádiovými přijímači. Proto mohl Hrabiner hovořit o tom, co za ty dva dny v Paříži viděl. Byl nesmírně pilný. Za dva dny toho viděl z pařížských pamětihodností víc než americký turista za týden. Žila v něm vášeň sběratele. Takového jsem ho ještě nepoznal. Trpěl ctižádostí přivést domů co nejúplnější sbírku cestovních zážitků. Víím, že si je bude pamatovat do pozdního věku, jako násobilku. Zatímco mně zbude ze všeho nějaký obraz, vůně nebo pocit.

„Ale ne,“ zvolal náhle. Uviděl mezi nesourodým zbožím za výkladem obchodního domu tranzistorové rádio. „Podívej, podívej,“ nutil mne k obdivu. „Ale koupit by ti ho mohl leda Bradna.“

„Proč Bradna?“ Ulekl jsem se. Jako by mi četl myšlenky. Právě jsem na Bradnu myslel. „Proč Bradna?“

„Snad víš o něm víc než já,“ řekl Hrabiner.

„O Bradnovi?“

„Žije přece v Paříži,“ řekl Hrabiner.

„To nevím.“

„Jak bys nevěděl.“ Nedal se přesvědčit.

Tak Bradna žije v Paříži. A já chodím po Paříži s Hrabinerem. Snažil jsem se ty dva poznatky uvést do souvislosti. Dařilo se mi to až nepříjemně lehko.

Můj spolunocležník seděl ještě na posteli ve spodkách a nahlížel do sáčku, který držel v ruce.

„Tady,“ přivítal mne, „druhá ulička zprava, mají manžetové knoflíky o polovinu levnější než –“

„Počkejte,“ řekl jsem, „prý moc nakupujete.“

„Kdo říkal?“

„To je snad jedno. Chtěl jsem vás jenom upozornit.“

Odnesl sáček do skříně k těm ostatním. Zamkl skříně a vypadal bezradně. Pak řekl:

„Pivo tu mají horší. A drahé.“

Usnul jsem hned, jak jsem ulehl. Když jsem se probudil, byla v pokoji tma. Porušoval ji pouze paprsek, napjatý z klíčové dírky k zácloně. Jakmile jsem přimhouřil oči, paprsek se zachytil na řasách a já viděl Bradnu. Stál u skříně s pochýlenými rameny a svislými pažemi. Medvěd. Z medvěda vycházel příjemný klid.

Jen abych ho nepotkal. Paříž má s předměstími víc než sedm miliónů obyvatel. Potkat právě toho jediného. Ale vždyť je to nesmysl. Sedm miliónů a jeden jediný. Nesmysl.

Tu noc jsem spal dobře. Snad se mi dokonce zdálo o zahradě, o rezavé kočce a houpací židli. Nevím, jestli se mi už tehdy zdály tyhle sny.

Vzácný gobelín města. Ale nahoře pod okenním rámem už taje. Několik kapek stéká a zanechává v bělostné srsti tmavou kresbu. Větvení stromů. Gobelín města rozpolcený čarami na stále menší a menší kry. Putující kry paměti, každá pluje jinam, je tak těžké spojit je. Čím dál těžší donutit je, aby se jedna dotkla druhé.

Větve a stromy, stromy a sochy. Královský park Tuilerie. Knorr kráčí Tuileriemi. Hlouček mladíků poslouchá sportovní utkání. Malé rádio opřené o roucho sochy. Na třech židlích přistrčených k sobě leží pán, šle se mu zařezávají do břicha, přes obličej rozevřené noviny, dvě strany inzerátů sežehnuté sluncem. Knorr

kráčí Tuileriemi. Po sypané cestě se prochází matka s dítětem. Dítě je navlečeno do mnišské kutny. Dominus vobiscum. V těchto místech zapálili revolucionáři královský palác. Knorr kráčí Tuileriemi. Nádržka s vodotryskem a lodičkami, které děti postrkují dlouhými pruty sem tam po bazénu. Sochy a stromy.

Všude jsem viděl Bradnu. Vítězný oblouk, Invalidovna, Eiffelka, všude chodil se mnou. Několikrát mne nějaká postava, která mi ho připomínala, nebo odraz některého obličeje ve skle výkladu, přinutily, abych zrychlil krok anebo zmizel v nejbližším průchodu.

Nyní, v Tuileriích, jsem měl poprvé pocit bezpečí. Nevím proč, ale nezdálo se mi pravděpodobné, že by Bradna vyhledával tento park. Děti postrkující lodičky v nádržce a pohodlné maminky vyzuté ze střevíců a klábosící na židlích ve stínu, to se v mých představách rozcházelo s Bradnou tak dokonale, že jsem se zastavil a oddychl jsem si.

„Pane doktore.“

Otočil jsem se.

Už jsem se nepotřeboval bát, že se s ním setkám. Stál přede mnou.

Bradna. Veliký a neohrabaný, ani mladý, ani starý. Hned jsem ho poznal. Tlustí lidé nestárnou příliš rychle zjevem.

„Vím už dva dny, že tu jste,“ řekl, „čekal jsem na vás už včera, ale nedočkal jsem se. A dneska. Kdybyste se nezastavil, nedohnal bych vás. Nebojíte se mne?“

„Ne.“ Na tu otázku se nedalo jinak odpovědět. I když jsem se ho bál kvůli Hrabinerovi, který nás mohl kdekoliv potkat. Konečně by měl proti mně důkaz. Toužil už dlouho po nějakém důkazu proti mně. Neváhal by ho použít.

„Ne,“ řekl jsem ještě jednou. Bradna postřehl v té slabice zlost a zarazil se. Zlost ovšem neplatila jemu. Zvláštní postavení. Nemohl jsem v něm zůstat, ale ven jsem také nemohl.

„Rád bych –,“ řekl zaraženě.

Stál přede mnou komicky zarmoucený, tlusté obličej nevnáší smutek, vypadají vždycky trochu komicky. Elegantní oholený medvěd. Působil osaměle, jistě je velice osamělý, říkal jsem si, vím, co to je být sám.

„Rád bych si s vámi popovídal.“

Přisvědčil jsem. Nebylo mi nic po jeho osudu. Jen jeho osamělost, kterou jsem cítil nějakým šestým smyslem, mne dojímala. Byla to také moje osamělost, dotkl se ve mně něčeho, co jsem se snažil sám před sebou zapřít.

Rozhlédl jsem se kolem sebe. Bradna si toho všiml.

„Pojďte,“ řekl, „pojdte rychle.“ Posunul svoje tlapy k východu z parku. „Povídám rychle, ale mně už to tak rychle nejde.“ Rozběhl se vždy několik kroků a pak se krátce zastavil a opět popoběhl. Zpočátku jsem se mu nedovedl přizpůsobit.

„Nemám žádné zprávy z domova,“ vyprávěl mi cestou, „nepamatuju, kdy jsem dostal poslední dopis.“ Zastavil se. „Počkejte, prosím vás.“ Za okamžik jsme pokračovali v chůzi. „Nechápu to prostě. Nechápu, co se děje s Helenou. Vůbec se neozývá. Poslal jsem balíček na adresu jejího otce. Ani ten. Že mi nepíše syn, tomu se nedivím. Ani mě vlastně nezná. Byl tehdy docela maličký. Počkejte, prosím vás.“ Zastavili jsme se.

„Syn?“ řekl jsem.

„Už mu bude devatenáct.“

Vykročili jsme.

Bradna měl syna. Olaf ani sestra o něm nikdy nehovořili. Nešlo mi to do hlavy a nedovedl jsem si představit Helenu jako matku.

„Deva. Tenáct,“ řekl Bradna. Dělal přestávky nejen ve větách, ale i ve slovech, rozpůlil slovo a vdechl a dořekl. Jeho způsob řeči připomínal chvílemi Olafa.

Sochy a stromy. Minuli jsme dívku, která smekla z nohou stře-
více a cvičila oběma palci v punčochách.

Bradna hovořil stále o jednom, o Heleně a synovi, o jejím otci
a o zprávách, které nedostával. Nedopřál mi odpovědět. Měl, jak se
zdálo, větší potřebu vymluvit se ze svého stesku a osamělosti, než
si poslechnout, co se s jeho ženou a synem děje. Nepouštěl mne ke
slovu, snad tušil, že o nich nic nevím, snad se strachoval, že mu
nic nepovím. Opakoval věci, které už jednou vysvětloval, vracel
se k tomu, co řekl, a já pomalu poznával, jak zestaral od našeho
posledního setkání.

Spěchali jsme, ale nešli jsme rychle, jeho dech s námi nedovedl
držet krok, musili jsme na jeho dech znovu a znovu čekat. Šli jsme
kolem budovy Jeu de Paume, měl jsem tam namířeno, podívat se
na impresionisty, na Gauguiny s ostrým světlem a stínem, kteří
působí jako přeexponované fotografie, vždycky jsem si je přál
vidět ve skutečnosti, ale nemohl jsem opustit toho tlustého muže
po mém boku s jeho dechem, neohrabaností a steskem osamělého
člověka.

Dostali jsme se do ulice de Rivoli a zabočili jsme do nějaké
uličky. Usadil mne na stoličku v malém prázdném bistro, byla to
hodina prázdných židlí. Na barovém pultě stála keramická váza ve
tvaru vyskakující ryby opřené o ocasní ploutev. Z hlavy jí čnely tři
rudé růže. My dva, jak jsme tu seděli proti sobě, jsme měli v hlavě
všechno možné, jenom ne květiny.

„Tak povídejte,“ vybídl mne a poprvé se odmlčel, abych se dostal
ke slovu.

„Co mám povídat,“ odpověděl jsem, „ty, na které se mne ptáte,
ty jsem viděl naposledy asi před tolika lety jako vy. A vašeho syna
dokonce neznám.“

Vytáhl tabatěrku, snad chtěl zakrýt zklamání nebo rozmýšlel, jestli mu říkám pravdu, nebo uvažoval, jak by se měl tedy ptát, aby se něco dověděl. Začali jsme kouřit. Číšník nám přinesl každému Mandarin a miskou oliv. Bradna usrkl ze své sklenky, nabodl olivu na párátko a v té chvíli ho patrně napadla věta, o níž se domníval, že je správná.

„Vaše sestra a váš přítel žijí přece v tom městě dál. Vy jste si dokonce koupil parcelu nedaleko pensionu starého Hlavy.“

„To je pravda, jenomže. Jenomže se nestýkám se svou sestrou víckrát než jednou do roka a nevzpomínám si, že by mi vyprávěla něco, co by se vás týkalo. O svém příteli Olafovi nemám už dost dlouho zprávy a kdo ví, kde vlastně žije. A když jedu na zahradu, zůstávám na ní od příjezdu až do odjezdu a nevím, co se děje ve vsi nebo v pensionu.“

„Podívejte,“ řekl, „tomu vy sám nevěříte, že nic nevíte.“

Z té dálky se mu jevila země, z které odešel, jako dům, v němž se všichni znají.

„Vy si myslíte, že mám před vámi tajnosti.“

„Tak vy nevíte ani to nejmenší. Ani to nejmenší.“

„Je mi líto, že vám nemohu o vaší rodině dát zprávu.“ Přiděлил jsem mu ze svého soucitu.

„Ani to nejmenší,“ řekl a napil se.

Pili jsme mlčky Mandarin.

„Měl jsem vždycky dojem, že se vám moje žena líbí,“ řekl.

Začal jsem litovat, že jsem se s ním pouštěl do rozhovoru. Kdybych byl necítil jeho osamělost, která se tak podobala mé. Jeho žena nepatřila ani jemu, ani mně. Zákon ji přisuzoval jemu, ale já jí budu blíž, až se vrátím. Blíž, a přece stejně daleko.

„Už,“ řekl, „myslím pak už jste se s ní nikdy nesetkal?“

„Nesetkal jsem se s ní od naší společné večeře ve třech.“ Kdo ví, možná, že mu pověděla o návštěvě u mě na zahradě. Ale zkusil jsem to.

„Ale líbila se vám.“ Visel mi na rtech. Nemohl jsem mu odepřít.

„Líbila,“ řekl jsem.

„Tak vidíte.“ Zřejmě jsem mu tím posílil sebevědomí.

„Kdybyste ji náhodou viděl, nepředpokládám, že byste ji nashvál kvůli mně vyhledal,“ počkal, jestli si to snad přece nerozmyslím, pak teprve pokračoval, „kdybyste ji náhodou někde viděl, řekněte jí, že čekám dopis.“

„Nevím ani, kde bydlí,“ řekl jsem. Byla to pravda a také byla pravda, že jsem netoužil setkat se s ní. Po tolika letech. Za těchto okolností.

„Co se dá dělat.“ Zapálil si novou cigaretu od dohořívajícího zbytku. „Je to všechno smutné,“ řekl, „nemám kouřit, škodí mi to. Ani cigaretu, zakázal mi doktor, s vaší angínou pectoris. Mně je to jedno. Umřít na tohle s cigaretou v ruce anebo se bez cigaret zbláznit.“

Vypadal smutně i komicky zároveň. Nadouval tváře, když vyfukoval kouř. Našpuloval rty. Čekal jsem nějaký šprým a ne slzy.

Vstal. Vstoje vzal mezi palec a ukazováček olivu a vsunul si ji do úst. Pecku vyplivl do dlaně a hodil ji do popelníku.

Barman přerovnával v hlavě ryby tři nestejně dlouhé růžové stonky a naslouchal s ospalým zájmem jazyku, s kterým si nevěděl rady.

Bradna šel k pultu, dal si ještě jeden aperitiv a vypil jej před barmanem, ne u stolku se mnou. Dal mi tím najevo, že jeho věci jsou od mých odděleny. Byl to i drobný projev pohrdání tím, kdo přišel z druhé strany. Ani se na mne nepožíval. Rozhodně se mě chtěl dotknout, ale nedostávalo se mu sil. Byl příliš osamělý a málo sebejistý, aby se dopustil urážky. Mohl mi vytknout tisíc věcí. As-

poň jsem se domníval, že mne chce urazit. Vyhlížel jako člověk, který má něco na jazyku. Obrátil se na mne.

„Víte,“ řekl, „ještě vás o něco poprosím. Zaplatte moje pití. Nejsem právě –“

Pohnul hlavou na rozloučenou a vyšel na ulici. Na chodníku vypadal dobře. Stál a pumpoval si vzduch do plic. Ale když se otočil, byly vidět vzadu na saku špatně vyčištěné skvrny. Zepředu byl bezvadný, zezadu to bylo horší, a kdo vidí dovnitř. Zpředu byl ještě elegantní. Stárnoucí medvěd.

K chodníku, kde rozpačitě postával, přišumělo široké otevřené auto a blondýna, která řídila, se pustila s Bradnou do vyjednávání. Viděl jsem přes hrdla lahví a mísu s paštikami, jak ji netrpělivě odmítl.

Proti temně rudým potahům v autě svítla její hluboko vystřižená blůza, naplněná až po okraj. Lovkyně.

Dopil jsem a zaplatil. Bradnu už nebylo vidět, ale auto s ženou stálo ještě u chodníku. Podívala se na mě a pomalu se rozjela.

Setkání s Bradnou, které sleduji z pevného bodu své lenošky, jsou poslední takty přede hry, než se zvedne opona posledního dějství. Dovedu si tu přede hru zahrát jen s vnitřním chvěním, které způsobuje netrpělivost příběhu. Víím také, co bude následovat, až se rozevře opona.

Ještě přede hra, než začne hra. Pohled na Paříž z Montmartru, úžina noci mezi dvěma řadami domů zakončená perlivým mrholením světél tam dole, plochý obraz města opřený o úpatí, ohromující svou rozlohou. Teplé barvy večera. Proměnlivý třpyt.

„Süss, wie süß.“

Nadšení dvou dam před výkladem pronikavě ozářeného krámků s obrazy. Za sklem pastelová kresba dítěte s plavými kadeřemi,

modrooká ruční práce. Kýčovitý ideál dětské krásy. Picasso by jím nebyl. Svými deformacemi se příliš blíží formám života. Ale sny nehledají život, sny hledají sebe. Takového syna chtěla možná i Helena. Takového syna vidí v tom svém. Viděla. Bradna řekl devatenáct let. Spravedlnost času. Jediná. Sladký obraz na prodej.

Odvrátil jsem se. A opět ležela přede mnou Paříž a její perleťová a temná kůže, naléhavý drtivý obraz rozlehlé noci, obraz, který nebyl na prodej, a nemusil proto nic předstírat. A potom začala odněkud z tohoto obrazu noci a perleti vystupovat postava, stín ženy proti chomáčům jiskřících vláken, žena, jejíž chůze byla chůzí Heleny, a já uvěřil, že je to ona, že vystupuje po schodech k ústí uličky a co nevidět dojde ke mně, zastaví se a začneme spolu hovořit. Zastavil jsem se pod světlem, abych si ji prohlédl. Byla to míšenka, snad tanečnice, snad striptérka, jedna z těch, které za noc oběhnou pět i deset scén, aby v rámci programu odvedly své číslo. Helena s tmavou kůží. Jiná se k této noci nehodila. A přece.

Minulost se hýbala. Myslel jsem na Helenu, a to nebylo dobré. Poslední takty přede hry, potom už jen slabé vrnění orchestru, aby nebylo slyšet, jak drhne opona; skřípění a šum.

Jsem sám. Na konec. Ale na konec je každý sám, jenže každý nemá dost síly, aby si to přiznal. Jsem sám jako každý z těch Knorrů, kteří mne navštěvují ze strachu před vlastní samotou. A pak tu sedí Knorr obklopený Knorry; oni jsou sami a já jsem sám, sedíme a čekáme, až se někdo z nás přihlásí jako viník. Obvinění jsme všichni. Proto mlčíme a pátráme. V tom druhém.

Na prahu Paříže mne vyděsilo zazvonění. Žiji už dost dlouho v říši zvuků, aby mé ucho bylo citlivější než u lidí, kteří používají vlastního hlasu. Mlčím už dost dlouho, abych slyšel víc než ti

ostatní. Znáám všechny druhy zazvonění u sestřiných dveří. Ten, kdo nyní zvonil, musil být někdo cizí. Jeho zazvonění se vymykalo všem známým způsobům a nepodobalo se ničemu z toho, co znám. Cizinec. Po dlouhé době, kdy zvonila jen Oluna, pan Bujaré nebo pan Stefan. Cizinec. Málem bych byl vyskočil z lenošky. Vstávání mi jde znamenitě, jenom chůze mi ještě dělá potíže. Málem bych byl vyskočil.

Z kuchyňských dveří překypěla hudba. Sestra jde otevřít. Podle hlasů poznávám, že přišel pan Stefan. Nechápu, proč nezvonil svým obvyklým opatrným způsobem. Sestra je rozmrzelá, poznávám to podle nepravidelného roztržitého kroku, podle přerušovaného sykání jejích domácích střevíců. Návštěva ji překvapila. V dobu, kdy dovařuje oběd. Zvykla si v určitých hodinách na soukromí.

Vede pana Stefana ke mně do pokoje. Stefan si sedne na pohovku ke kulatému stolku, ačkoliv jeho místo bývá na židli, na kterou nevidím. Jeho židle není v zorném poli zrcadla.

Nyní mám tedy příležitost spatřit ho v zrcadle. Sedí zpřímá, nad ušima mu odstává bílé chmýří, a jeho dobromyslný obličej, který postrádal po celý život ostré a výrazné rysy, jaké vtiskuje utrpení a poznání, jeho zběžně uhnětená tvář je rozměklá, rozrostla se ještě víc do šířky, k nezastavení.

„Pane Stefan.“ Sestra si všimla té změny.

„Prosím,“ říká pan Stefan. Není to otázka, spíše prosba o něco nebo za něco. „Prosím,“ říká pan Stefan.

„Potřebujete něco?“ Sestru opustila rozmrzelost. Je vylekaná. Asi vidí víc než já v zrcadle. Je Stefanovi blíž.

„Bratr,“ říká Stefan, „bratr umřel. Právě teď. Jdu z nemocnice. Bratr umřel.“

„Ježíši.“ Sestra se nehrozí toho, že Stefanovi zemřel bratr. Hrozí se smrti, abstraktní smrti, která čeká na nás všechny.

„Bratr,“ povídá Stefan. Jeho měkký obličej se rozvlní. Připravuje se k pláči a souká z kalhot kapesník. Bude oplakávat svou smrt, kterou spatřil v bratrově tváři.

Nedám si od nikoho nic namluvit o lítosti a soucitu. Nebo o smutku. Smutek je sobecká záležitost. Ale já se už před časem zřekl. Příliš těžké zavazadlo. Jsem na odchodu a nač brát s sebou na cestu těžká břemena.

Něco mne při těch úvahách ruší, něco není v pořádku. Nepořádek je v ovzduší. Šelestivý hluk Stefanovy řeči, sykavky mu vždycky šelestily v předních zubech umělého chrupu, šelestivý pravidelný hluk slov dostal jiný rytmus, nebo lépe: ztratil rytmus.

V zrcadle vidím Stefanovu hlavu z profilu, vysunuje rty a pohybuje bradou:

„Vevelit, vevelite, primař... jestli ho chcete vilet, tak pojdte. Já prokoral: No pane primaři, abych řek, že chci nebo nechci, no to ne. Jestli je dole, tak to ne. No dobře, tak potom přijďte. Kdyby byl pohřeb... ale když je dopoledne. Oni na Olšanech v kapli, ale mně... se to nevelí, tam je dlouho a jedna z mý stra... ny tak špatně. Když to dlouho trvá, to je jako. Mně umřela sestřička... Máma... maminka... by byli dva kluci a sestřička... A já jim: heledte, když jste matku neznali dřív, co teď - ka vevelite...“

Sestřino rameno v levém koutě zrcadla, jenom rameno s tmavomodrým rukávem, pokládal jsem je za opěradlo nebo stín, ale teď se pohnulo,

„Pane Stefan. Trochu kafička?“ Plačtivé zděšení ve slově „kafičko“.

„Go he ka...“

Stefan hýbe naprázdno bradou a nic není slyšet.

„Trochu ka - fi - čka.“ Sestřino rameno se posunuje podél rámu zrcadla vzhůru. Sestřino rameno s tmavomodrým rukávem mizí z obrazu.

„Kdbch, kdbuch... prokorat...“

Sestřiny neobvykle spěšné kroky předsíní, dveře bytu, skřípnutí, škrábavé komíhání svazku klíčů opuštěných v klíčové dírce, dupot sestřiných nohou po schodech. Běží patrně pro pomoc. V přízemí bydlí pracovnice Červeného kříže.

Pan Stefan se vztyčí a nese svůj obličej jako prázdný talíř k oknu. A není, co by na něj položil. Jde přímo k lenošce a zastaví se u opěradla v poslední chvíli. Všimne si mne. Před ním je něco jako člověk. Stefan má neodolatelný pud mluvit. K někomu mluvit.

„Go he ka, prokorám vevelit gendoval...“

Šklebí se a sděluje zábavné příhody neznámou řečí. Tolik toho v tomto pokoji nikdy nenamluvil.

„Vevelit, prokorat, vevelit.“

Došel k nějakému poznání a nemůže je sdělit. Namáhá se a je to marné. Poslední tajemství, a zamčené. Jazyk, ten zrádce. Jako bych to neznal. Něco podobného jsem už zažil. Kdy? Sen o Bradnovi. Hovořil se mnou a já mu nerozuměl. Důležité sdělení, ale nesrozumitelné. Jako většina důležitých sdělení. Člověk rozumí dokonale bezvýznamným.

„Go he ka.“

Jeho pohled se sklání ke mně, dutý, nic nepřijímá, nic nevysílá. Dostávám strach z té prázdnoty. Díváme se na sebe jako dva odsouzení, ale já přece nejsem odsouzený, já tu setrvávám dobrovolně a mohu odejít, až nadejde čas.

„Prokorat, prokorat.“

Cítím Stefanův krákoravý dech na krku. Krátkozrace si mne prohlíží a funí mi na krk. Potom se sehne a snaží se mi podsu-

nout paže do podkolení, chystá se, že mne odnese. Přistupoval k lenošce přece vždycky jen tehdy, když mne měl odnést. Tisknu křečovitě stehna k lenošce, aby se mu nepodařilo uchopit mne. Stefan neustupuje, je posedlý myšlenkou splnit svůj každodenní úkol. Jako by se bál, že jej už večer nebude moci splnit, snaží se mne odnést už dopoledne. Zápolíme mlčky. On rukama, já nohama. Nepodivuje se, že vládnu nohama, nepodivuje se, že se ho snažím odstrčit kolenem, já nepohyblivá socha. Tvrdošíjně usiluje vykonat, co vykonával každý den. Odstrčím ho pěstí. Zapotácí se a ustoupí. Ale v jeho očích není ani úžas, ani bolest, nic.

„Vevelite,“ koktá, „vev vev lit te.“

Přibíhají, sestra a pracovnice Červeného kříže z přízemí. Statná naondulovaná žena vbíhá do zrcadla a její silné paže vzbuzují důvěru. Utírá si je do zástěry, pak vezme pana Stefana za loket, odvede ho k pohovce a posadí ho.

„Děkuji,“ řekne pan Stefan pokorně.

„Není vám dobře, pane Stefan?“ ptá se paní.

„Go he ka,“ odpoví pan Stefan.

„Jdu zatelefonovat,“ řekne paní sestře.

„Prokorat,“ řekne pan Stefan.

„Prosím vás, nechodte odtud,“ žadoní sestra, „nechodte odtud.“

„Jenom dolů, zavolat, aby přijeli.“

„Proboha, nechodte odtud.“

„Ale, paní, hned jsem zpátky.“

„Nenechávejte mne tady samotnou.“

„Vteřinečku. Sama tu nejste. Je tu pan doktor.“

Míní mne. Stefana odepsala, ale mne ještě může počítat do stavu.

„Pan doktor,“ řekne sestra s trpkou upřímností. Překvapuje mne, poněvadž je hlasitá, poněvadž se ji nesnaží ničím zastříť, „- jako by tu nebyl nikdo.“

Vyřazuje mne. Mne, který se vyřadil dobrovolně. Je to přece jiné, být vyřazen nebo se vyřadit sám. Jsem v pokušení povstat a promluvit. Kochám se v duchu zděšením, které bych vyvolal. Kdyby nebyly následky. Proměnil bych se v člena rodiny, kterému se svěřují starosti, zapojili by mne, nosili by mně noviny, tos už četl nebo ne, slyšel jsi, co říkáš, zapojili by mne do toho velikého spletitého světa plného smyček klíčků drátků plotů křížovatek. Dokud člověk žije mezi lidmi svůj obvyklý život, neuvědomí si ani, jak každým pohybem trhá nějaké vlasové pouto anebo navazuje nějakou neviditelnou nit. A na konci těch pout a nití se dává do pohybu příběh, kterému jsme byli příčinou, posledním, třeba nepatrným popudem. Odpovědnost za všechno a především za to, že jsem. Nesmysly. Nepohnu prstem.

Nevím dobře, jak se to mohlo přihodit. Asi nechali otevřené dveře. V tom spěchu. Ale že ho nepotkali na schodech?

Dostal se do předsíně krátce po tom, co odvedli pana Stefana do sanitky.

Po odchodu pana Stefana jsem zažil největší samotu svého života. Do té chvíle jsem si myslel, že člověk může být s někým, anebo sám. Ale i v samotě jsou rozdíly. V člověku je něco, co ho neopouští, ani když ho opustí lidé. Možná, že jsou to jeho podoby, kterými prošel za dlouhý čas života a s kterými může o samotě rozmlouvat. Možná také, že je to ještě něco jiného, nevím co, ale rozhodně je to dobře uloženo uvnitř, v hlavě, v těle. Nikdy by ho to nemělo opouštět.

Já to však ztratil. Hezkou chvíli nebyl nikdo okolo mne a nic jsem uvnitř necítil. Prázdna skořápka. Dotek nicoty. Snad se tu smrt zdržela, opozdila se, místo aby spěchala ze schodů za šou-pavými podrážkami pana Stefana a uvelebila se s ním v sanitce. Patřila jemu.

A pak se dostal někdo do předsíně, někdo chodil v předsíni a nebyly to žádné známé kroky, ale byly to dobré kroky, mizela při nich nicota, osamělost i smrt. Někdo byl v předsíni.

„Halo,“ ozvalo se rozpačitě mezi dveřmi do mého pokoje, „je tu někdo?“

Hlas mi byl povědomý, jistě jsem ho někdy slyšel, ale nepořádek mezi tvářemi a zážitky bývá v mé hlavě někdy tak veliký, že mi chvíli trvá, než najdu, co hledám.

Než mi napadlo jméno toho hlasu, stál v pokoji. Zrcadlo mi prozradilo, kdo přišel. Byl to Olaf.

Nemohl mne vidět, lenoška má vysoké opěradlo. Domníval se, že v pokoji nikdo není. Rozhlížel se pomalu kolem sebe. Na svůj věk ještě dobrý. Tmavohnědý zimník, klobouk zaječí barvy, kašmírová šála, v takovém pouzdře by mohl vystupovat i méně zachovalý obličej.

Zatajují dech za opěradlem lenošky. Jen po očku do i zrcadla. Také on vrhá zaujaté pohledy do zrcadla, zajímá se o sebe, o svůj tmavohnědý zimník, klobouk zaječí barvy a kašmírovou šálu. Naštěstí v jiném úhlu, jinak by mne spatřil. Měli jsme s tím už zkušenosti, dívat se na tutéž věc každý z jiného úhlu.

Odkud má ten zájem o sebe, péči o smítka, starost o záhyby šály, nikdy si na to nepotrpěl. Uzel kravaty mu putoval často zleva doprava. Jeho smýšlení zprava doleva. A nyní?

Je znepokojen. Jestli smrt vydává vůni, měla by tu být cítit. Pryskeřice káceného stromu. Pryskeřice smrti.

Olaf vytáhne kapesník, barevný kapesník temných mrtvých barev, kapesník starých mládenců, kteří se nezdržují důkladným praním, kapesník zedníků a montérů. Utají špínu jako noc. Spokojené oči nad obrubou kapesníku. Úlevné odlehčení. Úleva.

I pro mne úleva. Jestli se dověděl, kdo napsal ten dopis, nemá už, komu by vyčítal. Já už nejsem. Aspoň v jeho světě, v jeho čase, v jeho souvislostech. Vystoupil jsem, nemáme nic společného, jeďte si dál sami.

Jenže tak jednoduché to není. Zbylo ve mně něco z pocitů, které jsem měl, když u mě přespával. Pokládal mne za poctivce. Nevadilo mi, že se mýlí, ale ztrácel jsem svou hrdost. Hrdost člověka, to je jeho duševní páteř, a když je člověk poctivý a pokládají ho za lumpa, pořád mu zbývá hrdost, pořád se ještě může odvolat na sebe. U mě to bylo jiné. Olaf mě pokládal za poctivce. Nemohl jsem se odvolat na jeho domněnku, hrdost musí být v tobě a ne zvenku.

Marně jsem se snažil obnovit svou hrdost zdánlivou šlechetností, marně jsem poskytl Olafovi svoje lůžko a sám jsem si ustlal na komické stavbě z květinového stolku a křesla. Hrdost se nevracela a s ní se nevracelo nic pevného, ani zdání něčeho pevného. Jako bych byl proklet a odsouzen, abych nespal v posteli, ale v náhražkách. Odsouzen k věku, kdy se něco nahrazuje něčím, eposej náhražek. Dobré věci: dřevo, kov, chléb a láska. Místo toho bledě smutné a sytě smutné hmoty, chaluhy v tubě a soulož s antikoncepcí. V dětství jsem spával na posteli, všechno jak má být, pelestě, matrace a tak. Dodává to jistotu. Čistá věc jen pro jeden účel. Mnohúčelový svět předpokládá u jedné věci spoustu možností. Gauč, rozkládací skříně, sedět i spát na jedné věci, přes den toto a na noc toto, nečisté věci, schizofrenie, první i třetí osoba. Výsledek stísňenosti. Ve starověku bylo víc místa. Určili si háj, ve kterém budou uctívat bohy, a v jiném háji lovili zvěř. Dneska se uctívají bohové a loví zvěř v jediném háji.

Sestra pokašlává na schodech, vyhání z plic benzínový vzduch ulice. Olaf ustupuje do předsíně, aby ho nenašla v pokoji.

„Jestlipak mě poznáváte. Setkal jsem se náhodou včera s vaším sousedem, panem Stefanem.“

„Pane Král.“

Sestra vede Olafa do pokoje, kde už byl, a do zrcadla, které už zná jeho zimník a klobouk a šálu.

Olaf se opět objevil v uzlovém bodě. Nikdy ho tam nečekám, ale on čeká na mne.

Sedí na stejném místě, kde seděl před chvílí pan Stefan. Hovoří se o panu Stefanovi. Vděčný námět, neutrální, mohou se volně vyjadřovat stanoviska, aniž komu vadí. Jenom jako mimochodem prozradí Olaf na sebe, že pracuje o dvě ulice dál jako zedník na stavbě, a hned se vrací zase k Stefanovi. Hlavní námět. Sestra se hovorem zbavuje úzkosti, kterou v ní vyvolala předcházející scéna. Zdá se, že jí Olafova návštěva přišla vhod, ačkoliv se jí vaří v kuchyni oběd. Odbíhá do kuchyně zamíchat nebo přestavět kastrolky.

„Zůstaňte na oběd. V neděli stejně obědvám sama.“

Ještě obcházejí minulost, ale jsem tu já, aby se po mně jako po mostě dostali k minulosti. Málem by na mne zapomněli, kdyby mne nepotřebovali. Jsem tu ještě já, lenošková zvláštnost, zakotvená v minulém čase. Vzácné číslo seznamovacího programu.

Olaf stojí přede mnou mlčky.

„Nevnímá,“ vysvětluje sestra, „vůbec nevnímá, nemluví a nemůže se ani hnout.“

„Neuvěřitelné,“ říká Olaf, „neuvěřitelné. Pro toho, kdo ho znal tak dobře jako já. Ten elán, jaký míval.“

Banální nepravdy nad vykopaným hrobem. O mrtvých jen to. Čekal jsem, Olafe, něco lepšího. Mohl bys mne aspoň oslovit, a dopřát mi radost z toho, že ti nemusím odpovídat.

„A byl to můj nejlepší přítel,“ říká Olaf.

Sestra je dojata. Cítím neodolatelné lechtání v žaludku, stoupá do hrdla, svírám zuby, abych se nerozesmál. Jsem jediný divák v divadle a Olaf a sestra hrají pro mne. Nečetli však celý kus a nevědí, jestli mají hrát tragédii nebo komedii, střídají komedii a tragédii podle stránky, na které právě jsou.

Jen já znám celý text.

„A jak se mu to stalo?“

„To nikdo neví,“ říká sestra. „Lesní dělníci ho našli na cestě před jeho - víte přece, že koupil parcelu. Takovou zahradu s chatou u Ponice. V sobotu tam vždycky jezdíval. Před parcelou ho našli, ležel na zemi.“

Jen já znám celý text.

„Navštívil jsem ho, když mne potkala ta nepříjemnost. Tehdy jsem měl dojem, že mě nemohlo potkat nic horšího. Nezapomenu na to, jak mě přijal.“

„Copak to. Dovedl utěšovat.“

Odkud to sestra vzala. Nikdy jsem nedovedl utěšovat. Jen člověk opustí jeviště a usadí se v hledišti, už o něm na scéně vyprávějí milosrdné lži.

„Přespál jsem u něho. Nabídl mi vlastní gauč a sám si ustlal v křesle. Ještě si pamatuju, co mi povídal. Nic si z toho nedělej, kamaráde, povídal, to se musí vysvětlit.“

Nikdy jsem neřekl Olafovi: kamaráde. Utěšitel. K smíchu.

„Jednou, víte, o Vánocích, vždycky mě nutili na Štědrý večer recitovat...“ I sestra.

Povídání o Královně zimy a hodném Ivánkovi, který po nezdařeném výstupu utěšuje sestřičku. Proč neřekne, jak to bylo? Neutěšoval jsem ji, zvětšoval jsem její útrapy, mlaskal jsem naprázdno se rty do špičky jako vánoční kapr, dělal jsem, že lapám po zapomenutém verši, opičil jsem se po ní, slečno brečno, nemá v hlavě nemá.

Takhle se to tedy dělá.

Sotva tě odepíšu, změni a pokrouti, čím jsi byl, udělají si tě znovu, nalejí tvou povahu do připravené formy, jak se jim zlíbí, jejich sentimentu, jejich ušlechtilosti, zmrazí tě v té formě a podají tě ostatním, kteří tě neznají, ať jsi švec nebo panovník, těmhle hercům na jevišti není nic svaté, zahrají si tě znovu, podle svého, abys posloužil živým jako vzor, nebo odstrašující příklad. Co je jim do pravdy, hrají, tak dokonale hrají, že si namlouvají: tohle není hra, to je život, to je pravda.

Já jsem v hledišti a ne na prknech, co je pravda, vím já, protože jsem odešel včas z prken, která pro ně znamenají svět. A znám celý text.

Ale kdo mne teď bude přenášet na lůžko a z lůžka, když starého Stefana odvezli?

Olaf se nabídl po obědě, že pomůže sestře umýt nádobí. Jak se může člověk změnit. Známé klepání talířů z kuchyně, drhnutí a cinkání. Hovor a smích. Zažívají oběd a smějí se.

Je čas, abych po předešlé vystoupil ještě jednou na scénu. Aby hra byla úplná, abych vyplnil poslední mezery textu.

Knorr jde po schodech soudní budovy, ve směru šipek, které připomínají Vánoce, totiž to řídké jehličí na jejich konci, den je docela určitý, pondělí, denní doba je naprosto určitá, odpoledne, i počasí, venku prší, i světlo, zářijové odpolední světlo deštivého dne.

Knorr přenáší váhu svého těla ze schodu na schod, ví o tom, že je to váha, ví o svých rozměrech, není tělnatý, a přece ví o svém těle. Znamka stárnutí, toto vědění o svém těle. Váha, která nestoupá a vadí. Zvláště po obědě. Knorr si nese v ústech pachut' zelí. Památka na oběd. Skličující památka.

Vylidněné schodiště. Sloupy s korintskými hlavicemi. Tehdy to dovedli. Tehdy ještě. Okrasa spravedlnosti. Předstírali si ještě něco nad. Navíc.

Chodba vlevo. Do těch chodeb jenom podle šipek. Pořádek pro všechny stejný. Zdánlivě. Přestavět budovu, to by to chtělo. Veliká, historická. Jednou tu už stojí a přestavba by se nerentovala. Raději něco od základu nového. Místo toho stále kompromisy mezi tím, co bylo, a tím, co je. Snadnější a levnější má přednost. Co kdyby převrátili šipky, ty ven dovnitř, ty dovnitř obrátit ven. Kdo by chtěl uniknout právu, padl by mu do náruče, kdo by se za ním hnál, vzdaloval by se mu. Jako by se to nedělo. Nápad z kyselého zelí.

Okno s mříží. Tím oknem vyskočil obžalovaný na dvůr. Tři patra a čelem proti kamennému hřbetu dvora. Tehdy ještě nebyly v okně mříže. Pak je sem dali. Pomník činu. Musil se jim tenkrát vytrhnout právě tady. Místo, po kterém šlapu. Všude se něco stalo. Všechna místa, kterých se dotkneš patou. Odrazil se, dva skoky po dlaždicích chodby, skřípnutí písku pod podrážkami, duté zaúpení okenního rámu, zapraskání, řinkot a tělo otáčející se v prostoru, zbavené vůle kormidlovat.

Zapustili do okna mříž, aby zabránili činu, poněvadž od vstupu do budovy jsou všechny kroky předepsány a pohyb po chodbách je řízen od kanceláří k soudním sáním, od poschodí k poschodí, a místo stromů jsou v krajině šipek tabule s listím vyhlášek. Poslední šipka, možná také, že první.

Zákrut chodby před Knorrovou kanceláří. Odpoledne a šero. Déšť jako hustá houně visí do dvora. Knorr by si málem nevšiml postavy.

„Prosím tě, jestli máš chvíli.“

Hrabiner. Po společném zájezdu do Paříže ještě přátelštější a vlídnější. Okázalá vlídnost nutí Knorra vždycky ke střehu. Vnaučila. Je třeba rozhlédnout se, odkud spadne klec.

Hrabiner vede Knorra do pracovny. Tato pracovna je lepší než moje. První myšlenka. Tyto kožené klubovky jsou také lepší. Druhá myšlenka.

Hrabiner Knorrovi shovívavě tyká s převahou člověka, který přišel na svět později než on. Nabídne cigaretu, zavře pouzdro a poklepává koncem cigarety o víčko, zarovnává přečnickující vlákna tabáku. Zapálí Knorrovi a sobě a opíše hořící zápalkou několik krásných oblouků ve vzduchu, aby ji zhasl.

Vydechne cigaretový kouř a ukáže na papíry v deskách s černými tkaničkami.

„To je pro tebe.“

Knorr mlčky přikývne.

„Případ z tvého kraje.“ Hrabiner poklepe kloubem ukazováčku na svazek.

Stejně tam už nikoho nemám, myslí si Knorr. K nikomu se nehlásím. Mně je to jedno. S uspokojením zjišťuje, že zelná pachut na jazyku ustupuje nahořklému cigaretovému kouři.

„Nějaký Bradna,“ říká Hrabiner.

„Bradna?“

Mohl jsem se tomu případu vyhnout, mohl jsem předstírat ledvinový záchvat, žlučnickové potíže, byly tu různé možnosti, ale právě to jsem nesměl udělat. Stal bych se Hrabinerovi podezřelý. Měl jsem dojem, že případ pečlivě pro mne vybral, jako vybíráme chemické zkoumadlo na látku, kterou chceme poznat.

Byl bych potřeboval nějakého přítele, abych se s ním poradil. Kde ho najít? Zbavil jsem se za ta léta přátel, anebo jsem byl přítel

zbaven. Doposud mně to nevadilo. Nemusil jsem se obávat, že na mně budou chtít služby, které by mi sami odepřeli. Měl jsem sice známé, jenže právě tato záležitost nebyla pro známé.

Napadlo mne, že se Bradna vrátil z Paříže a byl při něčem přistižen. Co mohl provést, ten starý oholený medvěd. Kouřil jsem a tvářil jsem se, že mi cigareta neobyčejně chutná. Zase Bradna. Nikdy se ho nezbavím.

„Ten to není,“ říká Hrabiner.

„Který?“

„Ty dobře víš, který. Starý Bradna žije přece v Paříži.“

Viděl mě, jak jdu se starým Bradnou Tuileriemi? Anebo za sklem bistra?

„Nediv se tak,“ říká Hrabiner. Odsune tabatěrku ležící na spisech a podá mi desky. Čeká, že ve svazku lejster zalistuji. Jaký budu mít výraz. Hlídá mne, co udělám. Bez zájmu, jako z dlouhé chvíle, z nedostatku něčeho lepšího, jako doplněk k cigaretě, obrátím několik listů. Všimnu si jména.

„Toho člověka neznám. Tamten je Václav.“ Neprozrazuji na sebe mnoho tím, že znám jeho křestní jméno?

„Igor Bradna je jeho syn.“

Nezbavím se jich, větrí mne na dálku a přepadávají mne v okamžiku, kdy to nejméně čekám. Smečka. Oba Bradnové, Helena a to, co bylo. Žádný chlapec za plotem, který by můj útěk obdivoval. Není také kam uniknout.

„On má syna?“ Jako by to pro mne byla novinka.

„Ano, má syna.“

Všechno ví, tenhle Hrabiner. Jde mi na nervy svou vševědoucností, svou aktivitou, svým důvěrným tónem, který je vlastně podezíravostí, svou zálibou v tranzistorových mechanismech. Je to pravý muž své doby a dovede sloužit, oddaný své službě. Mám

někdy chuť mu povědět to, co si myslím už dávno. Že není také nic víc než malý človíček, který neumí překročit své hranice, i když si namlouvá něco jiného, i když je zrovna porostlý svou důležitostí. Nejsložitější případy jsou mu jasné. Také já jsem pro toho mladého člověka jasný případ. Mívám pocit, že také o mně všechno ví, že ví o mně víc než já sám a že by se mi vyplatilo zeptat se ho, kdo vlastně jsem.

Místo toho vezmu ta lejstra a jdu k sobě. Taková tma. Okna zatažená deštěm. Rozsvítím stolní lampu. Čtu a v krupičnatém šeru proti knihovničce se pohybuje ten příběh vlasatého mladíka, ročník 1946, nepochybuji, že je vlasatý, nosí velmi špičaté střevíce, a nemá-li sako s rudou nebo žlutou podšívkou, jistě by si je koupil, kdyby na ně sehnal peníze. Peníze. Tím to začalo.

Přízemní domek na periférii mezi dvěma činžáky. Příliš hluboko vražený klínek s dvěma okny a dveřmi do ulice, s dvěma okny a dveřmi do šedivého dvora, přepásaného bidlem na koberce. Celkem čtyři okna, která patří dvěma místnostem, kuchyni a pokoji, obě místnosti přístupné z chodby, spojující dveře do ulice s dveřmi na dvorek.

Kuchyně má okno do dvora, tichá kuchyně do dvora, drnčení tramvaj otevře občas nedoléhavé dveře skříně vedle v pokoji, ale v kuchyni je ticho. Starý muž za kuchyňským stolem. Sedí a mačká z chlebové střídy kočky, větší a menší kulička, kuličkovité kočky. Igorovi svěřil druhý klíč. Igor v přiléhavých černých plátěných kalhotách a v bundě. Jde ledabyle, bezděčný krok, nevšímavě. Pohrdá. Tímto světem uvnitř dutým a prázdným. Svět jako zrcadlo vrací tvou podobu.

Stařec zaslechne převalování klíče v zámku, Igorovy nohy na chodbě, zabouchnutí a zamykání, Igorovy dlouhé nohy na chodbě,

stařec ulomí nový kus chlebové střídy a hněte mezi prsty kouli, Igor mezi dveřmi kuchyně, stařec položí prohnětené sousto chleba na stolní desku a ukáže na kredenc.

„Tak pojd', mám zobání, mám.“

Igor se přiklání ke kredenci. Zná kredenc i místo. Vytáhne láhev. Žádná sklenička čistá. Senilní nepořádek. Na mycím stole staré kalhoty. Vytáhne dřez. Puch.

„Krucí.“

„Co je, Igorku?“

„Smrad. Přestanu sem chodit. Kdo to má –“

„To bude karfiól. Ten to dělá.“

Igor vyplachuje sklenici nad výlevkou. Stařec má plecháček po ruce. Natáhne ruku ke kamnům a nemusí ani vstát.

„Nalej mi taky,“ prosí.

„Nalejte si sám.“ Igor naplní svou sklenici a postaví láhev mezi chlebové kočky.

„Pozor, pozor,“ strachuje se stařec a zvedá opatrně láhev, aby se nedotkl svých koček. Nalévá si a pije a kucká a pije. Odstrčí prázdný plecháček a pohupuje se na židli. Pomalu, jako by zaháněl neodbytné svědění na spodní straně stehen. Pohupuje se. Na křídlech laciného rumu.

„Zatáhni rolety a rozsviť.“

„Rozsviťte si sám. Když chcete.“

Stařec se šourá k oknům. Bidlo na koberce je už sotva vidět. Staré, křehké rolety. Stařec nedočkavě trhne motouzem a plátno se natrhne, odchlípne se trojúhelník. V trojúhelníku se třese hvězda. Igor ji nevidí. Hvězdy na nebi vidí ten, kdo je tam hledá.

„Tak,“ říká stařec a rozviřuje temný dusný vzduch a tápe po vypínači. Růžové stínidlo ve tvaru květu, uprostřed visí zaprášená žárovka. Pyl prachu. Ve žlutém světle obnažená nevlídnost star-

covy kuchyně. Věci si vyměňují místa trvale a tvrdošíjně. Police s háčky na hrnečky. Na háčcích čepice, klíče, sběračka, baterka.

Igor si nalévá:

„Tomuhle říkáte pití. Taky byste se moh praštit přes kapsu. Dát něco lepšího.“

„Až najdu klíče,“ slibuje stařec. „Mám, mám. A dám.“

Položí ruku na Igorovo koleno.

„Blbnete s chlebovýma kočkama,“ řekne Igor.

„No ne, no ne,“ šeptá stařec a pokouší se rozmotat cihlově červenou šálu, pod kterou se mu začíná potit krk.

„Levačkou to nepůjde,“ říká Igor.

Starcova pravá ruka opustí Igorovo koleno a pomůže levé.

„A co tamhlety klíče,“ zeptá se Igor.

„Ty ne. Mám někde jiný.“

„Jen se po nich podívejte. Kdo má pořád pít tohle vodstředěný pití.“

„Až budu mít čas, podívám se,“ bere stařec Igora za loket.

„Čas? Vy musíte mít času. Na kočky, že jo.“

„No,“ přiznává stařec, „něco musím dělat.“

„Tak hledejte. Slibujete mi to už jak dlouho.“

Igor srazí ruku, která se mu opřela o stehno.

„Bud' zase hodnej,“ zanaříká stařec, „já je najdu, zítra, pořád je budu hledat.“

„Hledejte hned.“

„Koukej, kočičky, čičí, nejsou hezký? Majintá, majintá.“

Igor potřese hlavou, nalije si, upije a vstane.

„Kampak?“

„Jen tak. Když ne vy, tak já.“

Igor otevře zásuvku kredence. Zbytky vidliček, rezatý nůž, sítko na čaj se žluklým povlakem mléka.

„Šel si hrát s kočičkami, šel.“ Staré časy se vracejí, uctivé oni-
kání s nekonečným refrénem. Naléhavě, plačtivě, zklamaně: „Šel,
šel, šel. Než se maminka vrátí.“

Igor vysunuje zásuvky. Ví, že v nich nenajde, co hledá. Otevíral
je už několikrát. Pozoruje starce, co tomu řekne.

„Koukal, kočičky, šel sem,“ naříká stařec.

V zásuvce je roztrhaná utěrka, kladivo, hřebík, krabička od
zápalek. Něco v ní hrká. Koruna a desetník. K smíchu. Možná, že
nic nemá. Ani láhev, ani peníze.

„Šel bumbat.“

Stařec pije mohutně. Snese. Zvyklý na rum, asi ho pil celý život,
aby si na konci hrál bez výčitek s měkkým chlebem. Kočky.

Igor vezme kladivo.

„Navalte klíče a povězte, kde to je, nebo vám nadělám z koček
placky.“

„Dám, dám, zítra...“ mumlá stařec a roztahuje prsty nad svým
dílem, aby je ochránil.

„Tak ne?“

„Dám, zítra, dám.“

Kladivo dopadne mezi starcovy roztažené prsty a přitiskne
kočku z chlebové střídy ke dřevu stolu. Zdá se, že stařec nechápe,
dívá se na malý plochý koláček chlebového těsta nepřítomně a bez
výrazu. Igor zničí další kočku a ještě jednu. Stařec konečně pocho-
pí, že mu kočky ubývají.

„Jejeje,“ zaběduje dětsky.

Igor odhodí kladivo. Napije se a cítí, že toho má pomalu dost.
Člověk se může opít i břechkou. A čím víc pije, tím víc se v něm
probouzí podnikavost. Něco převrátit, něco rozbít, ohýbat železo
by měl. To by měl. Nějakou legraci. Stařec upíjí a propadá se do

duševního spánku. Těžkne. Vztahuje dlaň po Igorovi, ale Igor si odsedl a stařec nemá už dost sil, aby se zvedl ze židle.

„Kočky,“ chechtá se Igor, ohne ukazováček, opře jej o břicho palce a cvrnká do koček. Ustřeluje jim hlavy.

Stařec položí paže na stůl a uvelebí na nich těžkou hlavu. Zavírá oči a syčí:

„Čččč...“

Igorova chvíle. Vstane. Že ho to dřív nenapadlo. Dědek má klíče určitě u sebe. Veden zvláštní jistotou sáhne starci do kapsy kabátu a vytáhne kroužek s dvěma klíči. Klíč od domu, klíč od kuchyně. V druhé kapse kalendářiček z roku 1928. A pak. Jeden jediný klíček. Jestli tenhle, jestli ten. Obrací ho a převrací mezi prsty. Co je v kuchyni zamčené. Jenom skříňka pod oknem. Vrhne se k ní, odemkne a ze skříňky se vyvalí papíry, vyhřeznou se noviny, výstřižky a dopisy. Chvatně rozhrne papírový zmatek. Něco jako vkladní knížka. Červená vkladní knížka. Jasan, vkladní knížka. Na kolik?

Stařec na židli zachrčí. Igor se po něm ohlédne. Starcovo oko nad rukávem. Zlostné rozslzené oko ho sleduje.

Co dělat? Musím udělat. Co dělat? Musím.

„Přece,“ řekne Igor, „povídal jste, že mi to dáte, když... povídal jste, že máte láhev... peníze, to je jako to, ne?“

Nad rukávem starcova kabátu se objeví druhé oko. Mlčenlivé, zlostné oči.

Igor jde k němu.

„Je to moje, nebo ne,“ šermuje mu vkladní knížkou před očima. Stařec neodpovídá. „Hergot,“ popadne ho Igor za rameno. Jestli mi bude bránit. Stařec uchopí Igora za paži a tiskne a tiskne. Má ještě sílu.

„Já ti ukážu,“ zrudne Igor, „já ti -“

Podrazí mu židli a stařec se sesune ke kamnům a při pádu narazí hlavou na železnou tyč kolem plotny. Objeví se krev. Zeď, truhlík na uhlí, křivé lví nohy sporáku, dlouhé a krátké písmo krve. Stopy smrti.

Igor běží odtud a zapomene zamknout.

V tramvaji vytáhne z kalhot vkladní knížku.

Je na ní třicet pět korun dvacet haléřů.

Pokoušel jsem se tehdy nad spisy představit si Igora Bradnu.

V devatenácti ještě štíhlý, s neklamnými náznaky nadcházejícího tloustnutí, s břichem a tvářemi, které už naznačují své možnosti, neohrabanost příliš velikého těla, rodící se medvědovitost jeho pohodlného kroku a pořádných pacek s krátkými tlustými prsty. Igorek, náš mazlíček. O starci jsem neuvažoval. Kočky z chleba a tajná zvrácenost, měknutí mozku a rum. Starce jsem prostě odklidil a věnoval se Igorovi. Jeho povahu jsem rozdělil na dědictví po Heleně a dědictví po Bradnovi. Vycházelo to s překvapivou přesností jako všechno, na čem se nejdříve dohodneme a pak teprve zkoumáme.

Bylo mi, jako bych posuzoval čin starého Bradny a ne mladého. Nikdy jsem neměl Bradnu rád. Úspěšný majitel obzvláště pevného sebevědomí, jaké dopřává úspěšné podnikání a peníze. Měl jsem v životě rád málo lidí. Snad proto, že se mi zdáli úspěšnější. Lehkost, s níž se zmocňovali předmětu své touhy, se mi protivila.

V Igorově případě jsem viděl záblesk té spravedlnosti, s níž nepočítá člověk, ale s níž počítá čas. Nemohlo to skončit jinak. Konečně, říkal jsem si, jako bych dychtěl po odplatě v nějakém vyšším zájmu. Ale byl to jen a jen můj osobní malicherný účet. Když člověk žije, bez ustání účtuje. A tohle byl můj osobní účet. Myslel jsem, že ho někdo za mě zaplatil. To jsem si tehdy opravdu myslel.

Olaf sune paži pod mé podkolení a druhou mne drží kolem ramen, vznáším se mezi lenoškou a rozkládacím křeslem po tetě květinářce, Olaf je stále ještě silný a já jsem zhubl, musím se mu dobře nést, aspoň Stefan supěl mnohem víc. Jestlipak by mne Olaf přenášel, kdyby věděl, že ten dopis tehdy jsem napsal já? Kdybych byl dopis nenapsal nebo napsal jiný, nestál by teď Olaf u rozkládacího křesla s mou sestrou, měl by jiné starosti. Tak jsme se sešli, sestra, Olaf a já, tak jsme se zase sešli, ale Olafovi a sestře se zdá, že se sešli jen oni dva. Já jsem pro ně věc, kterou je třeba v určitou hodinu přenést a svléknout. Baví se o receptu na bramborák. Olaf dělá vtipy. Sestra se směje holčičím smíchem, který jsem u ní už dlouho neslyšel. Potom zvážní a řekne:

„Mám starost, pane Král, Oluna slíbila, že přijde v sedm.“

„To není vaše starost,“ říká Olaf, „vaše starost je, kdy přijdete vy, a její starost je, kdy přijde ona.“

Ano, v tom Olafa poznávám, to je ten starý Olaf.

„Je to moje dcera.“

„A víte, dokdy mají rodiče své děti? Nejvýš do šestnácti let. Potom mají děti své rodiče.“

„Ale já ji nechci ztratit.“

„To není vaše starost, to je už její starost.“

Zhasnou mi světlo a odejdou z pokoje, abych mohl spát, jejich křídlaté hlasy opouštějí s bzučením předsíní a poletují matně ve tmě, která mne obklopuje.

Tma a noc.

Nějaká povědomá noc a povědomá ulička v té noci. Mladý Knorr do ní vchází s Magdou, několik kroků za nimi jde těžkým krokem těžkých matek Magdina matka. Tuto noc mne čeká dlouhá cesta. Noční ulička bez konce. Kde je zahrada s houpací židlí a rezatou kočkou. Magda pootevívá samolibé rty:

„Vy ovšem nehrajete.“

Zděšeně se za ní ohlížím. Opustili jsme našťestí kruh světla pod lucernou a vkročili jsme do stínu. Jistě se mi ve stínu vysmívá, pohrdavá vráska u rtů ji neopouští, prohlubuje se, je útočnější, neboť potmě se člověk nesnaží nic předstírat. Potmě jsou obličej nahé.

Helenin nahý obličej. Magda třetí. Přehazuje nohu přes nohu, dlouhé štíhlé nohy, stříbrnou sukni sune po nohách jako oponu. Divadlo.

„Ne, vy nikdy nehrajete. Nehrajete a zkazil jste pointu.“

Nedovedu hrát v tomto světě herců a masek a drapérií a přestavovaných kulis a proměnlivých reflektorů, jednou svatozářit do kouta vpravo, jednou do kouta vlevo. Já jenom přímo. Nevím, jestli to není jen druh těžkopádnosti, tahle přímost. Svět rozhodně není zařízen na přímost, oslavuje zákruty, zatáčky, okliky.

Igor, učenlivý syn své matky. Vypočítat si cíl a vhodnou oklikou k němu. Oklikou je to snadnější. Za každou cenu. Vsadit i svoje tělo. Tehdy na chatě, když stáhla hubertus a v zeleném svetru. Zelené pahorky africké. Úplata. Odměna. Nemám rád, když mi odměna okázale spěchá vstříc. A tenkrát také, když chtěla zpátky svoje dopisy. Ona nedopřávala svým odsouzencům milost. On ho srazil k zemi. Bez milosti a ty stříkance krve na stěně a na sporáku. Krev ho vyděsí, zabít bez krve, to by bylo něco jiného. Usmrtit slovem, rozchodem, scénou. Aby vrah zůstal za obzorem. Aby se zbavil své trýzně. Trýzeň být bez peněz. Továrník Bradna. Trýzeň být bez peněz. Igor. Všechny páky, i nedovolené. Takové bohatství poctivou prací? Jen poctivou? Už otec továrníka Bradny. Zlatý déšť první světové války. To je rub krve. Kapitáni. V kapitánovi kus piráta. Dokud žijeme, účtujeme. Zahodí klíče, abych nemusil.

Kdyby je zahodila. Směšné gesto. Schová si je, k použití, jednou. Hrdinství, opravdové city, všechno smytelné šminky.

„Ne, vy nikdy nehrajete.“

Vyloučený z kruhu, střízlivý mezi opilými.

Tma a noc.

Na stropě napříč achátová čára, odlesk a stín. Čára mého příběhu. Zavřu oči, pokouším se ji přerušit, ale příběh pokračuje sám, proti mé vůli, pospíchám za ním, snažím se ho zadržet. A příběh se vleče. Přestal jsem být jeho pánem. A byl jsem jím někdy?

Knorr si obléká talár. Jsme spolu sami.

„Jsi přesvědčen o Igorově vině?“ ptám se ho.

„A ty se ptáš?“

Ale jeho hlas už dávno není tak jistý, jak býval. Dokud byl mladý soudce. Čím více stárnul, tím víc poznával, že svět je rozlehlý, ale člověk uvnitř sebe sama rozlehlejší. A co se mu jevilo zamlada černé, ztratilo působením bílé svou nesmlouvavou čern, a co se mu dříve zdálo bílé, ztratilo působením černé svou zářivou bělost. Dříve všemu rozuměl nebo myslel, že rozumí, od jisté doby se snažil poznávat, a jak poznával, ztrácel svou dřívější jistotu, že všemu rozumí.

Soudce Knorr přechází chodbu, jenom několik kroků ze své kanceláře do soudní síně. Knorr, předseda senátu. Dva přísedící. Soudkyně s měkkou dobromyslnou tváří a zvědavým nosem, měkká šlehačková, poznamenaná povoláním, vedoucí cukrárny v taláru. Druhý přísedící skládá pomalu svou dlouhou kloubnatou postavu za stůl v průčelí. Pohrává si s drátky brýlí, vážně a pečlivě pokašlává, nad každým slovem mlčky rozvažuje, jako by řeč byla úzká lávka, nepatrné slovo stranou a zřítíš se. Mistr z kamenolomu. Prokurátora trápí žaludek. Obchází do poslední chvíle po chodbě

a kouří cigaretu za cigaretou. Chmurná představa dopoledne se žaludečními křečemi. Mládí, to by potřeboval. Vám je, slečno, hej. Mladá zapisovatelka v tenkých punčochách s krajkovým vzorem. Za psacím strojem a jenom půl obličeje, druhá půlka za spuštěnými vlasy. Jak dlouho cvičila fouknutí, kterým se kadeř nadzvedne z oka. Obhájce pěstěný mladý muž. Méně kolínské, méně krému. Takhle i na dálku. Obhájce pečující pohledem o své nehty a o slečnu zapisovatelku. V lavicích pro obecnstvo skoro nikdo. Tři nebo pět lidí.

Ležím ve tmě na rozkládacím křesle po tetě květinářce a pozoruji soudce Knorra, jeho čelo nad spisy, vyhrnuté čelo, vyhrnuté vrásky, stažené obočí, světlé, i když vlasy ztmavěly, světlé a husté a stažené v zamyšlení ke kořeni nosu, střídavé stahování obočí a vyhrnování čela, prostocviky myšlenek na kůži před zahájením případu.

Obžalovaný Igor Bradna. Teď stojí proti sobě. Knorr a Igor Bradna.

Knorrovy oči zvědavé, pátravé, udivené, zděšené. Knorr nezačíná líčení. Knorr se dívá upřeně na Igora Bradnu. Prokurátor si hřeje oběma dlaněmi žaludek a nevnímá, co se děje. Zapisovatelka si sliní rty špičkou jazyka a snaží se špičku jazyka zahlédnout. Oba přísedící se mírně a se zájmem dívají na obžalovaného. Obhájce na zapisovatelku. Dlouhý čas hledění. Konečně pro to tu nejsme. Kloubnatý soudce důstojně kašle.

Bráním se Knorrovi v taláru, vysvětluji mu, že zatímco on je odsouzen navždycky ke své roli soudce, já už jeho světu unikl, vystoupil jsem ze světa vztahů a souvislostí, sám jsem se vyřadil. Žiju svůj tajný život. Pro ně jsem nepohyblivý. Poněvadž se pohybuji sám pro sebe. Jinak pro nikoho už. Mluvím pro sebe. Jinak pro nikoho už.

Knorr v taláru si mne nevšímá, vchází do mne se zděšenýma očima. I já mám zděšené oči. Je užaslý i dojatý a nutí také mne, abych byl dojatý. Jenom ne city. Bojím se citů.

Jak se ten Knorr dívá na Igora Bradnu, poznává v něm svou podobu, svou mladou nohatost, své husté vyhrnuté obočí, svou poněkud ustupující bradu, svůj způsob, jakým Igor zvedá rozpačitě pravé rameno, i pohyby kůže na čele.

Jeho neztracený a nalezený syn.

Prožívám znovu Igorův strach a nemohu jej z něho sejmout. Teď, kdy nebyl výslednicí dvou čísel, Heleny a Bradny, teď, když jsem v něm viděl sebe, chápal jsem výsledek toho součtu ne jako prosté výsledné číslo, nýbrž jako osobní neštěstí a křivdu. Velikost Igorova strachu mne mrazila. Igor, ovšem, nemohla mu dát moje jméno Ivan. Iгоре.

Igor běží z domku s dvěma okny na ulici a dvěma do dvora, nechá dveře otevřené, zastávka tramvaje je opuštěná, nečeká na tramvaj, jako by tím mohl něco urychlit, běží k další zastávce, kde ho teprve tramvaj dožene. Igor veze svůj nesmírný strach v tramvaji, prchá před svou smečkou, kradmý pohled do vkladní knížky, ale až po několika zastávkách, slyším prokurátora, takový cynismus, kolik mu to vyneslo, pětatřicet korun dvacet haléřů. Byl by ji zahodil tak jako tak. Vkladní knížku, která leží přede mnou na stole, mezi mnou a obžalovaným. Byl by ji zahodil, i kdyby na ní bylo dvacet tisíc. Copak to prokurátor nechápe? Ale nejde o vkladní knížku. O co jde?

Igor nese svůj strach do pokoje, ke své bytné, bydlí v podnájmu, dělá závozníka, zaměstnání mládenců, kteří neměli trpělivost se vyučit, a když přijde domů, čeká ho šofér, má pro něho melouch, Igor jede na melouch se šoférem a se strachem. Prokurátor klade

otázky. Podle něho jede v autě šofér a Igor. A co strach. Důležitější než oni dva. Igor se vrátí v noci a už ho čekají. Chvilí po činu ho udal soused, který bydlel přes dvůr. Viděl všechno vytrženým trojúhelníkem rolety.

„Pane svědku, popište nám všechno, co jste viděl. Ale nejdříve nám povězte, jak to, že jste mohl na takovou vzdálenost rozeznat i tváře. Bydlíte přece přes dvůr v prvním patře.“

„To je tak. Mám dalekohled a někdy... prostě, že ano, koukám se.“

Ostýchavý starý mládenec s dalekohledem. Důkladně oholený, je cítit zubní pastou a hygienou. Dalekohled namířený do bezstarostných koupelen a lehkomyšlných ložnic. Drobná tajemství lidských těl na oblém a dotěrně kluzkém skle dalekohledu. S hygienickým odstupem. Není to zanícený svědek, který staví na odív svou ctnost. Svědčí, jako by svým svědectvím napravoval sebe. Očišťuje se svou výpovědí za všechno, co viděl před tímto případem a o čem nehovoří. Ano, viděl toho mládence, pamatuje si ho z dřívějšíka. Mladík strčil do důchodce. Asi se hádali. Ne, důchodce ho neudeřil. Aspoň se mu zdá, že ne. Ostatně je to možné.

„Pište, svědek si není jistý... Máte to?“

Chabé pokusy najít Igorovi cestu, kudy by mohl, nějakou příležitost zkrátka. Nikdo v soudní síni netuší, že Knorr soudí Knorra, že Knorr hledá pro Knorra úlevu.

Prokurátor hovoří o třídním původu. Chladnokrevný čin. Schopen všeho. Zvláštní necitelnost pachatele. Nebezpečí pro společnost. Trapič své oběti.

Trápí ho žaludek. Před polednem ho obvykle bolest opouští, jenže do té doby bude už po líčení. Málo svědků. Jasný případ. Starý mládenec s dalekohledem, který všechno viděl. Nervózní žena

cvakající uzávěrem kabelky, která vedla psa na večerní procházku a potkala běžícího mladíka.

„Řekla jsem si: ten je podezřelý. Utíká a večer.“

Utíká a doma šofér. Když se vrátí se svým strachem z černé jízdy, už ho čekají. Možná, že jde o tu černotu. Zatím už vědí. Zatčen. Dlouhá smutná cesta. Předběžný výslech. Eskortní auto hnědé jako káva. Dva strážci a jeden si ho připoutá k zápěstí. Poprvé připoután. K někomu. Šofér kouří před autem půlčíka. Zašlápne ho, nastartuje a jede. Každý se stará o svůj úsek. Jeden zatýká, druhý připoutává, třetí veze, čtvrtý zavede do cely. Běžící pás spravedlnosti, každý vykoná svou operaci a pás popojede. V cele vyšetřovací vazby už někdo leží.

„A hele,“ vítá, „postavte na kafe. Odkudpak? A za co? A kolik?“

Možná obyčejný, možná donašeč.

„Nemáš žváro?“

Čas na uvažování. Od zdi se zamřížovaným okénkem k záchodové míse se prostírá mapa činu. Postupuje po ní znovu.

Kdyby s ním mohl mluvit mezi čtyřma očima. Kdyby to byl věděl. Ztracený případ.

Obhájce žádá, aby byla vyslyšena žena, která důchodce opustila před dvěma roky.

„Měl divný známosti s mládenečky. Jdu od tebe, povídám, jestli si budeš sem ty prevíty vodit.“

Ale je mrtvý, všechno mu odpouští a mne si tlustým ukazováčkem oči.

„Ano, zabít jediného člověka není o nic horší, než jich zabít víc, jako se to dělo... z lidského stanoviska...“ Prokurátor volá na pomoc dějiny. Je nepříjemný, je mu nepříjemně. Zaplétá se a náhle umlká. Usedá a hledá dlaní pod sakem bolavou žaludeční krajínou.

„Nemýlím-li se,“ slyším sám sebe, „měl obžalovaný dostat jakousi slíbenou odměnu a důchodce mu ji odpíral...“

Jako by mu tohle mohlo pomoci.

Obhájce koktá něco o prudkém hnutí mysli a střídavě se dívá na zapisovatelku a na soudce. Jeho řeč jen zdržuje. Měl jsem o tom případu vědět víc. A co pak?

Soudkyně po mé levici si dělá tužkou poznámky na okraj obálky. Možná, že si jenom kreslí. Z té nemám strach, bude na straně obžalovaného. Vždycky je na straně obžalovaného. Je tak mladý, chudák, ano, udělal to, ale je tak mladý. Soudce po pravici. Ten. Posunuje si brýle na nose a měří si Igora, jako by ho luštil.

Obžalovaný má sklopenou hlavu a na nohou tytéž kalhoty, černé a těsné, jako na místě činu. Co nám řekne obžalovaný?

„Nemám co...“

„Pište, prosím –“

Slečna u psacího stroje si odfoukne vlasy z oka, píše větu, a vlasy se jí opět na oko snesou.

„Tak nemáte, co byste podotkl?“

„Ne.“

Byl to můj syn, nebo jsem se mýlil? Přijal rozsudek a neodvolal se. Jako tehdy ten pekař. Ale pekař nevěřil ve spravedlnost. Můj syn by v ni měl věřit. Ne proto, že je spravedlnost všudypřítomná, ale proto, že je můj syn.

Dcera nebo syn, ale nejčastěji vytoužený syn. Paprsek, který překročí tmu mezi námi a budoucností. Syn dosáhne, kam otec nedosáhl. Naděje posouvaná za obzor, kam nedohlédneš. Touha, abys pokračoval, a její chvíle může přijít brzy anebo pozdě. Nepodlehl jsem své chvíli? A není to všechno jen omyl stárnoucího soudce?

Kdykoliv jsem se díval do lejster, vždycky jsem byl přesvědčen o omylu, kdykoliv jsem zvedl hlavu a spatřil před sebou Igora, byl jsem přesvědčen, že je to mé mladší já.

Byl bych rád s Igorem mluvil mezi čtyřma očima a zároveň jsem se bál, že někoho upozorním na naši podobnost, že budu odhalen.

Hrabiner mne potkal na chodbě a řekl mi:

„Máš chvílku? Pojd' ke mně.“

Procházel jsem dlouhou chodbou a já se připravoval, že mne bude svým neurčitým způsobem vyslýchat.

Poprvé jsem si v jeho kanceláři nevšímal klubovek, ničeho v jeho pracovně jsem si nevšímal, jen ve mně narostla chuť, obrovská chuť povědět mu, co si o něm myslím, ukázat mu, že vím, co se mnou zamýšlí, proč mne podezírá, prostě podniknout útok.

Neposadil jsem se a řekl jsem rovnou:

„Já vím, co mi chceš.“

Nevnímal, že jsem rozčilený po tom procesu. Bylo mu podobné, pozvat mne, když jsem rozčilený.

„Už víš?“ řekl. „Kdo ti to pověděl?“

Potom vytáhl ze zásuvky malé tranzistorové rádio, postavil je na psací stůl a otočil knoflíkem.

„Máš štěstí, právě ti hrají na klavír.“ Pamatoval si z Paříže, který hudební nástroj mám rád. Všechno si pamatoval.

„Co tomu říkáš?“ postrčil hrající krabičku po stolní desce.

„Proto jsi mne pozval?“

„Tobě se nelíbí?“

„Hlavně, že se líbí tobě,“ řekl jsem a chuť povědět mu, co si o něm myslím, mne začala opouštět. Nikdy mi nic dlouho nevydrželo. Moje odhodlání potřebovalo správný vítr. Stačilo, že se vítr otočil jinam, a bylo po všem.

Sedl jsem si tedy do klubovky a zase mne napadlo to, co vždycky. Tyto kožené klubovky jsou zachovalejší než moje. Tato pracovna je světlejší.

Ale také jsem se mohl v Igorovi mýlit, možná, že se podobá někomu jinému. Někomu, kdo se podobá mně a kdo byl před lety Heleniným milencem. Dávno jsem poznal, že mezi lidmi není tolik růzností, jak se na první pohled zdá. Je jen několik základních skupin, stejně jako je jen několik druhů svědků, několik základních typů zločinců i soudců. Jen povrch tohoto světa je strakatý a pestrý. Pod ním jsou podobné a možná totožné pohyby.

A nepodobal se Igor Heleně? Jeho tvář, jeho projevy? Dlouho jsem Helenu neviděl a její podoba mi splývala s jinými podobami a také s podobou mého snu. Vysnil jsem si podobu ženy a provázela mne celý život, myslel jsem na ni, i když v poslední době stále méně. Podoba mého snu měla dokonce určitější rysy než podoba Heleny.

Léta jsem se s Helenou neviděl. Počítal jsem ta léta. Naposledy jsem se s ní setkal na své zahradě.

Přichází k houpací židli. Její váhající stín se posouvá po pěšině a rezavá kočka prchá, sotva se jí stín dotkne. Nechávám ji dojít až k houpací židli.

„Nezlob se,“ říkám, „špatně vidím. Vítám tě.“

Helena s aktovkou. Helena v hubertusu. Helena s šátkem na hlavě. Hra na třídní schovávanou. Stejnokroj těch dnů. Vypadá mladě v tom převlečení. Není to převlekem. Měla vždy dost času, aby mohla zadržovat stáří.

Helena se omlouvá, jako by se opozdila na předem smluvenou schůzku, s úsměvem, který omluvu proměňuje v dar pro mne.

Vždycky měla ve zvyku vstupovat do mého života s výrazem, s nímž se vracíme do obchodu z ulice: Promiňte, zapomněl jsem si tu balíček. Nedělala si s časem starosti, dovedla se podivuhodně starat o svůj záměr a neohlížela se při tom na čas, který stejně plynul bez jejího přičinění.

Léta. Léta.

Knorr, který vede Helenu do chaty, je mi tak vzdálený. Vidím, co viděl on, Heleninu siluetu proti oknu a narudlý přísvit, který jí rámoval hlavu, neboť jí do vlasů vstoupilo slunce. Vidím, co viděl on, ale všechno je jiné.

„Můj muž,“ říká Helena. Jde jí o muže. Poprvé za dobu, kdy ji Knorr zná. Igorovi jsou dva roky a Knorr o něm neví. Helena jde zachraňovat muže pro Igora. V mužovi zachraňuje Igora. Anebo našla konečně záminku, aby se mohla podívat na Igorova otce?

Svléká hubertus, to představení se svetrem, protahování.

„Jsem nešťastná,“ říká.

Vyčkává. Je zvyklá, že jí ti druzí usnadňují cestu. Stačí počkat. Ale co když nečeká jenom pomoc ode mne, co když ji čeká i od sebe, sílu, která by jí pomohla, aby mi svěřila celou pravdu.

Třeba nečeká v té chvíli na mne, ale na sebe.

„Jsem hrozně nešťastná.“ Přivolává tou větou sama sebe. Přivolává sebe, aby mi pověděla, co se stalo. Celou pravdu.

A Knorr jí uvaří kávu. Postaví mezi sebe a ji dva šálky kávy, oddělí se od ní dvěma šálky kávy, uzavře se před ní.

Vycítila to a podařilo se jí přivolat sebe na pomoc a ne proto, aby se svěřovala, ale proto, aby co nejvíc utajila.

Je třeba Helenu vyhledat a pokračovat v tom hovoru. Igorův případ je případ Heleny.

Tma a noc.

Vzdálený hukot. Přibližuje se. Poslední trolejbus, teprve tenhle. Vjíždí do stanice, stojí, bzučí, vrní. Poslední a po něm ticho.

Knorr bez taláru, v autobuse do Ponice, jede na svou zahradu, do své chaty. Znamý autobus. Natřený světlou barvou. Tentokrát. Autobus se potácí, přeplněný lidmi. Knorr mezi zády a břichy, odněkud brnkání kytary, v rohu vozu beatová skupina, zpívají nosem, troubení hlasů, zalykavé stoupání autobusu, tvrdě dosedá na unavená pera, uzoučké proužky krajiny mezi zapařenými zátylkami, vzhůru, dolů, pohodlí až potom, pohodlí v odkladu, nahoru, dolů.

Dlouhá cesta. Dlouhá Igorova léta. I kdyby se odvolal. Léta a léta. Knorr je vržen kupředu. Padne tváří na něčí kabát. Kabát je cítit hovězí polévkou. Kdyby se dalo vyvětrat. Myšlenky se dusí. Knorr. Je to jeho věc, ta cesta, minulost, starosti, Knorrova věc, Igor, Helena a tahle cesta za ní, samozřejmě jeho, já jsem jen pozorovatel, ale vzrušuje mne to znovu a znovu.

Nemohu spát, nemohu ležet. Snad už všichni spí, snad bych si mohl dovolit. Vstávám, v hlubinách rozkládacího křesla slabě kručí. Hlad po naplnění. Být naplněn. Prázdné místo v nás. Čeká stále něco, to prázdné místo v nás, čeká úspěch, čeká nějaké neznámé štěstí, čeká rozkoš, čeká nějaké neznámé bohatství, nějaký netušený rozměr sebe, nějakého syna, nějaké pokračování věčnosti, kterou jsme převzali a předáváme. Nevědomky. Málo času na to, abychom si uvědomovali.

Tma a noc.

Neobyčejně lehce jsem došel k oknu. Moje krajina, území, ke kterému jsem připoután od rána do večera. Nízká brázda seškrábaného sněhu na okraji protějščího chodníku v modrozeleném světle výbojkového osvětlení, modrozelený špinavý osud toho, co bylo

odpoledne sněhem. V průčelí činžáků tu a tam ještě osamělé rozsvícené okno, bílé, oranžové, žluté, perletové, ospalé oko noci.

Chodec vleče svůj dlouhý lomený stín po zhasnutých oknech a zamčených dveřích. Stojím u okna, bez cíle, ten člověk na ulici aspoň někam jde. Někam. Aspoň. Knorr jede v autobuse a já tady stojím, místo abych odešel. Až odtud odejdu, nebudu si musit opakovat ten příběh. Až. Odtud. Odejdu. Ten příběh je v záclonách, v okenním skle, v lenošce. Musím jej stále znovu číst. Znovu číst. Čtu, ale ztrácí se mi smysl toho, co jsem tolikrát už přečetl.

Za mnou šelestí tiché kroky. Obrátím se. V nejsvětlejším místě achátové čáry, která protíná pokoj až ke stropu, vyděšený obličej. Oluna. Nepříjemné setkání. Jestli se svěří matce. A co tu chce? Stojíme proti sobě, bez pohnutí, ani krok. Oluna v krátké košili do půli stehem, s rozpuštěnými vlasy, kajícnice z bible, vyděšená svou minulostí. Couvá, jen couvej, jen couvej. Vyklouzne z achátového světla a jako by už odešla. Mizí ve tmě, mizí z pokoje. Viděla mrtvého, který obživil. Bude špatně usínat.

Začíná být zima. Raději zpátky pod příkrývkou. Také kdyby Oluna přece jen promluvila. Uléhám, ale nikdo nepřichází, žádný poplach, nic. Ležím a Knorr jede do Ponice. Slunce promítá na luku a pole stíny a světla, jarní obloha, jarní lesy, konečně křižovatka, nový ukazatel, hotel Jánošík, snídaně obědy večere. Ukazatel: Ponice. Kdyby se vydal cestou bez ukazatele, došel by na svou zahradu, do své chaty, ale Knorr vyrazí cestou k hotelu, kde nic není jeho, jen starost, ten smutný majetek.

Ráno mne zaskočilo. Bílé světlo odplavilo Knorra i s jeho cestou, všude se pění bílé světlo, pokoj i předměty mají bílou a modrou barvu mladého dne, jako by se pokoj naplnil řídkým mlékem.

U mého lůžka stojí Olaf. Nevím, jestli čeká, až se probudím, často mne oslovuje, ještě když mám zavřené oči. Přenáší mne do lenošky, než jde do práce. Dnes, jak se zdá, nemá naspěch. Stojí a hovoří se sestrou.

Někdy mi dá hodně práce vzpomenout si, který máme den. Neřídím se podle kalendáře ani podle hodin, nechci mít kolem sebe nic z toho, čím se měří čas. Nač je pozorovateli čas? O ten ať se starají ti, kdo jsou uvnitř. Já jsem vně. Jaký je den, poznávám jen podle toho, jak se ti uvnitř chovají. Olaf stojí a vykládá. Sestra si nechystá bandasku na mléko. Vedle v ložnici se převaluje Oluna, drátěnka drnčí a Oluna pokašlává. Znaky nedělního rána.

Olaf se na mne zašklebí a řekne:

„Jdeme na to.“

Tuhle větu opakuje každé ráno a při ní mám vždycky chuť povědět mu, jak to bylo s dopisem, kdo na něho napsal ten posudek. Ne snad z ušlechtilosti, abych ulevil svému svědomí nebo bůhví čemu, co člověk přechovává v sobě. Pověděl bych mu to rád jenom proto, aby se na mne přestal dobromyslně a povzbudivě šklebit. Jeho dobromyslnost a povzbuzování mne ponižují. Těžko to snáším. Proto bych mu rád pověděl o dopise a posudku. Přestal by se dobromyslně šklebit. Přestal by mne povzbuzovat. Ale kdo ví. Třeba by mne zvedl z lůžka i přesto a nesl do lenošky, aby mne sestra mohla obléknout. Také je možné, že by mne zvedl, nesl dva tři kroky a upustil. Možná, že bych se pádem zabil a sestra by dosvědčila, že jsem spadl z lůžka sám. Pravděpodobně by Olafa chránila. Rozumí si s ním den ode dne líp.

„Hopla,“ řekne Olaf.

„Opatrně, opatrně,“ napomíná sestra, jen aby něco řekla.

Už sedím v lenošce a Olaf třepe dlaní o dlaň, jako by si oprašoval ruce po veliké dřině.

„Mohli bychom taky do Jevan,“ nabízí Olaf sestře, „na podzim je tam krásně.“

Sestra mi rozepíná pyžamový kabátek. Olaf jí podá košili:

„Anebo na Jizeru. Někam, kde je dobrá restaurace. Kdyby se dalo do deště.“

Spodky mi natahují oba. Jejich ruce mají schůzku na mém těle. Naschvál jim těžknu pod rukama, kácím se, ať mají dojem, že se mnou lomcují. Nevnímají to a nevadí jim to.

„Znáte to na Jizeře? U Toušeně?“

„Kdepak bych to mohla znát.“ Sestra se usmívá. Tenhle úsměv. Měl bych jí povědět, aby si nic nenamlouvala. Není už mladá.

„Jestlípak ještě rostou houby?“ říká a pořád se usmívá.

„Je moc chladno. Ale je mokro. Tak pojedme časně ráno. Na Sázavu.“

„Na Sázavu? Do Ponic?“ Sestra mi zapíná knoflíky. „Můžeme jet na jeho zahradu.“

Myslí tím moji zahradu, moji houpací židli a kočku a všechno, co je moje, nebo co moje opět bude, až odtud odejdu. Spojili se proti mně. Umlouvají se, jak odejmout pozorovateli to, co patří jen a jen jemu. Zapínají mi knoflíky, těsněji a těsněji, sešněrují mne svými plány, aby se mohli v klidu houpat na mé houpací židli. Nejraději bych ze sebe strhal vestu i košili. Zelenou vlněnou vestu po jejím muži. Ale nesmím se unáhlit, blíží se hodina odchodu a nesmím jim prozradit, že se dovedu hýbat. Zadrželi by mne, spoutali by mne svými starostmi a nikdy bych už neodešel.

„Proč ne,“ říká Olaf, „tu zahradu neznám, ale proč ne?“

Zrádce. Mluví a mluví o výletu. Příští neděli, ale jistě. Oluna slíbila, že zůstane doma. V poledne mne nakrmí. V neděli stejně vstává v poledne. Obléká se až po obědě. Olaf a sestra mluví o neděli a mluví ne o dni, ne o počasí a cíli cesty. Mluví o sobě.

Nakonec Olaf poodstoupí, změří si mne od hlavy k patě, jak figurínu ve výkladní skříni, a řekne, co říká každé ráno:

„Tip top.“

„Ale ne.“

„Tip top, říkám.“ Olaf je přesvědčen, že se sestra rozhořčuje, jen aby ještě jednou uslyšela výraz, který je jí směšný a který pro ni znamená pochvalu.

„Ale ne.“

„Tip top.“

Měl bych jim povědět, aby si nic nenamlouvali, nejsou už mladí.

Odejdou do kuchyně, plánují výlet v kuchyni, smějí se a plánují.

Já už mám naplánováno. Zbývá mi jenom zvolit chvíli činu. Projdu předsíní, po schodech, počítám odpočívadla, přízemí, kolem bytu domovnice, opatrně kolem jejího okna do chodby, abych unikl jejímu pátravému pohledu za záclonkou, domovní dveře, chodník, nástupiště trolejbusu. Nejvhodnější doba odjezdu devět čtyřicet tři. Nebudu musit na autobusovém nádraží čekat. V půl dvanácté budu na zahradě, ve své houpací židli. Měl bych něco přinést rezavé kočce.

Hrabiner mne opravdu překvapil. Nečekal jsem, že mne vyhledá v mém novém postavení, tady, u sestry v bytě. Poznal jsem v předsíni jeho hlas. Není už tak svěží, jako byl tenkrát, když na mně chtěl zprávy o starém Bradnovi, ale stále je mladší než můj hlas a nikdy můj náskok nevyrovná. Každý člověk má hlas doby, v které prožil podstatnou část svého života, těch důležitých deset let mezi desátým a dvacátým rokem svého věku, pak už je hotový a může jen málo přidávat a jen málo ubírat. Těch pár let v první

třetině života tě udělá pro celý život a někdy těch let nemusí být ani deset, někdo má svou stavbu pod střechem už v sedmnácti, někdo v patnácti. Pak už můžeš leda přidat komín nebo okrasu průčelí. Mě udělala první světová válka a začátek první republiky. Hrabinera její konec a druhá světová válka. Jeho hlas je nejen mladší, ale naprosto jiný.

Ted' už mi nevádí, jsem mimo, jsem pozorovatel. Dokud jsem byl uvnitř světa, vnímal jsem z Hrabinerovy řeči především to, co se mne osobně dotýkalo. Teprve nyní jsem byl schopen posuzovat jeho řeči nezaujatě. Nemohl mne přinutit k odpovědi.

Vidím Hrabinera v zrcadle na zdi, posadili ho na pohovku. Neznali ani za nutné, představit ho nejdříve mně.

„Chystám se už delší čas,“ říká Hrabiner, „ale to víte. Tady v těch deskách jsou nějaké osobní věci vašeho pana bratra. Musili jsme vyklidit jeho psací stůl, vzhledem k tomu, že se váš pan bratr už asi do kanceláře nevrátí.“

Na kulatém stolku leží desky s nějakými papíry, malovaná dřevěná tabatěrka s nápisem Macocha. Jednou mi ji přivezla Oluna ze školního výletu. Staré plnicí pero. Zaschlé. Nepíše. Krátká dýmka. Kdy jsem to zkoušel kouřit dýmku? Zapomenutá zásuvka, břicho času, pozřela, co se dalo. Je toho na stolku pěkná hromádka. Na zatopení.

Hrabiner se baví se sestrou, společník jaký má být. Olaf zatím nevychází z kuchyně. Představuji si ho, jak pije kávu a čte noviny. Opovrhuje Hrabinerem a vyhýbá se mu. Káva voní až sem.

„A jak se panu bratrovi daří?“ Hrabiner říká zásadně „panu bratrovi“. Jsem vyřazen ze stavu soudců, anebo patří Hrabiner k těm, kteří se vyhýbají mimo své povolání označení „soudruh doktor“? Nikdy jsem vlastně s Hrabinerem nemluvil jinak než v úředních hodinách. Až na tu Paříž. Jenže Paříž. To bylo něco docela jiného.

Teď seděl na pohovce civilní Hrabiner v civilním prostředí a ptal se ze zdvořilosti po mém zdraví.

„Tady sedí. Od rána do večera,“ řekla sestra.

Potom se zvedli oba, prošli zrcadlem a já je spařil před sebou.

„Ano, ano,“ řekl Hrabiner a nešlo poznat, co tím mínil.

Díval jsem se před sebe strnule, abych se neprozradil.

Byl asi poněkud překvapen, nepředpokládal, že sedím ve stejné místnosti. Opěradlo lenošky je dost vysoké, aby mi dovolilo taková překvapení.

„Ano,“ řekl Hrabiner ještě jednou. Strčil si ruku co kapsy u kalhot a vypadal velmi sportovně a sebevědomě. Pojednou, když jsme já i sestra mysleli, že představování je u konce, promluvil souvislou větu:

„To se jistě zlepší.“

Vždycky mi bylo záhadou, odkud bral své optimistické jistoty. Patřily k němu jako rozhodnost, s níž se dopouštěl omylů, které si nikdy nepřiznal. Tentokrát byl jeho optimismus docela příjemný a nestaral jsem se o to, jestli se mýlí nebo ne. Bylo příjemné věřit, že se můj stav zlepší.

„To je jasné,“ dodal.

Jemu byla každá situace jasná. Dovedl v ní zaujmout nesmlouvavě názor. A když se situace změnila, zaujal třeba protikladný názor opět nesmlouvavě. Bylo mu to jasné.

„Mohu vám nabídnout trochu kávy?“ zeptala se ho sestra.

„Prosím,“ řekl zamyšleně.

Dovedu si představit Olafovu tvář v kuchyni, až mu sestra řekne, že jde vařit Hrabinerovi kávu. Tomu. Ještě ho pohostit.

Jsem v pokoji s Hrabinerem sám. Nespouští ze mne oči. Už i má obě ruce v kapsách. Nejsebevědomější klackovský postoj. Pohupuje se, pata prsty, pata prsty.

„Tak co,“ osloví mne tlumeně, „nehraj to na mě. Nic mi do toho není, jestli to hraješ na ně. Ale na mě to nehraj. Nemusíš mít strach, já tě neprozradím. Potřebuju s tebou pár slov promluvit.“

Dívám se strnule před sebe, zatajuji dokonce dech. Nevidí, že jsem mimo jeho svět, že už nejsem uvnitř? Jak může chtít vyslyšet někoho, kdo není uvnitř. Na mne neplatí obchvaty vyšetřujícího soudce. Promluvím, až budu chtít já. A já budu chtít až jednou. V trolejbusu, až budu odtud odjíždět. Dříve ne.

„Mám málo času,“ říká Hrabiner, „přestaň se přetvařovat, za chvíli tu bude sestra.“

Málem bych mu uvěřil, málem bych promluvil. Dovede být přesvědčivý, když útočí.

„Nemusíš mluvit hlasitě. Můžeš šeptat,“ naléhá.

Udělal jsem snad chybu, podle které poznal, že nejsem ani zdaleka tak mrtvý, za jakého se vydávám? Ne. Je to jen jeho způsob, jak dohnat k výpovědi obžalovaného, který mlčí. A sestra nejde a nejde. Olaf jí v kuchyni asi vykládá o Hrabinerovi. Potichu. O mocném Hrabinerovi potichu.

„Podívej,“ říká Hrabiner, „tohle jsem našel v tvém psacím stole.“

Vytáhne z kapsy složený list papíru, rozloží jej a podrží mi jej před očima. Poznávám ten papír, čtu na něm několik slov zprostředka věty, nemohu se jim vyhnout, Hrabiner mi je strká do obličeje. *Ale v zájmu lidskosti...* Ano, právě pro tahle slova, v zájmu lidskosti, pro tuhle frázi, jsem ty řádky neodeslal.

Zdržel jsem se po úředních hodinách v kanceláři. Venku padal sníh, takový mokrý soumrak, smutný soumrak, po okně stékají slzy sněhu. Hodina, kdy můžeš být sám, i když jsi s někým. Ale já byl sám a sám. Vzpomínal jsem na lidi, které jsem v životě potkal a byli sami, je dobré vědět v takové chvíli o někom, koho postihlo něco podobného. Vzpomněl jsem na Bradnu v Paříži. A na Helenu.

Vzal jsem kus papíru, přemýšlel jsem, jak mám Helenu po letech oslovit, a nakonec jsem napsal: Vážená paní.

Měl jsem nejlepší úmysl napsat zprávu o tom, co jsem v Paříži zažil s Bradnou, a přimět ji, aby Bradnovi napsala dopis o sobě a synovi. Byl to velice patetický dopis, byl smutný a sentimentální jako ten večer a plýtvat jsem v něm pojmy jako *veliké dějiny a osud jednotlivého člověka*. Dopis jsem zavřel do zásuvky, odhodlán příštího dne jej odeslat. Ale ráno svítilo slunce, sníh roztál v teplém větru a všechno bylo jiné než večer. Včerejší dopis jsem pročítal s úsměvem a všechno, co se mi večer zdálo závažné, vypadalo maličerně. *Ale v zájmu lidskosti*. Spálím dopis se zbytečnými papíry. *Veliké dějiny. Vážená paní. Osud jednotlivého člověka*. Kde se to tak někdy v člověku vezme. A dopis jsem zapomněl spálit.

Ani nepohnu hlavou.

Hrabiner drží list v ruce a ruka mu klesá. Zas vidím sklo okna a protější dům.

„Nechce se ti mluvit,“ říká Hrabiner. „Jenom nedělej, že mne neslyšíš. Když nechceš mluvit, kývni aspoň hlavou. Zeptám se tě na něco –“

Sestra přichází. Nese podnos se šálkem kávy a s cukřenkou. Jednou přichází také nevhod pro někoho jiného než pro mne. Hrabiner se otočí k oknu.

„Máte pěknou vyhlídku.“

„Myslíte?“ odpovídá mu sestra. „Samé činžáky.“

„To nevadí,“ říká Hrabiner roztržitě.

Nevyšlo mu to, poprvé na něm vidím, že mu nevyšlo, co si naplánoval. Je mi příjemně. Nemusím mu odpovídat. Ať si dává otázky těm, kdo jsou uvnitř. Přehlédl maličkost, důležitou maličkost. Že jsem pozorovatel. Nezbývá mu už nic jiného, než vypít kávu a poděkovat. Na shledanou, Hrabinere, až přijdeš příště, najdeš

mou lenošku prázdnou. Ale i kdybych v ní ještě hrál svou hru, stejně by ses ode mě nedověděl víc než dneska.

Doprovázím Hrabinera v duchu do předsíně a na schodiště. Odchází stejnou cestou, jakou odejdu já. Jako by mi ukazoval kudy. Čekám napjatě, kdy odejde sestra s Olafem. Obědvají dříve a spolu. Oluna, až se probudí.

Sotva zapadnou za sestrou a Olafem dveře bytu, slyším vedle v ložnici, jak se Oluna protahuje. Myslím, že vyčkává, až odejdou, a pak teprve začnou její pantofle tukat do dlaždic v předsíni a v koupelně. Přechází v bytě sem a tam a pokašlává. Pak se zavře na klozetu a stále splachuje. Mezi hučením vody je slyšet, jak zvrací. Tento týden zvrací poctvrté. Matka o tom neví.

Ještě jednou spláchne a klape po dlaždicích zpátky do koupelny. Z koupelny jde do mého pokoje.

„Achbože,“ říká, „achbože.“

Naříká, jako by naříkala její matka. Jen s tím rozdílem, že by matka naříkala: „Ach, Bože.“ Moje sestra ještě věří a její muž byl komunista. Po jeho smrti se sestřina víra utvrdila. V neštěstí nemusela hledat jistotu. Nikdy o svém Bohu nepochybovala.

Oluna nevěří na nic a ničemu. Chybí jí vzory a měřítko. Naprosto bez. Vzory. Bůh. Stvořil k obrazu svému. Vzor v Bohu. Vysmála by se. Má svého fetiš, bílého pejska z kůže a vlny. Návrat k pohanství. To spíš. Jenom ne vzory. Národ, který překonal tolikerá protivenství. Zpronevěřiti se svatě památce své minulosti. Musil jsem se to učit nazpaměť. Ale Oluně je to jedno. Se sebou si snad můžu dělat, co chci, řekla matce. Se svým tělem, myslí si, netuší, že je uvnitř světa, součástí něčeho. Pamatuju ji s červeným šátkem kolem krku. Nosila jej i přes svetr, i do postele. Recitovala se šátkem na krku o Stalinových narozeninách. Vzory.

Jaké jsem měl vlastně já? Otce. Trápil ho revmatismus a dovedl být nespravedlivý a tvrdý. Snad pro tu bolest. Vzory. Každý můj vzor dostal dříve nebo později revmatismus. A teď jsem se jich zbavil.

Jenomže u Oluny je to něco jiného, nemůže se jich zbavit, protože je nemá. Já vzory nepotřebuji, jsem mimo, ale ona je uvnitř a nelze žít uvnitř bez vzorů, bez toho stálého navazování mezi mrtvými a živými, mezi živými a živými. Něčí vyzkoušená cesta. Příklad jedné cesty.

„Achbože.“

Oluna otvírá šatník a unaveně volí šaty. Zrcadlo mi ukazuje její plující paže. Potom se svlékla tam, kam zrcadlo nedosáhne. Za chvíli vstoupí do zrcadla nahá, projde zrcadlem a přistoupí k oknu. Obrací ke mně svá hladká záda s mělkou rýhou páteře, svá dlouhá štíhlá stehna s hebkým podkolením. Stojí a dívá se záclonou ven slepým pohledem lidí, které opustila zvědavost, protože vědí o svém neštěstí, a jsou proto přesvědčeni, že vědí všechno.

Nahost tety, které padl muž u Přemyšlu. Bezděčná plachá noční nahost při světle svíček. Takovou bych mohl milovat. Můžeš milovat celý život jeden jediný sen, i když se skutečnost mění. Velice konkrétní sen a nekonkrétní skutečnost.

Oluna mne nebere na vědomí. I kdyby mne na vědomí brala. Její nahost je nahostí bez potřeby studu. Nahost operačních stolů, věcná, účelná. Ano, účelnost. Peníze a ovládat ve všem techniku. V autě i v posteli. Neosobnost. Člověk jako člověk a běda těm, kteří se vymykají běžné formě.

Viděl jsem v prosektuře v lednici mrtvá těla mužů a žen. Neosobní pocit nad těmi mrtvými, nad pažemi a prsty, složenými vedle trupů jako něčí nástroje, chlupy na mužské hrudi neměly už nic společného s mužností, ženské prsy neměly nic společného s ženou, všechny tvary a chloupky a pigment a hladkost a vrásky, všechno

svědčilo o chladné neosobnosti, o biologii, o fyziologii. Když ztratíš svá gesta, jméno, jazyk, zkušenosti, když ztratíš svou osobnost.

V Oluně je něco neosobního jako v těch mrtvých. S pažemi založenými na prsou, vzpřímená jako karyatida, nese břemeno své neosobnosti.

Ostatně můžeš zemřít dřív, než tě zastihne smrt. A nemusíš umřít najednou, můžeš umírat po částech, nejdříve ztratíš citlivost pro to, pak pro něco jiného, znecitlivění postupuje kus po kuse, kus po kuse v tobě odumírá svět. A na malé kře, která ti zbude, se už nezachráníš. Na malé kře, která se drolí a taje.

„Achbože.“

Odchází od okna, a jak mne mívá, cítím kyselý pach vína, špatně zastřený zubní vodou. Kyselý pach pultu pobitého plechem. Nalejte mi také.

Jak dlouho jsem tehdy vysedával v tom výčepu, možná deset minut a možná půl hodiny. Seděl jsem a nikdo nešel a výčep byl prázdný, ale ne jako když všichni odejdou, ale jako když někoho vynesou.

Hotel Jánošík. Starý pension Hlava přestrojený do růžového trikotu. Měli nadbytek růžové barvy, musili ji spotřebovat. Betonová kostka z ušetřeného času a ušetřené fantazie se sladkým růžovým povrchem. Pod povrchem zdaleka ne růžová.

Betonová kostka si mne prohlížela skrytými očima, číhala a prodlužovala mé čekání a přála si, abych zase odešel. Od okamžiku, kdy mi Hrabiner předal spisy Helenina syna, chodily se na mne často dívat cizí oči, i když jsem byl v pokoji sám, chodily za mnou do koupelny i na klozet, bylo to trapné i směšné, a ta trapnost byla neovladatelná jako bušení srdce.

Nemohl jsem se smířit s představou, že někde žije člověk, kterému jsem předal svoje rysy, některé zvyky, nějakou hluboce

skrytou zkušenost po předcích, že někde žije svůj život část mého já, oddělena ode mne. Bylo mi, jako bych část sebe ztrácel tím poznáním, neboť člověk, který nesl mé rysy, je nesl jinam, než kam by je měl nést podle mého přání, nebo kam bych je nesl já, kdybych byl znovu mladý. Celý případ, do něhož, jak se mi zdálo, jsem byl vtažen proti své vůli, se mi jevil nepravděpodobný, když jsem seděl v tom kyselém a studeném výčepu bývalého pensionu Hlava. Jediné světlo v mém trápení a zmatku byla Helena. Igorův případ byl případ Heleny a bylo nutné pokračovat s ní v rozmluvě, kterou jsem přerušil tenkrát na své zahradě, kdy sháněla pomoc pro manžela. Utěšoval jsem se, že se mýlím v Igorově podobě, a teď, protože jsem ho neměl před očima, to skutečně vypadalo věrohodně, utěšoval jsem se, že všechno vlastně přejal z Helenina obličje, z její postavy, z jejích způsobů, a to, co ve mně vyvolalo domněnku, že Igor je můj syn, způsobila láska k Heleně, zapomenutá už a zaslutá. Copak se milenci nedomnívají, že mají společné rysy? Ti, kdo se milují, vyměňují si část sebe, a i když se rozejdou, rozcházejí se proměnění a poznamenání tím druhým.

Tak i jinak jsem se utěšoval ve výčepu a hluboko v betonovém hrdle hotelu kloktal motor a nemohl se zbavit chrapotu. Pak kloktání udusil olejnatý vzlyk, sklenice na policích se otráslly a do výčepu vešel hoteliér.

Poznal jsem ho hned, ještě nosil tmavý oblek, jenže mu ten tmavý obal vyrostl. Mnul si kloubem ukazováčku ploský nos a prohlížel si mne s nápadnou nenápadností, krotitel s černými vlasy přitisknutými k lebce, diváci odešli, světla zhasla, ochabnutí, váčky pod očima, upřenýma unaveně na posledního diváka, který se opozdil, divák na obtíž.

„Pivo?“

„Ne. Žitnou nebo něco takového.“

Přinesl velkou žitnou. Blýskala ve sklence na kostkovaném ubrusu, jak se olověné jarní slunce pomalu sunulo výčepem. Hoteliér opřel břicho, pokud se to dalo ještě nazvat břichem, o židli protějščího stolu a zahleděl se na luku před širokými okny. Venku pobíhal mladý rudohnědý pes na vysokých měkkých tlapách.

„To je váš pes?“ zeptal jsem se.

Pokývl hlavou.

„Pěkný pes,“ řekl jsem.

Hoteliér se nedal vypudit ze své mlčenlivosti.

„Dneska je málo takových psů vidět,“ řekl jsem a nebylo to nic platné. Hoteliér sledoval psa a já tu byl přebytný. Napil jsem se. Alkohol před útokem.

„Pane Hlava,“ oslovil jsem ho. Překvapeně se ke mně otočil. Jak mě mohl poznat, když mne viděl jednou v životě. „Potřeboval bych mluvit s vaší dcerou.“

„S mou dcerou?“

„Máte přece dceru.“

Přikývl.

„Potřeboval bych s vaší dcerou mluvit.“

„To teď nepůjde,“ řekl.

„Je to důležitá věc.“

„Já vím. Vaše důležité věci.“ Stal se nepříjemně důvěrným. Poznám mne snad, nebo ví, proč jsem přišel?

„Je to důležitá věc.“

Moje přemlouvání ho pobavilo.

„Samozřejmě,“ povídal, „všecko je důležité. Když člověk chce, tak je důležité všecko.“

Měl pravdu, ale co s ní, chtěl jsem mluvit s Helenou.

„Musím s ní mluvit.“

„Ještě jednu?“

Vzal sklenku a šel k pultu a uchopil poloprázdnou láhev.

„Musím s ní mluvit,“ opakoval jsem.

„Já vím,“ naléval, „já vím.“

„Potřebuju její adresu.“

„Jak to? Copak jste nepřišel za ní?“

„Přišel jsem kvůli ní.“

„Tak jste na správné adrese. To jste, pane, na správné adrese. Ona tu bydlí se mnou. Někdo vás sem poslal?“

„Ne, já sem treffi.“

„To se rozumí, vy sem treffi.“

Tak tohle se mi nelíbilo. Nesnáším důvěrnosti cizích lidí. A cizí jsou všichni, i moje sestra. V dětství a mládí jsem měl několik známých, a možná i přátel, ale časem, jak jsem stárnul, stali se i z nich cizí lidé.

„Vy mě znáte?“ Napadlo mne, že mne zná, že mne viděl na zahradě, nebyla odtud daleko, asi půl hodiny do stráně.

„Nepamatuju se, že bych vás znal.“

Uzavřený ve své betonové kostce. Jako já ve své zahradě.

„Některé lidi znám,“ řekl hoteliér, „jiné neznám. Na světě je, pane, moc lidí. Ale to, co si přejí, je si dost podobný. Na tuhle podobnost ještě nikdo nepřišel. O tom bych moh povídat já.“

Těch několik vět ho vysílilo a znechutilo. Obrátil se zase k výhledu na trávu a na psa. Pes tlupal po sedmikráskách. Kolem luka a vpravo les. Samá příroda. Přestala mne zajímat, uvědomuji si, že mne tehdy přestala zajímat. Zajímalo mne už málo věcí. Vlastně jen jedna.

„Pověděl byste mi, kde tu bydlí?“

„V šestnáctce.“

Vstal jsem.

„Ještě jednu.“ Sáhl po láhvi.

„Ne. Už ne.“

„Stejně za ní nemůžete. Je moc brzy.“

Bylo půl jedenácté dopoledne.

„Je snad nemocná?“

„Doufám, že nemocná není.“

„A kdy s ní budu moci mluvit.“

„Snad už brzy.“

„A co je u vás brzy?“

„To, co je u vás dlouho.“

Nalil mi, ačkoliv jsem nechtěl. Napil jsem se. Snad se nedalo nic dělat. Rozhodně bych nic neurychlil, kdybych ho neposlechl. Byl by mne zadržel. Krotitel. Zhubl, ale byl jistě šlachovitý.

Seděl jsem tedy a přemýšlel, jestli jsem se v Igorově podobě mýlil, alkohol začínal své dílo, netroubil k útoku, nýbrž k ústupu, a kdybych se nestyděl sám před sebou a před hoteliérem, byl bych zaplatil a odešel k vlaku. Stejně nikdo neví, říkal jsem si, nikdo neví, jak to s Igorem bylo, a potom, je tomu skoro dvacet let, co s tím? Dobrá, tohle byla teorie, skutečnost byla jiná. Čím méně jsem věřil, že Igor je můj syn, tím více jsem toužil dokázat, že jím opravdu není. Chtěl jsem mít jistotu. Navzdory tomu, že alkohol troubil k ústupu.

Hoteliér vyšel ven, uvědomil jsem si to, až když jsem ho spatřil venku se psem. Pes byl daleko od domu, rozhrabával krtiny a hoteliér po něm pokřikoval. Nebylo slyšet, co křičí, mával rukama a otvíral ústa jako v němém filmu. Pes nepomýšlel na návrat, byl neposlušný a zlomyslně hravý. Lákal hoteliéra stále dál od domu, uskakoval před ním, schovával se mu v příkopě.

Moje chvíle, pomyslel jsem si, a šel jsem na chodbu, dveře ven byly zavřené, schodiště přede mnou stoupalo z šera přízemí přímo k odpočívadlu. Na odpočívadle stál proutěný stojan, vytékaly

z něho zelené a žluté vlasy asparágu. Když jsem došel k asparágu, zastavil jsem se a naslouchal jsem. Pes venku štěkal.

Dostal jsem strach, že se hoteliér vrátí a nařídí mi, abych sestoupil ze schodů a pokračoval ve výčepu v popíjení. Proto jsem přeběhl zbývající schody a vběhl do chodby, kde jsem tušil hostinské pokoje. V patře jsem byl v bezpečí. I kdyby se hoteliér vrátil do výčepu, může si myslit, že jsem odešel na WC. Jenom na schodech mě nesměl najít.

Hostinské pokoje byly i v přízemí, šestnáctka ovšem při rozloze celé betonové stavby nemohla být jinde než v patře.

Číslo na emailových oválech byla přibita nad každými dveřmi. Přečetl jsem si číslo nad hlavou. Desítka. Zavřel jsem oči. Za víčky se rozlévaly rudé stružky. V uších mi hučelo. Neměl jsem tak pospíchat do schodů. Přitom jsem cítil zvláštní uspokojení. Jako by se tím, že jsem se dostal do Heleniny blízkosti, už něco zařídilo, anebo odstranilo něco, co mne tížilo, nějaké břemeno nebo překážka.

Byl bych hádal, že šestnáctka leží na konci chodby. Obešel jsem chodbu a pak se ukázalo, že jsem měl šestnáctku za zády, sotva jsem vystoupil po schodech. Byl to pokoj proti desítce.

A potom, co potom?

Potom jsem usnul. Spím v těchto dnech mnohem více než dříve. Nebráním se spánku. Doufám, že mi přinese sílu, kterou potřebuji k odchodu. Můj den se neskládá ze světla a tmy, usínám za bílého dne stejně jako za noci a probouzím se nepravdělně a pak bdím, ať svítí měsíc nebo slunce a z bdění vcházím znovu do spánku. Sladký týden, kdy si skutečnost a sen vyměňují místa, jen kdyby moje sny byly milosrdné.

Vrací se mi často starý sen o smečce dlouhonohých skvrnitých a tlapatých psů.

Jejich pazoury rozviřují v běhu červenou suchou hlínu. Štvanice se začala. Lezu před nimi do srázu, můj pot se mísí s prachem, ti psi musí cítit můj pot, dráždí je, a já cítím jejich zpěněné sliny, které se trhají od vlhkých tlam, jejich měděné sliny. Smečku vede mladý rudohnědý pes. Zastavuje se a zadržuje smečku, kdykoliv by mne psi už chytili. Prodlužuje hru. Ty pse.

Jak se tvářil nevinně toho dne, kdy jsem stál na chodbě hotelu před číslem šestnáct. Viděl jsem ho oknem chodby. Běhal venku v trávě a válel se v ní a štěkal rozkoší. Krotitel stál nad ním a sledoval ho, jako by mu pes předváděl cviky, které ho naučil.

I psi se přetvařují. Ve snu vede po mé stopě smečku. A když mne už málem mají, když cítím jejich sliny, zastaví se.

Stojím před číslem šestnáct a netroufám si zaklepat.

„Dále.“

Ostrý hlas z hloubky pokoje. Můj připravený prst, zrádný kloub ukazováčku asi přece jen zaklepal. Kdyby nebylo té podoby s Igorem. Kdybych nechtěl mít jistotu a přechíst Igorovy rysy z Heleniny tváře.

V pokoji šero a stojatý vzduch. Tady se nevětrá, aspoň ne příliš často, tady se s ničím nehýbá v trvalém a pozvolném dešti prachu. V rohu, ve stínu postel s neurčitým svahem peřiny.

„To jsi ty?“

Helenina hlava na polštáři. Drží si peřinu u brady.

„Otoč se.“

Otočil jsem se čelem ke stěně. Za mými zády několik rychlých bosých kroků. Šustění a čechrání podušky. Úklid nakvap. Na zdi přede mnou visí oválný obraz a za sklem vede plavý anděl strážce děti po lávce přes propast. Na hvězdnatém nebi leze malátná jarní moucha.

„Už můžeš.“

„Promiň, že tě vyrušuji.“

„Mě nikdo nevyrušuje. Vůbec nikdo. A co chceš?“ Mluvila rychle, rozčileně, nebyl jsem u ní na takový způsob řeči zvyklý, a také hlas byl jiný, ostřejší, na konci vět neklesal, ale vždycky je výsměšně vyhoupl. Její hlava oddělená čarou příkrývky jí však patřila, nebyla to cizí hlava, i když vlasy ztratily přesnost umělého účesu, i když jí vyrostly oči. Její tmavé oči jako by vystoupily z břehů. Tvář pro oči.

„Co chci,“ opakoval jsem, abych se vzchopil, abych přebrodil alkohol a stanul na pevné půdě. „To není tak jednoduché, co chci. Máš chvilku čas?“

„Nemám,“ řekla, „ale pro tebe vždycky. Tys měl pro mne přece taky vždycky čas.“

Přeslechl jsem její narážku a ohlédl jsem se, kam bych se posadil. Sedící člověk má větší jistotu.

„Ten tác můžeš dát na stůl,“ ukázala nosem.

Zvedl jsem ze židle tác s lahví a dvěma sklenkami a postavil jej na kraj stolu, opatrně, abych nesrazil ze stolku čajovou konvici a lahvičku s voňavkou a knihy a natáčky a pudřenku a talíř s nakousnutým kusem bábovky a šálky a plnicí pero a.

„Punčochy na opěradle ti snad nebudou vadit,“ řekla.

Zavrtěl jsem hlavou a posadil jsem se. Stále jsem potřeboval získat čas. Neměl jsem myšlenky v pořádku. Potřeboval jsem je urovnat.

„Mluvil jsi dole s ním?“

Mínila hoteliéra.

„Mluvil.“

„Co povídal?“

„Nic zvláštního.“

Oddechla si.

„Vlastně,“ řekl jsem.

Zneklidněla.

„Co vlastně.“

„Vlastně mě nechtěl k tobě pustit. Utekl jsem mu. Doslova jsem mu utekl, když šel před dům volat psa.“

„A ví, kdo jsi?“

„Ne.“

Dala se do tichého smíchu.

„Dobře, že jsi mu utekl. Tos udělal dobře. Vždycky jsi byl chytrý pro sebe, pročpak bys nebyl jednou chytrý proti sobě?“

„Heleno,“ řekl jsem, „přišel jsem kvůli vážné věci.“

„Ach tak. Ty věříš ještě na vážné věci. Jen si to tak nepřipouštěj. Kdopak si připouští tebe?“

Tohle bylo zřejmě její téma. Každý z nás má nějaké hlavní téma, a tohle tedy bylo její. Jako by v ní zapalovalo pod bledou pletí hořečku, pod moučnou pletí s velkýma podmalovanýma očima, pod tou tváří pro oči.

„Nejsi snad nemocná?“

„Proč? Postel není nemoc. Proč?“

Pokusila se posadit, příkrývka se jí svezla z ramen, ukázala se měkká paže s černým ramínkem. Spala ve spodním prádle. Uvědomila si, že na sebe prozradila něco, co nechtěla, rychle ulehla a opět se přikryla až k bradě.

„Proč?“ zeptala se ještě jednou v rozpacích.

„Tak. Napadlo mě to.“

„Vypadám snad jako nemocná?“

„Ale ne,“ lhal jsem.

Mlčeli jsme chvíli. Kdyby seděla u stolu, byla by mi asi napadla správná věta. Ale tak. Sedět u lůžka jako v nemocnici.

„Bude lepší, když zase půjdeš,“ řekla potom, „myslela jsem, že bys měl zůstat, ale čím tu jsi déle, vidím, že bude nejlepší, když odejdeš. Jdi, prosím tě, jdi.“

„Půjdu,“ slíbil jsem a zůstal jsem sedět. Musil jsem jí povědět něco, co by ji zajímalo, aby mne nevyháněla. Napadlo mi jenom to jedno. „Mluvil jsem s Bradnou,“ řekl jsem, „v Paříži jsem mluvil s Bradnou. Napsal jsem ti o tom dopis... vlastně... ten dopis jsem neposlal... proto –“

„Ne,“ zavrtěla hlavou na podušce, „nezajímá mě, co bylo. Mysli si, že jsme se právě narodili a že nemáme žádnou minulost. Ani vlastní, ani společnou. Jenom jsme se potkali. Ty pán na židli a já ženská v posteli.“

Znělo to vulgárně a nepamatoval jsem si, že by někdy její hlas měl takové zabarvení. Zarazila se a pokoušela se přimět svůj hlas k vznešenosti.

„Nemám chuť vzpomínat,“ řekla, „kdo vzpomíná, stárne.“

„Kdo stárne, vzpomíná,“ řekl jsem.

„To je jedno.“

Stárnoucí panička. Přijímají stárnutí jako pohanu. Ale na to jsem nechtěl myslet. Co jsem to chtěl? Pokračování. Myslel jsem nahlas.

„Pokračování,“ řekl jsem.

„Jaké pokračování? Neznám žádné pokračování. Jdi raději pryč.“

„Půjdu,“ řekl jsem.

„Nebo si myslíš, že ty jsi nějaké pokračování? Nebo že pokračuješ?“

„Nejde o mě.“

„Kdyby nějaké pokračování bylo, obrátila bych se k němu zády. Někteří lidi dovedou navazovat, když se jim něco přetrhne. Mě to uzlíčkování nebaví.“

Všiml jsem si na podlaze pánské vázanky. Zelený, bíle puntíkový had. Mohla také patřit jejímu otci. Ovšem.

„Byly časy,“ řekl jsem, „kdy ti nějaký uzlíček nevadil.“

„Vy soudci jste tu od toho, abyste pořád a pořád navazovali. Jdi, prosím tě, jdi už.“

„Půjdu, jakmile mi povíš –“

Dívala se na mě tázavě. Snažil jsem se jí z tváře vyčíst nějakou podobu s Igorem, ale bylo to marné. Igor se podobal mně a ne jí. Mám se jí vůbec ptát?

„Když jsi byla u mě naposledy na zahradě, pamatuješ, tehdy, jak Bradnu –“

„Nech toho,“ řekla ostře. „Nech toho a odejdi.“

„Jenom –,“ zkusil jsem dopovědět.

Zprudka se posadila. Tentokrát jí bylo jedno, jestli se jí přikrývka shrnula nebo ne.

„Jdi,“ rozkázala.

„Škoda,“ řekl jsem.

„Ničeho není škoda.“

Stál jsem u židle a neodcházel jsem. Igor je podobný jenom mně. Bylo to poznání, kterého jsem se obával. Ale alkohol postavil mezi to poznání a mne ospalou a příjemnou otupělost. Rostla, zmocňovala se mne a já se jí poddával. Neodcházel jsem jen proto, že jsem nebyl schopen nějakého rozhodnutí nebo činu. Odpočíval jsem vestoje.

Vtom se otevřely za mými zády dveře. Ohlédl jsem se. Do pokoje vstoupil muž v červených trenýrkách a s nahou hrudí. Překvapeně mžoural proti slunci a na krku se mu třpytil řetízek s přívěskem.

„Kdo je to?“ ukázal na mne. Červené trenýrky měly po straně bílý lampas a nohy byly na lýtkách chlupaté. „Kdo to je?“

„Nevím.“ Zapřela mne. Prohlížela si strop a zapřela mne.

„Jak to?“ zeptal se muž v trenýrkách. „Jak to? A kde mám košili?“
Vytáhla košili pod poduškou, na které ležela.

„No teda,“ řekl muž, „teda. Je celá zvalená. V tomhle mám jít mezi lidi. Tak kdopak je tenhle ten.“

„Nevím.“

„Nevíš, nevíš. A co s ním?“

„Klidně ho vyhod.“

„Pane,“ šel ke mně a držel košili za límec, „pane, co tu hledáme, no?“

„Nic.“

„Príma,“ řekl muž. Vjel rukou do rukávu košile a pak do druhého, „mohl byste snad laskavě vypadnout.“

Udělal jsem dva kroky ke dveřím.

„Počkat,“ zadržel mne. Zastrkával si košili do trenýrek. „To je nápad zvalět mi košili, to je nápad. Počkat, povídám. Něco jste tady přece jenom asi chtěl. Jen ven s tím.“

„Spletl jsem si pokoj.“

„Aha. A kde jsou moje hodinky?“

„Na nočním stolku,“ řekla.

„Tady nejsou,“ vykřikl.

„Třeba jsou na stole,“ řekla.

Podíval se na mne podezíravě. Couvl jsem.

„Počkat,“ křikl, a hrabal se ve věcech na stole. Našel hodinky pod talířem. „Stejně tady něco chtěl.“ Přistoupil k Heleně a zapí-
nal si řemínek. „Co tu chtěl?“

„Dej mi pokoj.“

„Nono. A kde mám kalhoty?“

Vytáhla je pod poduškou.

„No, teda,“ povzdechl. „Ježíši, co tě napadlo, všechno strkat pod polštář.“

Natáhl si kalhoty a všiml si, že jsem ještě v pokoji.
„Jeden cumel,“ řekl mi a natahoval mezi palcem a ukazovákem puky. „A co s vámi?“
„Vyhod' ho,“ poradila mu Helena.
„Je ostrá, co?“ dal se muž do smíchu a řetízek s madonkou se mu převracel na zarostlé hrudi.
„Tak jdou, jdou,“ vybídl mne.
Šel jsem ke dveřím.
„A příště mi nelži,“ řekl muž Heleně.
„Dejte mi všichni svátek,“ dívala se Helena do stropu.
Vyšel jsem z pokoje.
Hoteliér stál za dveřmi.
„Neměl jste jít nahoru,“ povídal, „pročpak jste šel nahoru. Neměl jste nahoru chodit.“
„To jsem neměl.“
„Pročpak jste tedy šel nahoru?“
Pokrčil jsem rameny.

Rozrážel jsem sedlé mléko jarního slunce
a můj stín byl náhle tak ostrý a přesný, že jsem
nemohl zůstat na pochybách,
jenom jednou vidí člověk tak přesně,
vsunul jsem pěsti do kapes a mířil k zahradě na konci cesty,
jen jestli se mi ještě podaří odemknout dvířka v plotě,
jakmile jsem uviděl tak přesné obrysy všeho okolo sebe,
padla na mne únava z poznání,
snad nás udržují při životě jenom tajemství, do kterých jsme
doposud nevkročili,
nějaké poprvé hrdinství, poprvé láska, poprvé spravedlnost,
bylo mi líto, že vidím všechno, jak je,

zahradu holou a nahou a příčinu a následek,
který je novou příčinou,
i můj stín náhle ostrý a přesný, že jsem na něm rozpoznal
stéblo zabodnuté do okraje pláště,
já stéblo zabodnuté do okraje pohyblivého pláště,
já chlapec unikající smečce do větví javoru,
čtenář *Vždyť každý vraždí, co má rád,*
návštěvník křesel s růžovou kožešinou,
já žena ležící na pokoji číslo šestnáct,
mladík vraždící starého muže,
já starý muž,
figurka z chlebové střídy,
to všechno,
než mne uchopilo slunce ostnatými prsty a se mnou
to všechno
a vrhlo mne na cestu před zahradou,
tak že jsem tiskl levou tvář
k zemi a oko ještě živé spatřilo mezi zrnky písku
mravence, který vlekl
břemeno nepoměrně větší než byl sám.

Tento týden poprvé po dlouhé době nezvedám svoje tělo jako břemeno, cvičím snadno a lehce a stále naléhavěji uvažuji o odchodu. Možná za dva, možná za tři dny. I otázku, jestli si mám vzít na cestu hůl nebo deštník, jsem už vyřešil. Vezmu si deštník. Mohu se o něj opřít, bude-li třeba, a bude mne také chránit před podzimními dešti.

Denně cvičím a hodně spím. Spím v těchto dnech mnohem více než dříve. Můj den se neskládá ze světla a tmy, usínám za bílého

dne stejně jako za noci a probouzím se nepravidelně a pak bdím, ať svítí měsíc, nebo slunce, a z bdění vcházím znovu do spánku.

Otvírám oči. Nade mnou stojí Olaf. Který máme den. Dny poznávám jen podle toho, jak se chovají ti, kdo žijí kolem mne. Olaf stojí a tlumeně vykládá něco sestře. Slyším slova, ale nevnímám je, splývají mi a málem znovu usínám. Olaf si však povšimne mých otevřených očí.

„Už je vzhůru,“ oznamuje sestře. Zašklebí se na mne a vybídne sebe i mne: „Jdeme na to.“

Sestra si nechystá bandasku na mléko, stojí a přihlíží, vedle v ložnici se převaluje Oluna, drátěnka drnčí a Oluna pokašlává. Znaky nedělního rána.

Olaf mne přenese do lenošky a pomáhá sestře, která mi rozepíná pyžamový kabátek.

„Beru s sebou lihový vaříč,“ říká sestra.

„Copak tam není elektrika?“

„Není. Bratr šetřil.“

Bezostyšně se baví přede mnou o mé zahradě. Chystají se na mou zahradu, ale já je přece nepozval. Kdo jim dovolil, aby použili klíč od zahrady, kdo jim dovolil procházet se po pěšinách mezi záhony, teď už jistě zarostlými plevelem a trávou.

„Šetřil?“

Nehorázná lež. To se rozumí, že jsem nešetřil. Prostě jsem netoužil po tom, abych měl i v chatě rádio, žárovky, ledničku. Byl jsem rád, že mne civilizace nepronásleduje až sem. Byl jsem tu před ní v bezpečí. To moje sestra nikdy nepochopí. Ani Olaf. Dobře, v jejich očích jsem tedy lakomec. Jenže oni jsou v mých očích zloději. Jakým právem se zmocňují mé zahrady, mé chaty a houpací židle? Nepochybují ani na chvíli, že rezavá kočka před nimi uteče. Nevyměňuje tak lehkomyšlně své přátele. Věci však zůstanou

a neuprchnou. Houpací židle setrvá na svém místě a přijme klidně Olafovo tělo. Dokonce obloha houpací se nad židlí bude podobná oblohám, které znám, a neustoupí před jeho pohledem.

„Není mu špatně? Podívejte se, jak kouká.“

Nejraději bych sestru odstrčil, ale nemohu si dovolit prozradit se. Napadne mne lest. Budu se tvářit ještě hůře, sestra si toho všimne, zalekne se a nebude chtít odjet. Zkazím jim výlet. Nemohou přece opustit umírajícího.

„To nic není,“ povídá Olaf, „nedívejte se mu do tváře.“

„Vypadá zlostně.“

„Třeba chce být už sám.“

To je Olaf. Všechno využije pro sebe. Moje vynálezy jsou jeho užitek. Dosáhl jsem jenom toho, že pospíchají ještě víc než před tím.

„Vzal jsem s sebou kávu.“

„Cukr mám.“

„Svetr nemůže škodit.“

„Včera byla ráno jinovatka.“

Pospíchají ode mne. Dělit se o mé ústraní, o mé zákoutí, mé věci, mé klidné dny.

„Nesmím zapomenout klíč, nebo –“

„Ten člověk u benzínové pumpy má barometr a říkal –“

Pospíchají na motorce. Olaf si ji půjčil od přítele. Velkou a těžkopádnou nestvůru z plechu. Dovedu si ji představit. Jak na ni lezou, jak ji osedlávají, aby se rychle zmocnili toho, co jim nepatří. Aby mi vzali možnost ústupu na jediné místo, které mi zbylo vně světa.

Je na čase, abych se tam stáhl a bránil se a bránil své místo.

Hřmot motorky slábne a mizí. Jedou spolu z města po silnici bičované dlouhými paprsky podzimního rána. Sestra potřebuje stín silného Olafa, v jeho bezpečí žít, to je její přání. A co moje bezpečí?

Žít mimo všechny lidi. Zamknu jim zahradu, zabarikáduji se. Ale klíče. Byly dvoje.

Ticho a prázdno. Svůj svět stvořím znovu z ticha a prázdna. Vstávám. Zaútočím na šatník. Půjde to skvěle. Můj vycházkový oblek. Její kabelka, kam ukládá peníze. Aspoň dvě stě. Stejně můj důchod. Bude třeba zařídit. To má čas. Moje klíče, můj zápisník, můj nůž a hřeben. Jako bych se tu včera svlékal. Jako včera. Pokračování. Ne, ne. Tento den znovu. Nového dne nový hlas. Účtenka v kapse, hotel Janošík. Jaký hotel? Teď nemyslet. Až budu na zahradě, na všechno si vzpomenu. Jde to skvěle. Spánek mne posílil, ve dne v noci spát, to vydá. Pěťadvacetihalěr a pěťadvacetihalěr, to máme dohromady. Teď na nic nemyslet. Až. Na zahradě. V klidu.

Naposled tento pokoj, můj osud, mé vězení, kulatý stolek a pohovka, okno do světa venku a zrcadlo do světa uvnitř, naposled denní světlo postupující a ustupující po koberci. Nikdy už achátová čára půlící za noci strop a žluté body cizích přibytků za oknem, zvětšující mou samotou. Nechtěl jsem do toho pokoje, nechtěl jsem nikam. Přinesli mne sem a já se tu rozhodl žít mimo. Kdykoliv jsem myslel na odchod, nikdy jsem nepomyslel na loučení. A teď se zastavuji ve dveřích a rozhlížím se po pokoji. I z nepříjemného osudu, když trvá dlouho, se může stát něco útulného, a to, co jsme odmítali, se nám může časem zdát blízkým. Rozhlížím se po pokoji a je to loučení.

Je neděle. Kuchyně spí. Předsíň ponořená do šera, v kterém se jako pod hladinou blyští věšáky a elektroměr. Dveře do ložnice jsou otevřené. Mám projít? Možná, že je Oluna vzhůru, uvidí mne a zavolá na mne.

Ticho. Přitisknu se ke dveřím koupelny a obejdu obloukem ložnici. Jde to skvěle. Ohlédnu se s pýchou na kus cesty, který je už za mnou. Na prahu kuchyně stojí Oluna. Pozoruje mne. Musí mne

mlčky pozorovat už dlouho. Od okamžiku, kdy jsem opustil pokoj. Stojí ve své krátké noční košili na prahu kuchyně a pozoruje mne. Přísně a mlčky.

„Věděla jsem to.“

„Copak –“ Mlčet nemá už cenu.

„Podvodníci. Všichni jste podvodníci. Stůj. Nemysli si, že tě odtud pustím.“

„Tak tu mám stát?“

„Vrať se do pokoje. Umíš přece chodit. To se bude máma divit, až jí povím.“

„Jdi pryč.“

„Jen se vrať do pokoje.“

Stojíme proti sobě a nehýbáme se z místa. Možná, že bych jí měl vysvětlit, že jsem se rozhodl žít mimo, snad by mne chápala. Vždycky jsem měl dojem, že její generace chápe ze všeho jen tohle. Radovat se z úniku v jakékoliv podobě. Její tance, její hudba, její pohlavnost. Vždycky pěkně na okraji vlastního osudu. Blízka zřícení. Co by tomu můj otec.

„Ty mne neposlechneš?“ Oluna jde ke dveřím a opře se zády o kliku. Strážce dveří. Neproniknutelná stěna se strážcem. Smečka. Je mi na stopě, ujíždí už někde v polích k Ponícům.

„Pusť mě.“

Ne, nesmím se ponižovat. Takové kňourání a doprošování.

„Pusť mě!“

Rozkaz. Je to jen rozkaz starce. K smíchu. Holky nepřijímají od starců rozkazy, co? Takhle za peníze. Co?

„Pusť mě.“

Výhruzně. Ale vždyť se mi vysmívá. Do očí. Výsměšná vráska u rtů. Magda čtvrtá. Když tě nemohu milovat, musím tě nenávidět. Magda.

„Pusť mě, nebo –“

„Aleco, aleco.“

Stojím tak blízko u ní, že vidím v jejích očích svůj šikmý obraz. Její vlasy jsou ještě po ránu hnízdo pachu nějaké noční společnosti, vychladlý kouř cigaret a octovitost rozlitého vína. Vzbouřené žaludeční šťávy. Pilulky proti bolení hlavy. Prášky na vzpružení. Bílý prášek v koutku úst. Olizuje si rty. Řasy se pobaveně pohybují a víčka se chvějí zlomyslností. Magda čtvrtá. Pro nějakou Magdu čtvrtou potřeboval Igor peníze, aby tím koupil sobě a jí svobodu některého dne, některé noci.

„Pusť mě. Nepřej si mě.“

„Au. Co si dovoluješ.“

Netuší, jaká síla může být v kostnatých rukách. Nasadil jsem jí na zápěstí prsty jako okovy a vleču ji od dveří.

„Nedotýkej se mě.“

Pokouší se mne škrábnout. Drápatá. Červeným drápem. Odstrčit hrudí. Zmítající se bezbranná ňadra. Zbraň na někoho jiného. Kopá mne. Bosýma nohama. To toho nakopeš, bláznivá.

Kroutím jí ruce a tlačím ji před sebou do kuchyně. Nic lepšího, než ji zamknout v kuchyni. Může si tam zatopit, když ji bude zima. Omezování osobní svobody. No, dobře. Mohl bych to nazývat přijatelněji. Sebeobrana. To je zase můj pohled na věc.

„Jestli mě nepustíš,“ říká, „jestli mě hned nepustíš, začnu ječet, děsně, strašně ječet.“

Já ji ovšem nepustím. Tlačím ji ke dveřím kuchyně. Pojednou ztrácíme oba rovnováhu a padáme. Zakopla o práh a strhává mne s sebou. Je příliš pozdě pustit její ruce. Řítím se přes práh do kuchyně na linoleum.

Pomalou vstávám. Nejdříve na kolena. Potloukl jsem si pravý loket. Nohy jsou našťestí v pořádku.

Oluna leží přede mnou na linoleu. Leží naznak a nehýbá se. Tím lépe. Proboha. Tím lépe. Hlavní úkol je vyrovnat náskok. Proboha. Tím lépe. Olaf už zastavuje u příbuzných. Jestli se nezdrží na oběd. Tři kroky. Hlavní úkol, aby nic nestálo v cestě. Iгоре, to se ti povedlo. Helena leží naznak, v trávě u řeky, nahá. Oblékni se, někdo jde. Tak se přece oblékni, Heleno. Ale já nevěděl, že Iгоре. Proboha. Pět kroků. Už vidím z Oluny jen dlouhé nehybné nohy. Hlava našťestí za dveřmi. Hlavu ne, proboha, ne. Utonulá na linoleu. Magda čtvrtá. Ještě tři kroky a je za dveřmi, v jiném světě. Já jsem také v jiném. A dolů na odpočívadlo. Tím lépe. Člověk se musí naučit přisvědčovat, vid' Iгоре. Ano. Jak přijal rozsudek. Ano, pane, anopane, přijměte tuto kytku pampelišek a mravence bezohledně. Mravence bezohledně. Tudy jsem už šel ve snu. Ve snu vyšlapaná cestička, kudy, kudy. Ale kde je moje hůl. Chci říci deštník. Všechno v bytě. Zpátky v bytě. Oluna. Iгоре, to se ti povedlo. Ta brada a oči jako já. A teď tam leží. Vrásčité a vzduťaté linoleum. Odlepilo se. Vlny zdola. Tím lépe. Pracovnice Červeného kříže bydlí v přízemí. Příliš riskantní. A pak. Není třeba. Už ne, už ne. Tím lépe. Máte štěstí, svědkové vymřeli. Dlouhá cesta. Do středu země. Druhé odpočívadlo. Z prvního odpočívadla uvidím bílé a červené pruhy trolejbusu. Ale než. Trochu si odpočinout. Posadme se, Iгоре, na schod. Svoboda je hlouběji. Svoboda je vždycky hluboko. Hrabat v sobě, víš, hluboko. Jak ten schod studí. Oluna leží nahoře. Iгоре. Slyším nad sebou ve větvích hlasy. Na zahradě je krásně. Tady bylo vždycky krásně.

„Co je vám?“

„Nezvedej ho, radši ho nech.“

„To je přece ten soudce z třetího.“

„Počkej, až doktor.“

Hlasy ve větvích jsou tišší a tišší. Olaf už nemůže být daleko. Vždycky, když se něco stalo, přišel. Vždycky přišel.

Všechno má náhle tak přesné obrysy, Iгоре. Oluniny dlouhé nohy na linoleu. Neodcházejí. Nikdo mne nemůže zadržet. Bílá a červená trolejbusu. Ještě deštník, kdyby se dalo do deště. Na nic jsem nezapomněl, na nic. Tak přesné obrysy všeho a všech. Nemohou být přesnější. Už vidím, co patří k sobě a co ne. Jenom jména chybějí, jména, abych se dorozuměl. Aby ses dorozuměl.

Já vím, Iгоре. Jenom jména chybějí.

Ano.

Eduard Petiška

Soudce Knorr

Obálka Jakub Tesař
Korektura Jaroslava Bednářová
Technická redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 31. 10. 2024

ISBN 978-80-274-4180-8 (epub)
ISBN 978-80-274-4181-5 (pdf)
ISBN 978-80-274-4182-2 (prc)